

Zpráva o zahraniční politice České republiky

Úvodní slovo ministra:

Úvod:

Česká zahraniční politika vycházela v roce 1999 z programového prohlášení vlády ze srpna 1998 a z Koncepce zahraniční politiky, kterou schválila vláda v únoru 1999 a Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky vzala na vědomí v červnu 1999; šlo o koncepci, která v této podobě a v tomto rozsahu byla vypracována poprvé. V souladu s těmito dokumenty položilo ministerstvo zahraničních věcí jako hlavní výkonný a legislativní orgán vlády při zajišťování úkolů zahraniční politiky důraz na hlavní zahraničněpolitické priority - začlenění ČR do Evropské unie, členství ČR v Severoatlantické alianci, dobré a stabilní vztahy se sousedními státy a regionální spolupráci. Zvýšenou pozornost věnovalo MZV i vnějším ekonomickým vztahům.

V plnění zahraničněpolitických úkolů, vyplývajících z vládního programu, bylo v letech 1998 - 1999 dosaženo řady pozitivních výsledků.

Česká republika v rámci daných možností usilovala o aktivní zahraniční politiku. Využívala k tomu svého postavení v mezinárodních organizacích i dosažené úrovně bilaterálních vztahů s jednotlivými zeměmi a napomáhala tak k vytváření mezinárodních podmínek pro vnitropolitickou stabilitu, bezpečnost a blahobyt občanů. ČR k tomu měla potřebné podmínky. V roce 1999 byla členem 56 mezivládních organizací a udržovala diplomatické styky se 176 státy. V zahraničí udržovala 112 zastupitelských úřadů.

Rok 1999 se zapsal do dějin české zahraniční politiky jako rok, kdy došlo k zásadní změně v politickém a bezpečnostním postavení České republiky. Na základě rozhodnutí madridského summitu NATO v roce 1997 a po dokončení ratifikačního procesu v členských zemích byla ČR 12. 3. 1999 spolu s Polskem a s Maďarskem slavnostně přijata do Organizace Severoatlantické smlouvy. ČR se stala plnoprávným členským státem nejvýznamnější politické, vojenské a bezpečnostní organizace světa. Poprvé v historii získala efektivní bezpečnostní záruku své existence a zároveň převzala v souladu s Washingtonskou smlouvou svůj díl odpovědnosti za zajišťování bezpečnosti svých spojenců - členských zemí NATO. To vneslo do české politiky i do chápání zájmů státu nové dimenze - evropskou a transatlantickou.

Vstupem do NATO byl splněn jeden z prioritních cílů české zahraniční politiky. Představitelé České republiky vyjádřili po vstupu do této organizace odhodlání ČR vystupovat jako zodpovědný a spolehlivý spojenec a pokračovat v úsilí o hlubší a

efektivnější zapojení do činnosti Aliance. ČR se zapojila do integrované vojenské struktury NATO a do všech jeho politických a vojenských orgánů, institucí a agentur. Členství v Alianci vneslo do systému vztahů ČR s vnějším světem některé podstatné změny. Bilaterální vztahy s osmnácti státy Evropy a Severní Ameriky se staly vztahy spojeneckými. Jejich integrální součástí se stal faktor společného zájmu a společné odpovědnosti především v oblasti bezpečnosti.

Na základě předchozí odpovědné přípravy byla ČR schopna ode dne vstupu do NATO plnit všechny závazky vyplývající ze Severoatlantické smlouvy. Po vstupu do NATO byl zahájen proces adaptace legislativy ČR na předpisy a smlouvy platné v NATO. Vstup do NATO zároveň zdůraznil potřebu urychlit transformaci české armády. Vstupem do NATO se České republice rozšířily možnosti spolupráce ve zbrojním průmyslu a dalších navazujících oborech.

Krátce po přijetí ČR do NATO byla dne 23. 3. 1999 zahájena vojenská operace NATO proti SRJ s cílem zastavit rozsáhlé etnické čistky v Kosovu, prováděné Miloševičovým režimem, a odvrátit humanitární katastrofu v této provincii. ČR se účastnila rozhodování o všech krocích, které vedly k této operaci. Do operace se zapojila, umožnila přelety spojeneckých letadel, vyslala do krizové oblasti polní nemocnici a neozbrojené letadlo. Zároveň usilovala o vlastní příspěvek k politickému řešení krize. Vycházela přitom z cílů Severoatlantické aliance a návrhů skupiny zemí G-8. Dne 23. 5. 1999 předložila společně s Řeckem mírovou iniciativu, jejíž důležité prvky se promítly do závěrečného mírového dokumentu, jímž byly ukončeny vojenské operace NATO proti SRJ. Po skončení vojenské operace ČR přispěla k formování mezinárodních sil KFOR a UNMIK. Ve své pozici předsedajícího státu Středoevropské iniciativy se podílela na tvorbě Paktu stability pro jihovýchodní Evropu, jehož cílem je urovnání politických poměrů, konsolidace a hospodářské povznesení oblasti a její začlenění do evropského politického a hospodářského rámce.

V roce 1999 se konal ve Washingtonu jubilejní summit NATO k 50. výročí vzniku Aliance. Českou delegaci vedl prezident republiky V. Havel. Na summitu byla přijata nová strategická koncepce NATO, na jejíž přípravě se Česká republika podílela. Základní směry české zahraniční politiky jsou v souladu s touto koncepcí a se závěry washingtonského summitu, ať již jde o postoj k dalšímu rozšiřování NATO, k vytváření evropské bezpečnostní a obranné identity nebo o rozvíjení partnerství s Ruskem a Ukrajinou. ČR vyjádřila připravenost předávat své zkušenosti se začleňováním do NATO dalším zemím střední a východní Evropy, které usilují o členství v této mezinárodní organizaci.

V letech 1998-99, po podepsání Amsterodamské smlouvy, se začala vytvářet bezpečnostní a vojenská dimenze společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie. Severoatlantická aliance uvítala posílení evropského křídla a vytváření evropské obranné identity. ČR vyslovila připravenost převzít svůj díl odpovědnosti na společné evropské obranné a bezpečnostní politice. Jako nečlenský stát Evropské unie kladla důraz na úzkou vazbu a dialog mezi členskými zeměmi Unie a ostatními evropskými členskými zeměmi NATO a zároveň na zachování silné transatlantické vazby. Přidružené členství v Západoevropské unii (ZEU), jež ČR v

květnu 1999 získala v návaznosti na vstup do NATO, považovala ČR za vhodnou platformu k diskusím o společné evropské obranné a bezpečnostní politice .

Za úspěch MZV lze považovat, že v poměrně krátké době vybudovalo funkční zastoupení ČR u NATO a ZEU v Bruselu.

ČR přispívá ode dne vstupu do tří rozpočtů NATO (civilního rozpočtu, vojenského rozpočtu a Programu bezpečnostních investic NATO) poměrnou částkou 0,9%. (Tato částka je v případě vojenského rozpočtu a Programu bezpečnostních investic dále přepočítávána a v důsledku neúčasti Francie ve vojenských strukturách NATO činí cca 1,15%). V roce 1999 byla z položky MZV pro členské příspěvky mezinárodním organizacím uhrazena alikvotní část tohoto podílu v civilním rozpočtu, tzn. cca 46,9 mil. Kč.

Spolu se vstupem ČR do Organizace Severoatlantické smlouvy byla v popředí pozornosti zahraniční politiky ČR tzv. evropská agenda, zahrnující zejména přípravu na vstup do Evropské unie a jednání o přistoupení k Evropské unii. Členství v Evropské unii patří mezi základní dlouhodobé zahraničněpolitické cíle, které Česká republika formulovala při svém vzniku v roce 1993. V lednu 1996 ČR oficiálně požádala o členství v Evropské unii. V prosinci 1997 rozhodla Evropská rada na návrh Komise EU zařadit ČR do skupiny šesti kandidátských zemí, s nimiž byla v březnu 1998 zahájena jednání o přistoupení k Unii. Do konce roku 1999 předala ČR Evropské unii celkem 29 pozičních dokumentů k jednotlivým kapitolám *acquis communautaire* (z celkového počtu 31). Jednání byla zahájena o 23 kapitolách, z čehož bylo 10 kapitol předběžně uzavřeno. V počtu předběžně uzavřených kapitol patřila ČR koncem roku 1999 mezi nejúspěšnější kandidátské země.

Příprava na členství v EU je mimořádně náročný úkol. Jeho úspěšné splnění vyžaduje úzkou spolupráci a účinnou koordinaci všech rezortů. Předpokládá zároveň vysoký stupeň konsenzu rozhodujících politických sil v České republice, neboť jde o rozhodnutí, které se dotýká základních zájmů státu a všech jeho obyvatel. Členství v EU představuje dosud největší výzvu, která stojí před ČR od jejího vzniku. Vláda si byla této skutečnosti plně vědoma a ve své politice z toho vycházela. Jako referenční datum pro vstup do Unie stanovila 1. 1. 2003 a k tomuto datu směřovala své koordinační úsilí. Schválila aktualizovanou verzi národního programu příprav na členství v EU, ke zvýraznění odpovědnosti za postup příprav a zvýšení jejich efektivity provedla v prosinci 1999 reorganizaci Vládního výboru pro evropskou integraci, do jehož čela postavila premiéra a výkonným místopředsednictvím pověřila nově jmenovaného místopředsedu vlády Jana Kavana, který současně zastává funkci ministra zahraničních věcí. Jmenovala rovněž vyjednávací tým v čele se státním tajemníkem pro evropské záležitosti a prvním náměstkem ministra zahraničních věcí Pavlem Teličkou. Rozhodla též posílit pracoviště, která jsou zapojena do příprav na vstup do Evropské unie, mezi nimi též sekci Evropské unie na MZV.

Úsilí vlády ČR v letech 1998 a 1999 směřovalo k tomu, aby byl co nejrychleji odstraněn deficit v přípravě na členství v Evropské unii a zkvalitněno

přípravné práce v legislativní i nelegislativní oblasti s cílem dosáhnout nezbytné připravenosti ke vstupu do Unie ke stanovenému referenčnímu datu.

Další oblastí prioritního zájmu české zahraniční politiky bylo rozvíjení dobrých vztahů se sousedními státy. V letech 1998 a 1999 došlo v této oblasti k značnému pokroku a vzájemné vztahy se všemi sousedními státy dosáhly poměrně vysoké úrovně. Vstupem ČR do NATO v březnu 1999 se vztahy se dvěma sousedními státy - Polskem a SRN - staly vztahy spojeneckými.

Významně se zlepšily vztahy ČR se Slovenskem. Česká vláda usilovala o to, aby nabyly nadstandardního charakteru. Politická změna na Slovensku umožnila řešení tak citlivého problému, jakým bylo dělení bývalého federálního majetku. Podpisem Smlouvy o společném postupu při dělení majetku z 24. 11. 1999 a Protokolu o předání a převzetí zbývající části zlata po bývalé Státní bance československé byl vyřešen poslední vážný sporný problém v česko-slovenských vztazích. Došlo intenzivnímu rozvíjení kontaktů na všech úrovních. K prohloubení vzájemných vztahů přispěla též jednoznačná česká podpora slovenského úsilí o členství v NATO a v Evropské unii.

Úspěchem české zahraniční politiky v roce 1999 bylo i další prohloubení vztahů se Spolkovou republikou Německo, a to především ve směru jejich orientace na budoucnost. Česko-německé vztahy dosáhly nejlepší úrovně za období posledních několika desetiletí. Vysoké intenzity dosáhly vztahy na nejvyšší politické úrovni. Velký význam v tomto směru měla oficiální návštěva předsedy české vlády M. Zemana v Bonnu začátkem března 1999 a obdobná návštěva spolkového kancléře G. Schroedera v Praze začátkem října 1999. Významným impulzem pro orientaci vzájemných vztahů na budoucnost bylo na jedné straně prohlášení M. Zemana, vycházející z Koncepce zahraniční politiky ČR, že účinnost dekretů prezidenta republiky z období let 1940-1945, které jsou součástí právního řádu ČR, je již vyhaslá a na druhé straně stanovisko G. Schroedera, že vláda SRN nedopustí, aby česko-německé vztahy byly - zejména v souvislosti se vstupem ČR do EU - zatěžovány problémy minulosti.

SRN byla v letech 1998 -1999 největším individuálním hospodářským partnerem ČR a největším zahraničním investorem do české ekonomiky. Úspěšně se rozvíjela česko-německá regionální přeshraniční spolupráce.

V letech 1998 a 1999 se úspěšně rozvíjely i vztahy mezi ČR a Polskem. V některých oblastech překročily běžnou standardní úroveň. Probíhal intenzivní dialog na úrovni předsedů vlád, na úrovni ministrů zahraničních věcí i v rámci obnovené Visegrádské skupiny. Došlo k dalšímu rozvoji česko-polské ekonomické spolupráce.

Blízkost zájmů ve sjednocující se Evropě, srovnatelné geopolitické postavení a dlouhé období společné historie byly určujícími faktory vývoje vztahů ČR s Rakouskem. Úspěšně se rozvíjela zejména česko-rakouská hospodářská spolupráce. Přes některé dílčí problémy (odlišné názory na dokončovanou jadernou elektrárnu Temelín a neadekvátní pozornost, kterou rakouská strana věnovala dekretům prezidenta ČSR) doznaly česko-rakouské vztahy dalšího pokroku.

Podobná zahraničně-politická stanoviska, směřování do euroatlantických politických, hospodářských a bezpečnostních struktur i podobné rysy transformace ekonomik sblížovaly ČR s Maďarskem, které se spolu s ČR stalo v březnu 1999 členským státem NATO. Probíhal intenzivní dialog jak na vysoké politické úrovni, tak v rámci obnovené Visegrádské skupiny. Došlo k dalšímu rozvoji česko-maďarské ekonomické spolupráce.

Česká zahraniční politika sehrála iniciativní roli při znovuoživení tzv. Visegrádské skupiny zahrnující ČR, Maďarsko, Polsko a Slovensko. Cílem této skupiny je rozvíjení a prohlubování spolupráce mezi zúčastněnými zeměmi nejen v oblasti zahraniční i vnitřní politiky, ale též na výstavbě potřebné infrastruktury, především dopravní, a na ochraně životního prostředí. Velký význam přikládají zúčastněné země též spolupráci kulturní. Visegrádská skupina se zároveň stala významným fórem podporujícím úsilí Slovenska v jeho snahách o integraci do euroatlantických struktur.

Česká republika se podílela na regionální hospodářské spolupráci v rámci Středoevropské dohody o volném obchodu (CEFTA). V roce 1998 vykonávala předsednickou funkci.

V roce 1999 byla ČR předsednickou zemí Středoevropské iniciativy (SEI), sdružující 16 zemí střední a východní Evropy. Zaměřila se na zefektivnění činnosti tohoto volného sdružení států a podílela se na formulaci Akčního programu SEI na léta 2000 - 2001. Ve své pozici předsednické země SEI se podílela na tvorbě Paktu stability pro jihovýchodní Evropu.

Zapojení ČR do Severoatlantické aliance se odrazilo v nové kvalitě vztahů s členskými státy této organizace. Došlo k upevnění a rozšíření vztahů ČR jak s významnými evropskými mocnostmi a historickými spojenci - Francií a Velkou Británií, tak s dalšími členskými státy Aliance. Významně se rozšířily a prohloubily vzájemné vztahy ČR se Spojenými státy americkými a s Kanadou. Do vztahů ČR se západoevropskými zeměmi se pozitivně promítla i jednání ČR o přistoupení k Evropské unii. ČR se zapojovala do SZBP EU (společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie) v té míře, v jaké jí to umožňoval status přidružené země. V oblasti obchodně ekonomických vztahů došlo k dalšímu upevnění pozice Evropské unie v české ekonomice, ČR s ní realizovala téměř dvě třetiny svého zahraničního obchodu, společně s ESVO se tento podíl blížil 70%. Členské státy EU se rovněž rozhodujícím způsobem podílely na přímých zahraničních investicích do české ekonomiky. Za pozitivní jev je nutno považovat skutečnost, že v roce 1999 měla ČR poprvé od začátku devadesátých let s Evropskou unií aktivní saldo obchodní bilance.

ČR posilovala své vztahy s kandidátskými zeměmi EU ze střední a východní Evropy, které procházejí obdobnou politickou a ekonomickou transformací.

ČR rovněž aktivně participovala na politice NATO a Evropské unie směřující ke stabilizaci oblasti jihovýchodní Evropy, zejména v souvislosti s přípravou Paktu stability pro tento region.

Ve vztazích k Ruské federaci prosazovala Česká republika obdobné zásady jako státy Severoatlantické aliance a Evropské unie. Vycházela z toho, že vzájemná spolupráce a partnerské vztahy s Ruskou federací jsou významným předpokladem pro bezpečnost a stabilitu v Evropě. Usilovala o rozvoj vztahů v hospodářské oblasti, zejména s některými ruskými regiony. Pro ekonomiku ČR měly velký význam dodávky palivoenergetických surovin z Ruské federace. ČR věnovala rovněž pozornost rozvíjení partnerských vztahů s Ukrajinou při uznání její aktivní role v evropské politice.

V souladu s Konceptí zahraniční politiky věnovala ČR pozornost vztahům se zeměmi Asie, Afriky a Latinské Ameriky, které byly v předchozím období opomíjeny. Vycházela ze zásady, že nejpřirozenější formou spolupráce jsou vztahy obchodní a ekonomické. Zaměřila se na znovuzískání trhů v těchto zemích a obnovení zprerhaných ekonomických vazeb. S ohledem na ekonomické zájmy ČR zrevidovalo ministerstvo zahraničních věcí rozhodnutí předchozích vlád, které připravovaly uzavření některých ZÚ. Byly zachovány ZÚ v Montevideu a Sanáa a opětovně byl otevřen ZÚ v Ulánbátaru.

Na určování světového vývoje se stále účinněji podílejí mezinárodní organizace, a je tudíž v zájmu států malé a střední velikosti těchto organizací efektivně využívat. ČR proto v souladu s vládním prohlášením a Konceptí zahraniční politiky věnovala zvýšenou pozornost multilaterální diplomacii a zintenzivnila v uplynulém období svoji činnost v mezinárodních organizacích, a to jak ve světovém, tak evropském i regionálním měřítku. Konkrétně šlo o aktivitu ČR v OSN, OBSE, Radě Evropy, v již zmíněné Visegrádské skupině a ve Středoevropské iniciativě.

ČR se aktivně podílela na činnosti OSN. Významnou událostí byla návštěva generálního tajemníka OSN v ČR v létě 1999. 13. 4. 1999 se ČR stala signatářem tzv. Římského statutu mezinárodního trestního soudu. Významným úspěchem ČR bylo iniciování a prosazení rezoluce o stavu lidských práv na Kubě na 55. zasedání Komise OSN pro lidská práva v dubnu 1999. Kvalitní práci české diplomacie se dostalo mezinárodního uznání; ČR byla zvolena do této komise na další funkční období 2000-2002. Znovuzvolení do Hospodářské a sociální rady bylo oceněním činnosti ČR v tomto důležitém orgánu OSN. Oceněním aktivity ČR v UNESCO bylo zvolení české představitelky, senátorky Jaroslavy Moserové, předsedkyní Generální konference této organizace na dvouleté období.

Trvalou pozornost věnovala ČR Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE). Vyjadřovala se v ní k řadě problémů, mj. k situaci v Kosovu, v Čečensku a v Bělorusku, zúčastnila se dlouhodobých misí a na půdě této organizace vystoupila s iniciativou v romské otázce. Angažovala se i v uprchlických i azylových záležitostech. ČR, podobně jako státy NATO a EU, vycházela z toho, že výhodou této organizace je rozsah členství, jakož i pružnost, která je dána politickým charakterem závazků v OBSE. ČR usilovala o využití možností OBSE zejména v dialogu o politicko-bezpečnostních otázkách, v preventivní diplomacii a v postkonfliktní obnově. Důležitou roli hrála OBSE při monitorování voleb. V různých misích OBSE působilo i několik občanů ČR. Významným impulzem

pro roli OBSE byla krize v Kosovu. Vrcholem činnosti OBSE byl summit konaný v listopadu 1999 v Istanbulu, na kterém byla přijata Charta evropské bezpečnosti. ČR se podílela na prosazení jejího pragmatického pojetí. Kladný ohlas vzbudila iniciativa prezidenta ČR V. Havla, který v rámci české delegace umožnil účast na summitu delegaci Černé Hory a představitelům srbské opozice. Významným příspěvkem k posílení evropské bezpečnosti bylo podepsání adaptované Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách v Evropě, na jejíž formulaci se aktivně podílela též Česká republika.

Zvýšila se aktivita ČR v Radě Evropy (RE), která má velký význam při prosazování pluralitní demokracie, právního státu a lidských práv na evropském kontinentě. Vláda tak vyrovnávala dluh, který vůči této organizaci měly předchozí české vlády. Značně pokročilo začleňování ČR do smluvního systému RE. Z celkového počtu 174 instrumentů RE ratifikovala ČR do konce roku 1999 celkem 56 smluv RE a dalších 22 podepsala. Ve skupině členských zemí ze střední a východní Evropy se tak počtem ratifikací zařadila na druhé místo za Slovinsko. V roce 1999 ČR ratifikovala Evropskou sociální chartu a dva její protokoly a vyrovnala tak svůj starý dluh v této oblasti. Ratifikovala též Evropskou chartu místní samosprávy a podepsala Evropskou úmluvu o státním občanství a Trestněprávní úmluvu o korupci. Většina smluv podepsaných a ratifikovaných v roce 1999 je na seznamu smluv, které považuje Evropská unie za významné. ČR pokračovala v prosazování své iniciativy na zřízení obecné soudní instance, jež by zajistila jednotný výklad úmluv Rady Evropy a jejich jednotnou interpretaci a aplikaci v jednotlivých členských zemích. Zvolení poslankyně Vlasty Štěpové místopředsedkyní Parlamentního shromáždění Rady Evropy v roce 1999 bylo uznáním jejího osobního podílu na práci tohoto orgánu a oceněním celkového přínosu ČR pro RE.

Česká zahraniční politika přikládala velký význam otázce lidských práv. V rámci jejich ochrany a rozvoje se ČR angažovala jak ve vztahu k některým zemím či regionům, tak ve vztahu k tematickým okruhům. Ministerstvo zahraničních věcí se podílelo též na řadě domácích aktivit, zejména ve spolupráci se zmocněncem vlády pro lidská práva, Radou pro lidská práva a Radou pro národnosti.

Ministerstvo zahraničních věcí odpovídalo za koordinaci zahraniční rozvojové a humanitární pomoci poskytované ze strany ČR.

V souladu s programovým prohlášením vlády a Konceptí zahraniční politiky ČR došlo k výraznému posílení ekonomické diplomacie; byl doceněn její význam v české zahraniční politice. Ekonomické vztahy se staly významnou součástí jednání předsedy vlády a ministra zahraničí se zahraničními partnery. V říjnu 1998 byla uzavřena dohoda mezi MZV a MPO o obchodně-ekonomické reprezentaci ČR v zahraničí a o posilování obchodně-ekonomických úseků na zastupitelských úřadech. Mezinárodní aktivity ČR v ekonomické oblasti se soustředily na vytváření politických a právních podmínek pro podporu ekonomických zájmů státu, a to jak na úrovni mnohostranné (zejména WTO), tak i dvoustranné. Byl kladen důraz na podporu ekonomických zájmů českých subjektů v zahraničí a podporu exportní politiky. Zahraniční služba ČR byla postavena před důležitý úkol - napomáhat k vytváření příznivých podmínek pro efektivní růst české ekonomiky a k zvyšování její

exportní schopnosti.

V roce 1999 se postupně zlepšovala mezinárodní ekonomická pozice České republiky. Schodek obchodní bilance České republiky se snížil na 70 miliard korun, a dosáhl tak nejnižší úrovně od roku 1994. Vývoz ČR dosáhl nejvyšší úrovně v historii a přiblížil se jednomu bilionu korun, přičemž 80% českého exportu směřovalo do devíti evropských zemí a do USA. Zlepšovala se struktura zahraničního obchodu ČR. Podíl surovin a potravin na českém vývozu klesl a podíl strojů a dopravních prostředků a výrobků s vyšší přidanou hodnotou se zvýšil. Česká republika zaznamenala v roce 1999 největší příliv přímých zahraničních investic od svého vzniku. Podle zprávy ČNB dosáhly přímé zahraniční investice za první tři čtvrtletí téměř 122 miliard korun (3,5 mld USD). ČR se tak zařadila na přední místo mezi státy střední Evropy.

Účinnou zahraniční politiku nelze uskutečňovat bez kvalitní zahraniční služby. Zahraničněpolitická agenda, jak byla definována ve programovém prohlášení vlády a v Koncepci zahraniční politiky ČR, klade vysoké nároky jak na ústředí, tak na zastupitelské úřady. Proto byla v letech 1998 a 1999 přijata řada opatření ke zkvalitnění činnosti české zahraniční služby. Byla provedena reorganizace MZV s cílem vyloučit zdvojené činnosti, posílit horizontální a vertikální komunikaci a zkvalitnit úroveň řízení rezortu. Zlepšila se průběžná koncepční a operativní práce ministerstva. Velká pozornost byla věnována zkvalitnění personální práce. Byl vydán kariérní řád pro diplomaty a obdobný předpis pro administrativní a technické pracovníky. Nově byla vymezena role Diplomatické akademie při výchově a zvyšování kvalifikace diplomatů. Byly novelizovány základní rezortní předpisy, především organizační řád a spisový řád. Byl vypracován projekt budování moderního informačního systému MZV.

MZV věnovalo pozornost zkvalitnění své mediální činnosti. K 31. 12. 1999 byla uvedena do provozu internetová stránka MZV (adresa : www.mzv.cz). MZV se odpovědně připravilo na realizaci zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, který vstoupil v účinnost 1. ledna 2000.

Stručnou bilanci české zahraniční politiky za období 1998- 1999 lze uzavřít připomenutím obecných cílů, které formulovala Koncepce zahraniční politiky ČR: "Česká republika chce vstoupit do 21. století jako stabilní, plnohodnotný a aktivní člen mezinárodního společenství, který bude spolehlivou oporou svým spojencům a důvěryhodným partnerem ostatním státům. Hlavním cílem její zahraniční politiky je vytvářet podmínky pro bezpečnost, stabilitu a prosperitu státu a všech jeho obyvatel a vytvářet podmínky k uskutečnění vize, kterou si předsevzala: napomáhat k vytváření mezinárodního společenství míru, bezpečnosti, spolupráce, demokracie a prosperity. Bude klást důraz na to, aby světový řád byl vytvářen na principu vlády zákona a nezcizitelných lidských práv, byl vnímavý vůči požadavkům sociální spravedlnosti, citlivý vůči nárokům na ochranu životního prostředí a otevřený vůči občanské společnosti."

I. Mnohostranná spolupráce

1. Shrnující informace o mnohostranné spolupráci

V souladu s programovým prohlášením vlády a Konceptí zahraniční politiky ČR věnovala ČR v letech 1998 -1999 zvýšenou pozornost multilaterální dimenzi mezinárodních vztahů.

V popředí pozornosti ČR bylo zapojení do Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO), jejímž členským státem se ČR stala dne 12. 3. 1999. Vstup do NATO znamenal významné posílení mezinárodního politického a bezpečnostního postavení ČR a zároveň převzetí závazků vůči spojencům.

Po celé období 1998 - 1999 mezi prioritní úkoly zahraniční politiky ČR patřilo úsilí o začlenění do Evropské unie. V březnu 1998 byla zahájena jednání o přistoupení k Evropské unii, která koncem roku 1999 dosáhla fáze otevření většiny negociačních kapitol a definování problémových okruhů v jednotlivých kapitolách, na které se po otevření všech kapitol soustředí jednání. Současně docházelo k prohlubování vzájemné integrace na základě ustanovení Evropské dohody.

ČR věnovala velkou pozornost regionální spolupráci. Její iniciativní postup napomohl k obnovení činnosti tzv. Visegrádské skupiny za účasti ČR, Polska, Maďarska a Slovenska. V roce 1999 vykonávala ČR předsednickou funkci v rámci Středoevropské iniciativy (SEI). České předsednictví přispělo k dalšímu rozvoji spolupráce účastnických zemí tohoto seskupení. Z titulu svého předsednictví v SEI se ČR podílela na tvorbě Paktu stability pro jihovýchodní Evropu.

ČR aktivně vystupovala v OSN a v přidružených mezinárodních organizacích. Vyslovovala se pro urychlení procesu reformy OSN, zejména reformy Rady bezpečnosti. Podporovala myšlenku všeobecného a úplného odzbrojení. V Komisi OSN pro lidská práva iniciovala přijetí rezoluce o stavu lidských práv na Kubě.

Větší pozornost ve srovnání s předchozím obdobím věnovala ČR OBSE, která má významnou roli jako mezinárodní organizace kooperativní bezpečnosti při preventivní diplomacii a postkonfliktní obnově. ČR kladla důraz na lidskoprávní dimenzi její činnosti. Podílela se na vypracování Charty evropské bezpečnosti.

V letech 1998 -1999 se zvýšila aktivita ČR v Radě Evropy. Ve skupině členských zemí střední a východní Evropy se počtem ratifikací podepsaných úmluv zařadila na druhé místo za Slovinsko.

ČR se účastnila mezinárodních jednání o odzbrojení a kontrole zbrojení. V listopadu 1999 podepsala Dohodu o adaptaci Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách v Evropě (tzv. S-KOS), která tvoří významnou součást bezpečnostní architektury v Evropě. Z hlediska ČR podepsaná smlouva eliminuje poslední vazbu, byť nepřímou, na členství v bývalé Varšavské smlouvě.

ČR pokračovala v poskytování rozvojové a humanitární pomoci. Rozvojovou pomoc poskytovala přednostně zemím, které směřovaly k zavedení nebo upevnování demokracie a lidských práv. Humanitární pomoc směřovala především do zemí postižených živelnými katastrofami a důsledky vojenských operací.

2. Česká republika a Evropská unie

Začlenění České republiky do Evropské unie je hlavní prioritou české zahraniční i vnitřní politiky, což se odráží v základních programových dokumentech - jak v prohlášení vlády ČR (12.8.1998), tak i v koncepci české zahraniční politiky (Usnesení vlády ČR č. 124 - 17.2.1999). Dosažení členství ČR v EU je českým národním zájmem a tato skutečnost se přímo promítá v úkolech české zahraniční služby. Zcela zásadní pro naplňování tohoto prioritního úkolu je široký konsensus nejdůležitějších politických sil v zemi.

Úsilí o vstup ČR do EU je nerozlučně spjato s procesem vnitřní přípravy na členství. Vzájemná podmíněnost a vazba mezi vnitřními a zahraničními aktivitami spojenými s jednáním o členství v EU znamená, že mnohdy je těžké oddělovat zahraničně politické působení od vnitrostátní činnosti parlamentu, vlády, jednotlivých ministerstev a celé státní správy. Vztahy s EU se tak neomezují jen na zahraniční působení, jsou bohatší a mnohostrannější.

Odpovědná a kvalitní příprava na vstup do Evropské unie a dojednání smlouvy o přistoupení patří v současné době mezi nejzávažnější politické úkoly české vlády. ČR si stanovila 1. 1. 2003 jako referenční datum, k němuž chce být na členství v Unii připravena. Jde o největší výzvu, před níž česká společnost stojí od vzniku samostatného státu.

Příprava na členství v EU představuje složitý komplex klíčových sociálněekonomických opatření spjatých s celkovým procesem transformace probíhající v ČR v průběhu 90-tých let. Tento proces nachází svůj odraz v zásadních změnách národní legislativy. Předpokladem členství ČR v EU je především převzetí a implementace legislativy Evropských společenství a *acquis* 2. a 3. pilíře EU do národní legislativy. Tento úkol je jednou z nejsložitějších a současně nejkomplexnějších součástí procesu přípravy. Během historicky velmi krátkého časového úseku je nezbytné vytvořit kvalitní legislativní základnu kompatibilní s

legislativou ES a umožňující plnou integraci do EU.

Specifikem vztahů s EU, společenstvím 15 členských států, je prolínání vztahů s EU jako celkem se vztahy s jednotlivými členskými zeměmi na bilaterální úrovni. Důležitou součástí bilaterálních vztahů s členskými zeměmi se staly aktivity na podporu úsilí ČR o členství v EU. Tento prvek je podstatnou součástí všech jednání během návštěv a bilaterálních kontaktů s jednotlivými zeměmi (dále jsou popsány v kapitole Bilaterální vztahy ČR) a patří do náplně každodenní práce diplomatických zastoupení ČR.

Začlenění do Evropské unie významně ovlivní mezinárodní postavení českého státu i vytváření příznivých podmínek pro jeho další hospodářský rozvoj.

Návštěvy představitelů ČR:

- 29.9.1998 se uskutečnila pracovní návštěva předsedy vlády M. Zemana, místopředsedy vlády pro zahraniční a bezpečnostní politiku E. Lánského a ministra zahraničních věcí J. Kavana v Evropské komisi a v Evropském parlamentu v Bruselu;
- 7.10.1999 proběhla návštěva ministra zahraničních věcí J. Kavana v Evropské komisi v Bruselu (u příležitosti otevření nové budovy Mise ČR při ES);
- 9.11.1999 vykonal návštěvu Evropské komise v Bruselu místopředseda vlády a ministr financí P. Mertlík (u příležitosti podpisu Společného hodnocení priorit hospodářské politiky ČR).

Návštěvy představitelů orgánů EU:

- 28.-29.9.1998 vykonal návštěvu ČR člen EK pro otázky hospodářské soutěže K. van Miert;
- 12.-13.10.1998 navštívil Prahu člen EK odpovědný za vztahy se zeměmi SVE H. van den Broek;
- 22.-23.2.1999 vykonal návštěvu ČR člen EK N. Kinnock;
- 11.-12.10.1999 navštívila ČR členka EK pro rozpočet M. Schreyerová;
- 10.-11.11.1999 navštívil ČR člen EK pro rozšíření EU G. Verheugen (navštívil ČR vícekrát, ale tentokrát jednal s představiteli ČR oficiálně).

Zasedání společných orgánů a jednání:

- 10.11.1998, 22.6.1999 a 7.12.1999 se zúčastnil ministr zahraničních věcí J. Kavan Mezivládní konference o přistoupení ČR k EU v Bruselu, resp. Lucemburku;
- 10.11.1998 a 7.12.1999 se ministr zahraničních věcí J. Kavan zúčastnil zasedání Rady přidružení ČR - EU v Bruselu;
- 23.11.1998, 8.-9.11.1999 proběhlo zasedání Parlamentního výboru přidružení ČR - EU v Bruselu a 17.-19.3.1999 v Praze;
- 29.5.1999 se uskutečnilo zasedání Výboru přidružení ČR - EU v Bruselu.

Mnohostranné aktivity:

- 12.12.1998 se zúčastnili předseda vlády a ministr zahraničí setkání se členy Evropské rady ve Vídni a 11.12.1999 v Helsinkách;
- 6.10.1998 a 19.7.1999 se zúčastnil ministr zahraničních věcí J. Kavan jednání Evropské konference v Lucemburku, resp. Bruselu;
- 9.-11.11.1998 se zúčastnil předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu V. Klaus

setkání předsedů parlamentů kandidátských zemí s předsedou Evropského parlamentu ve Vilnius;

- 26.-28.4.1999 se předsedkyně Senátu Parlamentu L. Benešová zúčastnila setkání předsedů parlamentů kandidátských zemí s předsedou Evropského parlamentu v Sofii;

- 30.11.1999 se zúčastnil předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu V. Klaus setkání předsedů parlamentů kandidátských zemí s předsedkyní Evropského parlamentu v Bruselu.

Aktuální stav jednání o dohodě o přistoupení ČR k EU, poziční dokumenty

Dne 31.3.1998 byla zahájena formou bilaterální mezivládní konference na úrovni ministrů jednání o přistoupení ČR k EU. První fáze negociačního procesu - technická část jednání, tzv. screening acquis (porovnávání legislativy ES a acquis 2. a 3. pilíře EU s českou legislativou a prověřování, zda je ČR schopna v okamžiku vstupu do EU převzít veškeré závazky z členství vyplývající)-byla zahájena 3.4.1998 a ukončena 8.7.1999. V září 1999 se v souvislosti s Agendou 2000 uskutečnil dodatečný screening kapitol Zemědělství a Regionální politika a v říjnu a listopadu 1999 screening fyto-sanitární legislativy. Zároveň byl písemnou formou zahájen dodatečný screening k nové komunitární legislativě, tj. legislativě, která byla přijata po 1.3.1998 (bilaterální screening jednotlivých kapitol se vztahoval k legislativě platné k 1.3.1998).

Za rakouského předsednictví v Radě EU, ve druhém pololetí 1998, byla zahájena druhá fáze negociací, tj. vlastní vyjednávání o podmínkách budoucího členství ČR v EU. Vlastní jednání probíhají formou mezivládní konference na úrovni ministrů zahraničních věcí a na úrovni zástupců (t.j. hlavních vyjednávačů na straně kandidátských zemí a velvyslanců členských zemí EU /Výboru stálých zástupců - COREPERu/ na straně EU).

V souladu s mandátem pro jednání české delegace byly vypracovávány a postupně předloženy Evropské unii tyto poziční dokumenty ČR, na něž EU následně reaguje společnou pozicí:

- 11.9.1998 - Věda a výzkum; Telekomunikace a informační technologie; Školství, odborné vzdělávání, mládež; Kultura a audiovizí; Průmyslová politika; Malé a střední podniky; Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP);
- 4.12.1998 - Právo obchodních společností, Statistika, Rybolov;
- 29.1.1999 - Volný pohyb zboží, Vnější vztahy, Celní unie, Soutěžní politika, Ochrana spotřebitele;
- 28.5.1999 - Sociální politika a zaměstnanost, Hospodářská a měnová unie, Dopravní politika;
- 13.7.1999- Energetika, Životní prostředí, Volný pohyb služeb;
- 30.7.1999 - Volný pohyb kapitálu, Daně;
- 27.10.1999 - Finanční kontrola a Finanční a rozpočtová ustanovení;
- 3.11.1999 - Regionální politika;
- 30.11. 1999 - Volný pohyb osob, Spolupráce v oblasti justice a vnitra, Schengen;
- 3.12. 1999 - Zemědělství.

Tímto předala ČR (jako první z kandidátských zemí) všechny poziční dokumenty ke všem negociačním kapitolám (kromě 2 technických). V pozičních dokumentech ČR vyjádřila svoji připravenost přijmout k referenčnímu termínu vstupu 1.1.2003 legislativu ES, resp. acquis 2. a 3. pilíře EU, a v odůvodněných případech požádala o přechodná období pro převzetí závazku vyplývajícího z konkrétního právního předpisu ES/EU. ČR požádala o přechodná období pouze tam, kde to považuje za opravdu nezbytné. Tyto žádosti jsou limitované jak z hlediska času, tak i rozsahu.

Během prvního jednání mezivládní konference na úrovni zástupců dne 29.10.1998 projednal vedoucí vyjednávacího týmu ČR náměstek ministra zahraničních věcí P. Telička s velvyslanci 15 členských zemí EU stanoviska k sedmi negociačním kapitolám, které byly předmětem tohoto prvního kola jednání. Následně na mezivládní konferenci na úrovni ministrů dne 10.11.1998, kde českou delegaci vedl ministr zahraničních věcí J. Kavan, se podařilo předběžně uzavřít kapitoly Věda a výzkum; Školství, odborné vzdělávání, mládež a Malé a střední podniky. Kapitoly Telekomunikace a informační technologie, Průmyslová politika, SZBP, Kultura a audiovizí nebyly uzavřeny s tím, že si EU vyžádala doplňující informace od ČR.

Za německého předsednictví v prvním pololetí 1999 proběhla 2 kola jednání mezivládní konference na úrovni zástupců v Bruselu, a to 19.4.1999, kdy byly k předběžnému uzavření navrženy kapitoly Telekomunikace, Statistika a Rybolov, a 19.5.1999, kdy byly projednávány kapitoly Ochrana spotřebitele, Celní unie, Vnější vztahy, Právo obchodních společností a Soutěžní politika. Zatímco kapitola Ochrana spotřebitele byla navržena k předběžnému uzavření, u zbývajících si strana EU vyžádala doplňující informace.

Dne 22.6.1999 se v Lucemburku uskutečnilo další zasedání mezivládní konference o přistoupení ČR k EU na úrovni ministrů. Na zasedání byly shrnuty a potvrzeny výsledky jednání na úrovni zástupců z 19.4. a 19.5., tj. bylo potvrzeno předběžné uzavření kapitol Telekomunikace, Statistika, Ochrana spotřebitele, Rybolov a navíc Průmyslová politika. Současně byla otevřena (tj. poprvé byla v plénu projednávána pozice ČR a EU k dané kapitole) rozsáhlá kapitola Volný pohyb zboží.

Za finského předsednictví ve druhém pololetí 1999 bylo zachováno dosavadní tempo jednání nehledě na komplikace při otevírání některých kapitol. Dne 30.9.1999 jednání mezivládní konference na úrovni zástupců otevřelo kapitoly Sociální politika a zaměstnanost, Hospodářská a měnová unie a Volný pohyb kapitálu.

Druhá schůzka mezivládní konference na úrovni zástupců během finského předsednictví, která se měla původně uskutečnit 4.11.1999, byla s ohledem na nedostatek času k přípravě společných postojů na straně EU přeložena na 12.11.1999. V rámci jednání byly otevřeny 4 nové kapitoly Energetika, Daně, Doprava a Volný pohyb služeb a současně se konference vrátila k projednání kapitoly Právo obchodních společností.

7.12.1999 se uskutečnilo zasedání mezivládní konference o přistoupení ČR k EU na úrovni ministrů. Na jednání byly projednány všechny kapitoly, které byly

předmětem předcházejících dvou kol konference na úrovni zástupců, a byla otevřena kapitola Životní prostředí. Podařilo se předběžně uzavřít kapitolu Hospodářská a měnová unie a kapitolu Volný pohyb zboží, která je považována za jeden ze základních kamenů jednotného trhu.

Od zahájení negociací bylo do konce r. 1999 celkem předáno 29 českých pozičních dokumentů, otevřeno 23 kapitol, z toho 10 bylo předběžně uzavřeno.

V rámci přípravy na jednání získával český vyjednávací tým zkušenosti od partnerů z členských zemí EU; těchto setkání rovněž využíval k prezentaci českých stanovisek. Konzultace celého vyjednávacího týmu se uskutečnily mj. s irskými a italskými partnery. Členové negociačního týmu se aktivně scházeli s partnery z členských států za účelem vysvětlování a prosazování pozic ČR v rámci negociačního procesu.

Institucionální a organizační zabezpečení

Jednání o členství v EU si vyžádalo jeho komplexní institucionální a organizační zabezpečení, přímo provázané s vnitrostátním procesem přípravy na členství v EU. Vláda do příprav zapojila všechny rezorty státní správy. Pravidelně se schází Výbor vlády pro evropskou integraci na úrovni ministrů. Jeho předsedou byl jmenován v prosinci 1999 ke zvýraznění celkové odpovědnosti za proces integrace ČR do EU předseda vlády M. Zeman. K posílení koordinační role, kterou v současné době vykonává ministerstvo zahraničních věcí, byl ministr zahraničních věcí J. Kavan jmenován zároveň místopředsedou vlády odpovědným za zahraniční a bezpečnostní politiku a výkonným místopředsedou Výboru vlády pro evropskou integraci.

Vláda jmenovala Delegaci pro jednání o dohodě o přistoupení ČR k EU (vyjednávací tým), v jejímž čele stojí náměstek ministra zahraničních věcí P. Telička, který byl v říjnu 1999 jmenován státním tajemníkem pro evropské záležitosti a 1. náměstkem ministra zahraničních věcí ČR. Pracovním orgánem, který zajišťuje koordinaci a zabezpečování plnění úkolů spojených s přípravou na členství, je Pracovní výbor pro integraci ČR do EU.

Došlo k posilování spolupráce s parlamentem, mj. návrhy zákonů jsou předávány Výboru pro evropskou integraci Poslanecké sněmovny Parlamentu pro informaci paralelně s rozesíláním do mezirezortního připomínkového řízení. Při předložení návrhu zákona do parlamentu vláda upozorňuje na jeho případnou návaznost na budoucí členství ČR v EU.

Na MZV se problematikou vztahů s EU zabývá sekce Evropské unie, která je přímo podřízena I. náměstkovi a státnímu tajemníkovi pro záležitosti EU P. Teličkovi. Sekce se skládá z odboru koordinace vztahů s EU a odboru politických vztahů s EU. Po rozšíření systemizace MZV o 20 pracovníků tvoří sekci 51 pracovníků.

Probíhající jednání o členství výrazně zvýšila rovněž nároky na činnost Mise ČR při ES v Bruselu, která čítá 19 diplomatických pracovníků. Vysoce vzrostla intenzita pracovních jednání s bruselskými orgány EU na všech úrovních. Odborná jednání a

konzultace expertů ze všech oblastí se staly každodenní nezbytností. Soustředí se na problematiku harmonizace legislativy, otázky naplňování Evropské dohody, čerpání prostředků z fondů ES, konzultace z oblasti zahraniční politiky atd. Vzrůstající intenzita vzájemné spolupráce si vyžádala navýšení počtu diplomatických pracovníků vysílaných na Misi ČR v Bruselu, včetně vysílání odborníků z jednotlivých rezortů.

Pravidelná zpráva Evropské komise o pokroku ČR v přípravě na členství v EU, Národní program

Zvláštním nástrojem ve vztazích EU s kandidátskými zeměmi jsou pravidelné zprávy, v nichž Evropská komise hodnotí pokrok v přípravě na členství za uplynulý rok. První pravidelné zprávy zveřejnila EK 4. 11. 1998, druhé 13. 10. 1999. Od roku 1999, na návrh české strany, vedle ročního hodnocení zpráva také částečně hodnotí celkový stav připravenosti v oblastech, ve kterých je takové hodnocení možné, resp. relevantní.

Pravidelná zpráva EK za rok 1998 vyzněla pro ČR v některých aspektech kriticky, zejména v oblasti státní správy, soudnictví, ochrany dat, duševního vlastnictví, autorských práv a jiných. Na základě stanovisek rezortů MZV připravilo dokument "Opatření vyplývající z Pravidelné zprávy EK", který obsahoval časový harmonogram ukládající ministrům konkrétní úkoly, jež byly nutné k překonání určitého zpoždění v přípravě na členství v EU v daných oblastech. Dokument byl pravidelně vyhodnocován Výborem vlády pro evropskou integraci.

Rovněž zpráva EK za rok 1999 konstatovala omezený či žádný pokrok v řadě oblastí. Poukázala na nedostatečné tempo harmonizace českého práva, reformy veřejné správy a soudnictví a také na nezbytnost dokončení strukturálních reforem. ČR považuje Pravidelnou zprávu za objektivní, vyvážený dokument, i když se EK v řadě případů nevyhnula některým nepřesnostem či dokonce chybám. V některých oblastech EK nevzala v úvahu poskytnuté dodatečné informace, čímž mohlo dojít k určitému zkreslení situace. Na tyto nedostatky ČR upozornila při jednáních s EK.

Vláda v reakci na zprávu přijala konkrétní opatření k urychlení přípravy v legislativní a nelegislativní oblasti. Uložila všem členům vlády a vedoucím ostatních orgánů státní správy neprodleně promítnout požadavek odstranění nedostatků do řešení konkrétních úkolů. Schválila též zkrácení některých termínů v plánech legislativních úkolů vlády na léta 2000-2002.

V květnu 1999 vláda schválila aktualizovanou verzi Národního programu přípravy na členství v Evropské unii, která obsahuje krátkodobé a střednědobé úkoly ČR v oblastech, ve kterých dosud nebylo dosaženo plné připravenosti na členství, zejména v oblasti harmonizace legislativy, včetně jejího provádění, vynucování a institucionálního zajištění. Národní program zohlednil průběh screeningů legislativy i vlastního jednání o přistoupení ČR k EU, jakož i poznatky z předchozích hodnocení ČR Evropskou komisí.

Prostřednictvím tzv. přístupových partnerství se EU snaží nasměrovat kandidátské země k realizaci z unijního hlediska nejvýznamnějších úkolů pro proces

přibližování se k EU. Rada EU přijala v prosinci 1999 na návrh Evropské komise aktualizovaný dokument Přístupové partnerství, který společně s Národním programem tvoří základ pro hodnocení postupu přípravy ČR na členství a zároveň je základem pro poskytování pomoci EU v rámci programu Phare přeorientovaného na plnění předpřístupové strategie. ČR usilovala o maximální věcný i časový soulad Přístupového partnerství s Národním programem.

Naplňování Evropské dohody

Smluvním dokumentem, na jehož základě se od 1.2.1995 rozvíjejí vztahy ČR s EU, je Evropská dohoda, zakládající přidružení mezi ČR a ES a jejími členskými státy. Jejím cílem je poskytnout rámec pro postupnou integraci ČR do Společenství a vytvořit do r. 2002 mezi ČR a EU oblast volného obchodu.

Plnění ustanovení Dohody se pravidelně věnuje Rada přidružení na úrovni ministrů zahraničních věcí ČR a členských států EU a člena EK. Na svých zasedáních v listopadu 1998 a v prosinci 1999 se Rada zabývala mj. problémy vyplývajícími z provádění Evropské dohody (výklad jejího článku 34, zavedení předběžných ochranných opatření na dovoz cukru s platností od 12. 3. 1999, slučitelnost zákona o loteriích s Evropskou dohodou, novela zákona o zaměstnanosti, antidumpingová šetření atd.). Radě v její činnosti napomáhá Výbor přidružení, další orgán ustavený ED, složený z představitelů obou stran na úrovni vyšších úředníků, jehož 5. zasedání se konalo v květnu 1999. Nižší strukturou jsou podvýbory Výboru přidružení.

K naplňování cílů Evropské dohody přispívá i pravidelný dialog mezi Parlamentem ČR a poslanci Evropského parlamentu v rámci Parlamentního výboru přidružení ČR-EU, který se skládá ze stálé delegace Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu ČR a stálé delegace Evropského parlamentu. Jednání se uskutečňuje zpravidla jedenkrát za půl roku; v hodnoceném období se zasedání konala v listopadu 1998 v Bruselu, březnu 1999 v Praze a v listopadu 1999 v Bruselu.

ČR a EK společně připravily Společné hodnocení priorit hospodářské politiky ČR, které v průběhu návštěvy v Bruselu 9.11.1999 podepsali místopředseda vlády ČR P. Mertlík a člen EK P. Solbes Mira. Dokument nastiňuje výhled střednědobého směřování hospodářské politiky ČR.

Mezi závazky české strany vyplývající z Evropské dohody zaujímá velmi důležité místo harmonizace legislativy ČR s právem ES. ČR dosahuje poměrně dobré úrovně, pokud jde o celkovou připravenost země, včetně transpozice legislativy. ČR přistupuje k převzetí *acquis communautaire* jako k zásadní podmínce členství v EU.

Krokem k naplnění ED, jakož i výsledkem dosaženého pokroku přípravy ČR na členství, bylo i ukončení expertních jednání o Protokolu o evropském posuzování shody a přijímání průmyslových výrobků v říjnu 1999, který přispěje k zjednodušení volného pohybu zboží mezi ČR a EU. Protokol, po schvalovacích řízeních na obou stranách, by mohl vstoupit v platnost ve 3. čtvrtletí r. 2000. Podmínkou vstupu je však i další účinnost některých nových právních předpisů, resp. jejich novel, které jsou v současné době v legislativní přípravě.

K usnadnění obchodu s potravinami přispívá protokol týkající se sanitárních a fytosanitárních opatření a opatření na ochranu zvířat ve vztahu k Evropské dohodě, podepsaný v červenci 1998.

Spolupráce s Delegací Evropské komise v Praze přispívala ke zvýšení vzájemné informovanosti a koordinaci společných aktivit.

Vzájemné ekonomické vztahy

Mimořádný význam Evropské unie pro ČR vyplývá i z rozsahu vzájemné hospodářské spolupráce. Unie je nejdůležitějším hospodářským partnerem ČR a podílela se 66,5% na celkovém obratu českého zahraničního obchodu v roce 1999, zatímco v roce 1998 to činilo 63,4%. Vzájemná obchodní výměna dosáhla v r. 1998 částky 1134 mld Kč. Český vývoz do EU činil 546 mld Kč (64,2% českého vývozu) a dovoz z EU do ČR 589 mld Kč (63,5% dovozu do ČR). V roce 1999 pokračoval růst vzájemného obchodu (o 13%) a činil 1282 mld Kč, tj. 66,7% obratu zahraničního obchodu ČR, vývoz dosáhl 642,4 mld Kč (tj. 69,2% vývozu) a dovoz 639,6 mld Kč (tj. 64% dovozu). V roce 1999 se podařilo dosáhnout pozitivního salda obchodní bilance ve výši 2,8 mld Kč, zatímco v roce 1998 negativní saldo dosáhlo částky 42 mld Kč. Hlavní skupiny vývozu Unie v roce 1998 představovaly stroje a elektrická zařízení, dopravní zařízení, základní kovy a průmyslové výrobky, a chemické produkty. Český vývoz se soustředil především ve skupinách stroje a elektrická zařízení, dopravní zařízení, základní kovy a průmyslové výrobky a textil. Komoditní skladba vzájemné výměny se liší dle jednotlivých členských zemí /viz vztahy s jednotlivými zeměmi/.

Předvstupní pomoc: program Phare, "twinning"

K naplňování cílů Evropské dohody sloužil a hlavním nástrojem na podporu předvstupní strategie České republiky byl nadále v letech 1998-1999 program pomoci Společenství ČR Phare. Program se v hodnoceném období soustředil na priority Přístupového partnerství, které mají napomáhat kandidátským zemím plnit kodaňská kritéria pro členství v EU. Zhruba 30% prostředků přidělených z programu Phare bylo určeno na vytváření institucí, které mají zajišťovat uplatňování a vymahatelnost komunitárního práva v budoucích členských zemích. Zbývajících 70% prostředků bylo určeno na financování investic určených k posílení infrastruktury potřebné k zajištění shody s *acquis* a k podpoře hospodářské a sociální soudržnosti, včetně restrukturalizace důležitých odvětví hospodářství.

Program Phare pro rok 1999 (kontraktace do konce r. 2000) představuje pro Českou republiku konkrétní finanční pomoc ve výši 21 milionů EUR, která se soustředí na následující priority: posílení demokratického systému, právního státu, lidských práv a ochrany menšin, zejména Romů; hospodářská a sociální soudržnost, včetně podpory malých a středních podniků a opatření na podporu zaměstnanosti; posílení schopnosti institucí a veřejné správy provádět *acquis*, zejména v oblasti veřejných financí, fytosanitárních norem, ochrany zdraví a bezpečnosti na pracovišti a životního prostředí; justice a vnitřní záležitosti, včetně boje proti organizovanému zločinu a hospodářské kriminalitě, ochrany hranic a

posílení soudnictví; program Tempus a dále na příspěvek na účast v různých programech Společenství.

Dalších 29,4 milionů EUR bylo vyčleněno na přeshraniční spolupráci (CBC) s Německem, 10,6 milionů EUR na spolupráci s Rakouskem, 3 miliony EUR na spolupráci s Polskem a 2 miliony EUR na spolupráci se Slovenskem.

Důležitou součástí procesu vytváření institucí, směřující k posílení a rozvíjení úrovně a kapacity státní správy, která bude muset být připravena aplikovat a vynucovat *acquis communautaire*, je tzv. twinning. Jde o spolupráci partnerských rezortů v ČR a v členských zemích EU (dlouhodobé expertní pobyty odborníků/úředníků z členských států EU v ČR) původně ve čtyřech stanovených prioritních oblastech: finance, životní prostředí, zemědělství, justice a vnitro. Twinning jako nástroj pro plnění projektů se postupně rozšiřuje i do dalších oblastí - příprava na využívání strukturálních fondů a fondu soudržnosti, sociální věci aj.

Řada členských států, jako např. Nizozemsko, Dánsko, Belgie, Francie, Řecko a Německo, projevuje zájem o spolupráci i na bilaterální úrovni. V těchto případech se však jedná o jinou formu spolupráce než dlouhodobé vyslání. Výjimkou je dlouhodobá výměna soudců mezi ČR a Francií (každá strana hradí náklady na vyslání). V těchto případech se tato spolupráce uskutečňuje mimo rámec Phare (většinou je část nákladů kryta z prostředků členských států na pomoc zemím SVE, část z českých zdrojů).

Vzdělávání v evropských záležitostech

MZV na základě pověření Výborem vlády pro evropskou integraci koordinuje vzdělávací aktivity zaměřené na problematiku EU pro úředníky státní správy. MZV koordinuje především průřezové akce a usiluje o dosažení alespoň určité míry všeobecných znalostí o EU pro všechny pracovníky státní správy, kteří se touto problematikou zabývají ve své každodenní práci. Tím se MZV rozhodujícím způsobem podílí na přípravě českého negociačního týmu a jeho zázemí.

Od října roku 1999 probíhá již druhý projekt Phare pro školení 80 státních úředníků a 10 školitelů. Současně je též z prostředků Phare připravován projekt nástavbový pro přibližně 50 úředníků. Zároveň se připravuje cyklus krátkodobých průřezových školení zhruba pro 500 úředníků ústředních i místních orgánů, kteří se denně problematikou EU nezabývají, zaměřený na získání základních znalostí o EU.

V rámci spolupráce s členskými státy EU je realizována i řada dalších jednorázových akcí. Jedná se především o krátkodobé semináře zaměřené na předávání zkušeností z negociací, koordinaci záležitostí EU nebo specifické oblasti "evropské" problematiky. MZV úzce spolupracuje v této oblasti např. s Nizozemskem, Velkou Británií, Švédskem, Dánskem a Francií. Tyto vzdělávací programy jsou ve větší či menší míře financovány z prostředků členských zemí vyčleněných na technickou pomoc zemím střední a východní Evropy. Určitá část je pak zajištěna z českých zdrojů.

MZV rovněž koordinuje účast na akcích pořádaných Úřadem TAIEX (Technical Assistance Exchange Office).

Komunikační strategie

S postupem přípravy na integraci ČR do EU roste význam informování veřejnosti o Evropské unii, které by zároveň nejširším vrstvám obyvatelstva i specifickým cílovým skupinám podle věku, profese, regionu atd. objektivně vysvětlovalo přednosti integrace ČR do EU, ale i problémy či úskalí s tím spojené. MZV proto již od roku 1997 realizuje komunikační strategii před vstupem do EU, jejímž cílem je zejména zajistit občanům snadnou dosažitelnost objektivních informací o EU a ponechat na jejich uvážení, jak se v eventuálním referendu rozhodnou.

Ministerstvo zahraničních věcí v minulých letech již realizovalo několik projektů, financovaných z prostředků Phare, jako je například soubor videokazet, publikace o EU a další. Poté, co vláda i parlament podpořily realizaci komunikační strategie částkou 30 milionů Kč ze státního rozpočtu pro rok 1999, byly informační aktivity ještě podstatněji rozšířeny. Mezi realizované projekty patří ediční plán publikací, které jsou k dispozici zdarma v distribučním středisku nebo v informačních střediscích, která MZV rovněž podporuje. Dále jde např. o internetový server o evropských záležitostech v českém jazyce (Euroskop) nebo o projekty Evropských dnů, informačních stánků v okresních městech, diskusních setkání, seminářů, konferencí a dalších akcí, zaměřených na veřejnost i konkrétní cílové skupiny.

Mnohostranné diplomatické aktivity

Na úrovni Evropské unie, jakož i kandidátských zemí usilujících o členství v EU vznikla celá řada různých fór, která slouží k setkávání představitelů členských a kandidátských zemí, k výměně názorů a diskusi nejen o aktuálních otázkách přístupového procesu, nýbrž i o širokém spektru evropských i světových problémů. ČR se v hodnoceném období těchto jednání, konferencí a schůzek aktivně účastnila a využívala je k prezentaci svých stanovisek, názorů a celkovému sblížení s členskými zeměmi EU. Na nejvyšší úrovni probíhá mnohostranný dialog v rámci setkání s Evropskou radou zpravidla jedenkrát za rok (naposledy v Helsinkách 11.12.1999 a předtím ve Vídni 12.12.1998), kdy Evropská rada informuje představitele kandidátských zemí o svých zásadních rozhodnutích a umožňuje jim, aby se k aktuálním otázkám vyslovili.

Evropská konference

Pro politické konzultace k otázkám společných zájmů mezi členskými státy EU a kandidátskými státy slouží Evropská konference. Dne 6.10.1998 se uskutečnilo setkání ministrů zahraničních věcí k problematice boje proti organizovanému zločinu. Následná schůzka Evropské konference proběhla dne 19.7.1999 v Bruselu a jejím hlavním tématem byla kosovská krize, zabezpečení návratu kosovských běženců a zajištění politické stability v regionu.

Parlamentní spolupráce

Na multilaterální úrovni se stala pravidlem setkání předsedů parlamentů přidružených zemí s předsedou Evropského parlamentu jedenkrát za půl roku. Za českou stranu se těchto setkání střídavě účastnili předseda Poslanecké sněmovny a předsedkyně Senátu Parlamentu ČR. Rovněž v půlroční periodě se setkávají předsedové zahraničních výborů parlamentů členských a kandidátských zemí. Obdobná setkání se uskutečňují na úrovni předsedů výborů pro evropskou integraci. Obou těchto setkání se pravidelně účastnili předsedové příslušných výborů Poslanecké sněmovny parlamentu ČR.

Spolupráce kandidátských zemí jednajících o členství v EU

V zájmu sdílení zkušeností a posilování vzájemné důvěry zahájily z iniciativy ČR kandidátské země, které jednaly o členství (ČR, PR, MR, Estonsko, Slovinsko a Kypr), novou formu spolupráce při přípravě na vstup do EU - schůzky hlavních vyjednávačů. V hodnoceném období se uskutečnilo 7 schůzek, které se soustředily na vzájemnou výměnu informací a zkušeností z oblasti vnitřní přípravy jednotlivých kandidátských zemí, včetně seznámení se s národními vyjednávacími pozicemi. Poslední setkání hlavních vyjednávačů se čím dál více zaměřují tematicky a v jejich průběhu jsou diskutovány i konkrétní otázky technického charakteru.

11.10.1999 se v Tallinnu poprvé uskutečnilo setkání na úrovni ministrů zahraničních věcí ve formátu 6 států jednajících o členství. Ministři využili společného zasedání a ve společném dopise vyzvali předsedu Evropské komise R. Prodiho k urychlení procesu rozšiřování a přiblížení jeho časového horizontu.

Na základě dohody hlavních vyjednávačů 6 jednajících kandidátských zemí došlo k rozšíření vzájemné spolupráce o schůzky expertů - členů negociačních týmů zaměřené na konkrétní oblasti negociací. Jako příklady mohou sloužit pracovní výměna názorů k problematice životního prostředí v Budapešti v závěru roku 1998, schůzka v lednu 1999 ke kapitole vnější vztahy v Lublani nebo v dubnu 1999 k veřejným zakázkám ve Varšavě.

Spolupráce v evropských záležitostech probíhá i v rámci tzv. Visegrádské skupiny - ČR, MR, PR a SR na úrovni státních tajemníků MZV.

Zapojení ČR do společné zahraniční a bezpečnostní politiky

ČR se zapojovala do společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU, a to v té míře, v jaké jí to umožňuje status přidružené země. Sdílení společných hodnot umožnilo České republice dosáhnout téměř plnou kompatibilitu s *acquis* v rámci každodenního provádění zahraniční politiky. Připojováním se ke společným akcím, postojům, prohlášením a demarším a jejich prováděním v praxi ČR prokazuje svoji připravenost na vstup do EU v oblasti SZBP a přebírá svůj díl odpovědnosti za vývoj v Evropě i ve světě. V rámci účasti ČR a dalších kandidátských zemí na SZBP probíhá intenzivní dialog s členskými státy EU v rámci pracovních skupin k významným

problematikám, např. k odzbrojení, nešíření jaderných zbraní, terorismu, vývozu konvenčních zbraní, lidským právům, západnímu Balkánu, OSN. Tento dialog je zastřešován pravidelnými schůzkami politických ředitelů MZV a evropských korespondentů minimálně jedenkrát za předsednictví. ČR sledovala vytváření společné evropské bezpečnostní a obranné politiky a z hlediska členské země NATO, jakož i přidruženého člena ZEU, usiluje o své zapojení do procesu zajišťování bezpečnosti v Evropě.

3. Česká republika a Organizace Severoatlantické smlouvy

ČR se stala členem Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO) dne 12. 3. 1999. Tímto krokem došlo k zásadní změně bezpečnostního postavení našeho státu. ČR je součástí politicko-vojenského uskupení, jehož členové si v souladu s článkem 5 Severoatlantické smlouvy garantují pomoc v případě vojenského napadení. ČR tak splnila jeden z hlavních úkolů zahraniční a bezpečnostní politiky po roce 1989. Je symbolické, že tento krok byl učiněn právě deset let od listopadu 1989.

ČR se mohla již v průběhu celého roku 1998 zúčastňovat, společně s Maďarskem a Polskem, jako aktivní pozorovatel jednání prakticky všech orgánů a institucí NATO (výjimku tvořily Stálý společný výbor NATO - Rusko, Komise NATO - Ukrajina a některé aspekty obranného plánování), včetně jednání Severoatlantické rady na ministerské úrovni.

V roce 1998 byla ČR již částečně zapojena do systému obranného plánování NATO. Ve druhé polovině roku 1998 bylo v rámci rezortu obrany zahájeno plnění modelových cílů výstavby sil NATO (Target Force Goals), zaměřených zejména na posilování interoperability Armády ČR se standardy NATO. V rámci plnění těchto cílů byly prioritně plněny ty cíle, které zajišťovaly Minimální vojenské požadavky členství (Minimum Military Requirements) a které musely být splněny k prvnímu dni členství.

V návaznosti na přijetí zákona č. 148/1998 Sb. a vznik Národního bezpečnostního úřadu (NBÚ) bylo v listopadu 1998 navázáno na předchozí kroky a byly zahájeny přípravy na zajištění základních předpokladů pro členství v NATO v této oblasti. Relativně pozdní vznik NBÚ, vysoká úroveň národních standardů (v řadě oblastí převyšující minimální standardy stanovené NATO) a některé administrativní nedostatky způsobily, že minimální požadavky NATO byly ke dni vstupu ČR do NATO splněny pouze se značným vypětím sil a v některých oblastech v menším rozsahu, než by bylo optimální.

Vnitrostátní příprava na členství v NATO byla v 2. pololetí roku 1998 koordinována Výborem vlády ČR pro integraci ČR do NATO, kterému od září 1998 předsedal místopředseda vlády pro zahraniční a bezpečnostní politiku Egon T. Lánský.

V tehdejších 16 členských zemích NATO probíhal po celý rok 1998 proces ratifikace protokolů o přístupu tří nových členů k Severoatlantické smlouvě. Ten byl formálně ukončen počátkem prosince 1998, což na svém pravidelném jednání v témže měsíci v Bruselu konstatovali rovněž ministři zahraničních věcí členských států Aliance. Následně proběhla politická jednání mezi třemi přizvanými státy, členskými

zeměmi a mezinárodním sekretariátem o proceduře předání ratifikačních dokumentů k listině o přístupu ČR, Maďarska a Polska deponitáři Severoatlantické smlouvy, kterým je vláda Spojených států amerických. Bylo dohodnuto, že ministři zahraničních věcí tří nových členů NATO odevzdají tyto dokumenty ministryni zahraničních věcí USA v americkém městě Independence (rodiště amerického prezidenta H. Trumana) dne 12. 3. 1999. Tímto krokem se ČR, Polsko a Maďarsko staly formálně členy NATO. Českou republiku zastupoval ministr zahraničních věcí J. Kavan. Dne 16. 3. 1999 proběhlo v ústředí NATO v Bruselu slavnostní zasedání Severoatlantické rady za účasti předsedů vlád tří nových členských států.

ČR je plnohodnotným a plnoprávným členem NATO, který sdílí všechna práva a povinnosti vyplývající ze Severoatlantické smlouvy a navazujících právních, politických, bezpečnostních a vojenských dokumentů. ČR je plně zapojena do integrované vojenské struktury NATO a do všech politických a vojenských orgánů, institucí a agentur NATO. Jediná dvě rozhodnutí, která se vztahují specificky na nové členské státy, jsou politického charakteru a byla přijata ještě před jejich vstupem do NATO. První bylo přijato ministry zahraničních věcí členských států NATO dne 10. 12. 1996 a stanoví, že "rozšíření NATO si nevyžádá změnu současné jaderné pozice NATO, a proto země NATO nemají žádný záměr, žádný plán a žádný důvod rozmísťovat jaderné zbraně na území nových členů a ani žádnou potřebu měnit jakýkoliv aspekt jaderné pozice nebo jaderné politiky NATO a nepředpokládají ani žádnou budoucí potřebu tak činit." Druhé bylo přijato Severoatlantickou radou dne 14. 3. 1997 a stanoví, že "za předpokladu zachování současných bezpečnostních podmínek se na území nových členů NATO nepředpokládá rozmístění podstatných konvenčních sil NATO."

ČR přispívá ode dne vstupu do tří rozpočtů NATO (civilní rozpočet, vojenský rozpočet a Program bezpečnostních investic NATO) poměrnou částkou 0,9% (ta je v případě vojenského rozpočtu a Programu bezpečnostních investic dále přepočítávána v důsledku neúčasti Francie ve vojenských strukturách NATO a činí tak cca 1,15%). V roce 1999 byla z položky MZV pro členské příspěvky mezinárodním organizacím uhrazena alikvotní část tohoto podílu v civilním rozpočtu, tzn. cca 46,9 mil. Kč.

Ke dni vstupu do NATO byla ČR schopna plnit všechny své závazky vyplývající ze Severoatlantické smlouvy. V řadě oblastí je však tato schopnost na minimální, resp. na nízké úrovni. Proto i po vstupu s nezmenšeným úsilím pokračovala snaha o plnou integraci a o dosažení všech standardů NATO, a to v několika dimenzích.

V návaznosti na vytvoření Bezpečnostní rady státu a jejích pracovních orgánů v souladu s Ústavním zákonem o bezpečnosti ČR a na vstup do NATO byla usnesením Vlády ČR v červnu 1999 ukončena činnost Výboru vlády ČR pro integraci ČR do NATO a jeho pracovních orgánů. Ty aktivity, které je nezbytné koordinovat na mezirezortní úrovni byly převedeny do systému Bezpečnostní rady státu.

MZV se v rámci Bezpečnostní rady státu podílí rovněž na vybudování komplexního systému zvládnání krizí (Crisis Management). MZV bylo hlavním gestorem zpracování Bezpečnostní strategie ČR, která byla schválena Vládou ČR v únoru 1999, a podílelo se na zpracování Vojenské strategie, která byla vypracována

ministerstvem obrany. Podílí se rovněž na práci odborných skupin, které existují v rámci systému obranného plánování a civilního nouzového plánování. Významnou funkcí bezpečnostního systému ČR se v roce 1999 stala koordinace poskytování humanitární pomoci do zahraničí a vysílání českých záchranných týmů do krizových oblastí. V návaznosti na zkušenosti získané v průběhu odstraňování následků zemětřesení v Turecku došlo ke zpřesnění kompetencí Mezirezortního krizového štábu Bezpečnostní rady státu a MZV bylo pověřeno přípravou koncepce poskytování humanitární pomoci do zahraničí. Tuto oblast bezpečnostního systému by měly definitivně řešit připravované zákony o krizovém řízení a integrovaném záchranném systému a o mobilizačních opatřeních.

V rámci politického rozměru členství ČR v NATO zodpovídá MZV za přípravu politických stanovisek k otázkám projednávaným v NATO na všech úrovních. Na ministerstvu byl vytvořen koordinační mechanismus, který umožňuje zpracování podkladů a stanovisek tak, aby zástupci ČR v orgánech NATO mohli aktivně prosazovat zájmy a cíle státu. Hlavním orgánem mezirezortní koordinace je Výbor Bezpečnostní rady státu pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky a jeho dva podvýbory.

Členství ČR v NATO má rovněž právní rozměr. V návaznosti na přístup k Severoatlantické smlouvě bylo nezbytné zahájit proces přistupování k technickým a statusovým smlouvám a dohodám platným v rámci NATO (tzv. *acquis NATO*). MZV bylo gestorem přístupu ke dvěma statusovým smlouvám (Dohoda o právním postavení NATO, zástupců států a mezinárodního personálu - tzv. *Ottawská dohoda* a Dohoda o právním postavení misí a zástupců třetích států při NATO - tzv. *Bruselská dohoda*). U obou těchto dohod byl ratifikační proces ukončen v průběhu roku 1999. MZV rovněž spolupracuje s příslušnými rezorty (zejména MO, NBÚ) při přípravě dokumentů o přistupování k dalším právním dokumentům v rámci NATO i na bilaterální úrovni.

Důležitým aspektem plné integrace ČR do NATO je adaptace vnitrostátní legislativy na podmínky plného členství v NATO. Hlavním gestorem této oblasti je ministerstvo obrany, se kterým MZV úzce spolupracuje. V roce 1999 se podařilo dosáhnout výrazného pokroku zejména přijetím série branných zákonů a usnesení obou komor Parlamentu ČR o vysílání českých ozbrojených sil do zahraničí a přijímání cizích ozbrojených sil na území ČR.

Důležitou oblastí úsilí o dosažení standardů NATO v bezpečnostní oblasti je pokračující reforma ozbrojených sil a plná integrace Armády ČR do vojenských orgánů a integrované vojenské struktury NATO. MZV se v této oblasti podílí zejména na přípravě podkladů pro řešení koncepčních otázek výstavby rezortu obrany. Spolupracuje rovněž s ministerstvem obrany při zpracování plánovacích dokumentů pro orgány NATO a při expertních jednáních s představiteli NATO a jednotlivých členských států.

Spolupráce mezi ministerstvem obrany a MZV probíhá rovněž při přípravě a zajištění účasti českých jednotek ve vojenských operacích NATO v Bosně a Hercegovině (SFOR) a Kosovu (KFOR). Vzhledem ke komplexnímu charakteru úsilí

mezinárodního společenství o dosažení dlouhodobého míru a stability v oblasti jihovýchodní Evropy došlo v roce 1999 k posílení spolupráce MZV rovněž s dalšími rezorty (ministerstvo vnitra, ministerstvo průmyslu a obchodu atd.). Za podstatnou je potřebné označit skutečnost, že se v roce 1999 podařilo významně zlepšit spolupráci s nevládními organizacemi při vysílání českých představitelů do monitorovacích a pozorovacích misí mezinárodních organizací.

Vstupem do NATO se ČR zásadním způsobem rozšířily možnosti v oblasti budování vojenské infrastruktury, obranného průmyslu, normalizace a standardizace a spolupráce v oblasti vojenského vývoje a výzkumu. Příslušné orgány NATO již v roce 1999 rozhodly o realizaci některých projektů, které zkvalitní infrastrukturu České republiky. Tyto programy jsou plně financovány z Programu bezpečnostních investic NATO. Do některých projektů v rámci NATO již byly zapojeny některé české podniky. MZV se podílí na práci mezirezortních odborných skupin, které se touto problematikou zabývají.

Z věcného hlediska v práci NATO v roce 1999 dominovala kromě přijetí tří nových členů tři témata:

1. Kosovská krize. Aktivity NATO v oblasti Kosova od poloviny července 1998 byly do značné míry determinovány již rozhodnutími květnového jednání ministrů zahraničních věcí NATO v Lucemburku, jehož se ČR zúčastnila jako pozorovatel. Příslušné orgány NATO na základě rozhodnutí ministrů v průběhu léta 1998 připravily řadu variant možných vojenských operací, ze kterých NATO vycházelo v průběhu září 1998. Tato fáze kosovské krize vyvrcholila ultimátem NATO a následným podpisem dohody Milošević - Holbrooke v říjnu 1998, na jejímž základě byla do Kosova vyslána Kosovská verifikační mise OBSE. Na základě rozhodnutí vlády ČR se této mise zúčastnili rovněž pozorovatelé z ČR, a to jak pracovníci rezortu obrany, tak i odborníci vybraní MZV na základě návrhů nevládních organizací.

V prvních měsících roku 1999 se přes úsilí mezinárodního společenství nepodařilo nalézt politické řešení krize. Současně v Kosovu eskalovaly násilné akce organizované Bělehradem a zintenzivnila se i aktivita kosovských ozbrojených skupin. Postoj NATO byl v této fázi závislý na jednáních v Rambouillet a Paříži s tím, že hrozba použití síly ze strany Aliance byla součástí tlaku mezinárodního společenství na dosažení politických dohod. Vzhledem k neochotě jugoslávské/srbské strany akceptovat návrhy mezinárodního společenství a organizovanému a masivnímu porušování lidských práv v Kosovu, které začalo vyvolávat rozsáhlé uprchlické vlny do sousedních států, Severoatlantická rada koncem ledna zmocnila generálního tajemníka NATO k použití síly proti Svazové republice Jugoslávie (SRJ). Poté, co ztroskotala poslední mise R. Holbrooka v Bělehradě, generální tajemník NATO J. Solana po konzultaci se spojenci rozhodl o zahájení leteckých operací NATO proti SRJ dne 24. 3. 1999.

ČR se všech diskuzí o řešení situace v Kosovu v rámci NATO zúčastňovala od samého počátku (tzn. od počátku roku 1998) jako aktivní pozorovatel, od 12. 3. 1999 jako plnoprávný člen organizace, která rozhoduje na základě principu konsenzu.

Vysocí představitelé ČR se účastnili všech jednání o kosovské krizi (jednání ministrů zahraničních věcí v dubnu 1999, jednání washingtonského summitu v dubnu 1999, společné jednání ministrů zahraničních věcí a obrany v červnu 1999) a nejvyšší ústavní činitelé byli informováni jak prostřednictvím Bezpečnostní rady státu a jejích pracovních orgánů, tak i prostřednictvím zpravodajství Stálé delegace ČR při NATO.

Dne 23. 5. 1999 byla vyhlášena česko-řecká iniciativa, která se pokusila uchopit problém Kosova v širším rozsahu a v globálním kontextu.

Charakteristickým rysem tohoto postupu byla snaha začlenit iniciativu do aliančního úsilí o řešení kosovské otázky politickými prostředky a nenarušit předložením vlastní iniciativy jednotný postup zemí NATO. Na rozdíl např. od Itálie či Německa Praha nevystoupila se svou iniciativou jednostranně, bez předchozí konzultace s hlavními aliančními partnery.

V průběhu konfliktu ČR schválila opatření umožňující přelety a tranzity spojeneckých sil přes její území a vyslala do krizové oblasti polní nemocnici a neozbrojené dopravní letadlo.

Po ukončení leteckých operací přijetím podmínek mezinárodního společenství ze strany jugoslávského vedení se ČR intenzivně zapojila do úsilí o vybudování demokratického a multietnického Kosova v rámci SRJ. Česká jednotka o síle posílené roty byla jednou z prvních, které počátkem července do oblasti dorazily. Šest českých policistů pracuje v policejních sborech OSN v Kosovu, v oblasti působí čeští pozorovatelé OBSE, velmi aktivní jsou i nevládní organizace. ČR se významnou měrou zapojila do pomoci mezinárodního společenství kosovským uprchlíkům. Vzhledem k předsednictví ve Středoevropské iniciativě jí bylo umožněno zapojit se od počátku do aktivit Paktu stability. MZV bylo pověřeno koordinací hospodářských aktivit v oblasti, připravují se rovněž programy napomáhající budování a posilování demokratických institucí v Kosovu.

2. Poněkud ve stínu kosovské krize proběhl v dubnu 1999 ve Washingtonu summit NATO, který se uskutečnil v době 50. výročí založení této organizace. Summit kromě jednání o strategii NATO v Kosovu schválil řadu zásadních dokumentů, které předurčují podobu NATO na počátku 21. století. Česká delegace, vedená prezidentem republiky, se aktivně zapojila do práce summitu a přispěla k jeho úspěchu. Jedním z hlavních dokumentů, které schválili nejvyšší představitelé členských států, je nesporně Strategická koncepce NATO; ta novým způsobem definuje základní úkoly NATO. Tyto úkoly (být jedním ze základních pilířů euroatlantické bezpečnosti, sloužit jako fórum pro transatlantické konzultace a zajistit obranu členských států před případným napadením) byly doplněny o další aktivity v euroatlantické oblasti (zvládání krizí v oblastech mimo území členských států a spolupráce a partnerství). MZV ve spolupráci s ostatními rezorty zpracovalo v průběhu jednání o Strategické koncepci několik pozičních dokumentů a aktivně prosazovalo české zájmy. Výsledný text plně odpovídá představám ČR. Washingtonský summit schválil rovněž nové aktivity v oblasti rozšiřování NATO, posilování obranných schopností a nešíření zbraní hromadného ničení.

3. V návaznosti na některé národní, bilaterální i mnohonárodní iniciativy (zejména britsko-francouzská deklarace ze St. Malo z prosince 1998) se v průběhu roku 1999 stále častěji v rámci NATO diskutovalo o Evropské bezpečnostní a obranné identitě (ESDI). Tato diskuze vychází z politického zájmu Evropské unie, který je podložen příslušnými ustanoveními Amsterodamské smlouvy, aktivně se zapojit do zvládání krizí v euroatlantické oblasti. NATO tuto iniciativu přivítalo jako pozitivní krok, který by měl přispět k zásadnímu posílení schopnosti evropských zemí řešit krize v Evropě, a nabídlo EU některé své kapacity a prostředky pro její realizaci. Podle názoru ČR je důležité, že iniciativa se v návaznosti na závěry jednání Evropské rady v Helsinkách v prosinci 1999 soustřeďuje na vybudování a posilování konkrétních schopností zvládat krize ve vojenské i nevojenské oblasti.

MZV zpracovalo v průběhu roku 1999 k této otázce několik stanovisek, která konzultovalo se zástupci ostatních rezortů, Parlamentu ČR a se spojenci a partnery. Za klíčové ČR považuje zejména zachování transatlantické vazby, dořešení otázky zapojení nečlenů (včetně České republiky) do mechanismů budovaných v rámci EU a vytvoření přímých vazeb mezi NATO a EU, což umožní vytvoření procedur a mechanismů vzájemné spolupráce mezi těmito institucemi. Otázka zapojení evropských členů NATO/nečlenů EU do mechanismů společné evropské bezpečnostní a obranné politiky a operací na zvládání krizí byla řešena v závěrech z Helsinek zatím obecně: "EU zajistí nezbytný dialog, konzultace a spolupráci s NATO a jeho členy, kteří nejsou členy EU, s asociovanými zeměmi EU i s dalšími perspektivními partnery při zvládání krizí pod vedením EU při plném respektování autonomie přijímání rozhodnutí EU a jediného institucionálního rámce EU. S evropskými členy NATO, kteří nejsou členy EU, a s ostatními partnery, kteří jsou kandidáty na členství v EU, budou vytvořeny stálé struktury pro dialog a informování o otázkách bezpečnosti a obrany, především řešení krizí."

MZV se ve spolupráci s ministerstvem obrany a dalšími rezorty v uplynulém roce zaměřilo rovněž na problematiku rozšiřování NATO a na předávání zkušeností a znalostí dalším zemím ve střední a východní Evropě. V dokumentech washingtonského summitu je 9 zemí (Slovensko, Slovinsko, Bulharsko, Rumunsko, FYROM, Albánie, Litva, Lotyšsko, Estonsko) označeno jako aspirantské země. MZV nabídlo svou pomoc prakticky všem těmto zemím, spolupráce se v průběhu roku 1999 rozvinula zejména s Litvou, Lotyšskem, Slovinskem a Slovenskem. Zkušenosti České republiky, která v roce 1997 prošla akcesními rozhovory, jsou vysoce oceňovány. Ve vztahu k Litvě a Lotyšsku bylo předávání českých zkušeností institucionalizováno do podoby tzv. "kulatých stolů", které probíhají pravidelně za účasti zástupců MZV a ministra obrany. Několik kol konzultací k různým otázkám se v roce 1999 uskutečnilo se Slovenskem, Slovinsko využilo v roce 1999 zejména české zkušenosti se systémem ochrany utajovaných skutečností. V těchto aktivitách bude ministerstvo zahraničních věcí pokračovat i v roce 2000.

V návaznosti na měnící se bezpečnostní prostředí a stav odzbrojovacích jednání byla v rámci NATO na základě závěrů washingtonského summitu zahájena diskuze o přístupu NATO k problematice odzbrojení a šíření zbraní hromadného ničení. ČR se do této diskuse aktivně zapojila a podpořila návrh, aby příslušné orgány NATO připravily do konce roku 2000 k této problematice komplexní zprávu.

Za úspěch české zahraniční služby, realizovaný ve spolupráci s ostatními rezorty, je možné označit skutečnost, že se v poměrně krátkém časovém období (od září 1997) podařilo vybudovat ke dni vstupu České republiky do NATO plně funkční Stálou delegaci České republiky při NATO a ZEU. Do konce roku 1999 MZV zpracovalo návrh nového statutu Stálé delegace, který odpovídajícím způsobem zohledňuje plné členství ČR v NATO.

4. Česká republika a regionální spolupráce

Visegrádská spolupráce

Změna politické situace ve střední Evropě (parlamentní volby v ČR a SR) v roce 1998 umožnila znovuoobnovení visegrádské spolupráce, která sehrála důležitou roli především v prvních letech transformace středoevropských zemí (1991-1992). Na summitu premiérů ČR, MR a PR v Budapešti 21. 10. 1998 bylo podepsáno prohlášení hlásící se k Visegrádské deklaraci z 15. 2. 1991. Zároveň zde byla deklarována příslušnost Slovenska do Visegrádské skupiny.

Na budapešťské setkání navázal summit premiérů zemí V4 (14. 5. 1999), který přešel z deklaratorní roviny do fáze schválení programu konkrétní spolupráce visegrádských zemí. Summit rovněž přijal prohlášení, v němž vyjádřil připravenost zemí V4 spolupracovat v širokém integračním spektru a vyhlásil zájem ČR, MR a PR všemožně pomáhat SR při překonávání zpoždění v integraci do euroatlantických struktur.

Stávající prioritou visegrádského uskupení je pomoc Slovensku při jeho

integračních snahách. Toto téma má nemalý praktický význam pro všechny země visegrádské spolupráce. Podpora Slovensku však není jedinou nosnou myšlenkou V4. Tou bude spolupráce na konkrétních projektech a společné aktivity směrem k další evropské integraci.

Klíčovým zájmem a dlouhodobým společným cílem všech států V4 je začlenění do stejných evropských a euroatlantických uskupení, nikoliv samoučelné vyčleňování z tohoto procesu zakládáním další institucionalizované organizace, která by představovala alternativu k evropské integraci. Tento moment je třeba zvláště podtrhnout: visegrádská spolupráce je součástí celoevropského integračního úsilí a nesměřuje tedy k jakémukoliv vytváření paralelních struktur k EU.

Návrhy témat konkrétní spolupráce obsahuje dokument "Obsah visegrádské spolupráce", přijatý na summitu premiérů v Bratislavě 14. 5. 1999. Ten vymezuje široký rámec spolupráce, který obsahuje krátkodobé, střednědobé i dlouhodobé plány. V nedaleké perspektivě počítá s realizací především následujících témat:

- a) spolupráce v oblasti ochrany životního prostředí (včetně protipovodňové prevence);
- b) vědecká spolupráce (stipendia a granty);
- c) kulturní spolupráce (společný kulturní fond);
- f) společné vzdělávací projekty;
- g) mediální spolupráce (www stránka, iniciování toku informací o V4 a jejich členech v médiích);
- h) spolupráce při potlačování organizované kriminality.

V naprosté většině se již spolupráce v těchto oblastech realizuje formou setkání ve formátu V4 na nejrůznějších úrovních. Významný impulz k větší aktivitě bude představovat Visegrádský fond, který by měl stimulovat zájem v zemích V4 o vytváření a realizaci společných projektů.

Kontinuálně v krátkodobé i delší perspektivě považuje česká strana za velmi významná ještě další dvě témata spolupráce, a to:

- a) vzájemná pomoc při zavádění schengenských standardů;
- b) politické konzultace, popřípadě společné politické deklarace k některým problémům.

Visegrádský fond

Na setkání premiérů v Bratislavě (14. 5. 1999) bylo dohodnuto založit společný fond podporující aktivity na poli vzdělávání, kultury a sportu . Fond by měl podle všech předpokladů začít fungovat v roce 2000.

Je patrné, že oblast kulturní, vědecké a regionální spolupráce bude jednou z profilujících složek visegrádské kooperace, a je proto nutné vytvořit pro ni odpovídající podmínky. Zvláště zajímavé jsou iniciativy, které podporují kulturní

spolupráci regionů.

Setkání představitelů států Visegrádské skupiny

- 21. 10. 1998 - summit premiérů ČR, MR a PR v Budapešti;
- 14. 5. 1999 - summit premiérů států V4 v Bratislavě;
- 7. - 8. 5. 1999 - účast ministra životního prostředí ČR M. Kužvarta na setkání ministrů životního prostředí zemí V4 v Banské Štiavnici;
- 25. - 26.9. 1999 - účast ministra kultury ČR P. Dostála na setkání ministrů kultury zemí V4 v Nitře u příležitosti festivalu Divadelná Nitra;
- 9. 10. 1999 - účast ministra obrany ČR V. Vetchého na oslavách 55. výročí Karpatsko-dukelské operace ve Svidníku;
- 8. - 9. 10. 1999 - účast ministra životního prostředí SR L. Mikloše na setkání ministrů životního prostředí zemí V4 v Českém Krumlově;
- 8. - 9.10. 1999 - účast ministra kultury SR M. Kňážka na setkání ministrů kultury zemí V4 v Českém Těšíně a Ostravě;
- 15. - 16. 10. 1999 - neformální setkání předsedů vlád zemí V4 ve Vysokých Tatrách;
- 15. 10. 1999 - účast ministra vnitra SR L. Pittnera na setkání ministrů vnitra zemí V4 a Rakouska v Židlochovicích;
- 4. 11. 1999 - účast ministra obrany ČR V. Vetchého na setkání ministrů obrany zemí V4 v Przemysli (Polsko);
- 6. 11. 1999 - účast ministra spravedlnosti ČR O. Motejla na setkání ministrů spravedlnosti zemí V4 ve Vysokých Tatrách;
- 3. 12. 1999 - setkání prezidentů států Visegrádské spolupráce ve Vysokých Tatrách.

Středoevropská dohoda o volném obchodu (CEFTA)

Dohoda CEFTA, která byla podepsána 21. 12. 1992 v Krakově, je dohodou o volném obchodu. Jejím cílem je po ukončení přechodného období, tj. od 1. 1. 2001, vytvořit mezi Českou republikou, Maďarskou republikou, Polskou republikou, Slovenskou republikou, Republikou Slovinsko, Rumunskem a Bulharskou republikou oblast volného obchodu pro průmyslové výrobky. V zemědělství se k uvedenému datu předpokládá dosažení rozsáhlé, nikoliv však úplné liberalizace. V průmyslové výrobě se dá předpokládat, že tento záměr bude až na několik výjimek realizován v oblasti automobilového průmyslu, kde bude dosaženo úplné liberalizace k 1. 1. 2002. Liberalizace vzájemného obchodu má přispět k usnadnění vstupu států dohody CEFTA do Evropské unie. CEFTA jako dohoda o volném obchodu není mezinárodní organizací, tudíž nemá žádný sekretariát ani jiné stálé orgány. Veškerá jednání, která jsou vedena na expertní či jakékoli jiné úrovni, se týkají jedině odstraňování překážek

ve vzájemném obchodu.

Zpravidla jednou ročně se koná zasedání Společného výboru za účasti ministrů odpovědných v jednotlivých zemích za vnější obchodní vztahy, na kterém se řeší aktuální problémy ve vzájemném obchodu. V r.1999 se toto zasedání konalo 18. 6. v Budapešti. Jeho účastníci vyjádřili spokojenost s dosaženou liberalizací v oblasti průmyslových výrobků a pro řešení závažných aktuálních problémů v obchodu se zemědělskými výrobky byl založen Podvýbor pro zemědělství. Dále byla přijata nová procedurální pravidla, kterými se v podstatě řídí provádění dohody CEFTA.

V posledních letech se stalo tradicí, že na podzim se koná setkání předsedů vlád států dohody CEFTA, na kterém se posuzují především otázky související s aktuální obchodní výměnou. V roce 1998 byla Česká republika předsednickou zemí CEFTA. Z tohoto důvodu se zasedání konalo na pozvání předsedy české vlády ve dnech 11. - 12. 9. 1998 v Praze. Předsedové vlád se v jeho průběhu mj. dohodli na pokračování prací na společném výkladu ustanovení některých článků dohody CEFTA a na přípravě nové verze Procedurálních pravidel Společného výboru. Dále souhlasili se zintenzivněním dvoustranných jednání o certifikaci průmyslových a zemědělských výrobků, včetně vzájemného uznávání výsledků zkoušek a osvědčení, a na poskytování podpory organizování konferencí o možnostech investování ve státech dohody CEFTA a ostatním podpůrným aktivitám. Podpořili rovněž zřízení Podvýboru Společného výboru dohody CEFTA pro zemědělský obchod.

Prozatím poslední setkání předsedů vlád se konalo 19. a 20. 10. 1999 v Budapešti. Na něm premiéři potvrdili své přesvědčení, že hospodářská spolupráce v rámci zemí dohody CEFTA přispívá k procesu integrace v Evropě a podporuje přípravu jejich zemí na vstup do Evropské unie. Dále se zabývali aktuálními otázkami ve vzájemném obchodu, zejména problémy, které se vyskytly při zemědělské obchodní výměně. Opakovaně také vyjádřili podporu organizování společných konferencí o kapitálových investicích ve svých zemích. Předsedové vlád potvrdili připravenost spolupracovat a podílet se na Paktu stability pro jihovýchodní Evropu a na realizaci hospodářské obnovy tohoto regionu. Podpořili úsilí k obnovení volné plavby po Dunaji.

Česká strana vždy důsledně hájí zachování dosaženého stupně liberalizace ve vzájemném obchodu a prosazuje další rozvoj liberalizace v zemědělství, vzhledem k aktuální situaci zejména na dvoustranné úrovni, v souladu se svým přesvědčením, že odstraňování překážek ve vzájemném obchodu mezi státy dohody CEFTA přispívá k rozvoji integrace v Evropě.

Středoevropská iniciativa (SEI), včetně Paktu stability pro jihovýchodní Evropu

ČR ve své zahraniční politice přikládá velký význam vztahům se zeměmi střední a východní Evropy, které jsou sdruženy ve Středoevropské iniciativě. Zvláštní pozornost byla věnována především oblasti jihovýchodní Evropy a nastolení mírových vztahů, podporujících rozvoj spolupráce.

Ve dnech 20.-21.11.1998 se konalo v Záhřebu zasedání předsedů vlád a

ministrů zahraničních věcí zemí SEI (dále summit), které se zabývalo především otázkou Kosova. Mimořádný význam byl přikládán rovněž vztahům SEI s EU. V průběhu zasedání se uskutečnilo rovněž setkání ministrů zahraničních věcí Trojky SEI s předsedající zemí EU - Rakouskem - a zástupcem Evropské komise, které se zabývalo možnostmi rozšíření vzájemných vztahů. Vedle summitu se konaly Ekonomické fórum a setkání ministrů odpovědných za ekonomiku a zahraniční obchod.

V r. 1999 byla ČR předsednickou zemí SEI; hlavní směry své činnosti deklarovala v dokumentu "Záměry českého předsednictví".

Široký prostor byl v SEI věnován rozvoji politického dialogu mezi členskými zeměmi o aktuálních otázkách vývoje v regionu. Výměna názorů probíhala na úrovni předsedů vlád, ministrů zahraničních věcí i na zasedání politických ředitelů. Na schůzce politických ředitelů ve Skopje v červnu a v Římě v říjnu 1999 byly projednávány zejména otázky Kosova, humanitární situace regionu v důsledku konfliktu, Paktu stability pro JVE, situace v Podněstří a mise SEI do Moldavska.

Významné bylo zasedání ministrů zahraničních věcí zemí SEI v Karlových Varech 24. 6. 1999. Z velké části se věnovalo otázkám nejnovějšího vývoje v regionu a zejména v Kosovu a též příspěvku SEI do realizace Paktu stability pro jihovýchodní Evropu, přijatého 10. 6. 1999 v Kolíně n. Rýnem. Ministři přivítali ukončení války v Kosovu a rozhodli o účasti SEI ve všech "pracovních stolech" Paktu stability. Doporučili připravit projekty SEI a zvážit vytvoření odpovídajícího mechanismu. Příspěvek SEI byl konkretizován v "Prohlášení k naplňování Paktu stability". Přijetí nového konceptu Paktu stability uvítaly země SEI jako potvrzení správnosti svého regionálního přístupu. ČR na jednáních zdůrazňovala zejména konkrétní formy spolupráce při obnově Balkánu a přípravu kvalitních projektů.

ČR se, jakožto předsednická země SEI, aktivně účastnila jak přípravy Paktu stability, tak i jednání o jeho realizaci včetně koordinačních setkání regionálních organizací a iniciativ s OBSE a EU ve Vídni 7. 5. 1999 a setkání iniciativ v Římě 24. 5. 1999. ČR se rovněž zúčastnila summitu Paktu stability v Sarajevu 29.- 30. 7. 1999, na němž se mezinárodní společenství přihlásilo k odpovědnosti za vývoj v jihovýchodní Evropě. Delegaci ČR vedl prezident V. Havel a ministr zahraničních věcí ČR J. Kavan stál v čele delegace SEI.

Vyvrcholením českého předsednictví v SEI v r.1999 byl summit předsedů vlád zemí SEI v Praze 5.-6. 11. 1999. Kromě členských zemí se jej zúčastnili i zástupci řady mezinárodních organizací. Summit, který se konal v roce 10. výročí založení SEI, se věnoval především hodnocení vývoje v regionu a účasti SEI na Paktu stability. Účastníci podpořili dlouhodobou stabilizaci regionu, zajištění jeho bezpečnosti, rozvoje demokracie a ekonomiky, stejně jako úsilí vedoucí k vytvoření podmínek trvalého míru a demokracie v multietnickém Kosovu, dodržování práv a svobod, zejména práv osob patřících k národnostním menšinám. Zainteresované strany byly vyzvány, aby aktivně přispěly k procesu mírového vývoje a nastolení stability a ekonomického rozvoje. Rada zemí SEI zdůraznila význam své integrace do evropských a euroatlantických struktur, kterou považují za základní předpoklad

úspěšného rozvoje. Oceněno bylo úsilí ČR při realizaci mise Trojky SEI do Moldavska, kterou vedl náměstek MZV M. Palouš; závěry mise, která jednala s moldavskými úřady i tirsapolskými představiteli, byly schváleny ve zvláštním dokumentu summitu. Další aktivita ve spolupráci s OBSE a EU je součástí úsilí SEI přispět k řešení podněsterského problému.

Velká pozornost byla věnována účasti SEI v Paktu stability pro jihovýchodní Evropu. K podpoře aktivní účasti SEI na Paktu byl vytvořen Poradní výbor pro přípravu projektů SEI.

V popředí zájmu členských zemí je i co nejrychlejší obnovení splavnosti Dunaje, jež byla narušena zničením mostů, mj. i v souvislosti s nebezpečím jarních záplav. Proto bylo zdůrazněno, že by SRJ měla co nejdříve obnovit jeho splavnost.

Pozitivně bylo hodnoceno plnění Akčního plánu SEI na léta 1998-1999 a byl přijat nový plán na léta 2000-2001, který zohlednil i účast SEI na plnění cílů Paktu stability. Summit potvrdil platnost strategie SEI zaměřené na soudržnost a solidaritu v Evropě a úsilí vyhnout se vzniku nových dělčících čar na kontinentu, jakož i na rozvoj spolupráce členských zemí a na podporu méně vyspělých zemí k urychlení jejich ekonomického rozvoje a jejich začleňování do evropské integrace.

V poslední době došlo k rozvoji vztahů SEI s mezinárodními organizacemi. SEI úzce spolupracovala s Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj (Sekretariát pro projekty SEI v EBRD) při financování řady projektů. K rozvoji došlo rovněž ve vztahu s EHK OSN (studie pro Ekonomické fórum, metodologie projektů apod.), OECD (konference o ženách-podnikatelkách a rozvoji průmyslových oblastí) a OBSE (mise do severní Albánie a do Moldavska). Užitečné byly kontakty s Radou Evropy, především pokud jde o budování demokratických institucí a právního vědomí. SEI usiluje o synergii s dalšími regionálními iniciativami a organizacemi (Iniciativa pro spolupráci v jihovýchodní Evropě /SECI/, Royaumontský proces, Organizace pro černomořskou ekonomickou spolupráci /BSEC/, Jihoevropský proces spolupráce /(SEECP/). ČR spolu se SEI a EHK zorganizovala seminář o transformačních zkušenostech při rozvoji malého a středního podnikání v ČR a financovala studii o partnerství veřejného a soukromého sektoru, která byla ve spolupráci s EHK OSN připravena pro Ekonomické fórum.

ČR se v průběhu svého předsednictví zaměřila na posilování regionálního politického dialogu o spolupráci a bezpečnosti a na podporu transformačního úsilí méně vyspělých zemí regionu, zaměřeného na vytvoření demokratické společnosti a fungujícího tržního mechanismu, ochranu lidských práv, budování demokratických institucí a přibližování evropským standardům.

ČR se zasazovala za zefektivnění činnosti SEI a jejích pracovních skupin s důrazem na předkládání konkrétních projektů a stanovení priorit. Této problematice se věnoval Výbor národních koordinátorů, který je odpovědný za činnost SEI. Z diskuse na konferenci o spolupráci v SEI za účasti předsedů všech pracovních skupin vzešla doporučení ke zlepšení práce SEI.

ČR se účastnila práce SEI i v oblasti rozvoje lidských zdrojů a výcviku, a to i jako předseda pracovní skupiny odpovědné za program vzdělání v otázkách evropské integrace a ekonomické transformace. V rámci tohoto programu ČR zorganizovala v průběhu let 1998 a 1999 řadu seminářů (malé a střední podnikání, obchod v podmínkách tržního hospodářství: obchodní a právní aspekty, municipální systém v ČR, malé a střední podnikání v ČR, transformační zkušenosti v ČR, rozvoj bankovní sféry, institucionální a právní aspekty přibližování se evropským standardům a EU, hospodářská politika a přibližování podmínkám EU, management a marketing; SEI schválila projekt zaměřený na rozvoji informačního mechanismu). Na r. 2000 je ve spolupráci s parlamentem připravován seminář o úloze ombudsmana.

ČR financovala vypracování studie o partnerství veřejného a soukromého sektoru zabývajícího se financováním velkých infrastrukturálních projektů v energetice a dopravě, který připravila EHK OSN pro Ekonomické fórum. V letech 1998 a 1999 ČR opakovaně poskytla dobrovolný příspěvek ve výši 6000,- USD do Fondu solidarity SEI, který má umožnit lepší zapojení méně vyspělých členských zemí do aktivit SEI.

Značnou pozornost věnovala ČR otázkám ekonomické spolupráce zemí SEI, což dokládá zejména široce pojaté Ekonomické fórum, zaměřené na podporu investic a obchodu, které se konalo v průběhu summitu v Praze a bylo doprovázeno setkáním ministrů hospodářství a obchodu, agentur na podporu zahraničních investic a obchodních komor zemí SEI.

V r. 1999 došlo k dalšímu prohloubení spolupráce zemí SEI v oblasti tzv. parlamentní dimenze. Uskutečnila se setkání parlamentního výboru a parlamentního shromáždění SEI v ČR.

České předsednictví SEI přispělo k dalšímu rozvoji spolupráce členských zemí v období, kdy musely čelit řadě nových problémů a výzev a napomohlo k zefektivnění práce orgánů SEI.

5. Česká republika a ostatní evropská fóra

OBSE

ČR se v období červenec 1998 - prosinec 1999 aktivně podílela na všech aspektech činnosti OBSE, která se soustředovala především na snahu o řešení krizové situace na Balkáně, na přípravu dokumentů istanbulského summitu OBSE (18.-19.11.1999) a na ukončení adaptace Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách v Evropě (ČR je jednou ze 30 signatářských zemí). Při své činnosti v rámci OBSE ČR

úzce spolupracovala zejména s partnery a spojenci z NATO, EU a Visegrádské skupiny.

ČR na půdě OBSE často iniciativně vystupovala se svými stanovisky k řadě problémů regionu OBSE, mj. opakovaně k problematice Čechenska a Běloruska. V mnoha případech se připojovala, podobně jako jiné přidružené země, ke stanoviskům EU k jednotlivým aspektům práce organizace nebo k jejím prohlášením k událostem či problémům, které byly v OBSE projednávány; často tato vystoupení doplňovala v samostatných prohlášeních.

Práce OBSE se ČR zúčastňovala především prostřednictvím své Stálé mise při OSN, OBSE a ostatních mezinárodních organizacích ve Vídni, i prací příslušných útvarů MZV. Aktivitu v parlamentní dimenzi OBSE vyvíjeli rovněž poslanci a senátoři Parlamentu ČR - členové Stálé delegace ČR při Parlamentním shromáždění OBSE. ČR se též podílela na misích OBSE, především v Kosovu, Chorvatsku, Albánii a v dalších státech balkánské a středoasijské oblasti.

V roce 1999 se pozornost ČR se soustřeďovala na přípravu istanbulského summitu OBSE (18. - 19. 11. 1999) a formulaci dokumentů, které měly být na summitu přijaty. Delegaci ČR na summit OBSE vedl prezident republiky V. Havel a jejím členem byl ministr zahraničních věcí J. Kavan. V souvislosti s českou účastí na istanbulsém summitu je třeba připomenout iniciativu prezidenta ČR, na jejímž základě pozval předsedající OBSE do Istanbulu prezidenta Černé Hory a představitele srbské opozice, kteří tak měli možnost setkání s delegacemi členských států i dalších mezinárodních organizací, které se summitu zúčastnily. Tato iniciativa se setkala s pozitivním ohlasem.

ČR - stejně jako řada dalších států - pokládá pružnost OBSE (vycházející z toho, že její fungování není založeno na mezinárodních právních dokumentech, ale na politických závazcích) za velkou přednost, která umožňuje dále pracovat na inovaci jejích nástrojů a kompetencí i na definování budoucích cílů. Zachování flexibility a efektivnosti této organizace zůstává prioritním zájmem ČR ve vztahu k OBSE, podobně jako je tomu v případě členských států NATO a EU.

Na významné dokumenty OBSE z minulosti navázala Charta evropské bezpečnosti, která byla přijata summitem této organizace v Istanbulu v listopadu 1999. Jednání o Chartě probíhala několik let, intenzivně pak od roku 1998. ČR se těchto jednání aktivně zúčastňovala, předkládala vlastní návrhy k různým aspektům tohoto dokumentu ve všech třech dimenzích, které tvoří součásti komplexního přístupu OBSE k problémům bezpečnosti a stability v regionu: vojensko-politické, lidsko-právní i ekonomické.

Charta evropské bezpečnosti by se měla stát základem pro další významné posílení operačních kapacit této organizace a optimalizaci jejích organizačních struktur, a to především ve sféře její primární odpovědnosti, tzn. ve sféře předcházení konfliktům, zvládání krizí a postkonfliktní obnovy. Operační dokument - Platforma kooperativní bezpečnosti, která je důležitou součástí Charty, zdůrazňuje principy nehierarchické spolupráce OBSE s dalšími mezinárodními organizacemi v

bezpečnostní oblasti.

ČR, podobně jako velká většina ostatních členských států OBSE, od počátku prosazovala Chartu jako politický dokument, obsahující politickou vizi pro OBSE pro nadcházející století, která by definovala příští priority této organizace a její místo v existujícím bezpečnostním systému. Cílem bylo potvrdit "acquis" OBSE, jež je již velmi rozsáhlým souborem politických závazků, norem a pravidel pro jednání států; OBSE/KBSE od počátku své činnosti vycházela z politické, tedy nikoli právní, závaznosti svých dokumentů. Charta evropské bezpečnosti neznamena zásadní průlom ve formulování nových závazků a principů; spíše se jedná o jejich potvrzení a upřesnění.

Ke konkrétním rozhodnutím, o nichž se hovoří v Chartě, patří vytvoření REACT (Rapid Expert Assistance and Co-operation Teams), tzn. týmů expertů v zemích OBSE na národní bázi, kteří by byli specializovaní ve sféře budování demokratických institucí, právního řádu, legislativy, voleb atd. a kteří by byli v případě potřeby schopni velmi rychlého vyslání do dané oblasti. Účelem vytvoření REACT je tedy podstatně zefektivnit schopnost OBSE aktivně a včas jednat ve sféře preventivní diplomacie. ČR myšlenku vytvoření REACT od počátku aktivně podporovala a má zájem o zapojení Pražské kanceláře Sekretariátu OBSE do realizace tohoto projektu.

Bylo rozhodnuto o vytvoření Operačního centra pro plánování a řízení regionálních operací a nového politického výboru - Přípravného výboru, jehož úkolem je připravovat jednání Stálé rady jako hlavního orgánu OBSE pro politické rozhodování a zefektivnit tak její činnost. Charta též obsahuje rozhodnutí posílit OBSE v oblasti policejních aktivit a pomoci potřebným státům při budování a rozvíjení zásad a atributů právního státu.

Z hlediska ČR je důležité, že se (mj. ve spolupráci se SR) podařilo do textu prosadit formulace na základě naší iniciativy směrem k romské problematice. V ekonomické dimenzi USA - ve smyslu své dlouhodobé politiky - iniciovaly diskusi o roli OBSE v boji proti korupci; ČR tuto myšlenku podpořila.

Mezi konkrétní a dlouhodobé příspěvky OBSE ke stabilitě regionu nesporně patří monitorování voleb v zemích, které teprve budují demokratické prostředí. Touto otázkou se zabývá Úřad pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR), který hodnotí přípravu a průběh voleb, tzn. zda splňují základní demokratické standardy, především pak transparentnost, rovnost soutěže politických stran apod. ČR se podílela na řadě krátkodobých monitorovacích misí OBSE prostřednictvím pozorovatelů z MZV, pozorovatelů po linii parlamentní dimenze OBSE (poslanců a senátorů) i účastníků misí z nevládních organizací. Dosud se však při vysílání občanů ČR do misí vyskytovala řada problémů (mj. z oblasti pracovně-právních vztahů, otázek pojištění apod.), což se týkalo nejen pracovníků státní správy, ale i účastníků misí z nevládních organizací. Jedná se o komplexní problematiku, kterou bude nutné v nejbližší době systémově řešit.

OBSE je dlouhodobě také místem dojednávání smluv a dohod o kontrole zbrojení a odzbrojení v Evropě. Nejdůležitější odzbrojovací smlouvou je Smlouva o

konvenčních ozbrojených silách v Evropě (S-KOS), jež je oprávněně pokládána za jeden z pilířů bezpečnosti na našem kontinentu. ČR se po celou dobu na přípravě adaptované smlouvy aktivně podílela (viz část Odzbrojení a kontrola zbrojení).

V rámci OBSE byly uzavřeny i politicky závazné vojensko-bezpečnostní dohody. K nejdůležitějším ujednáním patří řada na sebe navazujících Vídeňských dokumentů, jež stanovují opatření pro budování důvěry a bezpečnosti. Poslední z nich, Vídeňský dokument 1999, byl přijat během summitu OBSE v Istanbulu v listopadu 1999. Rovněž na přípravě tohoto dokumentu se ČR aktivně podílela.

Součástí komplexního pojmání bezpečnosti v OBSE je i ekonomická dimenze. Již několik let funguje Kancelář Koordinátora OBSE pro ekonomické záležitosti. ČR patří k těm zemím, které prosazují její další posílení. Nehledě na rezervované stanovisko, především států EU, se podařilo vytvořit předpoklady pro prohloubení aktivit OBSE v této oblasti, především ve směru jejich integrace do dlouhodobějších programů. Jedná se o to, aby probíhající semináře a další akce OBSE tvořily rámec pro přípravu Ekonomického fóra v daném roce a aby Ekonomické fórum bylo skutečně každoročním vyvrcholením této činnosti. Ekonomické fórum se každoročně koná v Praze, za jeho přípravu odpovídá Pražská kancelář Sekretariátu OBSE a na jeho přípravě a průběhu se podílí MZV ve spolupráci s dalšími rezorty. Zatím poslední, 7. Ekonomické fórum, proběhlo koncem května 1999. Termín konání 8. Ekonomického fóra byl stanoven na 11. - 14. 4. 2000 a jeho tématem budou "Ekonomické aspekty postkonfliktní rehabilitace: výzvy transformace". Hlavním teritoriální záběrem ekonomické dimenze OBSE jsou především státy SNS, pro většinu ostatních je význam ekonomické dimenze OBSE zdánlivě malý.

Jedním z nejdůležitějších úkolů MZV, vyplývajících ze zájmu ČR o posílení operativních aspektů aktivit OBSE, je zajištění toho, aby se představitelé ČR ve větší míře účastnili aktivit OBSE a zejména působili v dlouhodobých misích. Dosavadní působení českých členů misí OBSE, především verifikátorů v Kosovské verifikační misi (KVM), včetně jejich působení v rámci humanitárních operací v Albánii a FYROM po stažení KVM, ale i v dalších misích (UNMIK, mise OBSE v Chorvatsku aj.) je vedením těchto misí vesměs velmi pozitivně hodnoceno. ČR má rovněž zájem o výraznější účast českých diplomatů a dalších pracovníků ve strukturách a orgánech OBSE a MZV bude v tomto směru vyvíjet aktivitu.

ČR trvale věnuje pozornost všem aspektům lidsko-právní dimenze OBSE, aktivně se podílí na práci organizace v této oblasti a všestranně podporuje práci ODIHR, Vysokého komisaře OBSE pro národnostní menšiny a Představitel OBSE pro svobodu médií.

ČR bude i nadále pokračovat v aktivní činnosti navazující na její iniciativu k romské problematice, chápané jako celoevropská otázka, týkající se všech členských států OBSE, jak to bylo také pojato v dokumentech istanbulského summitu OBSE. ČR je připravena nadále výrazně a všestranně podporovat práci Kontaktního místa pro Romy a Sinty (CPRSI) v rámci ODIHR a v této souvislosti se aktivně podílet na přípravě akčního programu cílených aktivit CPRSI. ČR v roce 1999 podpořila činnost CPRSI dobrovolným příspěvkem ve výši 10 tis.,- USD a MZV považuje za vhodné, aby

ČR i v následujících letech poskytovala dobrovolné příspěvky na tuto aktivitu.

Existence Pražské kanceláře, která slouží jednak jako archivní a dokumentační středisko OBSE, jednak jako podpora "pražských" akcí organizace, potvrzuje Prahu jako jedno z center agendy OBSE. ČR se zavázala plně hradit (sekondovat) plat jejího vedoucího a všestranně podporuje činnost této kanceláře.

Západoevropská unie

Západoevropská unie (ZEU) je obrannou aliancí, v rámci které si členské státy, v souladu s článkem 5 modifikované Bruselské smlouvy o ekonomické, sociální a kulturní spolupráci a kolektivní sebeobraně (ze 17. 3. 1948, modifikace 23. 10. 1954), poskytují vzájemné záruky pomoci v případě napadení. Po podepsání Severoatlantické smlouvy (1949) však funkce kolektivní obrany přešly na NATO a ZEU až do konce studené války sloužila především jako platforma pro politické konzultace členských zemí. Po roce 1989 a v návaznosti na přijetí Petersbergské deklarace (1992) došlo k postupné přeměně ZEU na organizaci, která se zaměřuje zejména na krizové řízení, mírové mise a humanitární a záchranné operace.

ZEU má v současné době 10 plnoprávných členů. Plné členství v ZEU je podmíněno členstvím země v EU a NATO. Další 18 zemí je na tuto organizaci napojeno ve třech různých úrovních. Jde o 6 přidružených členů (členové NATO, nečlenové EU), 5 pozorovatelů (členové EU, nečlenové NATO a Dánsko) a 7 přidružených partnerů (přidružení členové EU v oblasti střední a východní Evropy).

ČR, která měla status přidruženého partnera ZEU od roku 1995, v souladu s programovým prohlášením vlády z 12. 8. 1998 deklarovala svůj zájem stát se přidruženým členem ZEU v návaznosti na svůj vstup do NATO. ČR, Maďarsko a Polsko se již od jara 1998 postupně zapojovaly do činnosti orgánů ZEU nad rámec svého statutu. Ministerské zasedání ZEU v Římě v listopadu 1998 přivítalo přání tří přizvaných zemí stát se přidruženými členy organizace. Rada ZEU (na úrovni velvyslanců) dne 23. 3. 1999 přijala rozhodnutí o zapojení tří nových členských států NATO do práce orgánů ZEU v postavení přidružených členů. Oficiální potvrzení se

uskutečnilo formou zvláštní ministerské deklarace v průběhu zasedání Rady ministrů ZEU v Brémách ve dnech 10. - 11. 5. 1999.

Změna statutu ČR v ZEU z přidruženého partnerství na přidružené členství nezahrnuje přistoupení k modifikované Bruselské smlouvě. Z hlediska Ústavy a právního řádu ČR šlo o výlučně politický akt. Přijetím statutu přidruženého člena ZEU přijala ČR následující závazky:

1. Přijetí role ZEU jako "obrané složky EU a prostředku k posilování evropského pilíře Atlantické aliance", jak je definována v Bruselské deklaraci ZEU z 22. 7. 1997;
2. Plné přijetí odstavce A, části III Petersbergské deklarace z června 1992, který předpokládá, že vztahy mezi členy a přidruženými členy ZEU budou založeny na řešení vzájemných sporů mírovými prostředky v souladu se závazky vyplývajícími z modifikované Bruselské smlouvy, Severoatlantické smlouvy, Charty Spojených národů, Helsinského závěrečného aktu, Pařížské charty a dalších všeobecně uznávaných principů a pravidel mezinárodního práva a že ve svých vzájemných vztazích se v souladu s Chartou Spojených národů vystříhají hrozby použití síly. Deklarace dále v odstavci A zdůrazňuje, že bezpečnostní garance a obranné závazky ve smlouvách, které zavazují členské státy v rámci ZEU a v rámci Atlantické aliance, jsou vzájemně se posilující;
3. Přijetí statutu přidruženého člena ZEU. Statut přidruženého člena ZEU umožňuje:
  - a) plně se účastnit zasedání Rady ZEU a jejích pracovních skupin a orgánů bez možnosti blokovat rozhodnutí, které je otázkou konsenzu členských států, připojovat se k rozhodnutím učiněným členskými státy a podílet se na jejich implementaci, pokud většina členských států nebo polovina členských států včetně předsednictví nerozhodne jinak;
  - b) nominovat důstojníky do vojenských orgánů ZEU (Plánovací buňka ZEU);
  - c) účastnit se vojenských operací ZEU (pro něž poskytuje ČR vojenské síly), cvičení a plánování na stejném základě jako plní členové ZEU;
  - d) připojit se k telekomunikačnímu systému členských států ZEU (WEUCOM, WEUNET) pro potřeby všech zasedání a aktivit, jichž se účastní;
  - e) podílet se na aktivitách Satelitního centra ZEU.

Přidružení členové přispívají do rozpočtu ZEU. Příspěvek ČR jako přidruženého člena do rozpočtu ZEU, určený na základě HDP, činí 0,52% celého rozpočtu. Pro rok 1999 šlo o částku ve výši 123 961,98 EUR (aliquotní část příspěvku na 8 měsíců roku 1999); tj. cca 4 705 000 Kč..

ČR se v uplynulém období účastnila práce všech politických a vojenských orgánů ZEU. ČR také využila možnosti a vyslala svého zástupce do Vojenského štábu ZEU (WEU Military Staff). Podílela se na vypracování seznamu reálných prostředků a sil ZEU pro vedení samostatných evropských vojenských operací spadajících do

oblasti zvládání krizí. ČR poskytla do přehledu prostředků a sil, kterými disponuje ZEU jako organizace a především její země, vojenské síly (tři jednotky) i civilní prostředky. Přehled poukázal mj. i na některé nedostatky evropských sil v systémech velení a řízení, strategických dopravních prostředcích a strategickém zpravodajství.

Parlament České republiky vysílá své zástupce (stálou delegaci) na všechna pravidelná i mimořádná jednání Parlamentního shromáždění ZEU (WEU Assembly) se sídlem v Paříži.

Operační aktivity ZEU jsou omezené. ZEU se v současné době angažuje především v Albánii, a to prostřednictvím Mnohonárodního policejního poradního kontingentu (MAPE), jehož příslušníci školí albánské policisty. Rozšířená mise, na níž se může podílet všech 28 zemí ZEU, čítá na 170 policejních expertů. MAPE tak přispívá k procesu stabilizace a demokratických reforem v Albánii. ČR se na MAPE dlouhodobě podílí finančně, od konce srpna 1998 pak i svým dvoučlenným lékařským týmem MO ČR v oblasti (lékař, asistent, sanitní vůz).

Přidružené členství v ZEU umožňuje České republice účast v dalších orgánech resp. organizacích "pod hlavičkou" ZEU, jako je Transatlantické fórum ZEU (TAF), EUROCOM, EUROLONGTERM nebo Západoevropská logistická skupina (WELG). ČR v průběhu roku 1999 podnikla kroky vedoucí k získání členství v Západoevropské výzbrojní skupině (WEAG), které může významným způsobem napomoci rozvoji domácího obranného průmyslu.

ČR se připravovala k účasti na společném cvičení NATO a ZEU v oblasti krizového řízení CMX/CRISEX 2000. Participací na cvičení byl dán další politický signál potvrzující zapojení ČR do procesu budování nového bezpečnostního prostředí v euroatlantické oblasti a do operací kolektivní obrany NATO. Cvičení napomohlo k procvičení a doladění procedur a postupů orgánů krizového řízení NATO a ZEU v návaznosti na orgány krizového řízení jednotlivých zúčastněných zemí. Zároveň byl poprvé procvičován koncept přípravy vojenské operace pod vedením ZEU s použitím sil a prostředků poskytnutých Severoatlantickou aliancí, který souvisí s kontextem rozvoje evropské bezpečnostní a obranné identity v rámci NATO.

V průběhu roku 1999 došlo na základě rozhodnutí Evropské rady z června (Kolín nad Rýnem) a prosince 1999 (Helsinky) v rámci Evropské unie k rychlému vývoji při vytváření společné evropské bezpečnostní a obranné politiky tak, aby k formálnímu přijetí potřebných rozhodnutí mohlo dojít do konce roku 2000. ČR přivítala nové impulzy k posílení společné zahraniční a bezpečnostní politiky a evropské obranné identity a podporuje úsilí o posilování evropských obranných schopností v oblasti zvládání krizí tam, kde NATO nebude působit jako celek. S postupným posilováním společné bezpečnostní a obranné politiky EU se předpokládá zánik ZEU.

ČR usilovala v roce 1999 o maximální možné ovlivnění výsledků jednání o evropské bezpečnosti i v rámci EU, a to cestou bilaterálních i multilaterálních jednání a konzultací v rámci ZEU. Předala členským státům EU svůj poziční dokument k Evropské bezpečnostní a obranné identitě, v němž vyjádřila svůj zájem na zapojení členů NATO, kteří nejsou členy EU do politických konzultací na všech úrovních

(včetně úrovně ministrů zahraničí a obrany, Politického a bezpečnostního výboru EU a Vojenského Výboru EU), které předcházejí rozhodování o operaci v rámci EU, včetně rozhodování o využití prostředků NATO. ČR také zastává názor, že všem členům NATO, kteří nejsou členy EU, by měla být umožněna účast v operaci vedené EU s využitím prostředků a kapacit NATO na základě rovnosti se členy EU včetně účasti v orgánech EU zajišťujících politickou kontrolu a strategické řízení takové operace, plánování a provádění operace. Diskuze o těchto otázkách bude pokračovat i v roce 2000.

Rada Evropy

Aktivita v politické agendě

Česká republika podporuje úlohu Rady Evropy (RE) v procesu sbližování evropských států při sledování základních cílů, které si tato organizace vytkla již při svém vzniku: pluralitní demokracie, právní stát a lidská práva.

Ministr zahraničních věcí ČR J. Kavan se již několik měsíců po svém jmenování zúčastnil v listopadu 1998 103. zasedání Výboru ministrů RE, na němž prohlásil, že nová vláda ČR je rozhodnuta posílit multilaterální dimenzi své zahraniční politiky a prohlubovat vztahy s mezinárodními organizacemi, vědoma si významu, který mají v oblasti ochrany a rozvoje lidských práv. Zdůraznil, že ČR je připravena aktivně čelit vážným hrozbám mezinárodní bezpečnosti, jako jsou drogy, nelegální migrace, "praní špinavých peněz", korupce a mezinárodní terorismus. Tento projev se stal východiskem zahraničně-politických aktivit ČR v rámci RE v roce 1999.

ČR podporuje současné politické priority RE, které jsou zaměřeny na řešení nejvážnějších současných problémů v Evropě. Jde zejména o aktivní účast RE na Paktu stability pro jihovýchodní Evropu. Od samého počátku participuje RE na řešení krize v Kosovu (v srpnu otevřela v Prištině svou kancelář) v úzké spolupráci s UNMIK v oblasti civilní správy, soudnictví, školství, zřízení úřadu ombudsmana atd. RE udržuje úzké kontakty s demokratickými silami ve SR Jugoslávii a poskytuje jim všestrannou podporu. Hodlá otevřít své kanceláře v Bělehradě a v Podgorici. Všechny tyto aktivity probíhají ve spolupráci s EU a OBSE, která se v poslední době prohlubuje a institucionalizuje.

Stálá delegace Parlamentu ČR v Parlamentním shromáždění Rady Evropy (PS) se aktivně účastní práce tohoto významného orgánu RE. Vedoucí české delegace poslankyně, V. Štěpová, zastávala v roce 1999 funkci místopředsedkyně PS, přičemž tuto funkci zastává i v roce 2000. Členové delegace vystupovali na plenárních zasedáních i ve výborech, několikrát zastávali funkci zpravodajů různých rezolucí a doporučení PS a účastnili se misí PS. ČR působí prostřednictvím delegace Svazu měst a obcí též v Kongresu místních a regionálních orgánů Evropy.

ČR oceňuje pomoc RE novým demokraciím prostřednictvím programů mezivládní spolupráce, na nichž participuje většina českých ministerstev. Rezortní odborníci zastupují ČR v expertních orgánech. Významná je i účast ČR v programech pro rozvoj demokratické stability ADACS.

Aktivity RE se v průběhu celého roku nesly v duchu oslav 50. výročí založení RE. ČR se na nich podílela prostřednictvím celostátního výboru četnými akcemi po linii exekutivy, parlamentu i místní správy. Ministr zahraničních věcí ČR J. Kavan se zúčastnil v květnu 1999 104. zasedání Výboru ministrů v Budapešti, kterým tyto oslavy vyvrcholily.

Parlamentní shromáždění RE pokračovalo v projednávání české iniciativy na zřízení obecné soudní instance, která by zaštiťovala celý smluvní systém této organizace. Smyslem tohoto návrhu je zajistit účinný monitoring a kontrolu právně závazných instrumentů RE a vytvořit mechanismus, který by umožnil jejich jednotnou interpretaci a aplikaci v jednotlivých členských zemích. Podobný mechanismus má jen několik smluv; většina jej však postrádá. Jejich interpretace a aplikace by proto podle českého návrhu měla být svěřena nezávislému soudnímu orgánu, ať již existujícímu nebo nově ustavenému. Česká iniciativa byla projednávána jak ve Výboru ministrů, resp. v jeho skupině zpravodajů, která se zabývala reformou organizace, tak i v PS jako návrh doporučení.

V PS byl rakouským poslancem Walterem Schwimmerem předložen návrh doporučení, který vychází z české iniciativy. Pokud by doporučení bylo přijato, PS by požadovalo po Výboru ministrů, aby zřídil "obecnou soudní instanci", jejíž kompetence by zpočátku pokrývala nové smlouvy RE, z existujících pouze vybrané množství. Vzhledem k tomu, že poslanec Schwimmer PS opustil, aby se ujal funkce generálního tajemníka RE, byl jeho návrh předán k dalšímu řízení nově jmenovanému zpravodaji, českému poslanci PS Cyrilu Svobodovi. Předpokládá se, že návrh bude projednán ve Výboru pro právní záležitosti a následně předložen v plénu PS.

Smluvní aktivity

Z celkového počtu 174 úmluv RE ratifikovala ČR doposud celkem 56 smluv RE a dalších 22 podepsala. Ve skupině členských zemí ze střední a východní Evropy se tak počtem ratifikací řadí na druhé místo za Slovinsko. Pozice ČR co do počtu ratifikovaných a podepsaných smluv doznala v letech 1998-1999 výrazného zlepšení

po určitém útlumu v letech 1996 a 1997. Vzhledem k tomu, že podepsané smlouvy musejí být většinou ještě projednány a schváleny parlamentem, případně je jejich ratifikace podmíněna přijetím dalších legislativních změn, není neobvyklé, když mezi podpisem a ratifikací uplynou 1 až 2 roky. S pěti ratifikacemi však ČR stále představuje nadprůměr. Totéž platí i pro její signatářské aktivity - v roce 1999 se počtem devíti podpisů ve skupině zemí SVE řadí na třetí místo za Chorvatsko a Slovinsko.

Smluvní aktivity ČR z roku 1999 se staly významným předělem především co do kvality. S výjimkou jedné jsou všechny podepsané a ratifikované smlouvy součástí seznamu smluv, které EU považuje za významné z pohledu EU (tzv. "tvrdé jádro") - zejména jde o Evropskou sociální chartu a její dva protokoly. Jejich ratifikací ČR v roce 1999 vyrovnala svůj nejstarší dluh v této oblasti; Charta byla totiž podepsána už v roce 1992. Do souboru těchto smluv patří také Evropská charta místní samosprávy, kterou ČR ratifikovala v roce 1999. Mezi podepsanými smlouvami jsou významné především Evropská úmluva o státním občanství a Trestněprávní úmluva o korupci.

6. Česká republika a mezinárodní organizace

OSN a organizace přidružené

Na 53. zasedání VS OSN na podzim 1998 vedoucí delegace ČR, ministr zahraničních věcí J. Kavan, ve svém projevu (23. 9. 1998) ve všeobecné rozpravě shrnul problémy, se kterými se mezinárodní společenství potýká - důsledky asijské krize a ekonomické krize v RF, jaderné pokusy a otázky zbrojení obecně, ozbrojené konflikty, zejména na africkém kontinentě, a humanitární katastrofa v Kosovu, terorismus, porušování lidských práv, devastace životního prostředí či rozdíly mezi bohatými a chudými zeměmi. Uvedl, že OSN musí být schopna odpovědět na tyto problémy flexibilně, k čemuž si musí stanovit reálné cíle a zároveň být vybavena i potřebnými pravomocemi. Zvláštní pozornost věnoval reformě systému OSN, zejména pak Rady bezpečnosti. V této souvislosti prezentoval stanovisko ČR k rozšíření RB na základě rovnoměrného geografického zastoupení a zopakoval podporu ČR stálému členství Německa a Japonska v RB.

Velkým tématem bylo 50. výročí Všeobecné deklarace lidských práv, které si OSN připomněla na slavnostním zasedání, jehož součástí bylo udělení ceny OSN za lidská práva. Jednou ze šesti oceněných se stala bývalá disidentka a

spoluzakladatelka Charty 77 A. Šabatová.

ČR byla opakovaně zvolena za člena Hospodářské a sociální rady OSN.

Další, 54. zasedání VS OSN proběhlo v sídle OSN v New Yorku na podzim r. 1999. Novými členy OSN se na něm staly Nauru, Kiribati a Tonga (celkový počet členů OSN se tak zvýšil na 188).

Nosnými tématy všeobecné rozpravy byly vliv globalizace a nutnost využití jejích přínosů rovnoměrně mezi všemi národy, problém chudoby jako základní příčiny většiny světových problémů, nutnost reformy mezinárodního finančního a peněžního systému, situace na Východním Timoru, konflikt v Kosovu a s tím související téma "humanitární intervence", ochrana lidských práv a situace dětí v ozbrojených konfliktech, potřeba úplného a všeobecného odzbrojení a reforma systému OSN s ohledem na její vstup do 21. století. Vedoucí delegace ČR, ministr zahraničních věcí J. Kavan, ve svém vystoupení 22. 9. 1999 připomněl historicky první rozšíření NATO o státy střední Evropy. V souvislosti s konfliktem v Kosovu uvedl, že princip osobní bezpečnosti každé lidské bytosti a její garance jsou podmínkou pro mír a bezpečnost ve světě a zdůraznil, že systematické porušování lidských práv nemůže být tolerováno, ať se děje kdekoliv. Konflikt v Kosovu také odhalil, že OSN v současné podobě není schopna plně využívat svůj potenciál být nezastupitelným nástrojem pro dosažení cílů stanovených Chartou OSN. Dle ČR by OSN měla být v první řadě schopna reagovat na změnu povahy dnešních konfliktů, které se více blíží občanským válkám. V této souvislosti je třeba jasně definovat vztah "suverenita států vs. ochrana lidských práv". OSN musí urychlit proces reformy a zejména Rady bezpečnosti, jejichž neadekvátnost se odrazila v úloze, kterou RB hrála na počátku kosovského konfliktu. Rovněž by měl být vytvořen účinný mechanismus pro prevenci konfliktů, přičemž pozornost je třeba věnovat takovým otázkám, jako jsou diskriminace, chudoba, přístup k přírodním zdrojům či obchod se zbraněmi. V neposlední řadě je třeba posílit roli OSN v oblasti lidských práv jako součásti širšího konceptu *human security*; posílena by měla být i role práva v mezinárodních vztazích. Ministr poukázal i na nutnost překonat stagnaci v odzbrojovacích jednáních a ze strany jaderných zemí zaujmout pozitivnější postoj, který by zlepšil atmosféru odzbrojovacího procesu a vedl k přijetí jasných, praktických a splnitelných odzbrojovacích opatření v novém miléniu.

Stálý představitel ČR při OSN V. Galuška byl zvolen do funkce předsedy třetího výboru.

Při jednáních obou zasedání VS se ČR stala spoluautorem řady rezolucí, vystoupila v souladu s prioritami zahraniční politiky ČR se samostatnými stanovisky k řadě bodů (např. problematika odzbrojení, reforma RB, prevence zločinnosti a boj proti drogám, otázky lidských práv, odstranění rasové diskriminace, mírové využití kosmu, zpráva Komise pro mezinárodní právo, založení Mezinárodního trestního soudu). Stejně jako v minulých letech se ČR připojila k většině společných vystoupení EU a spolupracovala s delegacemi států EU, což je výrazem prohloubení koordinace zahraničně-politických stanovisek k nejdůležitějším projednávaným problémům. Vedoucí delegace, ministr zahraničních věcí J. Kavan, uskutečnil řadu bilaterálních

jednání, mj. s partnery z Belgie, Řecka, Malty, Peru, Jordánska, zástupkyní GT OSN L. Frechettovou, zástupcem GT OSN K. Prendergastem a administrátorem UNDP M. Brownem.

Návštěva GT OSN K. Annana v ČR

Na pozvání ministra zahraničních věcí J. Kavana se v červenci 1999 uskutečnila oficiální návštěva generálního tajemníka OSN K. Annana v ČR (jednalo se o historicky první návštěvu GT OSN v samostatné ČR). Za jeho pobytu proběhla jednání s ministrem zahraničních věcí J. Kavanem a ministrem obrany V. Vetchým, GT OSN byl neformálně přijat prezidentem republiky V. Havlem, na slavnostním obědě se setkal s předsedou vlády M. Zemanem a byl přijat předsedy obou komor parlamentu. K. Annan se rovněž setkal s diplomatickým sborem a českou odbornou veřejností, kde mu byla při této příležitosti udělena "Medaile Jana Masaryka".

Dominujícími tématy rozhovorů byly reforma OSN, zejména restrukturalizace a zefektivnění práce Rady bezpečnosti, důsledky kosovské krize a úloha OSN v postkonfliktním uspořádání v Kosovu a na Balkáně vůbec, úloha mírových operací OSN, včetně zapojení ČR, a příprava tzv. Shromáždění tisíciletí v r. 2000. Během návštěvy byla podepsána Dohoda mezi ČR a OSN o Informačním centru OSN, která formálně upravuje působení Centra OSN v ČR.

Výbor OSN pro mírové využívání kosmického prostoru (COPUOS)

Veškerá činnost orgánů COPUOS byla dlouhodobě soustředěna na přípravu světové konference UNISPACE III, která po téměř dvaceti letech proběhla ve Vídni v červenci 1999 a stala se v této oblasti událostí dekády. Konferenci předcházela bukurešťská regionální přípravná konference. Vedoucím delegace ČR na UNISPACE III byl ministr školství, mládeže a tělovýchovy E. Zeman. ČR předložila konferenci Národní zprávu o kosmických aktivitách a zúčastnila se rovněž paralelně probíhající výstavy kosmických technologií a aplikací vlastním výstavním stánkem.

Konference a zvláštní zasedání OSN

20. zvláštní zasedání Valného shromáždění OSN ke drogám

V červnu 1998 se uskutečnilo v New Yorku zvláštní zasedání Valného shromáždění OSN věnované problematice drog. Jeho cílem bylo posílit stávající instrumenty mezinárodního společenství ke kontrole drog přijetím nových strategií, metod a konkrétních opatření ve vytyčených oblastech. Klíčovým dokumentem se stala Politická deklaráce, jejímž přijetím členské státy potvrdily své odhodlání nadále spolupracovat v oblasti boje proti drogám na základě vyváženého přístupu mezi prevencí a represí a zároveň si vytyčily konkrétní termíny pro plnění stanovených cílů. Na přípravě dokumentů se významně podílela i ČR jakožto člen Komise OSN pro narkotika.

Delegace ČR na zasedání zdůraznila, že přístup všech států k mezinárodním úmluvám ke kontrole drog a jejich důsledné dodržování jsou základními podmínkami

pro účinný boj proti drogám. Delegace informovala o protidrogové politice v ČR, zmínila se o zákonu proti "praní špinavých peněz" a novele trestního zákona, která zavedla trestnost držení drog pro vlastní potřebu - jde o opatření, která jsou v plném souladu s příslušnými mezinárodními úmluvami ke kontrole drog a která harmonizují český právní řád s úpravou Evropské unie.

Hospodářská a sociální rada (HSR)

Zasedání HSR se konají každoročně v červenci, střídavě v New Yorku a v Ženevě. Novinkou posledních let jsou jednak samostatné jednání věnované humanitárním záležitostem, což svědčí o pozornosti, které této oblasti mezinárodní společenství věnuje, jednak postupné posilování koordinační funkce HSR v ekonomické a sociální činnosti OSN. V r. 1999 se zasedání zabývalo otázkou zaměstnanosti a její role při ostraňování chudoby se zvláštním zřetelem k postavení žen.

HSR je rovněž klíčovým fórem pro vedení dialogu mezi OSN a brettonwoodskými institucemi (BWI); ten se, mj. i v důsledku globálních finančních krizí, postupně daří prohlubovat. V této souvislosti se osvědčila "setkání na vysoké úrovni", svolávaná nejen u příležitosti zasedání HSR a dialogu s BWI, ale i k projednání vybraných témat, např. financování operačních aktivit.

Předchozí tříleté členství ČR v HSR, během něhož ČR zastávala předsednickou funkci, skončilo v r. 1998. Oceněním aktivity ČR bylo její znovuzvolení za člena HSR na období 1999 - 2001. Členství v HSR tak tvoří významnou součást působení ČR na multilaterální scéně a zároveň vytváří příznivé podmínky pro její zvolení do dalších orgánů, které jsou HSR voleny.

Komise a orgány HSR

Komise OSN pro udržitelný rozvoj (UNCSD)

Hlavním výstupem 7. zasedání UNCSD v dubnu 1999 bylo přijetí Mezinárodního pracovního programu pro rozvoj udržitelné turistiky. Další dokumenty obsahují mj. doporučení zahrnout koncepci udržitelnosti do směrnic OSN pro oblast ochrany spotřebitele a vypracovat koncepci integrovaného přístupu k regulaci lidské činnosti v oceánech a pobřežních oblastech. Představitel ČR se stal členem předsednictva expertní pracovní skupiny UNCSD pro energetiku a udržitelný rozvoj, jejímž úkolem je připravit hlavní podklady pro nosné téma zasedání UNCSD v r. 2001.

Komise OSN pro lidská sídla (HABITAT)

V rámci přípravy hodnocení pětiletého plnění závěrů konference "Habitat II", k němuž dojde na zvláštním zasedání VS OSN v r. 2000 (tzv. "Istanbul + 5"), bylo hlavní událostí zasedání Komise OSN pro lidská sídla (UNCHS) v květnu 1999. Zasedání dokončilo další fázi revitalizace UNCHS a pro další realizaci "Agendy

Habitat“ stanovilo hlavní nosné programy - kvalitní řízení měst a dokončení světové charty místní samosprávy. Z Agendy vychází i Koncepce bytové politiky ČR, která byla v říjnu 1999 vzata na vědomí vládou ČR; její reálné a kontrolovatelné naplňování je jedním z úkolů rodičího se českého Národního centra v Brně.

Evropská hospodářská komise (EHK)

V roce 1998 byla dokončena reforma EHK spočívající v redukci počtu pomocných odborných orgánů a posílení jejich rozhodovacích pravomocí. Každá programová aktivita nově podléhá pravidelnému hodnocení, a to zejména z hlediska zájmu členských zemí, využitelnosti výstupů a efektivnosti vynakládaných prostředků. V hodnoceném období došlo k podepsání několika nových smluvních dokumentů, které doplnily několik desítek závazných aktů EHK; zejména šlo o Úmluvu o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí, o Protokol o emisích těžkých kovů, Protokol o persistentních organických polutantech, novelizaci Úmluvy TIR nebo tzv. Globální úmluvu o homologování.

Stálý představitel ČR při OSN v Ženevě, vv. M. Somol, působil zpočátku jako místopředseda EHK a od října 1998 do prosince 1999 pak jako její předseda. I díky tomuto předsednictví se v uplynulém období uskutečnil rekordní počet akcí EHK v ČR a výkonný tajemník EHK několikrát navštívil ČR. Významný byl společný seminář ČR/EHK/SEI o zkušenostech z transformačního období, který proběhl v červnu 1999 v Ženevě.

Programy OSN

Program OSN pro životní prostředí (UNEP)

Na květnovém zasedání řídicí rady UNEP v r. 1999 v jeho nairobském sídle byla ČR zvolena členem Řídicí rady a nejvyšší představitelé Ministerstva životního prostředí zastupovali ČR též v 36ti členném Výboru ministrů a vysokých představitelů pro UNEP.

V rámci reformy systému OSN se daří posilovat úlohu UNEP jako řídicí a koordinující organizace v otázkách globální a regionální ochrany životního prostředí ve vztahu k ostatním orgánům a organizacím OSN. V tomto smyslu se UNEP stal např. centrem pro přípravu hodnocení výsledků Konference OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED; Rio de Janeiro 1992) po 10 letech.

Světový potravinový program (WFP)

Ve vztahu k WFP bylo významným krokem ČR rozhodnutí vlády o alokaci prostředků na financování řešení důsledků kosovské krize; vyčleněná částka 20 mil. Kč sloužila jako příspěvek na potravinovou pomoc. Vzhledem k tomu, že se v minulých letech pro rozpočtové úspory nepodařilo prosadit pravidelný dobrovolný příspěvek ČR do WFP, jde o první finanční závazek většího objemu, který bude navíc realizován českými komoditami.

Program OSN pro rozvoj (UNDP)

Ve spolupráci s UNDP Česká republika již po tři roky vydává Zprávu o lidském rozvoji ČR, která shrnuje hlavní směry společenské a ekonomické transformace v ČR. Zpráva za rok 1998 byla zpracována Výzkumným střediskem pro integraci ČR do evropské ekonomiky Vysoké školy ekonomické v Praze. Nyní se připravuje rozsáhlý *Gender in Development Report*, který má shrnout postavení žen v ČR za posledních 10 let.

Na základě úspěšného členství ČR v předsednictvu výkonné rady UNDP, která je řídicím orgánem UNDP, bude ČR v r. 2000 Výkonné radě předsedat.

Od poloviny r. 1998 funguje v Praze styčná kancelář UNDP (UNDP Liaison Office), řízená regionální kanceláří UNDP v Bratislavě, která dohlíží na realizaci tří důležitých projektů UNDP v ČR týkajících se životního prostředí, podpory místních iniciativ a posílení kapacit ČR pro poskytování rozvojové pomoci a získání praktických zkušeností s realizací multilaterálních a bilaterálních rozvojových programů. Klíčovou součástí projektu je vysílání odborníků z ČR do zemí přijímajících rozvojovou pomoc a jejich přímé zapojení do existujících programů.

Populační fond OSN (UNFPA)

Za spoluúčasti UNFPA proběhlo v červnu-červenci 1999 zvláštní zasedání VS OSN k realizaci závěrů Mezinárodní konference o populaci a rozvoji (ICPD), která se uskutečnila v Káhiře v r. 1994. Její závěrečný dokument by měl podnítit veřejnou diskusi o populačních otázkách v ČR a přispět k zahájení prací na zpracování státní populační politiky ČR.

Program OSN pro dobrovolníky (UNV)

MZV vypsal k zabezpečení spolupráce s UNV veřejnou soutěž na výběr národního kontaktního místa pro spolupráci s UNV (soutěž nebyla v roce 1999 uzavřena). Předmětem jeho činnosti bude organizování výběru dobrovolníků na území ČR, zajišťování formálních úkonů nezbytných pro zařazení vhodných dobrovolníků do registru UNV, organizace zaškolování, zdravotní přípravy, vysílání a pobytu dobrovolníků OSN v zahraničí a zajišťování informovanosti veřejnosti o programech UNV.

Dětský fond OSN (UNICEF)

ČR byla v letech 1997 - 99 zastoupena v řídicím orgánu UNICEF, Výkonné radě. Spolupráci s UNICEF koordinuje Český výbor pro spolupráci s UNICEF.

Mezinárodní odborné organizace systému OSN

Mezinárodní agentura pro atomovou energii (MAAE)

V září 1998 skončilo dvouleté funkční období ČR v Radě guvernérů MAAE (v roce 1998 zastávala ČR funkci místopředsedy), která je řídicím orgánem v období mezi konferencemi. ČR se každoročně účastní říjnových zasedání Generální konference MAAE. Během jejího 43. zasedání v r. 1999 ČR podepsala Dodatkový protokol k Dohodě mezi ČR a MAAE o uplatňování záruk.

ČR se v rámci Programu technické pomoci a spolupráce MAAE podílí na projektu zaměřeném na zvyšování jaderné bezpečnosti na Ukrajině. V prosinci 1999 byl ve spolupráci s MAAE dokončen čtyřletý projekt technické spolupráce, v jehož rámci bylo v nemocnici Na Homolce otevřeno radiodiagnostické centrum PET, kde je využíván cyklotron, na jehož financování se podílela MAAE částkou cca 60 mil. Kč (1,69 mil. USD).

V dubnu 1999 se v MAAE uskutečnila první hodnotící konference Úmluvy o jaderné bezpečnosti, kde ČR úspěšně obhájila svoji Národní zprávu o jaderné bezpečnosti.

Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO)

V roce 1999 byl revidován statut České komise pro UNESCO, čímž došlo k zefektivnění její činnosti a k obměně složení Komise a jejích odborných sekcí. Členy Komise jsou představitelé ústředních a dalších významných vědeckých, kulturních a pedagogických institucí a významné osobnosti české vědy a kultury.

Česká republika byla v letech 1995-99 členem Výkonné rady UNESCO. Oceněním jejího aktivního působení bylo zvolení senátorky J. Moserové do funkce předsedy 30. Generální konference UNESCO na podzim 1999, jež lze považovat za významný mezinárodní úspěch. ČR zaznamenala úspěch i při volbách do řídicích rad velkých mezivládních programů a dalších orgánů UNESCO, např. byla zvolena do prestižní pracovní skupiny "UNESCO pro 21. století".

ČR se podílela na přípravě Druhého dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně kulturních památek za ozbrojeného konfliktu, přijatého na diplomatické konferenci v březnu 1999 v Haagu. V době zpracování této Zprávy se připravovala ratifikace tohoto dokumentu.

Zasedání Výboru pro světové dědictví v letech 1998 a 1999 schválila zapsání zahrad a zámku v Kroměříži, vesnice Holašovice a zámku v Litomyšli do prestižního Seznamu světového dědictví (počet památek na území ČR zařazených do seznamu se tak zvýšil na 9) a ocenila legislativní úpravu ochrany kulturních památek v ČR.

UNESCO vysoce hodnotí pravidelné poskytování 10 vládních studijních stipendií v rámci rozvojové pomoci UNESCO.

Mezinárodní telekomunikační unie (ITU)

Na podzim r. 1998 se v americkém Minneapolis uskutečnila Konference vládních zmocněnců ITU, která novelizovala své základní dokumenty a posílila tak roli ITU v rozvoji telekomunikací. ČR získala členství v Radě ITU ztracené po rozpadu ČSFR; toto členství je o to významnější, že rada řídí chod ITU v období mezi konferencemi, jejichž čtyřletá periodicitu se dnes jeví příliš dlouhou.

Světová poštovní unie (UPU)

XXII. kongres UPU v Pekingu v létě 1999, od něhož se očekávalo, že výrazně změní multilaterální smluvní instrumenty upravující veškerý mezinárodní poštovní styk za podmínek stále zjevnější deetatizace poštovníctví, bohužel nepokročil v otázce reformy UPU, neboť pro odpor zejména části rozvojových zemí nepřijal zásadnější rozhodnutí otevírající dveře privátním operátorům. ČR se pro omezenost personálních kapacit MDS neucházela o členství ve volených orgánech UPU.

Světová meteorologická organizace (WMO)

V květnu 1999 se v Ženevě konal 13. světový meteorologický kongres, který je vrcholným orgánem WMO. ČR, která využívá programů WMO pro svoji meteorologickou službu, se na činnosti WMO podílí mj. několika projekty, do nichž jsou zapojeni čeští experti a vybraná odborná pracoviště.

Světová zdravotnická organizace (WHO)

ČR je zapojena do řady programů WHO, a to zejména na regionální úrovni, a má též svého představitele ve stálém výboru regionální komise. V r. 1999 se ministr zdravotnictví I. David zúčastnil jak výročního 52. zasedání Světového zdravotnického shromáždění, které je nejvyšším orgánem WHO, tak 49. zasedání Regionální komise WHO pro Evropu.

Organizace spojených národů pro výživu a zemědělství (FAO)

V průběhu 30. konference FAO v listopadu 1999 se podařilo zúročit dosavadní širokou angažovanost ČR v této organizaci zvolením za člena řídicího orgánu - Rady FAO. Zapojení českých institucí a odborníků do dvoustranných i mnohostranných projektů FAO má trvale vzestupnou úroveň, což se týká i zastoupení českých pracovníků v sekretariátu FAO, jež je nyní patrně nejvyšší ze všech organizací systému OSN. ČR poskytuje prostřednictvím svěřeneckého fondu FAO rovněž rozvojovou pomoc.

Mezinárodní organizace práce (ILO)

Ve dnech 1.6. - 17. 6. 1999 proběhlo v Ženevě zasedání 87. Mezinárodní konference práce, která je vrcholným orgánem Mezinárodní organizace práce (ILO). Konference (koná se každoročně na úrovni ministrů vlád) přijala především rezoluci O zákazu všech forem dětské práce, kterou se ČR chystá ratifikovat.

Mezinárodní organizace civilního letectví (ICAO)

Jedním z hlavních přijatých dokumentů 32. shromáždění ICAO v září 1998 byla komplexní novela Montrealských protokolů k tzv. Varšavskému systému úmluv týkajících se ujednovení některých pravidel v mezinárodní letecké dopravě. Pro ČR jsou důležité zejména předpisy týkající se pojistného leteckých přepravců. V zájmu sjednocení naší legislativy s mezinárodní úmluvou byly v r. 1999 zahájeny práce na novelizaci zákona o civilním letectví a zákona o živnostenském podnikání.

Mezinárodní námořní organizace (IMO)

Účast delegace ČR na listopadovém zasedání 21. shromáždění IMO v r. 1999 byla důležitá z hlediska harmonizace naší legislativy s mezinárodními právními, technicko-bezpečnostními a environmentálními standardy pro dopravu a přepravu nákladů po moři.

Další významná jednání OSN

V srpnu 1998 proběhla v Lisabonu pod záštitou OSN první Světová konference ministrů pro otázky mládeže. Na základě deklarace a "Světového akčního programu pro mládež do r. 2000 a dále" byl v ČR vypracován dokument "Státní politika vzhledem k mladé generaci v ČR".

Rok 1999 vyhlásila OSN Mezinárodním rokem seniorů - do akcí s ním spojených se ve světě zapojily 2 miliardy lidí. V ČR fungovala Národní koordinační rada za účasti MZV; její činnost vycházela z Mezinárodního akčního plánu pro problematiku stárnutí, přijatého na Světovém shromáždění o problematice stárnutí ve Vídni v r. 1982.

V listopadu 1999 přijalo VS OSN rezoluci o návazných opatřeních po ukončení Mezinárodní dekády OSN pro omezování přírodních katastrof (IDNDR, 1990 - 1999); vzhledem k nutnosti pokračovat v aktivitách této dekády byla schválena Mezinárodní strategie pro omezování katastrof - z ní bude ve své další koordinační činnosti vycházet i Český národní výbor pro omezování katastrof.

WTO, OECD

Světová obchodní organizace (WTO)

V Marrakeši (Maroko) bylo 15. 4. 1994 podepsáním Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) završeno úsilí o přeměnu Všeobecné dohody o clech a obchodu (GATT) v mezinárodní organizaci. Vznikla od 1. 1. 1995 a Česká republika se stala jedním z jejích zakládajících členských států. Současně v Marrakeši přijaté výsledky tzv. Uruguayského kola mnohostranných jednání tvoří náplň činnosti WTO. WTO představuje základní smluvní rámec, v němž ČR realizuje svou zahraniční obchodní politiku. Pravidly WTO se řídí i sjednávání všech dohod týkajících se mezinárodního obchodu. Na půdě WTO prosazuje ČR své obchodně politické a ekonomické zájmy a vede zde dvoustranná obchodně politická jednání, zejména s přistupujícími státy.

Včasná a úplná realizace dohod Uruguayského kola a závěrů Konferencí ministrů ze strany členských států WTO je jedním z předpokladů posílení mnohostranného obchodního systému. Česká republika plní závazky přijaté v rámci WTO.

Snížování cel u průmyslových výrobků bylo provedeno v souladu s harmonogramem a podle podmínek odsouhlasených v Listině koncesí ČR. Poslední snížení (s výjimkou textilních, farmaceutických a chemických výrobků, u nichž je desetileté prováděcí období) bylo provedeno k 1. 1. 1999, čímž byl splněn přijatý závazek snížení cel u těchto výrobků.

ČR plní všechny závazky vyplývající z Dohody o zemědělství. V oblasti přístupu na trh provádí snížení dovozních cel v souladu s harmonogramem a podmínkami odsouhlasenými v Listině koncesí ČR, podle jejichž podmínek zabezpečuje přístup na trh u vybraných položek. Problematickým se nejeví ani dodržování závazků týkajících se úrovně domácích podpor a vývozních subvencí poskytnutých v jednotlivých kalendářních letech a jejich postupné snižování. ČR dosud neuplatnila žádná zvláštní ochranná opatření na dovozy zemědělských výrobků, v současné době je však uplatňováno obecné ochranné opatření na dovoz cukru.

Licenční řízení je v ČR prováděno v souladu s ustanoveními Dohody o dovozním licenčním řízení, rovněž dohoda o provádění antidumpingového článku VI GATT 1994 byla zakomponována do domácího právního řádu (zák. č. 152/97 Sb.). ČR dosud nepřijala žádné antidumpingové opatření. Dohoda o ochranných opatřeních bude včleněna do české legislativy po přijetí návrhu zákona o některých opatřeních při vývozu nebo dovozu výrobků a o licenčním řízení (pokrývá i oblast

agrárního obchodu), který v roce 1999 začal projednávat Parlament ČR.

K tomu, aby mohla být uplatněna vyrovnávací opatření, bude třeba začlenit do českého právního řádu Dohodu o subvencích a vyrovnávacích opatřeních. Návrh příslušného zákona byl v roce 1999 předložen Parlamentu ČR.

Závazky přijaté ČR v rámci Všeobecné dohody o obchodu se službami a příslušných protokolů spočívají v konsolidaci předchozích autonomních liberalizačních opatření, tj. v zachování úrovně v přístupu na trh a národního zacházení k datu uzavření těchto dohod. ČR se též zavázala nezavádět nová omezení přístupu na trh v těchto oblastech a své závazky plnila, včetně notifikačních povinností o nových zákonných úpravách týkajících se příslušných sektorů služeb. V uplynulém období čeští dodavatelé služeb nedostatečně využili možnosti přístupu na zahraniční trhy.

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví zavázala členské státy k zajištění minimálního standardu ochrany a vynucení práv k duševnímu vlastnictví jako podmínky mezinárodního obchodu bez překážek. Její úplné provádění musí být v zemích s transformující se ekonomikou zajištěno k 1. 1. 2000. ČR toho dosahovala průběžně dílčími novelami zákonů upravujícími práva k duševnímu vlastnictví a přijetím zákona o opatřeních na hranici vůči zboží porušujícímu tato práva. Dohoda bude plně promítnuta do české legislativy přijetím novel zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví a přijetím nového autorského zákona, které již byly chváleny vládou ČR. Dnem 1. 12. 1999 nabyl účinnosti zákon č. 191/1999 Sb., o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví.

Ve dnech 30. 11. - 3. 12. 1999 se v Seattlu (USA) konala III. Konference ministrů členských států WTO. Jejím hlavním cílem bylo zhodnotit plnění dohod a ujednání, které jsou součástí dohody o zřízení WTO a zejména rozhodnout o novém kole mnohostranných obchodních jednání z hlediska jeho věcné náplně, organizace a časového rámce.

Od září 1998 probíhala z iniciativy gestora pro WTO, Ministerstva průmyslu a obchodu, koordinovaná příprava. Bylo vytvořeno osm odborných pracovních skupin rezortů, podnikatelských svazů, nevládních organizací, odborů, profesních komor a dalších organizací. Zásady postupu české delegace na konferenci schválila vláda ČR. Bylo rozhodnuto zdůraznit podíl ČR na procesu odstraňování překážek světového obchodu a na vytváření smluvně-právního mezinárodního obchodního systému. Byl zdůrazněn zájem ČR o pokračování reformního procesu v zemědělství a na liberalizaci obchodu se službami a zejména s nezemědělskými výrobky, a to v oblasti snižování cel i odstraňování netarifních překážek obchodu. Při jednáních měla česká delegace prosazovat princip tzv. "jednotného závazku", který musí být uplatňován všemi členskými státy WTO, a princip transparentnosti, kdy všechna jednání musí být otevřena pro všechny členy. ČR tak podporovala přístup EU, která prosazovala zahrnutí i oblastí, jako jsou obchod a investice, hospodářská soutěž a transparentnost vládních zakázek.

Přes veškeré úsilí však konference v Seattlu nedosáhla očekávaných výsledků,

protože rozpory v klíčových oblastech - od zemědělských subvencí přes problematiku antidumpingu až po minimální pracovní standardy - nebyly vyřešeny. Většina rozvojových zemí neměla zájem o zahájení široce pojatého nového kola mnohostranných obchodních jednání, jak je s několika dalšími vyspělými státy, včetně České republiky, navrhovala Evropská unie.

Rozvojové země prosazovaly uskutečnění nového kola pouze v omezeném rozsahu, vyplývajícím ze závěrů Uruguayského kola - tj. posouzení výsledků implementace dohod a ujednání WTO a další liberalizace obchodu se zemědělskými výrobky a se službami. Zároveň poukazovaly na nerovnoměrné rozdělení výhod plynoucích z dosud sjednaného otevření trhů. Prosazování otázky pracovních standardů delegací USA také nepřispělo k nalezení kompromisních pozic jednotlivých zájmových skupin. Členské země WTO budou po nezdaru konference pokračovat počátkem roku 2000 v jednání v sídle WTO v Ženevě. Omezený okruh jednání, prosazovaný některými rozvojovými zeměmi, však může přinést pouze minimální výsledky. Cestou k dosažení významného a vyváženého rozvoje mezinárodního obchodu je pouze široce pojaté nové kolo mnohostranných obchodních jednání, směřující k další liberalizaci obchodu a zajišťující bezpečnost a předvídatelnost přístupu na zahraniční trhy.

Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD)

ČR zesílila svoji aktivitu ve vztahu k OECD, organizaci sdružující 29 nejvyspělejších států světa. Participovala na činnosti prakticky všech 200 pracovních orgánů OECD. Došlo k výraznému zlepšení úrovně spolupráce mezi MZV, SM při OECD v Paříži, ministerstvy a ostatními orgány státní správy ČR a OECD.

OECD, která je často charakterizována jako permanentní mezivládní konference k ekonomickým a sociálním problémům rozvoje, poskytuje platformu pro posuzování "nejlepší praxe" z tvorby politik v jednotlivých oblastech na základě analýz zpracovávaných sekretariátem OECD. Rovněž prostřednictvím "plošného tlaku mezi rovnými" (peer pressure) umožňuje koordinaci národohospodářských politik a postupů k rozšiřování homogenního ekonomického prostředí.

Na působení ČR v OECD je třeba pohlížet především v kontextu jednání o vstupu do EU. Splnění závazků vůči OECD je v EU vnímáno jako vytvoření dobrých výchozích předpokladů pro přípravu na členství v EU; EU a Evropská komise (EK) hodnotí připravenost přidružených států i podle jejich počínání v OECD. Mezi OECD a EK existuje i formální spolupráce ve prospěch přidružených zemí, zakotvená v programu podpory a zdokonalování správy a řízení v zemích střední a východní Evropy - SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management in Central and Eastern European Countries). ČR aktivně využívá možnosti SIGMA v oblastech státní služby, finanční kontroly, rozpočtu apod. a v listopadu 1999 hostila v Praze pravidelné zasedání Styčné skupiny SIGMA.

ČR podporuje přijetí Slovenska do OECD. ČR se podílí na spolupráci OECD s baltskými zeměmi a podílí se na programech pomoci pro jihovýchodní Evropu.

Vzhledem k tomu, že se na půdě OECD střikají zájmy tří hlavních světových ekonomických center (EU, USA, Japonsko), má ČR příležitost koncipovat své politiky v širším kontextu vztahů k těmto teritoriím. Některé menší státy využívají k podrobnějšímu dialogu se státy G7 i tzv. skupiny G10 (zahrnuje 11 zemí: G-7+Belgie, Nizozemsko, Švédsko a Švýcarsko), k níž má ČR přístup prostřednictvím svého členství v belgické konstituenci Mezinárodního měnového fondu (MMF).

Pracovní kontakty mezi ČR a OECD dokládá návštěva zástupkyně generálního tajemníka OECD J. Sheltonové v Praze v březnu 1999 při příležitosti Evropského bankovního a finančního fóra. Během pobytu jednala s vysokými představiteli vlády a ČNB o ekonomické situaci ČR, revitalizaci průmyslu, správě a řízení společností, přípravě ekonomického přehledu ČR, úloze centrální banky, reformě finanční a bankovní sféry a profesionální zdatnosti současných českých manažerů. Prohloubení spolupráce ČR s OECD významně přispěla i pracovní návštěva generálního tajemníka OECD D. J. Johnstona v Praze v červnu 1999 na pozvání ministra zahraničních věcí J. Kavana. V jejím rámci se uskutečnila setkání s předsedou a místopředsedy vlády, guvernérem ČNB, ministry životního prostředí a financí.

V listopadu 1999 uskutečnili členové Výboru pro evropskou integraci Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR návštěvu OECD; delegace byla přijata zástupcem generálního tajemníka OECD H. Schlöglem a vedením ekonomického odboru Sekretariátu OECD.

Výročního zasedání Rady OECD na úrovni ministrů v květnu 1999 se zúčastnila delegace vedená mpř. vlády P. Mertlíkem. Hlavním tématem jednání byl "růst, zaměstnanost a sociální soudržnost - priority politik vlád zemí OECD". Ministři diskutovali o možnostech a potenciálních důsledcích makroekonomických a strukturálních změn vyvolaných technickým pokrokem a o zkušenostech získaných při realizaci programu Strategie zaměstnanosti OECD. Jednalo se i o rekonstrukci a posílení ekonomik zemí jihovýchodní Evropy a o úloze OECD při obnově tohoto regionu. Ta je spatřována zejména v doporučeních k makroekonomické, strukturální a sociální politice jednotlivých států, v pomoci při vytváření nezbytného právního a institucionálního rámce a v podpoře jejich regionální a globální ekonomické integrace. Současně by měly být posíleny existující programy spolupráce, resp. vytvořeny programy pro další postižené země regionu. Projednáván byl i další vývoj mnohostranného obchodního systému ve vazbě na jednání WTO.

Zasedání Rady předcházel tzv. zvláštní dialog členských zemí OECD s pozvanými nečlenskými zeměmi (Argentinou, Brazílií, ČLR, Indií, Indonésií, Ruskou federací a Slovenskem) na ministerské úrovni, jehož tématem byla "Koherence politik v globální ekonomice: příležitosti a výzvy vyplývající ze vzájemné závislosti."

Jednání Výboru pro vědeckotechnickou politiku na ministerské úrovni v červnu 1999 bylo věnováno inovacím a jejich významu pro udržitelný rozvoj a zaměstnanost, globalizaci a mezinárodní spolupráci a regulační reformě. Závěry zdůrazňují potřebu lepší komunikace mezi státní správou, vědeckými kruhy, představiteli soukromého sektoru, spotřebiteli a širokou veřejností při tvorbě politik vědy a techniky a ukazují na nárůst významu mezinárodní spolupráce.

Pokud jde o práci odborných výborů a pracovních skupin v mnoha oblastech ekonomické politiky, ČR se týkaly zejména následující aktivity:

- zpráva o situaci ČR v oblasti politiky životního prostředí v pracovní skupině pro hodnocení politik životního prostředí v listopadu 1998; výsledkem byla publikace "Politika, stav a vývoj životního prostředí - Česká republika";

- projednávání ekonomického přehledu ČR na léta 1999-2000 v prosinci 1999 ve výboru pro ekonomické přehledy. Přehled poskytuje ucelenou informaci o makroekonomickém a strukturálním vývoji v ČR a upozorňuje na rizika obsažená v politikách právě prováděných. Hlavní část je zaměřena na situaci v daňové oblasti. Při jednání o ekonomickém přehledu vedl delegaci ČR náměstek ministra financí J. Mládek. V knižní podobě bude ekonomický přehled vydán na jaře 2000. Příští ekonomický přehled bude projednáván v první polovině roku 2001;

- ČR splnila podmínky pro přijetí do Mezinárodní energetické agentury (IEA - International Energy Agency), která je přidružena k OECD, a v listopadu 1999 její řídicí výbor rozhodl přizvat ČR k přístupu k Dohodě o Mezinárodním energetickém programu z r. 1974 a umožnit jí tak stát se její 25. členskou zemí.

Několikaletá aktivita OECD vyústila v uspořádání ministerské konference OECD o elektronickém obchodu Ottawě v říjnu 1998. Konference si kladla za úkol formulovat základní pravidla provádění elektronického obchodu, což se pro rozdílnost názorů účastníků (např. zamýšlená směrnice pro ochranu spotřebitele) či pro dosud neuspokojivou úroveň technické stránky podařilo splnit jen částečně. Konference nicméně přijala řadu doporučení, která představují orientaci práce OECD a dalších mezinárodních organizací a vyžadují účast států na přípravě. Dosažený pokrok byl předmětem hodnocení fóra OECD o elektronickém obchodu (Paříž, 11. - 13. 10. 1999), kde zástupci členských i nečlenských států stanovili priority pro další práci a usilovali o rozvoj kontaktů mezi státními orgány jakožto tvůrci regulatorního rámce a účastníky elektronického obchodu, tj. obchodníky a zákazníky.

OECD reagovala na finanční a ekonomické krize v letech 1997-98, které zasáhly některé asijské státy, Latinskou Ameriku a RF, zahájením zkoumání situace v řízení na mikroekonomické úrovni. Práce vyústila do formulace Principů OECD pro řízení a správu společností (corporate governance), přijatých radou OECD v r. 1999. Na jejich přípravě se zástupci ČR aktivně podíleli. K seznámení s těmito principy a k zahájení debaty, která by přispěla ke kultivaci zásad "dobré" správy a řízení společností v ČR, byl uspořádán ve spolupráci s OECD v Praze v říjnu 1999 seminář ke správě a řízení společností.

OECD se zapojila rovněž do celosvětových protikorupčních aktivit. Byla dojednána Úmluva o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích, která byla podepsána v Paříži dne 17. 12. 1997 a vstoupila v platnost 15. 2. 1999. Většina smluvních stran tuto Úmluvu ratifikovala. ČR uložila ratifikační listiny 21. 1. 2000.

Ostatní důležité mezinárodní organizace

Mezinárodní měnový fond (MMF)

MMF a Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (Světová banka - SB), vzniklé v r. 1944, jsou označovány jako bretton-woodské instituce (BWI). MMF se zabývá monitorováním směnných kurzů a dohledem nad mezinárodním platebním systémem a poskytuje krátkodobé úvěry pro zlepšení platební bilance. Československo bylo zakládajícím členem BWI, v r. 1954 bylo jeho členství pozastaveno a obnoveno bylo r. 1990. Členství samostatné ČR se datuje od 1.1. 1993.

Nejvyšším orgánem MMF je Rada guvernérů; guvernérem MMF za Českou republiku je J. Tošovský, guvernér ČNB, a jeho alternátem J. Mládek, první náměstek ministra financí ČR. Hlasovací síla ČR v MMF se odvozuje od její členské kvóty a činí 0,39% z celkových hlasovacích práv. Poslední výroční zasedání se uskutečnilo v září 1999; příští společné výroční zasedání rad guvernérů MMF a SB se uskuteční na podzim roku 2000 v Praze.

Ke spolupráci ČR s MMF docházelo na bázi pravidelných i občasných misí MMF do ČR. Jejich výsledkem byla veřejně publikovaná analýza stavu české ekonomiky a finančního sektoru. ČR se stala účastníkem druhé části projektu o transparentnosti ekonomik a zapojila se do dodatečné alokace SDR (zvláštních práv čerpání). Tím zvýší své devizové rezervy o 240,2 mil. SDR.

Mezinárodní banka pro obnovu a rozvoj (Světová banka, SB)

SB podporuje rozvoj ekonomik rozvojových a transformačních zemí především formou dlouhodobého financování. Poskytuje dlouhodobé úvěry (na vybrané účely může poskytnout i granty) a realizuje minoritní kapitálové vklady. Pro členství ČR ve SB platí totéž, co bylo uvedeno o členství v MMF; nejvyšším orgánem SB je rovněž Rada guvernérů - guvernérem SB za ČR je P. Mertlík, místopředseda vlády a ministr financí, alternátem O. Dědek, viceguvernér ČNB. Hlasovací síla České republiky se

odvozuje od výše jejího kapitálového vkladu a činí 0,41%.

Spolupráce ČR s SB se nyní koncentruje do oblasti technické pomoci spojené s čerpáním grantů PER (Public Expenditure Review, reforma legislativního rámce restrukturalizace). Významná je spolupráce v oblasti životního prostředí, kde ČR čerpala v průběhu let 1993 - 1998 celkem čtyři granty z fondu GEF (Global Environment Facility). V r. 1999 SB poskytla ČR grant na řešení počítačových problémů spojených s přechodem na rok 2000 ve výši 70 tis. USD. SB vypracovala pro ČR studii Czech Republic: Toward EU Accession o připravenosti ČR ke vstupu do EU. V r. 1991 poskytla SB Československu půjčku SAL (Structural Adjustment Loan) ve výši 450 mil. USD na financování strukturálních změn ekonomiky, z čehož na ČR přešlo 300 mil. USD; dnes zbývá ke splacení 225 mil. USD. V současné době ČR žádné půjčky od SB nečerpá.

Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD)

Na rozdíl od celosvětového rozsahu MMF a SB je Evropská banka pro obnovu a rozvoj určena na pomoc transformujícím se zemím střední a východní Evropy a zemím bývalého SSSR při jejich přechodu na tržní ekonomiku - své finanční operace realizuje ve 26 zemích. Kromě uvedených zemí jsou členy EBRD také vyspělé státy Evropy, EU, USA, Kanada, Austrálie, Mexiko, Egypt, Japonsko, Korejská republika, Izrael, Nový Zéland, Maroko a Evropská investiční banka.

Nejvyšším orgánem je Rada guvernérů, kde ČR zastupuje P. Mertlík, místopředseda vlády a ministr financí, a alternátem je Josef Tošovský, guvernér ČNB. Podíl ČR na upsaném kapitálu EBRD činí 0,89%. Poslední výroční zasedání Rady guvernérů se konalo 17. - 20. 4. 1999 v Londýně a další se bude konat v roce 2000 v Rize.

EBRD se v ČR zaměřuje především na financování soukromého sektoru; od svého založení schválila již 28 projektů v ČR v celkové výši 480,99 mil. EUR. Z toho bylo 15 projektů financováno kapitálovým vkladem EBRD (235,12 mil. EUR) a 14 projektů půjčkou (245,87 mil. EUR). Pokud se týká veřejného sektoru, uzavřela EBRD v ČR tři smlouvy o financování: 41,99 mil. EUR na rozvoj českých telekomunikací, kapitálový vklad 23,95 mil. EUR do Českých aerolinií a 51,91 mil. EUR na financování Českých drah.

7. Odzbrojení a kontrola zbrojení

Nešíření zbraní hromadného ničení (ZHN) a jejich nosičů, odzbrojení, kontrola zbrojení, dosažení co největší míry transparentnosti při obchodování s materiály, zařízeními a technologiemi využitelnými ve zbrojních programech a zabránění hromadění některých druhů konvenčních zbraní v citlivých oblastech jsou dlouhodobými prioritami zahraniční politiky ČR. Kromě mezinárodněprávních instrumentů, jejichž smluvní stranou se ČR stala, a členství v mezinárodních organizacích, jež mají dohlížet na jejich dodržování, využívá ČR pro dosažení těchto

cílů i svého začlenění do mezinárodních kontrolních režimů.

1. Zbraně hromadného ničení

a) Jaderné zbraně

_____V rámci přípravy na Hodnotící konferenci Smlouvy o nešíření jaderných zbraní (Treaty on Non-Proliferation of Nuclear Weapons - NPT) v r. 2000 se v květnu 1999 uskutečnilo 3. zasedání Přípravného výboru Smlouvy o nešíření jaderných zbraní. Podobně jako na předchozím jednání v r. 1998, nebylo ani tentokrát dosaženo výraznějšího pokroku a nedošlo ke schválení návrhu závěrečného dokumentu. Delegace ČR se připojila k vystoupením EU a samostatně informovala o národním postoji k otázce nelegálních převodů štěpných materiálů a k mezinárodní spolupráci v oblasti mírového využití jaderné energie.

_____V říjnu 1999 se ve Vídni konala první Konference smluvních stran Smlouvy o všeobecném zákazu jaderných zkoušek (Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty, CTBT). ČR na schůzce mj. zdůraznila nezbytnost brzkého vstupu CTBT v platnost a dosažení její univerzality. Další konference by měla být svolána v r. 2000, pokud do té doby nevstoupí CTBT v platnost, což je nepravděpodobné. (Poznámka: Smlouva o všeobecném zákazu jaderných zkoušek byla otevřena k podpisu na zvláštním zasedání VS OSN v září 1996. ČR završila ratifikační proces v září 1997 jako první evropská země a sedmá ve světě.) V r.1999 se ČR soustředila na dopracování textu "Smlouvy mezi ČR a Přípravnou komisí Organizace pro úplný zákaz jaderných zkoušek o provádění činnosti, včetně činnosti postcertifikační, vztahující se k mezinárodním monitorovacím zařízením pro Smlouvu o všeobecném zákazu jaderných zkoušek". Na jejím základě budou upraveny podmínky pro provozování seizmologické monitorovací stanice ve Vranově u Brna, jež byla zařazena do Mezinárodního monitorovacího systému CTBTO, který bude ověřovat dodržování smlouvy.

_____Na zasedání Zanggerova výboru (Zangger Committee, ZC) v říjnu 1999 byl aktualizován seznam citlivých položek, tzv. Trigger List, a současně byly řešeny otázky spojené s rozšířením členství. (Poznámka: ZC je sdružení států zaměřené na nešíření jaderných zbraní, které odvozuje svou existenci z článku III.2.b Smlouvy o nešíření jaderných zbraní /NPT/. Schází se dvakrát ročně ve Vídni a zabývá se otázkami politického i technického charakteru.)

V květnu 1999 se delegace ČR zúčastnila v italské Florencii plenárního zasedání kontrolního režimu Skupiny jaderných dodavatelů (Nuclear Suppliers Group, NSG), které se zabývalo otázkami převážně politickými (členství, transparentnost, komunikační systém) a okrajově řešilo i některé technické problémy. (Poznámka: NSG je volné sdružení států zaměřené na vývoz materiálů, zařízení a technologií specificky určených pro jaderné programy, ale i položek dvojího použití /Dual Use Regime, DUR/, které byly vyrobeny za jiným účelem, ale mohou být pro tyto programy využity.)

V rámci jednání 1. výboru (pro odzbrojení a bezpečnost) na 53. a 54. VS OSN

se jednou z nejdiskutovanějších záležitostí stala rezoluce "Za svět bez jaderných zbraní: potřeba nové agendy". Zatímco na 53. VS v r.1998 ČR hlasovala proti této rezoluci, na 54. VS OSN, mj. i vzhledem k provedeným úpravám textu rezoluce, abstenovala. ČR chápe tuto rezoluci jako vyjádření nespokojenosti se současnou situací v odzbrojovacím procesu ve vztahu k nešíření jaderných zbraní a jadernému odzbrojení a obav z dalšího zhoršování situace v oblasti mezinárodní bezpečnosti.

b) Chemické a biologické zbraně

V první polovině roku 1998 byla ČR zvolena na dvouleté funkční období do Výkonné rady Organizace pro zákaz chemických zbraní (Organization for Prohibition of Chemical Weapons - OPCW), která se schází, v souvislosti s Úmluvou o zákazu vývoje, výroby a hromadění chemických zbraní a o jejich zničení (Chemical Weapons Convention - CWC), pětkrát ročně. Na přelomu června a července 1999 se v Haagu uskutečnila 4. konference smluvních států, na niž byl GŘ OPCW Bustanimu předán zvací dopis ministra průmyslu a obchodu k návštěvě ČR, která by se měla uskutečnit v květnu 2000. V říjnu 1999 uspořádala ČR pro sekretariát OPCW ve výcvikovém prostoru Vyškov praktické cvičení inspektorů organizace s nácvikem likvidace následků napadení chemickými zbraněmi.

Přibližně od poloviny roku 1998 v Ženevě zintenzivnila činnost ad hoc skupina vládních expertů, včetně expertů z ČR, ke sjednání mezinárodního a právně závazného Verifikačního protokolu (Verification Protocol -VP) k posílení Úmluvy o zákazu vývoje, výroby a hromadění bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní a o jejich zničení (Biological Weapons Convention - BWC). Vzhledem k tomu, že přijetí VP bude mít dopady zejména na bezpečnostní a obchodní státní zájmy, jsou jednání velmi obtížná a politicky náročná. Na listopadovém zasedání v roce 1999 se delegace ČR připojila ke státům EU, USA a Austrálii, vyzývajícím k ukončení sjednávání textu VP BWC do konce r.2000. V této souvislosti již ČR zahájila přípravu na vytvoření nezávislého dozorcího orgánu.

_____V říjnu 1998 a 1999 se za účasti ČR uskutečnila v Paříži plenární zasedání Australské skupiny (AG), která projednala některá opatření k dalšímu zefektivnění činnosti tohoto kontrolního režimu. (Poznámka: AG se zaměřuje na koordinaci vývozní politiky členských zemí v oblasti materiálů, zařízení a technologií, které jsou zneužitelné pro výrobu chemických a biologických zbraní.)

V období od července 1998 do prosince 1999 se v oblasti nešíření ZHN a odzbrojení nepodařilo dosáhnout výraznějšího pokroku. Pokud jde o zákaz chemických a biologických zbraní, došlo k nadějnému vývoji alespoň v realizaci ustanovení příslušných smluv a posilování verifikačních opatření. Naproti tomu oblast jaderných zbraní a dosažení jejich nešíření a úplné likvidace byla charakterizována stagnací. Tento nepříznivý stav se dlouhodobě projevuje zejména na jednání hlavního odzbrojovacího fóra, kterým je Konference o odzbrojení v Ženevě. ČR vyjádřila obavy, aby na přelomu nového milénia, přibližně deset let od ukončení studené války, nedošlo k obnovení závodů ve zbrojení a opětovnému mrhání finančními, materiálními a lidskými zdroji, které by bylo potřebné užitečněji využít k řešení naléhavých globálních problémů. Ve spolupráci s členskými a přidruženými

zeměmi EU a státy NATO bude ČR proto usilovat o překonání dosavadního nepříznivého vývoje a podporovat zejména urychlené dosažení univerzality, důsledné plnění NPT a CTBT a urychlené zahájení jednání o smlouvě zakazující výrobu štěpných materiálů pro vojenské účely na Konferenci o odzbrojení.

2. Nosiče zbraní hromadného ničení a protiraketová obrana

V říjnu 1998 se v Budapešti a v témže měsíci r. 1999 v nizozemském Noordwijku uskutečnila plenární zasedání Kontrolního režimu raketových technologií (MTCR). ČR na nich informovala o svých zkušenostech z plnění přijatých opatření režimu, o slučitelnosti národního kontrolního systému s požadavky MTCR a podpořila hlavní směry další činnosti tohoto kontrolního režimu. (Poznámka: MTCR je neformálním ujednáním, které se zaměřuje na balistické raketové technologie, materiály a zařízení použitelná pro jejich výrobu a provoz.)

____Na 1. výboru (pro odzbrojení a bezpečnost) 54. VS OSN předložila RF velmi diskutovanou rezoluci "Zachování a plnění Smlouvy o omezení systémů protiraketové obrany" (ABM), která byla většinou hlasů schválena. ČR společně s většinou členských a přidružených zemí EU a dalšími státy abstenovala, protože se domnívá, že problematika zmíněné smlouvy by měla být projednávána především na bilaterálním základě mezi RF a USA, avšak uznává, že zachování strategické rovnováhy má ve svých důsledcích dopady na celé mezinárodní společenství.

V rámci úsilí o zabránění šíření nosičů ZHN se ČR v hodnoceném období soustředila na další posílení vnitrostátní legislativy v souvislosti s mezinárodními závazky vyplývajícími z členství ČR v příslušném kontrolním režimu.

ČR plně podporuje zásadu zachování strategické rovnováhy a uvítá urychlené řešení sporných otázek mezi RF a USA v souvislosti se Smlouvou o omezení systémů protiraketové obrany (ABM), které by mělo pozitivní dopad na další odzbrojovací jednání.

3. Konvenční zbraně

26. 10. 1999 ČR ratifikovala Úmluvu o zákazu použití, skladování, výroby a převodu protipěchotních min a jejich zničení (dále Ottawská úmluva), která vstoupila v platnost v březnu 1999. Návrh prováděcího zákona k Ottawské úmluvě by měl vstoupit v platnost počátkem roku 2000. ČR přispěla do mezinárodního fondu pro odminování a pomoc obětem min v Bosně a Hercegovině a Kosovu částkou cca 105 tis. USD. V červnu 1999 se uskutečnila v chorvatském Záhřebu za účasti ČR druhá regionální konference k problematice protipěchotních min, která přispěla ke zvýšení informovanosti a lepší koordinaci činnosti účastnických zemí.

V prosinci 1999 se delegace ČR zúčastnila v Ženevě první výroční konference k Protokolu II (o zákazu nebo omezení použití min, nástrah a jiných prostředků) Úmluvy o některých konvenčních zbraních (CCW), který ČR ratifikovala v r. 1998. Česká delegace informovala, že ČR splnila závazky vyplývající ze zmíněného protokolu a mj. podpořila urychlené zahájení komplementárního projednávání

převodů protipěchotních min na Konferenci o odzbrojení v Ženevě.

V r. 1999 se konala řada různých konferencí a pracovních seminářů k problematice destabilizujícího hromadění, nekontrolovaného šíření, nezákonného obchodu a používání ručních a lehkých zbraní (RLZ), kterých se zúčastnili i experti ČR. (Poznámka: Ve druhém pololetí 1999 byla na MZV zahájena příprava dílčí koncepce ČR k ručním a lehkým zbraním /RLZ/, jejímž cílem je zabezpečit vnitrostátní koordinaci zainteresovaných rezortů a orgánů a ujednacení postoje ČR k různým iniciativám mezinárodního společenství, zejména OSN, OBSE, EU a NATO v rámci přípravy na mezinárodní konferenci OSN k zmíněné problematice, která by se měla konat v r. 2001.)

Úsilí mezinárodního společenství v oblasti konvenčních zbraní je v současné době zaměřeno především na řešení problematiky ručních a lehkých zbraní, které jsou v mnoha zemích světa, zejména v krizových oblastech, zdrojem utrpení civilního obyvatelstva, faktorem nestability a překážkou politického, ekonomického a sociálního rozvoje. Zájem mezinárodního společenství poroste v souvislosti s přípravou konference OSN věnované této problematice v r. 2001. ČR, která sdílí obavy světové veřejnosti spojené s touto problematikou, spatřuje podstatu problému především v nedostatečné kontrole převodů vojenských RLZ. ČR proto usiluje o zlepšení mezirezortní koordinace, zvýšení transparentnosti obchodu s RLZ a o prohloubení mezinárodní spolupráce.

4. Smlouva o konvenčních ozbrojených silách v Evropě

V období 1998 - 1999 pokračovala intenzivní jednání (zahájená v r. 1996) 30 smluvních stran Smlouvy o konvenčních ozbrojených silách v Evropě (S-KOS). Tato jednání byla 19. 11. 1999 završena podepsáním Dohody o adaptaci S-KOS (dále jen Dohoda) a přijetím Závěrečného aktu Konference smluvních stran S-KOS v rámci summitu OBSE v Istanbulu. Dohoda obsahuje zásady úprav ustanovení původní S-KOS, které odrážejí změnu politicko-bezpečnostní situace v Evropě od podpisu této smlouvy. Adaptovaná S-KOS tvoří významnou součást bezpečnostní architektury v Evropě. Za dosavadní existenci S-KOS mnohé státy, a to především státy NATO, snížily skutečné úrovně konvenčních zbraní více, než předpokládala původní smlouva.

Původní smlouva byla sjednána na základě skupinových omezení (pro státy NATO a býv. Varšavské smlouvy), jejichž cílem bylo snížit koncentraci konvenčních zbraní, zejména v oblasti středovýchodní Evropy, a stanovit kolektivní stropy smlouvou omezované techniky pro tyto skupiny států. Adaptací S-KOS se tento tzv. skupinový přístup odstraňuje. Obdobně jako původní S-KOS, i její adaptovaná podoba obsahuje početní omezení pro 5 základních kategorií konvenčních zbraní (tanky, bojová vozidla pěchoty, dělostřelecké systémy, bojová letadla a úderné vrtulníky). Z hlediska ČR adaptace eliminuje jednu z posledních, byť nepřímých, vazeb na někdejší členství ve Varšavské smlouvě. Nový systém omezení je založen na právně závazném potvrzení úrovní pro každý signatářský stát. Vzhledem k tomu, že se na území některých signatářských států mohou trvale nacházet ozbrojené síly z jiných signatářských států, rozlišuje smlouva tzv. národní a teritoriální úrovně.

Adaptovaná S-KOS stanovuje omezení úrovní individuálně. Pro případ

krizových situací obsahuje možnost tzv. dočasného rozmístění výzbroje jiného státu nad deklarované teritoriální úroveň. To umožní i ČR na svém území v případě potřeby dočasně rozmístit případné alianční posily bez porušení adaptované S-KOS. Dočasné rozmístění doprovází řada transparentních opatření, která by měla vyloučit jeho zneužití.

Adaptace S-KOS dále posiluje mechanismy verifikace, notifikace a rozšíření výměny informací mezi signatářskými státy, což je výrazem vyššího stupně důvěry mezi nimi.

Adaptace též vytváří předpoklady pro přistoupení nových států, což lze považovat za významný příspěvek ke zvýšení stability a bezpečnosti v Evropě. Možnost přistoupení se týká členských zemí OBSE ležících v geografické oblasti mezi Atlantickým oceánem a pohořím Ural.

Přestože především Ruská federace vytvářela tlak na státy střední Evropy (zejména nové členy NATO), aby pro tuto oblast platila obdobná závazná omezení jako pro křídelní oblast, podařilo se ČR a spojencům dosáhnout kompromisního řešení v tom, že právní závazky jsou doplněny "pouze" politickými závazky k určitým regionálním omezením bez odepření práva na využívání mechanismů smlouvy vytvářejících nezbytnou flexibilitu k zajištění národní bezpečnosti (dočasné rozmístění). V průběhu jednání se též podařilo dosáhnout toho, že obdobné politické závazky přijaly i další státy. ČR, PR, MR, SRN, Slovensko, Bělorusko, Ukrajina (na části území mimo křídelní oblasti) a RF (pro oblast Kaliningradu a Pskova) se zavázaly nevyužívat možnosti postupného zvyšování svých úrovní, což adaptovaná smlouva za určitých podmínek umožní. Z obdobných důvodů se ČR (obdobně i PR, MR a SR) zavázala snížit počty smlouvou omezené techniky v pozemních kategoriích. Toto snížení je plně v souladu s koncepcí výstavby rezortu obrany a bylo projednáno s ostatními spojenci v rámci NATO.

Dohoda musí být ratifikována všemi signatářskými zeměmi v souladu s jejich vnitřním právním řádem a vstoupí v platnost 10 dnů po odevzdání poslední ratifikační listiny deponitáři S-KOS, jímž je nizozemská vláda. Podle právního řádu ČR podléhá Dohoda ratifikaci oběma komorami Parlamentu ČR. Jak vyplývá z vystoupení amerického prezidenta Clintona bezprostředně po podepsání Dohody, USA zahájí ratifikační proces až poté, co RF bude plnit ustanovení S-KOS v křídelní oblasti (severní Kavkaz) a sníží početní stavy výzbroje a techniky na úroveň stanovené S-KOS, případně adaptované S-KOS. Stejného názoru jsou i některé další státy NATO, mezi nimiž převládá záměr neurychlovat ratifikační proces, dokud bude pokračovat porušování S-KOS ze strany RF v důsledku vojenských akcí v Čečensku. ČR bude ratifikační proces koordinovat se spojenci s tím, že rozhodnutí o zahájení tohoto procesu by měla přijmout Bezpečnostní rada států.

8. Zahraniční rozvojová a humanitární pomoc

Zahraniční rozvojová pomoc

Zahraniční rozvojová pomoc ČR je upravena Zásadami pro poskytování zahraniční rozvojové pomoci ČR, které byly schváleny usnesením vlády ČR č.153 z

15. 3. 1995. Tato pomoc je poskytována přednostně zemím, které směřují k zavedení nebo upevňování demokracie a lidských práv nebo tržní ekonomiky. Konkrétní projekty rozvojové spolupráce jsou součástí zahraniční politiky ČR a představují dnes významnou součást mezinárodně politických závazků.

Projekty rozvojové pomoci jsou schvalovány každoročně v předkládaném plánu projektů rozvojové pomoci na daný rok Ministerstvem zahraničních věcí, které má koordinační funkci. Projekty jsou navrhovány a realizovány jednotlivými rezorty dle jejich gestorských kompetencí formou dvoustranné a mnohostranné spolupráce. Výši objemu prostředků na projekty rozvojové pomoci schvaluje vláda ČR v rámci schvalování státního rozpočtu. Finanční prostředky jsou po schválení převedeny z kapitoly Všeobecná pokladní správa do rozpočtu jednotlivých kapitol rezortů - gestorů projektů. Pro r. 1999 bylo na rozvojové projekty ze státního rozpočtu vyhrazeno celkem 326 mil. Kč, v dalších letech by se částka měla zvyšovat v závislosti na možnostech ekonomiky tak, aby postupně dosáhla velikosti adekvátní rozvojové pomoci poskytované ostatními zeměmi OECD nebo EU. Projekty rozvojové pomoci jsou realizovány v souladu se zákonem č. 199/1994 Sb., o veřejných zakázkách ve znění pozdějších předpisů.

System poskytování rozvojové pomoci, jeho principy, operační procedury i organizační zajištění, bude v nadcházející době podroben vyhodnocení a následné modifikaci tak, aby integrální účinnost rozvojové pomoci byla vyšší a aby jak její principy, tak i organizační zajištění byly kompatibilní se způsoby poskytování rozvojové pomoci ve státech OECD a EU. Nová koncepce rozvojové pomoci by měla přihlídnout ke zkušenostem států OECD a EU, především co se týká organizačního zajištění a také spolupráce vládních orgánů a nevládních organizací a občanské veřejnosti při jejím poskytování.

Zahraníční humanitární pomoc

V souladu se zásadami své zahraniční politiky se ČR podílí v rámci svých možností na formulování a naplňování nové mezinárodní rozvojové strategie, která zahrnuje boj proti chudobě, zajištění všeobecného vzdělání, odstraňování nerovnosti žen, snížení úmrtnosti dětí a matek, zpřístupnění zdravotnických služeb a naplňování strategie udržitelného rozvoje. Zahraniční rozvojová a humanitární pomoc je nedílnou součástí zahraniční politiky České republiky. Jejím cílem je předcházet konkrétním humanitárním katastrofám a přispět k dlouhodobé stabilizaci a prosperitě rozvíjejících se regionů. Odpovědnost za koordinaci humanitární pomoci do zahraničí má MZV. ČR poskytuje humanitární pomoc do zahraničí podle naléhavosti situace a rozsahu ohrožení životů a zdraví lidí buď přímo postiženému státu, nebo jako součást mezinárodního koordinovaného úsilí. Je poskytována v souladu se zásadami mezinárodního společenství, principy Mezinárodního červeného kříže a červeného půlměsíce a též s rezolucemi Organizace spojených národů. Rovněž všechny české organizace a společenství angažované v poskytování humanitární pomoci jsou vyzývány, aby plně respektovaly zmíněné zásady pro poskytování humanitární pomoci, především pak princip nestrannosti.

Doposud ČR nezaznamenala tak silný tlak na pružné a efektivní poskytnutí

materiální, záchranářské a finanční humanitární pomoci jako v průběhu roku 1999. Zatímco ve 2. polovině r. 1998 byly využity prostředky ve výši 25,2 mil. Kč na finanční pomoc, v r. 1999 dosáhla částka již 38,3 mil. Kč na všechny evidované druhy humanitární pomoci. V důsledku vojenských akcí v Kosovu, živelných přírodních katastrof v různých částech světa, zejména pak po zemětřesení v Turecké republice, Řecku a na Tchaj-wanu, po záplavách na Filipínách, v Ghaně, ve Vietnamu, v KLR, Mexiku a Kolumbii, nebo při odstraňování následků válečných konfliktů ve Východním Timoru a Čechensku ČR nejen překročila rozpočtovou rezervu Všeobecné pokladní správy na humanitární pomoc ve výši 30 mil. Kč o cca 25%, ale využila i 654 mil. Kč z celkových 2 mld. Kč schválených usnesením vlády č. 765/1999 z 21. 7. 1999 na humanitární pomoc a rekonstrukci balkánského regionu.

K dosažení co nejvyššího integrovaného efektu všech druhů humanitární pomoci do zahraničí připravuje MZV ve spolupráci s dalšími rezorty novou koncepci poskytování humanitární pomoci do zahraničí. Jednotlivé vládní orgány a rezortní ministerstva vyhodnocují dosavadní zkušenosti s vysíláním záchranných týmů, poskytováním materiální pomoci do zahraničí a spoluprací s nevládními humanitárními organizacemi. Probíhá rovněž analýza legislativního rámce. Připravovaná nová koncepce má zajistit jak efektivní fungování všech orgánů zainteresovaných v poskytování humanitární pomoci, tak i dlouhodobou a trvalou spolupráci vládních orgánů s nevládními humanitárními organizacemi a institucemi, podloženou smluvními vazbami, tzv. akreditacemi, na základě kvalifikačních podmínek. Očekává se, že se tato institucionalizovaná spolupráce pozitivně projeví na kvalitě a rychlosti poskytované pomoci. Nová koncepce se tak rovněž přiblíží úrovni ekonomicky vyspělých zemí OECD a EU.

II. Bilaterální vztahy ČR

1. Shrnující informace o bilaterálních vztazích

Bilaterální vztahy tvoří základ vztahů ČR s vnějším prostředím. Koncem roku 1999 udržovala diplomatické styky se 176 státy. V souladu s Konceptí zahraniční politiky věnovala prioritní pozornost vztahům se sousedními státy a vztahům se státy Severoatlantické aliance a Evropské unie.

V bilaterálních vztazích ČR k jednotlivým státům došlo v letech 1998 a 1999 k důležitým změnám. Vstup ČR do Organizace Severoatlantické smlouvy /NATO/ 12. 3. 1999 znamenal, že vztahy ČR k 18 státům Evropy a Severní Ameriky - Belgii, Dánsku, Francii, Itálii, Islandu, Kanadě, Lucembursku, Německu, Nizozemsku, Norsku, Maďarsku, Polsku, Portugalsku, Řecku, Španělsku, Turecku, USA a Velké Británii - se změnily ze vztahů partnerských na vztahy spojenecké.

Obdobně docházelo ke změnám v bilaterálních vztazích s 15 členskými státy Evropské unie - Belgií, Dánskem, Finskem, Francií, Irskem, Itálií, Lucemburskem, Německem, Nizozemskem, Portugalskem, Rakouskem, Řeckem, Španělskem, Švédskem, Velkou Británií - v souvislosti se zahájením jednání ČR o přistoupení k Evropské unii v březnu 1998.

Opětovné obnovení regionální spolupráce v rámci Visegrádské skupiny přispělo k rozvoji dvoustranných vztahů se Slovenskem, Maďarskem a Polskem, přičemž ČR usilovala o to, aby vztahy se Slovenskem měly nadstandardní úroveň.

Se sousedními zeměmi a s členskými zeměmi Severoatlantické aliance, Evropské unie a Visegrádské skupiny udržovala ČR velmi intenzivní politické a hospodářské styky a též bohaté styky kulturní. V oblasti hospodářské na tyto země připadalo více než 80 % obrátu českého zahraničního obchodu a země z této oblasti se nejvýznamněji podílely na přímých zahraničních investicích v ČR.

Česká republika usilovala o zachování a rozvíjení vztahů se státy východní a jihovýchodní Evropy. Cílem české zahraniční politiky ve vztahu k Ruské federaci a Ukrajině byl rozvoj standardních kontaktů s důrazem na rozšíření a prohloubení ekonomické spolupráce.

ČR kladla důraz na rozvoj styků se zeměmi jihovýchodní Evropy a na posílení vztahů s tradičními partnery ČR v tomto regionu. Prostřednictvím bilaterálních vztahů a při využití rámce mezinárodních organizací usilovala o posílení stability v regionu, zejména v souvislosti s krizí v Kosovu. ČR se ztotožnila s prioritami Paktu stability pro JVE, k nimž patří zejména zajištění trvalého míru, prosperity a stability v oblasti, rozvoj efektivní regionální spolupráce a pevné zakotvení regionu v Evropě.

V souladu s konceptí zahraniční politiky ČR došlo ve sledovaném období k rozšíření styků se státy Asie, Afriky a Latinské Ameriky. Hlavní těžiště vzájemných

bilaterálních vztahů bylo v hospodářské oblasti. Ve sledovaném období došlo k doplňování smluvní základny, především ve vízové a obchodní oblasti.

Kapitola o bilaterálních vztazích uvádí základní údaje o vztazích ČR k jednotlivým zemím. V souladu s koncepcí zahraniční politiky charakterizuje na prvním místě vztahy ČR se sousedními zeměmi. V další části se zabývá vztahy ČR k členským zemím NATO a EU, dále vztahy ČR k baltským zemím a vztahy ČR k zemím východní a jihovýchodní Evropy. V samostatných oddílech jsou uvedeny vztahy ČR k zemím Asie a tichomořské oblasti, dále vztahy ČR k zemím Blízkého východu a severní Afriky, vztahy ČR k zemím subsaharské Afriky a vztahy ČR k zemím Latinské Ameriky. Jednotlivé země jsou v příslušných oddílech řazeny s výjimkou prvního oddílu podle abecedního pořádku. Výše uvedený 1. oddíl zároveň neobsahuje výčet návštěv rezortních ministrů.

2. Vztahy ČR se zeměmi střední Evropy

Slovenská republika

Česko-slovenské vztahy dosáhly nadstandardní úrovně. Budování kvalitativně nových vzájemných vztahů bylo ve stávající etapě završeno uzavřením smlouvy o ukončení dělení majetku bývalé federální republiky. Smlouva odstranila poslední vážnější historickou zátěž a zaměřila další rozvoj relace na budoucnost.

Zatím se nepodařilo doladit fungování celní unie, kde se stále objevují problémy s důsledným dodržováním smyslu smlouvy (zavedení dovozní příirážky i pro ČR, množstevní omezení exportu některých komodit).

Řada otázek bilaterálních vztahů se postupně stává předmětem multilaterálních jednání v různých mezinárodních organizacích. Po oživení činnosti Visegrádské skupiny se nabízejí nové možnosti spolupráce rovněž v rámci této organizace, která napomáhá Slovensku snižovat integrační zpoždění.

Slovensko zůstalo v letech 1998 a 1999 druhým nejvýznamnějším zahraničně-obchodním partnerem ČR.

Návštěvy představitelů ČR:

- 7. 11. 1998 navštívil SR prezident V. Havel;
- 23. 11. 1998 uskutečnila oficiální návštěvu SR delegace vlády, vedená jejím předsedou M. Zemanem;
- 8. - 9. 12. 1998 - návštěva delegace zahraničního výboru PSP ČR v Bratislavě;
- 11. - 12. 3. 1999 - Slovensko navštívil Výbor pro obranu a bezpečnost PSP ČR;
- 28. - 30. 4. 1999 - pracovní návštěva delegace hospodářského výboru PSP ČR, vedené jeho místopředsedou J. Hojdarem;
- 14. a 15. 5. 1999 se uskutečnilo setkání předsedů vlád ČR a SR v Bratislavě a ve Starém Smokovci u příležitosti summitu předsedů vlád zemí Visegrádu;
- 15. 6. 1999 se V. Havel zúčastnil inaugurace slovenského prezidenta R. Schustera;
- 17. - 18. 9. 1999 se uskutečnila oficiální návštěva prezidenta V. Havla na Slovensku;

- 20. - 22. 9. 1999 - pracovní návštěva delegace Výboru Senátu PČR pro veřejnou správu, územní rozvoj a životní prostředí, vedené jeho předsedou P. Smutným;
- 27. - 29. 9. 1999 - pracovní návštěva delegace Ústavně-právního výboru Senátu PČR vedené jeho předsedou J. Vyvadilem;
- 5. - 7. 10. 1999 - návštěva společné delegace Výborů Senátu a Poslanecké sněmovny PČR pro zdravotnictví a sociální politiku v Bratislavě;
- 15. - 16. 10. 1999 došlo k neformálnímu setkání předsedů vlád zemí V4 ve Vysokých Tatrách;
- 24. 11. 1999 předseda vlády M. Zeman vykonal oficiální návštěvu SR;
- 3. 12. 1999 došlo k setkání prezidentů států visegrádské spolupráce ve Vysokých Tatrách.

Návštěvy představitelů SR:

- 11. 9. 1998 - jednání předsedů vlád ČR M. Zemana a SR V. Mečiara na zasedání CEFTA v Praze;
- 30. 11. 1998 přijal předseda Senátu PČR P. Pithart místopředsedy Národní rady SR Hrušovského a Bugára;
- 4. - 5. 3. 1999 přijel do ČR na pozvání Výboru pro evropskou integraci PSP ČR partnerský výbor Národní rady SR, vedený jejím předsedou J. Šebejem;
- 19. 4. 1999 - pracovní návštěva ministra zahraničních věcí SR E. Kukana v České republice;
- 29. 4. 1999 se setkali předsedové vlád M. Zeman a M. Dzurinda v Uherském Hradišti;
- 5. - 6. 5. 1999 - pracovní návštěva delegace ústavně-právního výboru NR SR, vedené jeho předsedou L. Oroszem;
- 21. 5. 1999 - oficiální návštěva předsedy NR SR J. Migaše v ČR;
- 16. - 18. 6. 1999 - společná pracovní návštěva výboru NR SR pro evropskou integraci a zahraničního výboru NR SR v Praze;
- 23. - 25. 6. 1999 - pracovní návštěva výboru NR SR pro kulturu a média v ČR;
- 7. 7. 1999 uskutečnil státní návštěvu prezident Slovenské republiky R. Schuster;
- 5. - 7. 10. 1999 - návštěva delegace Výboru NR SR pro hospodářství, privatizaci a podnikání, vedené jeho předsedou P. Prokopovičem v Praze;
- 7. - 8. 10. 1999 - oficiální návštěva premiéra M. Dzurindy v ČR;
- 8. 10. 1999 - ministři zahraničí se sešli u příležitosti oficiální návštěvy premiéra Dzurindy v ČR; - 5. 11. 1999 došlo k setkání premiérů v rámci summitu SEI v Praze.

V průběhu roku 1999 pokračovala jednání Rady Celní unie a zasedání Komise pro dokončení vypořádání majetku bývalé ČSFR.

Vzájemné ekonomické vztahy

Slovensko bylo druhým největším obchodním partnerem ČR. Z hlediska ekonomických vztahů má Slovensko výjimečné postavení, neboť ČR a SR obchodují v rámci celní unie. Význam SR pro české hospodářství však stále klesá a její podíl již činil jen 7,2 % celkového obchodního obrátu ČR (v r.93 to bylo 18,9 %, v r.94 15,2%, v r.95 14,5%, v r.96 13,6%, v r.97 11,8% a v r.98 8,8%). Až do února 1998 byla ČR pro Slovensko největším obchodním partnerem, v současnosti zaujímá druhé místo za SRN.

V roce 1998 činil český vývoz 90,5 mld Kč a dovoz 67 mld Kč. Obchodní

obrat dosáhl hodnoty 157,5 mld Kč. Obchodní bilance skončila českým aktivem ve výši 23,5 mld Kč. V roce 1999 činil český vývoz do SR 76,5 mld Kč, zatímco dovoz 61 mld Kč. Při obratu 137,5 mld Kč činilo aktivum ČR 15,5 mld Kč.

Z komoditního hlediska byla nejvíce obchodovanou skupinou "stroje a zařízení" (25,7 %), tržní výrobky (29,1%) a chemikálie (13,6%). Nejvýznamnější položkou byly osobní vozy Škoda, jejichž prodej v SR stále rostl.

Citlivou oblastí vzájemných obchodních vztahů byl obchod s agropotravinářskými produkty, který se na vzájemném obchodu podílel cca 11%. O problémech v této oblasti se pravidelně jednalo na zasedáních Rady celní unie i na zasedáních jejího Výboru pro koordinaci zemědělské politiky.

Problémem, který částečně ovlivňoval výsledky vzájemného obchodu, byla některá ochranná opatření ze strany Slovenské republiky. K netarifním prostředkům, které uplatňovala SR, patřily především množstevní omezení, certifikace a od června 1999 i dovozní přírážka.

Množstevní omezení se týkala dovozu vepřového masa (4 200 tun), živých jatečných prasat (5 200 tun), třtinového anebo řepného cukru (3 500 tun), slazených nealkoholických (540 000 hl) a piva (532 000 hl).

Certifikace (týká se všech dovozů do SR) značně brzdila dovozy zdlouhavým i drahým vyřizováním zkoušek ve státních zkušebnách. Certifikace se týkala všeho dováženého zboží a byl uznáván pouze slovenský doklad o nezávadnosti dováženého výrobku. Po schválení nového zákona o technických požadavcích na výrobky a o posuzování shody má být zrušena vyhláška o certifikaci výrobků a certifikace zůstane pouze pro výrobky, které jsou zvláště nebezpečné pro zdraví.

Od 1. 6. 1999 byla pro veškeré zboží dovážené do SR opětovně zavedena dovozní přírážka ve výši 7 % s tím, že k 1. 1. 2000 se snížila na 5 %, od 1. 7. 2000 na 3 % a od 1. 1. 2001 na 0 %.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dodatek č. 1 k Dohodě mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o dalším postupu při vyrovnání salda clearingových účtů a vyrovnání zůstatků pohledávek a závazků subjektů obou republik po ukončení platnosti Platební smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou ze dne 4. 2. 1993, podepsané v Brně dne 14. 12. 1995, Bratislava, 24. 9. 1998.

- Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o spolupráci a vzájemné pomoci při mimořádných událostech, Bratislava, 23. 11. 1998.

- Protokol mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem obrany Slovenské republiky o spolupráci v oblasti technického rozvoje, Znojmo, 30. 11. 1998.

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky, kterou se mění některá ustanovení Protokolu týkajícího se definice pojmu "původní výrobky" a metod administrativní spolupráce uvedeného v článku 1 Dohody mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky ze dne 21. 12. 1996, kterou se mění ustanovení článku 1 Dohody mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o pravidlech o původu zboží a metodách administrativní spolupráce ze dne 22. 2. 1993,
Bratislava , 7. 12. 1998.
- Protokol mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvem školství Slovenské republiky o spolupráci v oblasti vzdělávání, mládeže, tělovýchovy a sportu na léta 1998 - 2001,
Bratislava , 15. 1. 1999.
- Dodatek č. 1 k Dohodě mezi vládami České republiky a Slovenské republiky o převodu vládních pohledávek vůči zahraničí do kompetence České republiky a Slovenské republiky a o zajištění vnitřního financování poskytnutých vládních úvěrů ze dne 7.4. 1993,
Praha , 1. 2. 1999.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o Statutu Komise pro dokončení vypořádání majetku České a Slovenské Federativní Republiky po zániku České a Slovenské Federativní Republiky,
Praha , 16. 4. 1999.
- Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o ulehčení pohraničního odbavování v silniční, železniční a vodní dopravě,
Bratislava , 24. 5. 1999.
- Dohoda mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu České republiky a Ministerstvem výstavby a veřejných prací Slovenské republiky o způsobech a podmínkách uznávání a využívání dokumentů posuzování shody stavebních výrobků, nebo výsledků zkoušek stavebních výrobků, které jsou předmětem obchodu mezi výrobními a obchodními subjekty České republiky a Slovenské republiky,
Praha , 25. 5. 1999.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky, kterou se mění některá ustanovení Protokolu týkající se definice pojmu "původní výrobky" a metod administrativní spolupráce uvedeného v článku 1 Dohody mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky ze dne 7. 12. 1998, kterou se mění ustanovení článku 1 Dohody mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky ze dne 21. 12. 1996, kterou se mění ustanovení článku 1 Dohody mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o pravidlech o původu zboží a metodách administrativní spolupráce ze dne 22. 2. 1993,
Bratislava , 8. 11. 1999.
- Dohoda mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem obrany Slovenské republiky o ukončení dělení majetku ČSFR ve správě bývalého FMO,

Bratislava, 19. 11. 1999.

- Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o společném postupu při dělení majetku České a Slovenské Federativní Republiky mezi Českou republiku a Slovenskou republiku a o jeho přechodu na Českou republiku a Slovenskou republiku,

Bratislava, 24. 11. 1999.

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o výstavbě přeložky silnice I/70 na území České republiky a o výstavbě přeložky silnice II/426 a objektů společného silničního hraničního přechodu na území Slovenské republiky v lokalitě Sudoměřice - Skalica,

Bratislava, 14. 12. 1999.

- Dohoda mezi Ministerstvem dopravy a spojů České republiky a Ministerstvem dopravy, pošt a telekomunikací Slovenské republiky o spolupráci při přípravě a realizaci modernizace železničních tratí,

Bratislava, 14. 12. 1999.

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o spolupráci na hraničních vodách,

Židlochovice, 16. 12. 1999.

Kulturní vztahy

Společný jazykový prostor, historie, tradice i osobní kontakty umožňují právě v oblasti kulturních styků mimořádnou intenzitu vztahů. Ty probíhají na třech úrovních.

Oficiální výměny jsou garantovány mezirezortním Programem. Závisí především na finančních možnostech obou smluvních stran a vzájemně dohodnutých prioritách - např. tradiční hostování souborů obou Národních divadel, podpora divadelních festivalů, filmového festivalu v Trenčianských Teplicích, podpora kulturním aktivitám v příhraničních regionech atd.

Živé kontakty probíhaly na komerční bázi, organizované uměleckými agenturami. Šlo především o oblast populární hudby, folk a country, vystoupení divadelních agenturních představení, výstavy pořádané soukromými galeriemi atd. Také třetí sektor /neziskové organizace/ se významnou měrou podílel na vzájemné kulturní výměně neprofesionálních či menšinových žánrů.

Polská republika

Polská republika patří mezi nejvýznamnější partnery ČR, je jejím druhým největším sousedem. Česko-polská relace dosáhla historicky nejvyšší úrovně a obsahuje prvky nadstandardních vztahů, jež získaly novou dimenzi vstupem obou zemí do NATO. Obě země úspěšně rozvíjely příhraniční spolupráci a nacházely podněty pro rozvoj spolupráce v rámci Visegrádské spolupráce a při společném usilování o vstup do Evropské unie. Bilaterální obchodní vztahy jsou doplňovány

účastí obou zemí v CEFTA.

Česko-polské vztahy ovlivňují a budou ovlivňovat situaci ve středoevropském regionu a je proto v zájmu ČR i nadále zachovat a rozvíjet dosaženou úroveň styků, které nejsou zatíženy významnějším problémem.

Mezi zahraničně-obchodními partnery ČR bylo Polsko v roce 1998 na pátém a v roce 1999 na šestém místě.

Návštěvy představitelů ČR:

- 9. - 11. 3. 1998 se uskutečnila návštěva prezidenta V. Havla v Polské republice;
- 21. 8. 1998 byl na pracovní návštěvě PR ministr zahraničních věcí ČR J. Kavan;
- 19. - 20. 2. 1999 navštívila PR skupina poslanců hospodářského výboru PSP ČR;
- 24. - 26. 2. 1999 navštívila Polsko delegace Výboru pro zahraniční vztahy, obranu a bezpečnost Senátu PČR;
- 10. 9. 1999 se uskutečnilo pracovní setkání předsedů vlád v polském Jaworu.

Návštěvy představitelů PR:

- 11. 9. 1998 se setkali premiéři M. Zeman a J. Buzek v rámci summitu CEFTA v Praze;
- 1. 10. 1998 se ministři J. Kavan a B. Geremek setkali v Liberci v rámci jednání "2+2" (ministři zahraničí a obrany ČR a PR);
- 2. 11. 1999 došlo k setkání obou ministrů zahraničních věcí na bilaterální úrovni v Praze.

Vzájemné ekonomické vztahy

Polsko patří mezi významné a tradiční partnery ČR. Po politických a ekonomických transformacích posledního desetiletí, které proběhly v obou státech a které měly za následek jistý útlum ekonomických vztahů, se obchodní výměna dynamicky rozvíjí. Polsko je největším obchodním partnerem ČR mezi státy s tranzitivní ekonomikou (s výjimkou Slovenské republiky, která s ČR sdílí společný celní prostor, resp. celní unii).

Stejně jako ČR, je i Polsko přidruženo k EU, je členem OECD a bylo zakládajícím členem CEFTA. Podle pravidel této Dohody probíhá vzájemný obchod mezi ČR a Polskem.

V roce 1998 dosáhl český export hodnoty 48,1 mld Kč. Dovoz pak 31,3 mld. Poslední údaj o meziročním růstu opět prokazuje růst vzájemného obchodu (o 3,8 %). Vývoz ČR v roce 1999 činil 50,8 mld Kč, zatímco dovoz dosáhl 35,1 mld Kč.

Ze zbožového hlediska byl český dovoz orientován zejména na tržní výrobky (31,6 %) a stroje a zařízení (17,4 %). U vývozu dosahuje export tržních výrobků 32,3 % a strojů a zařízení 29,9 % (osobní vozy Škoda tvoří cca 10 % českého exportu).

Obchodní bilance byla pro ČR aktivní a dosáhla 13,7 mld Kč.

V oblasti vzájemných hospodářských vztahů neexistují žádné zásadní problémy, které by bránily dalšímu rozvoji obchodně-ekonomických vztahů. V dílčích otázkách se vyskytly komplikace. Došlo ke zpomalení liberalizace v oblasti celních tarifů u potravin a zemědělských produktů a dochází dokonce k zavádění tarifních omezení. Jinou formou ochrany polského trhu jsou skrytá opatření v podobě licencí, certifikátů, hygienických opatření apod. V roce 1999 se tato tarifní omezení projevila např. zrušením preferenčního cla a současným zvýšením smluvní celní sazby při dovozu pšenice z ČR nebo u recipročního zavedení dovozní kvóty uhlí z ČR.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Ujednání mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem národní obrany Polské republiky o ochraně vojenských utajovaných skutečností, Liberec, 1. 10. 1998.

- Smlouva mezi Českou republikou a Polskou republikou o spolupráci v hraničních otázkách, Praha, 25. 5. 1999.

- Smlouva mezi Českou republikou a Polskou republikou o spolupráci při pohraničním odbavování, Praha, 25. 5. 1999.

Kulturní vztahy

Vzájemné vztahy v oblasti kulturní, školské a vědecké spolupráce se rozvíjejí na základě Programu kulturní, školské a vědecké spolupráce.

Úspěšným počinem vzájemné kulturní spolupráce byl např. divadelní festival "Na hranici", který se koná každoročně od roku 1990 současně v Českém a Polském Těšíně. Jde o přehlídku nejzajímavějších představení českých, polských a slovenských divadelních scén, doplněnou tvůrčími semináři, setkáními a diskusemi divadelníků z účastnických zemí. Finančně festival podpořilo především Ministerstvo kultury a umění PR, místní orgány a sponzoři. Poslední ročník akce dostal přizváním maďarských divadelníků "visegrádský" rámec, který bude zachován i do budoucna.

Spolková republika Německo

Česko-německé vztahy charakterizovala v poslední době značná dynamika rozvoje v politické, ekonomické i kulturní oblasti. Došlo k zintenzivnění vzájemných kontaktů na všech úrovních a byla doplněna smluvní základna těchto vztahů.

Přijetím České republiky do Severoatlantické aliance v roce 1999 nabyl poprvé v naší moderní historii dosavadní partnerský poměr k Německu spojeneckého charakteru. SRN se navíc smluvně zavázala podporovat vstup ČR do Evropské unie. Německo lze dnes v této souvislosti označit za jednoho z nejdůležitějších zastánců rozšíření Unie, respektive urychlené vnitřní přípravy EU na tento krok.

K hlavním milníkům na cestě k překonání problémů minulosti patřil po uzavření Smlouvy o dobrém sousedství a přátelské spolupráci z 27.2.1992 podpis

Česko-německé deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji z 21.1.1997, jež mj. vyjádřila připravenost obou stran nezatěžovat tyto vztahy "politickými a právními otázkami pocházejícími z minulosti". K uvolnění vztahů v této oblasti přispělo i prohlášení premiérů ČR a SRN z 8. 3. 1999 v Bonnu, podle něhož spolková vláda nehodlá v budoucnu vznášet vůči naší republice jakékoli majetkové nároky či jiné požadavky odvozované z událostí, jež považuje za historicky uzavřenou kapitolu; zároveň byly českou stranou poválečné dekrety prezidenta republiky, vztahující se na některé části německé minority v ČSR, označeny za právně "vyhaslé". Oboustranně tak stále větší platnosti nabývá deviza, že stále marginálnější problémy minulosti nesmějí blokovat rozšiřující se možnosti budoucí vzájemné spolupráce. To je rovněž jedním z důvodů, proč lze česko-německé vztahy v současné době označit za nejlepší od konce války.

V souvislosti s Česko-německou deklarací nelze navíc opomenout její úspěšnou realizaci i v jiných oblastech, především v práci Česko-německého fondu budoucnosti, kterým je mj. financován tzv. sociální projekt pro české občany perzekvované nacistickým režimem, a v práci Česko-německého diskusního fóra jakožto nástroje vzájemného poznávání české a německé veřejnosti a kultivace společného dialogu.

V oblasti ekonomické je nutno připomenout skutečnost, že SRN je nejdůležitějším obchodním partnerem České republiky: v roce 1999 se česko-německá obchodní výměna podílela na celkovém zahraničním obchodu ČR 37,8 procenty a vykazovala nadále stoupající tendenci. SRN byla v letech 1993-1998 také největším zahraničním investorem do české ekonomiky. Vedle toho se významně rozšiřuje regionální a příhraniční spolupráce, ať již na úrovni jednotlivých spolkových zemí (Sasko, Bavorsko), či na úrovni pěti společných euroregionů na česko-německé hranici.

Návštěvy představitelů ČR:

- 30. 7. 1998 - ministr zahraničních věcí J. Kavan vykonal po svém nástupu do funkce návštěvu Berlína, v jejímž průběhu se sešel k jednáním s ministrem K. Kinkelem;
- 3. 10. 1998 vystoupil prezident V. Havel v Hannoveru na spolkových oslavách německého státního svátku - Dne německé jednoty;
- 4. 12. 1998 se prezident V. Havel spolu s prezidentem SRN R. Herzogem zúčastnili zahájení výroční konference Česko-německého diskusního fóra v Drážďanech;
- 25. 2. 1999 pronesl prezident V. Havel spolu s R. Herzogem projev na berlínské konferenci o evropské kulturní dimenzi;
- 8. 3. 1999 se uskutečnila návštěva předsedy vlády M. Zemana v Bonnu, která byla první oficiální návštěvou premiéra ČR v Německu od jejího vzniku v r.1993;
- 15. - 18. 3. 1999 vykonala návštěvu partnerského výboru Spolkového sněmu delegace Ústavněprávního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR;
- 19. - 22. 4. 1999 - delegace zahraničního, bezpečnostního a branného výboru Senátu ČR pod vedením M. Žantovského;
- 3. - 7. 5. 1999 - delegace senátního výboru pro evropskou integraci;
- 5. - 7. 9. 1999 navštívili představitelé českého parlamentu v čele s prvním místopředsedou Senátu ČR Bonn a Berlín v rámci oslav 50. výročí Bundestagu;

- 10. 11. 1999 - premiér M.Zeman se s předsedy vlád zemí Visegrádské skupiny zúčastnil v Berlíně oslav 10. výročí pádu Berlínské zdi.

Návštěvy představitelů SRN:

- 25. 11. 1998 navštívil Prahu nový předseda Spolkového sněmu SRN W. Thierse;
- 6. - 7. 1. 1999 jednal v Praze německý ministr zahraničí a spolkový vicekancléř J. Fischer s M. Zemanem, J. Kavanem a V. Klausem;
- 4. 2. 1999 jednal v Praze předseda zahraničního výboru Spolkového sněmu H.-U. Klose;
- 17. - 18. 2. 1999 vedla v Praze rozhovory (především o schengenské tématice) delegace Výboru pro vnitřní záležitosti Spolkového sněmu, vedená jeho předsedou G. Grafem;
- 8. 9. 1999 navštívil poprvé ve své funkci spolkového prezidenta Českou republiku J. Rau;
- 30. 9. 1999 uskutečnil spolkový kancléř G. Schröder jednodenní reciproční oficiální návštěvu ČR;
- 15. 11. 1999 - navštívil Prahu J. Rau v souvislosti se 4. ročníkem Pražského divadelního festivalu německého jazyka.

Vzájemné ekonomické vztahy

SRN je nejvýznamnějším obchodním partnerem ČR. Podle údajů MPaO ČR za rok 1999 se Německo podílí 37,8 % na celkovém obratu ČR- tj. 729,3 mld Kč. Podíl SRN na vývozu ČR činí cca 42,1 % (tj. 390,8 mld Kč) a 34 % u dovozu (tj. 338,6 mld Kč). Meziroční zlepšení výsledků obchodu s touto zemí (o 45,5 mld Kč) významně ovlivnilo zlepšení celkového deficitu obchodní bilance ČR.

Vzájemný obchod přešel z pasiva ČR ve výši 16,7 mld Kč (rok 1997) do rostoucího aktiva (1998: 8,0 mld Kč a 1999 již dokonce 52,2 mld Kč). Na tomto aktivu obchodní bilance se podílely zejména stroje a přepravní zařízení.

Z hlediska zboží struktury vzájemného obchodu s Německem pokračuje dosavadní růst podílu výrobků s vyšším stupněm zpracování a zároveň klesá podíl surovin, potravin a polotovarů. Přímé zahraniční investice směřovaly hlavně do odvětví obchodu a obchodních služeb, spojů a peněžnictví. Zvýšený zájem německých investorů o průmysl lze dále očekávat v souvislosti s implementací investičních pobídek MPaO až v dlouhodobějším horizontu.

Neexistují žádné otevřené problémy, které by bránily dalšímu rozvoji obchodně-ekonomických vztahů.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- 8. 10. 1998 - Ujednání mezi vládou České republiky a vládou Spolkové republiky Německo o zřízení, rozšíření a omezení turistických stezek protínajících státní hranice, sjednané výměnou nót;
- 16. 11. 1998 - Ujednání mezi Ministerstvem financí České republiky a Spolkovým ministerstvem financí Spolkové republiky Německo o stavbě, pronájmu a užívání společných zařízení pro pohraniční odbavování, jakož i o úpravě úhrady k tomu

vynaložených nákladů;

- 20. 11. 1998 - Ujednání mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Státním ministerstvem kultu Svobodného státu Sasko o spolupráci při realizaci dvojnárodnostního dvojjazyčného česko-německého vzdělávacího cyklu na gymnáziu Friedricha Schillera v Pirně;
- 5. 2. 1999 - Ujednání mezi Ministerstvem obrany České republiky a Spolkovým ministerstvem obrany Spolkové republiky Německo k zabezpečení výměny informací o letech vojenských letadel v prostoru přiléhajícím ke státní hranici mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo;
- 18. 5. 1999 - Dohoda mezi Ministerstvem financí České republiky a Spolkovým ministerstvem financí Spolkové republiky Německo o zajištění výstavby zařízení pro pohraniční odbavování na silničním hraničním přechodu Mníšek - Deutscheinsiedel;
- 11. 8. 1999 - Ujednání mezi Ministerstvem obrany České republiky a Spolkovým ministerstvem obrany Spolkové republiky Německo o vzájemné ochraně utajovaných skutečností souvisejících s programem Sidewinder;
- 30. 9. 1999 - Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Spolkové republiky Německo o kulturní spolupráci.

Kulturní vztahy

Mezi čtenými česko-německými kulturními aktivitami lze upozornit na "stavbu smíření" v Liberci, kde se buduje česko-německá knihovna a je obnovováno židovské centrum, a to za přispění Česko-německého Fondu budoucnosti.

V roce 1999 pokračovala již čtvrtým ročníkem tradice divadelního festivalu německého jazyka v Praze. Mezi další společné kulturní akce pořádané pravidelně patří Česko-saský hudební festival a hudební, dramatický a výtvarný festival "Mitte Europa".

Tradicí se stalo pravidelné setkávání české a německé mládeže. Na jejich organizaci se finančně podílí Česko-německý Fond budoucnosti.

Na základě výše uvedeného Ujednání mezi MŠMT a ministerstvem školství Svobodného státu Sasko o spolupráci při realizaci dvojjazyčného dvojnárodnostního vzdělávání na gymnáziu Friedricha Schillera v Pirně bylo 3. 9. 1998 zahájeno vyučování.

Pokračuje spolupráce v rámci Česko-německé komise historiků, která organizuje konference, pódiové diskuze a vyvíjí publikační činnost. Poslední pracovní zasedání této komise se uskutečnilo 3. - 4. 12. 1999 v Praze.

Významným příspěvkem k prohloubení vzájemných vztahů bylo sjednání mezivládní dohody o kulturní spolupráci, podepsané během oficiální návštěvy spolkového kancléře G. Schrödera v Praze 30. 9. 1999.

Rakousko

Význam vzájemných česko-rakouských vztahů vyplývá z bezprostředního sousedství obou států, srovnatelných rozlohou, počtem obyvatel, utvářením ekonomiky a blízkými zájmy v sjednocující se Evropě. Rakousko je naším příštím partnerem v EU.

Vědomí dlouhé společné minulosti v jednom zaniklém státním útvaru je stále znatelné. Jednak pozitivně ovlivňuje vzájemné kontakty a ochotu ke spolupráci hospodářské a kulturní, jednak se občas projevuje jistými reminiscencemi. Přes otevřené problémy, vyplývající z odlišné orientace na energetické zdroje a z rozdílů v posuzování některých otázek spojených s koncem druhé světové války, lze však konstatovat, že v posledních letech byly naše vzájemné vztahy lepší než kdykoli dříve po rozpadu habsburské monarchie. Rakousko bylo v Evropě třetím nejvýznamnějším obchodním partnerem ČR, úspěšně se rozvíjela příhraniční spolupráce a stále intenzivnější byly vzájemné kulturní styky.

Rakousko bylo v letech 1998 a 1999 třetím největším zahraničně-obchodním partnerem ČR a v období let 1993-1998 šestým nejvýznamnějším zahraničním investorem v ČR.

Návštěvy představitelů ČR:

- 21. 9. 1998 navštívil premiér M. Zeman na první oficiální cestě do zahraničí Vídeň;
- V říjnu 1998 se uskutečnily rozhovory prezidentů v rámci setkání střeoevropských prezidentů ve Vídni;
- 17. - 18. 3. 1999 jednala ve Vídni s partnery z rakouské Národní rady delegace zahraničního výboru Poslanecké sněmovny, vedená poslancem ODS J. Zahradilem, kterou též přijali spolkový ministr obrany W. Fasslabend a gen. tajemník ministerstva zahraničí Albert Rohan;
- 26. - 29. 3. 1999 navštívila Rakousko Stálá komise Senátu pro krajany žijící v zahraničí;
- 16. - 18. 3. 1999 jednala ve Vídni delegace Výboru pro veřejnou správu Poslanecké sněmovny;
- 25. - 26. 6. 1999 se prezident V. Havel zúčastnil mezinárodní konference "Ten Years After 1989" ve Vídni, na níž diskutoval společně s kancléřem V. Klimou a ministrem zahraničí W. Schüsselem; předcházelo setkání manželů Havlových s rakouským prezidentským párem.

Návštěvy představitelů Rakouska:

- 23. 9. 1998 se uskutečnila pracovní návštěva spolkového prezidenta T. Klečila v Praze;
- 6. 11. 1999 hovořil ministr zahraničních věcí J. Kavan se spolkovým ministrem zahraničí W. Schüsselem na okraj vrcholného jednání SEI v Praze (Ministři zahraničních věcí obou zemí se scházejí zpravidla dvakrát ročně. V roce 1999 se především kvůli parlamentním volbám v Rakousku nepodařilo tuto zvyklost dodržet.);

- 15. 11. 1999 se spolkový prezident T. Klestil zúčastnil na pozvání prezidenta V. Havla Pražského divadelního festivalu německého jazyka;
- 2.- 4. 11. 1999 se na pozvání předsedkyně Senátu P ČR L. Benešové uskutečnila návštěva delegace Spolkové rady rakouského parlamentu v čele s jejím předsedou J. Weissem.

Vzájemné ekonomické vztahy Rakousko si udržuje pozici druhého nejvýznamnějšího partnera ČR mezi zeměmi EU a s podílem 6,1 % na celkovém obratu ČR třetího obchodního partnera v celkovém pořadí všech zemí. Naopak ČR je osmým největším partnerem Rakouska; ze zemí SVE byla předstížena jen Maďarskem. Obrat vzájemného obchodu má trvale stoupající trend a v roce 1998 dosáhl historicky nejlepšího výsledku 107,9 mld Kč. Tento pozitivní trend byl zřetelný i ve vývoji vzájemného obchodu v roce 1999, kdy vývoz ČR činil 59,6 mld Kč a vzrostl o 11,5%, zatímco dovoz vzrostl o 2,7% a dosáhl 55,9 mld Kč.

Komoditní struktura obchodu se kvalitativně vylepšuje. Potěšujícím prvkem je stále rostoucí podíl třídy SITC 7 - strojů a přepravních zařízení, který činí cca 34% českého vývozu do Rakouska; za rok 1998 činil tento podíl 30,8%. Na druhém místě je třída 6 - tržní výrobky tříděné dle materiálu s podílem 23,9%. Rovněž v dovozu zaujímá první místo třída 7 s podílem 35,3%, na druhém místě je též třída 6 s podílem 28,2%.

Významný je podíl rakouských investic v ČR. V dlouhodobějším pohledu (1990- 9. 1998) představuje rakouský podíl na přímých zahraničních investicích do ČR 7,2%, v hodnotovém vyjádření 662,5 mil. USD, a řadil se tak na 5. místo ze zemí EU a ESVO za SRN, Nizozemsko, Švýcarsko a Velkou Británii. " | 2

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Protokol mezi Ministerstvem obrany České republiky a Spolkovým ministerstvem obrany Rakouské republiky o spolupráci v oblasti vojenské geografie, Praha, 27.11. 1998.
- Smlouva mezi Českou republikou a Rakouskou republikou o vzájemné pomoci při katastrofách nebo velkých haváriích, Vídeň, 14.12. 1998.
- Pracovní plán mezi Ministerstvem zdravotnictví České republiky a Spolkovým ministerstvem práce, zdravotnictví a sociálních věcí Rakouské republiky na léta 1998-2000, Praha, 6.5. 1999.
- Dohoda mezi vládou České republiky a Rakouskou spolkovou vládou o dílčí novelizaci Dohody mezi vládou Československé socialistické republiky a Rakouskou spolkovou vládou o zrušení vízové povinnosti ze dne 18. 1. 1990 sjednaná výměnou nót, Praha, 28.5. 1999.

Kulturní vztahy

V roce 1999 probíhala jednání o textu nové kulturní dohody, která by měla odpovídat dnešním potřebám.

Z významných kulturních akcí posledních dvou let je nutno uvést výstavu o Františku Palackém jako historikovi, mysliteli a politikovi, jež se konala v říjnu 1998 ve vídeňské Národní knihovně. Na jaře 1999 bylo v Čechách uspořádáno sympozium o Karlu Krausovi a jeho vztahu k Čechám, do jehož příprav se zapojily i německé kulturní instituce. Na podzim téhož roku proběhl úspěšně čtvrtý ročník Pražského divadelního festivalu německého jazyka za účasti vídeňského Burgtheateru.

Maďarská republika

Přestože Maďarská republika není bezprostředním sousedem ČR, patří mezi její významné partnery a vzájemná spolupráce ovlivňuje celkovou atmosféru ve středoevropském regionu. Mezi oběma zeměmi panovaly vyrovnané a bezproblémové vztahy, které byly rozvíjeny na bilaterální úrovni, stejně jako v rámci Visegrádské spolupráce a CEFTA. Vstup obou zemí do NATO vzájemné vazby ještě posílil.

Velký akcent ve vzájemných vztazích je kladen na spolupráci ve vyjednávacím procesu s EU. Integrace do evropských politických, ekonomických a bezpečnostních struktur je společnou prioritou obou zemí, která bude i do budoucna ovlivňovat charakter česko-maďarské relace.

Maďarsko bylo v letech 1998 a 1999 12. největším zahraničně-obchodním partnerem ČR.

Návštěvy představitelů ČR:

- 21. 10. 1998 se předseda vlády ČR M. Zeman zúčastnil setkání předsedů vlád ČR, PR a MR v Budapešti;
- 11. 6. 1999 proběhla oficiální návštěva ministra zahraničních věcí ČR J. Kavana;
- 24. 6. 1999 uskutečnil pracovní návštěvu Maďarska prezident ČR V. Havel (v Budapešti převzal cenu Středoevropské univerzity);
- 19. - 20. 10. 1999 se předseda vlády ČR M. Zeman zúčastnil setkání premiérů zemí CEFTA v Budapešti.

Návštěvy představitelů Maďarské republiky:- 9. 10. 1998 vykonal oficiální návštěvu ČR ministr zahraničních věcí MR J. Martonyi;- 8. 9. 1999 uskutečnil oficiální návštěvu ČR ministr sociálních a rodinných záležitostí MR P. Harrach;- 2. 11. 1999 se předseda vlády MR V. Orbán zúčastnil Summitu SEI v Praze;- 9. 12. 1999 vykonal oficiální návštěvu ČR ministr zahraničních věcí MR J. Martonyi.

Vzájemné ekonomické vztahy V oblasti vzájemných hospodářských vztahů neexistovaly žádné zásadní problémy, které by bránily dalšímu rozvoji obchodně-ekonomických vztahů. Maďarsko se řadilo mezi významné a tradiční partnery ČR. Po politických a ekonomických transformacích posledního desetiletí, které proběhly v obou státech a které měly za následek jistý útlum ekonomických vztahů, se obchodní výměna začala opětovně dynamicky rozvíjet. Stejně jako ČR je i Maďarsko přidruženo k EU, je členem OECD a zakládajícím členem CEFTA. V rámci Dohody CEFTA probíhal i vzájemný obchod ČR a Maďarska. Poslední údaj o meziročním

růstu opět prokazoval růst vzájemného obchodu (o 7,8%). Vývoz ČR v roce 1999 činil 16,2 mld Kč a vzrostl o 6%, zatímco dovoz vzrostl o 23,8% a dosáhl 15,8 mld Kč.

Ze zbožového hlediska byl český vývoz orientován zejména na tržní výrobky (30,6%) a stroje a zařízení (28,1%). U dovozu tomu bylo obráceně - dovoz strojů a zařízení dosahoval 36,8% a tržních výrobků 19,9%. Obchodní bilance zahraničního obchodu byla pro ČR aktivní a dosáhla 460 mil. Kč.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období" \l 2- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Maďarské republiky o vzájemné spolupráci v celních otázkách;
Praha, 8. 7. 1998.

- Dohoda o spolupráci ČR a MR při přírodních katastrofách a závažných haváriích;
Budapešť, 17. 6. 1999.

- Ujednání mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky a Ministerstvem sociálních věcí a rodiny Maďarské republiky o vzájemné spolupráci v oblasti práce, zaměstnanosti a sociálních věcí;
Praha, 9. 9. 1999.

- Dohoda o výměně stážistů;
Praha, 9. 9. 1999.

- Protokol mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem obrany Maďarské republiky o spolupráci v oblasti vzdělávání;
Budapešť, 30. 11. 1999.

Kulturní vztahy

Mezinárodního divadelního festivalu "Na hranici" ve dnech 8.10.-9.10.1999 v Českém Těšíně se zúčastnila i maďarská strana, vedená tehdejším ministrem kultury MR J. Hámorim. Důležitým impulzem pro oživení kulturní spolupráce mezi oběma zeměmi bylo rozhodnutí předsedů vlád zemí Visegrádské skupiny (učiněné na setkání v Bratislavě 14.5.1999) založit čtyřstranný fond podporující aktivity na poli vzdělávání, kultury a sportu.

Republika Slovinsko

Republiku Slovinsko spojuje s Českou republikou řada shodných rysů v oblasti politické, ekonomické a kulturní, jež napomáhají kvalitním a vyváženým vztahům mezi oběma zeměmi. Společnou prioritou obou zemí je vstup do Evropské unie (v případě Slovinska i vstup do NATO), s nímž se váže zajištění širší stability a prosperity střeoevropského regionu. To vytváří předpoklady pro růst synergie ve vzájemných vztazích. Zároveň se vytváří prostor pro jejich další dynamický rozvoj až na úroveň partnerství umožňujícího dosahování kompromisu i v případě odlišných vlastních zájmů. Mezi oběma zeměmi panuje příznivé klima pro rozvoj vzájemných hospodářských styků, jež se realizují i v rámci CEFTA.

Mezi zahraničně-obchodními partnery ČR bylo Slovinsko v roce 1998 na 20. a v roce 1999 na 18. místě.

Návštěvy představitelů ČR:

- 14. - 16. 7. 1998 - oficiální návštěva předsedy Senátu P ČR P. Pitharta v RS;
- 11. - 13. 11. 1998 - delegace výboru pro evropskou integraci PSP ČR, vedená předsedou J. Zvěřinou, v RS;
- 7. 1. 1999 - návštěvu RS vykonal ministr zahraničních věcí ČR J. Kavan;
- 2. 8. 1999 - předseda vlády M. Zeman se během své dovolené ve Slovinsku setkal s prezidentem M. Kučanem;
- 7. 8. 1999 - předseda vlády M. Zeman se během své dovolené ve Slovinsku setkal s premiérem J. Drnovšekem;
- 14. - 15. 9. 1999 - delegace rozpočtového výboru PS PČR, vedená předsedou Vlastimilem Tlustým v RS.

Návštěvy představitelů Slovinska:

- 8. - 13. 9. 1998 - oficiální návštěva předsedy vlády RS J. Drnovška;
- 10. 10. 1998 vykonal prezident RS M. Kučan krátkou pracovní návštěvu u prezidenta V. Havla v Lánech;
- 2. - 4. 11. 1998 - oficiální návštěva předsedy Státní rady RS T. Hrovata v ČR;
- 10. - 11. 11. 1998 - delegace výboru pro obranu Státního shromáždění RS, vedená předsedou J. Kacinem;
- 5. 3. 1999 - oficiální návštěva předsedy vlády RS J. Drnovška;
- 17. 9. 1999 navštívil ČR ministr zahraničních věcí RS B. Frlec.

Vzájemné ekonomické vztahy

V současné době existují dobré systémové základy pro rozvoj vzájemného obchodu a ekonomické spolupráce. Dohoda o volném obchodu, uzavřená v 1993, byla první dohodou tohoto typu, kterou RS uzavřela mimo prostor bývalé Jugoslávie. V souladu s dohodou CEFTA byla ve vzájemném obchodu odstraněna cla na všechny průmyslové výrobky a byla též uzavřena dohoda o uznávání výsledků zkoušek, jež výrazně usnadňuje získávání certifikátů. Slovinská a česká stanoviska jsou si z hlediska dalšího rozvoje vzájemné hospodářské a obchodní spolupráce blízka s výjimkou zemědělské a potravinářské oblasti.

Za stávajících podmínek zřejmě již nelze výrazněji zvýšit český export, protože slovinský trh je v podstatě satureován a je silně kompetitivní. Statistiky v zásadě potvrzovaly, že zbožový obchod mezi oběma zeměmi dosáhl víceméně svého stropu (1998: obrát 12,5 mld Kč; vývoz 7,4 mld Kč; dovoz 5 mld Kč, 1999: obrát 15,4 mld Kč; vývoz 9,4 mld Kč; dovoz 6 mld Kč). Jisté rezervy byly stále v oblasti agrokomodit, ale i zde docházelo ke sblížení stanovisek velmi pomalu.

Relativně malý slovinský trh není připraven na další nárůst českého vývozu při rychlém vyrovnávání se českých cen se západoevropskými, přičemž české spotřební zboží se nehonosí známými značkami, se kterými by mělo větší šanci se prosadit na trhu, a firmy nemají prostředky na široké propagační kampaně. Technologická úroveň slovinské výroby a plánované investice rovněž neskýtají ani v roce 2000 velkou naději na výrazné prosazení se české strojírenské výroby.

Naopak podstatně větší český trh s rostoucí kupní silou by mohl absorbovat

více kvalitních slovinských výrobků. Brzdou slovinského vývozu do ČR jsou relativně vysoké ceny.

ČR vyvážela hlavně hutní materiály a výrobky pro další zpracování. Železné plechy, dráty válcované za tepla, tyče a trubky zaujímaly téměř 40 % českého vývozu, automobily a náhradní díly k nim cca 13 %.

ČR dovážela zejména chemikálie a léky (34,3 %), kožené, papírové a pryžové výrobky, železo a ocel a další kovové výrobky (29,9 %), stroje a přepravní zařízení (24,7 %), zdravotnickou techniku, galanterii, obuv, přístroje (7,7 %).

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda mezi Ministerstvem zemědělství ČR a Ministerstvem zemědělství, lesnictví a výživy RS o spolupráci v oblasti zemědělství, potravinářského průmyslu a lesního hospodářství,
Praha, 25. 8. 1998.

Kulturní vztahy

Základem oficiálních styků v této oblasti je tzv. kulturní dohoda z roku 1994 a prováděcí protokol na léta 1998-2002.

Kulturní spolupráce mezi oběma zeměmi je díky bohaté tradici, jazykové a geografické blízkosti, relativně nízkým nákladům, vlivu české kultury na slovinskou a rovněž díky bohaté podpůrné činnosti ZÚ Lublaň na vynikající úrovni. Nejrozsáhlejší jsou česko-slovinské kulturní styky v hudební oblasti, tradiční jsou hostování českých divadel, výborná je spolupráce mezi Slovinskou kinotékou a Národním filmovým archivem v Praze. Ve Slovinsku jsou ročně vydávány cca 3 knižní překlady české literatury. V Lublani působí od roku 1995 Společnost T.G. Masaryka, sdružující přední slovinské vědce z nejrůznějších humanitních oborů a vyvíjející velmi aktivní kongresovou a publikační činnost.

Spolupráce vysokých škol ČR a Slovinska závisí zejména na úrovni osobních vazeb, formální rámec poskytují dohoda o spolupráci mezi UK Praha a Univerzitou Lublaň z r.1994 a obdobná dohoda uzavřená v r.1997 mezi Ostravskou univerzitou a Univerzitou v Mariboru, na úrovni fakult mezi FF UK a FF Univerzity Lublaň.

Jednou z velmi nadějných forem bohaté a různorodé bilaterální spolupráce jsou styky mezi městy. Příkladem jsou města Slovenj Gradec a Český Krumlov, Celje a Opava, Idrija a Vimperk, Mengeša a Kyjov, Žalec a Žatec, Litomyšl a Piran aj.

Švýcarská konfederace

Švýcarsko představuje pro ČR spolehlivého, korektního partnera; mezi oběma zeměmi nejsou žádné závažnější sporné otázky. Po vzniku samostatné ČR se dynamicky rozvíjí vzájemný politický dialog.

Švýcarsko zaujímalo v zahraničním obchodu ČR 13. místo v roce 1998 a 14. v roce 1999. V letech 1993-1998 bylo na čtvrtém místě mezi zahraničními investory do ekonomiky ČR.

Návštěvy představitelů Švýcarska:

- 1. 6. 1999 přijal ministr zahraničních věcí ČR J. Kavan Spolkového radu, ministra zahraničních věcí Švýcarské konfederace J. Deisse;
- 14. - 16. 11. 1999 - oficiální pracovní návštěva Spolkového prezidenta Švýcarské konfederace R. Dreifusové.

Vzájemné ekonomické vztahy

Česko-švýcarské obchodní vztahy jsou založeny na vysoké úrovni liberalizace. Základním právním dokumentem, podle kterého se řídí obchod mezi ČR a Švýcarskem, je smlouva České republiky se zeměmi Evropského sdružení volného obchodu.

Tradiční pasivní bilance ČR je způsobena kromě náročnosti švýcarského trhu i skutečností, že se přes tuto zemi uskutečňuje řada obchodů s třetími zeměmi. Na celkovém obratu našeho zahraničního obchodu se podílí Švýcarsko 1,6%.

Švýcarsko patří mezi významné zahraniční investory; na celkových zahraničních investicích v ČR se podílí 7,9%.

Nepoměr mezi růstem švýcarského dovozu a vývozu je příznivým faktorem pro naše možnosti umístit české zboží na švýcarském trhu. Za rok 1999 ČR vyvezla do Švýcarska zboží v celkové hodnotě 12,9 mld Kč. Náš vývoz se tak zvýšil oproti předchozímu roku o 21,8%. Švýcarsko zůstává 13. nejdůležitějším vývozním teritoriem pro naši zemi, podíl na celkovém našem vývozu stoupl z 1,2 na 1,4%. Dovoz ze Švýcarska do ČR vzrostl o 6% na sumu 17,5 mld Kč. Předstih vývozu před dovozem způsobil, že se naše pasivní obchodní bilance snížila o 22%, konkrétně z 5,9 mld Kč na 4,6 mld Kč.

Kulturní styky

Kulturní styky nejsou smluvně upraveny. Kulturní výměna se uskutečňuje převážně na komerční bázi se zaměřením na oblast hudby a výtvarného umění. Velkou měrou se na ní podílí krajanská obec a švýcarská kulturní nadace Pro Helvetia.

V současné době žije ve Švýcarsku přibližně 20 000 čs. krajanů, kteří jsou sdruženi ve Svazu Čechů a Slováků ve Švýcarsku. Dalšími organizacemi se vztahem k ČR jsou pobočka Společnosti pro vědy a umění, pobočky Společnosti Olgy Havlové či Česko-slovensko-švýcarská lékařská společnost.

Knížectví Lichtenštejnsko

Mezi Knížectvím Lichtenštejnsko a Českou republikou neexistují diplomatické

styků. Jako nový subjekt mezinárodního práva požádala ČR na přelomu roku 1992/93 Lichtenštejnsko stejně jako všechny státy světa o uznání a navázání diplomatických styků. Lichtenštejnsko však dosud Českou republiku neuznalo. Normalizaci vzájemných vztahů spojuje kníže Hans Adam II. s požadavkem dvojstranných jednání o sporných majetkoprávních otázkách z minulosti.

3. Vztahy České republiky k členským zemím NATO a EU

Belgické království

ČR považovala Belgie za důležitého partnera. Belgie patří k zakládajícím členům EU a NATO, aktivně se angažovala i v řadě dalších mezinárodních organizací.

Česko-belgické vztahy se po vstupu ČR do Severoatlantické aliance dostaly na kvalitativně vyšší, spojeneckou úroveň. Ve sledovaném období se rovněž posílila spolupráce v souvislosti s naším přibližováním k Evropské unii.

Belgie zaujímala v letech 1998 a 1999 na zahraničním obchodu ČR shodně 11. místo a mezi zahraničními investory v letech 1993-1998 deváté místo.

Návštěvy představitelů ČR:

- 17. 10. 1998 - prezident V. Havel, ministr zahraničních věcí J. Kavan a ministr kultury P. Dostál na zahájení kulturního festivalu Europalia-ČR;
- 8. 3. 1999 - místopředseda vlády P. Mertlík;
- 8. 3. 1999 - místopředseda vlády, ministr práce a sociálních věcí V. Špidla;
- 12. 11. 1999 - místopředseda vlády, ministr práce a sociálních věcí V. Špidla.

Návštěvy představitelů Belgie:

- 23. - 24.3. 1999 - ministr mezinárodních vztahů Francouzského společenství Belgie William Ancion.

Vzájemné ekonomické vztahy

Belgie byla 7. největším obchodním partnerem ČR ze zemí EU, na našem zahraničním obchodu se podílela 2,0 %. V r. 1998 obrat vzájemného obchodu činil 35,2 mld Kč (vývoz ČR 16,7 mld Kč, dovoz ČR 18,6 mld Kč, saldo -1,9 mld Kč). Za rok 1999 obrat vzájemného obchodu dosáhl 39,7 mld Kč (vývoz ČR 18,8 mld Kč, dovoz ČR 20,8 mld Kč, saldo

- 2 mld Kč). Belgie byla 6. největším investorem do ČR ze zemí EU, přičemž za období 1990-1998 se na přímých investicích podílela 3,5 %.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Společné prohlášení o spolupráci mezi ministerstvy práce a sociálních věcí, Brusel, 8.3.2000.

Kulturní vztahy

Stěžejní kulturní aktivitou byla prezentace ČR na festivalu Europalia, který probíhal od října 1998 do ledna 1999. Brusel projevil zájem o spolupráci s Prahou v projektu Evropská města kultury r. 2000 (divadelní maraton "Temporalie").

Dánské království

Dánsko představovalo pro ČR významného partnera, který podpořil české úsilí o začleňování do euro-atlantických a evropských integračních struktur.

Na kvalitativně i kvantitativně vyšší úroveň se česko-dánské vztahy dostaly především v souvislosti se vstupem ČR do NATO. Dánsko patřilo spolu s Kanadou mezi první dvě země, které ratifikovaly protokol o přistoupení.

Dánsko bylo v obou letech 1998 a 1999 21. největším zahraničně-obchodním partnerem ČR.

Návštěvy představitelů ČR:

- 18. 3. 1999 - oficiální návštěva ministra zahraničních věcí J. Kavana;
- 8. 6. 1999 - oficiální návštěva ministra zemědělství J. Fencla.

Návštěvy představitelů Dánska:

- 28. 5. 1999 - oficiální návštěva ministryně pro bydlení a městské záležitosti J. Andersenové;
- 19. 10. 1999 - konzultace I. náměstkyně ministra zahraničních věcí F. A. Petersena.

Vzájemné ekonomické vztahy

V roce 1998 činil obrat vzájemného obchodu 11,6 mld Kč (vývoz 5,3 mld Kč, dovoz 6,3 mld Kč). V roce 1999 český vývoz činil 5,9 mld Kč a dovoz 6,7 mld Kč. České pasivum tvořilo, při obratu 12,6 mld Kč, 790 mil. Kč. V českém vývozu do Dánska se prosazovaly především hutní materiály, chemikálie a strojírenské výrobky - zejména osobní automobily Škoda. Dánsko vyváželo do ČR hlavně stroje (pro potravinářský průmysl a zemědělství), energetická zařízení, měřicí a regulační přístroje a diagnostická zařízení.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Ujednání mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a Ministerstvem školství Dánského království o spolupráci v oblasti speciálního školství a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků na léta 1998-2000, Praha, 29.12. 1998.

Kulturní vztahy

V květnu 1999 proběhla v Kodani výstava ilustrací Martina Velíška ke knize Knuda Rasmussena Grónské mýty a pověsti, kterou v českém překladu Violy a Zdeňka Lyčkových vydalo nakladatelství Argo v roce 1998. Na Karlově univerzitě v

Praze byla vyučována dánština jako diplomový obor; v Dánsku bylo možné studovat český jazyk na univerzitách v Kodani a v Aarhusu.

Finská republika

ČR spatřovala ve Finsku důležitého partnera. Jako předsednická země EU Finsko významně spolupracovalo s ČR při intenzivních přípravách na vstup do této organizace.

Mezi oběma zeměmi probíhal intenzivní politický dialog

Finsko bylo v 1998 na 19. a v 1999 na 20. místě v pořadí zahraničně-obchodních partnerů ČR.

Návštěvy představitelů ČR:

- 8. - 10. 2. 1999 - oficiální návštěva místopředsedy vlády E. Lánského a P. Mertlíka;
- 10. - 11. 6. 1999 - jednání náměstka MZV P. Teličky;
- 14. - 16. 6. 1999 - pracovní návštěva ministra dopravy a spojů A. Peltráma;
- 18. - 19. 10. 1999 - oficiální návštěva ministra zahr. věcí J. Kavana;
- 9. - 10. 12. 1999 - ministr zahraničních věcí J. Kavan se zúčastnil summitu EU.

Návštěvy představitelů Finska:

- 30. 11. 1998 - návštěva předsedy Velkého výboru finského parlamentu (pro evropskou integraci) E. Tuomioji v ČR;
- 9. 6. 1999 - návštěva ministra pro evropské záležitosti a ministra zahr. obchodu Kimmo Sasi;
- 5. - 7. 9. 1999 - oficiální návštěva ministra obrany J. - E. Enestama.

Vzájemné ekonomické vztahy

Finsko patřilo mezi tradiční a dlouhodobé obchodní partnery České republiky. Dle vzájemného obrátu zaujímá Finsko mezi zeměmi EU 11. místo.

Vzájemná obchodní výměna (mld Kč) - rok 1998: vývoz 3,9, dovoz 9, obrát 12,9, saldo - 5,1; rok 1999: vývoz 3,9, dovoz 8,8, obrát 12,8, saldo - 4,9.

Postavení finského dovozu vycházelo z atraktivního komoditního charakteru výrobků (telekomunikační technika) a ze značné státní proexportní podpory. Hlavním českým vývozním artiklem byly osobní vozy Škoda.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Program kulturní, školské a vědecké spolupráce mezi vládou České republiky a vládou Finské republiky na léta 2000-2004, Praha, 30.11. 1999.

Kulturní vztahy

Spolupráce v této oblasti probíhala úspěšně na základě Programu kulturní, školské a vědecké spolupráce. Nejvýznamněji se na prezentaci české kultury podílelo výtvarné umění a divadlo.

Francouzská republika

Francie byla tradičně jedním z nejdůležitějších partnerů ČR, který díky svému potenciálu zaujímal významnou pozici v politickém, bezpečnostním a ekonomickém systému dnešního světa, o čemž mj. svědčilo i její postavení v celé řadě mezinárodních organizací.

Významným impulzem pro další rozvoj česko-francouzských vztahů se stal vstup ČR do Severoatlantické aliance v březnu 1999. V období intenzivních příprav ČR na zapojení do Evropské unie se Francie, jako její zakládající člen, řadí mezi naše přední partnery. Francie podporovala proces rozšíření. Zároveň je Francie vůdčím činitelem Mezinárodní organizace Frankofonie, u níž získala ČR v září 1999 statut pozorovatele.

Dosažená úroveň vztahů se odrazila i v časté frekvenci návštěv představitelů obou zemí, mezi nimiž probíhal intenzivní politický dialog.

Francie zlepšila své postavení na zahraničním obchodu ČR a v 1999 obsadila čtvrté místo ve srovnání s sedmým v roce 1998. V období let 1993-1998 byla Francie osmým největším zahraničním investorem v ČR.

Návštěvy představitelů ČR:

- 5.-9. 10. 1998 - ministr školství, mládeže a tělovýchovy E. Zeman;
- 15.-16. 10. 1998 - ministr spravedlnosti O. Motejl;
- 22.-23. 11. 1998 - ministr dopravy a spojů Antonín Peltrám;
- 2.-4. 3. 1999 - státní návštěva prezidenta V. Havla;
- 29.-30. 3. 1999 - oficiální návštěva ministra zahraničí J. Kavana;
- 6.-8. 4. 1999 - předsedkyně Senátu L. Benešová a místopředseda vlády P. Mertlík na semináři "Česká republika" ve fr. Senátu;
- 30. 4. - 4. 5. 1999 - ministr školství V. Zeman;
- 5.-7. 5. 1999 - oficiální návštěva ministra obrany V. Vetchého;
- 25.-28. 5. 1999 - místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí V. Špidla;
- 26.-27. 5. 1999 - předseda PSP ČR V. Klaus na konferenci "L'Euro et l'avenir de l'économie française" na Univerzitě Dauphine s přednáškou "EMU ve světle české zkušenosti";
- 12.-14. 12. 1999 - ministr zemědělství J. Fencel.

Návštěvy představitelů Francie:

- 15.-16. 4. 1998 - ministr pro evropské záležitosti P. Moscovici;
- 18.-19. 11. 1998 - oficiální návštěva premiéra L. Jospina (doprovod: mj. ministr pro evropské záležitosti Pierre Moscovici, ministr zahraničních věcí H. Védrine, ministr obrany Alain Richard);

- 3.-5. 2. 1999 - náčelník generálního štábu J-P. Kelch.

Vzájemné ekonomické vztahy

V roce 1998 činil obrat vzájemného obchodu 70,3 mld Kč, z toho vývoz ČR 28,7 mld Kč, dovoz z Francie 41,6 mld Kč. V roce 1999 dosáhl obrat vzájemného obchodu 89,6 mld Kč, z toho vývoz ČR 36,1 mld Kč, dovoz z Francie 53,5 mld Kč. Ve vzájemné obchodní výměně zaznamenala ČR v roce 1998 pasivní saldo 12,8 mld Kč. Tento trend nadále přetrvával a v roce 1999 činilo české pasivum 17,3 mld Kč.

V dovozu z Francie byly nejvíce zastoupeny stroje a dopravní zařízení, resp. automobily, elektrické stroje a přístroje, telekomunikační zařízení, lékařské, farmaceutické a chemické výrobky.

Ve vývozu z ČR do Francie převažovaly silniční vozidla a dopravní prostředky, výrobky z nekovových nerostů, kovové výrobky, dřevo, korek, nábytek, oděvní a textilní výrobky, kůže. Dominovaly osobní automobily Škoda, nákladní automobily Tatra a Avia, traktory Zetor, dále elektrospotřebiče a výrobky podniků Chemapol, Zbrojovka Brno a Česká zbrojovka Uherský Brod a pneumatiky firmy Mitas.

V ČR působilo téměř tři sta francouzských podniků, které zaměstnávaly 32.000 osob.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Program dvoustranné spolupráce v oblasti vzdělávání mezi vládou ČR a vládou Francouzské republiky na léta 2000-2002, Paříž, 9. 11. 1999.

Kulturní vztahy

Za období let 1998-99 byly nejdůležitějšími akcemi představujícími českou kulturu ve Francii projekt Apollonia (rok '98) a Festival českých spisovatelů Krásné cizinky (listopad 1999).

Multilaterální projekt Apollonia se skládal z pěti částí: Un - obrazy a sochy, Deux - média a nové technologie, Trois - fotografie, Quatre - seminář o V. Flusserovi a Cinq - filmy J. Švankmajera. Vznikl ve spolupráci MK a MZV ČR, Regionální rady Alsaska, Rady Evropy a Ministerstva vědy a umění Bádenska-Württemberska.

Literární festival Krásné cizinky uspořádalo francouzské Národní centrum knihy, které přizvalo 13 českých spisovatelů. Během pobytu spisovatelé absolvovali besedy, kulaté stoly a autorská čtení. Byli přijati i ministryní kultury C. Trautmannovou. U příležitosti festivalu vyšel sborník ve Francii dosud nevydaných překladů z děl přizvaných autorů.

V roce 1999 vláda rozhodla o konání kulturního festivalu Česká sezóna, který proběhne ve Francii v roce 2002.

Irsko

Irsko bylo významným zahraničním partnerem. ČR měla zájem o irské zkušenosti z úspěšného a inspirujícího transformačního procesu.

K posilování česko-irských kontaktů na nejrůznějších úrovních docházelo společně se stále intenzivnější přípravou ČR na vstup do Evropské unie. Mezi oběma zeměmi došlo k výraznému nárůstu vzájemné obchodní výměny.

Irsko zlepšilo své postavení v zahraničním obchodu ČR a v r.1999 obsadilo 19. místo ve srovnání s 25. místem v roce 1998.

Návštěvy představitelů ČR:

- 26. 11.1998 - konzultace náměstka MZV P. Teličky;
- 24.- 28. 5. 1999 - delegace Výboru pro evropskou integraci Senátu PČR;
- 5. a 6. 10. 1999 - negociační tým, vedený státním tajemníkem P. Teličkou.

Návštěvy představitelů Irska:

- 22. - 24. 7. 1998 - delegace irského parlamentu;
- 16. - 18. 3. 1999 - náměstek ministra podnikání, obchodu a zaměstnanosti T. Kitt;
- 27. - 31. 5. 1999 - nejvyšší státní zástupce D. Byrne;
- 18. - 21. 10. 1999 - státní návštěva irské prezidentky M. McAleese.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz do Irska vzrostl v roce 1998 o 29,43 % oproti předchozímu roku (na 2,2 mld Kč), zatímco český dovoz pouze o 4, 71% (na 4,1 mld Kč). Tím došlo k poklesu pasiva ČR ve vzájemné obchodní bilanci o 16,3 %. Pasivum činilo 1,9 mld Kč.

V roce 1999 došlo k dalšímu výraznému nárůstu - český vývoz do Irska dosáhl 5,3 mld Kč a dovoz 8 mld Kč. Pasivum tak činilo 2,7 mld Kč.

V komoditní struktuře českého exportu patřila mezi hlavní položky chladicí zařízení, části výpočetní techniky a osobní automobily, v oblasti importu z Irska se jednalo zejména o výpočetní techniku a její součásti.

Kulturní vztahy

Kulturní styky mezi Irskem a ČR nejsou smluvně upraveny, spolupráce probíhá zejména na bázi přímých kontaktů.

Islandská republika

Vztahy mezi Českou republikou a Islandem byly ovlivňovány zeměpisnou odlehlostí a geograficky podmíněnou rozdílností priorit. Důležitá byla podpora Islandu jako členské země NATO integračnímu procesu ČR. Se vstupem ČR do Severoatlantické aliance získaly česko-islandské vztahy novou, spojeneckou dimenzi.

Návštěvy představitelů ČR:

- 22. 4. 1999 - neformální setkání prezidenta V. Havla s islandským prezidentem Ó. R. Grímssonem v Keflavíku.

Návštěvy představitelů Islandu:

- 14. 10. 1999 - ministryně životního prostředí S. Fridleifsdóttirová.

Vzájemné ekonomické vztahy

V roce 1998 činil obrat vzájemného obchodu 365 mil. Kč (vývoz 321 mil. Kč, dovoz 44 mil.; aktivní saldo 277 mil. Kč). V roce 1999 činil obrat 493 mil. Kč (vývoz 466 mil. Kč, dovoz 27 mil., aktivní saldo 439 mil. Kč). ČR vyvážela na Island zejména strojírenské výrobky, metalurgickou produkci, automobily a traktory. K islandskému vývozu do ČR patřily především ryby a výrobky z nich, kožešiny a zemědělské produkty.

Kulturní vztahy

Stipendia na podporu dvoustranné výměny studentů s Českou republikou se poskytovala ad hoc na reciproční bázi.

Italská republika

Itálie představovala pro ČR zvláště důležitého partnera, který byl současně členem všech významných mezinárodních organizací.

Itálie podporovala začleňování zemí střední a východní Evropy do evropských a euroatlantických hospodářských, politických a bezpečnostních struktur. K zintenzivnění vzájemných kontaktů přispělo začlenění ČR do NATO. Úspěšně se rozvíjela i spolupráce směřující k našemu členství v EU. Významné byly rovněž aktivity Itálie v rámci Středoevropské iniciativy. Mezi představiteli obou zemí probíhal intenzivní dialog.

Itálie obsadila v roce 1998 čtvrté a v 1999 páté místo mezi zahraničně-obchodními partnery ČR, v letech 1993-1998 byla pátým nejvýznamnějším investorem do české ekonomiky.

Návštěvy představitelů ČR:

- 19. - 22. 1. 1999 - oficiální návštěva ministra obrany V. Vetchého;
- 13. - 16. 2. 1999 - ministr J. Bašta;
- 16.-19. 9. 1999 - ministr školství, mládeže a tělovýchovy E. Zeman;
- 8.- 9. 11. 1999 - předseda PSP V. Klaus na Konferenci k 10. výročí pádu Berlínské zdi;
- 17. - 19. 12. 1999 - pracovní návštěva prezidenta V. Havla.

Návštěvy představitelů Itálie:

- 29. 10. 1998 - ministr zahraničního obchodu P. Fassino;
- 3. - 4. 2. 1999 - náměstek MZV U. Ranieri k EU;
- 15. 2. 1999 - náměstek ministerstva spravedlnosti G. Ayala;
- 11. 3. 1999 - předseda vlády M. D' Alema;
- 22. 3. 1999 - náměstek ministra vnitra G. Sinisi,

- 5.-6. 11. 1999 - summit SEI za účasti premiéra M. D'Alemy;
- 6. 12. 1999 - ministr práce a sociální péče C. Salvi.

Vzájemné ekonomické vztahy

Obchodní výměna mezi Itálií a Českou republikou se během devadesátých let vyznačovala dynamickým růstem. Trvalé pasivum české strany se v letech 1997-1998 výrazně snížilo. Podíl Itálie na celkovém obratu českého zahraničního obchodu představoval 4,5%. V roce 1998 obrat vzájemného obchodu činil 80,9 mld Kč, z toho vývoz ČR 31,9 mld Kč a dovoz 48,9 mld Kč.

V roce 1999 obrat vzájemného obchodu dosáhl 86,5 mld Kč, z toho vývoz 33,5 mld Kč a dovoz 53 mld Kč. České pasivum tak v roce 1999 činilo 19,5 mld Kč.

Ve vývozu z ČR do Itálie byly nejvíce zastoupeny stroje a přepravní zařízení, tržní výrobky, různé průmyslové výrobky a chemikálie. V dovozu z Itálie byly rozhodující následující položky: stroje a přepravní zařízení, různé průmyslové výrobky, tržní výrobky a chemikálie.

Italský trh byl velmi náročný a naději na uplatnění měly z českých produktů, vedle osobních automobilů, především výrobky s nižším stupněm zpracování, dále obráběcí stroje, neelektrická zařízení, jednoduché výrobky ze dřeva, plastu, papíru, skla, keramiky a kovu a produkty živočišné výroby.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda mezi vládou ČR a IR o spolupráci v boji proti terorismu, organizovanému zločinu a nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, Praha, 22.3. 1999.
- Dohoda mezi vládou ČR a IR o letecké dopravě, Praha, 4.2. 1999.
- Protokol o spolupráci mezi ministerstvy spravedlnosti ČR a IR, Praha, 15.2.1999.
- Dohoda mezi vládami ČR a IR o vzájemné správní pomoci při předcházení, šetření a potlačování celních podvodů, 1.4. 1999.
- Program vědeckotechnické spolupráce mezi Českou republikou a Italskou republikou na léta 1998 - 2000, 10. 7. 1998.

Kulturní vztahy

Základními smluvními dokumenty v oblasti kulturních vztahů byly Kulturní dohoda (Praha, 1971) a Program školských, vědeckých a kulturních výměn na léta 1998 - 2001 (Řím, 1998). Kulturní vztahy mezi oběma zeměmi si udržovaly tradičně vysokou úroveň. Četné kontakty se uskutečňovaly s přispěním státních institucí i na přímé komerční bázi.

Školská spolupráce probíhala na základě prováděcího protokolu ke kulturní dohodě. Uskutečňovala se výměna studentů a lektorů.

Kanada

Kanada je druhou největší zemí světa, počtem obyvatel se však řadí mezi střední země. Ekonomicky patří Kanada mezi nejvyspělejší země světa. Symbolem jejího významného mezinárodního postavení je její členství ve Skupině G-8. Kanada si také již šest let udržuje první místo ve světě podle celkového vyhodnocení indexu lidského rozvoje, jenž každoročně zpracovává United Nations Human Development Report.

Kanada je pevným zastáncem transatlantických vztahů, což se projevuje zejména v bezpečnostní oblasti jejím členstvím v NATO a OBSE. ČR této vazby na Evropu úspěšně využila při získávání podpory pro členství v NATO. Kanada byla spolu s Dánskem první členskou zemí Aliance, která rozšíření NATO o ČR, MR a PR ratifikovala.

Se vstupem ČR do NATO v březnu 1999 došlo k významnému posunu v bilaterálních vztazích, které získaly charakter vztahů mezi spojeneckými zeměmi. Obě země jsou kromě dlouhodobých civilizačních a kulturních vazeb spojeny také vztahy vyplývajícími z přítomnosti početné krajanské komunity v Kanadě. Vládní koncepce zahraniční politiky České republiky počítá s dalším rozvojem bilaterálních vztahů a významu Kanady odpovídá také politický dialog obou zemí. Logickým potvrzením zájmu ČR o posilování transatlantické vazby v nové etapě budování evropské bezpečnostní a obranné identity bylo spojení státní návštěvy prezidenta ČR V. Havla v Kanadě s jeho účastí na summitu NATO ve Washingtonu ve dnech 23. - 25. 4. 1999.

Obě země konstruktivně spolupracují nejen v bilaterální, ale také v multilaterální rovině. Česká republika podporuje kanadské iniciativy v mezinárodních organizacích zaměřené na koncept tzv. "humanitární bezpečnosti", tj. bezpečnosti jednotlivce. V České republice jsou vytvořeny předpoklady k aktivní spolupráci v agendě protipěchotních min, ručních a lehkých zbraní, Mezinárodního trestního soudu a zapojování dětí do ozbrojených konfliktů.

Návštěvy představitelů ČR:

- 12. - 16. 10. 1998 - předsedkyně Nejvyššího soudu ČR E. Wagnerová;
- 28. - 30. 4. 1999 - prezident ČR V. Havel. Přítomnost ministra obrany V. Vetchého, místopředsedy vlády P. Mertlíka a guvernéra ČNB J. Tošovského v delegaci zvýraznila také vojenskou, respektive ekonomickou dimenzi priorit zahraniční politiky ČR vůči Kanadě.
- 28. - 30. 4. 1999 - delegace Senátu Parlamentu ČR, vedená jeho místopředsedou P. Pithartem, souběžně se státní návštěvou prezidenta V. Havla;
- 28. - 30. 8. 1999 - ministr zemědělství J. Fencel;

-10. - 17. 10. 1999 - delegace Senátu Parlamentu ČR, vedená jeho předsedkyní L. Benešovou.

Návštěvy představitelů Kanady:

- 9. - 11. 9. 1998 - kanadský ministr obrany A. Eggleton;
- 12. - 13. 11. 1998 - státní tajemnice s portfoliem multikulturalismu a statutu žen H. Fryová;
- 27. - 29. 3. 1999 - předseda kanadského Senátu G. Molgat při příležitosti "Dnů Frankofonie v ČR";
- 17. - 19. 10. 1999 - státní tajemník s portfoliem vědy, výzkumu a rozvoje G. Normand;
- 30. 11. - 3. 12. 1999 - předseda Nejvyššího soudu Kanady A. Lamer.

Vzájemné ekonomické vztahy

V oblasti vzájemné ekonomické a obchodní spolupráce neexistují žádné politické či bezpečnostní překážky. ČR je vnímána jako země, která v dohledné době vstoupí do EU, což je druhý největší obchodní partner Kanady po USA. Vstupem ČR do NATO a členstvím obou zemí v mezinárodních kontrolních režimech byly odstraněny překážky při obchodu s vojensky citlivým zbožím a technologiemi.

I přes příznivé podmínky však obrat vzájemného obchodu ČR-Kanada činil v roce 1998 pouze 4,8 mld Kč, z toho český vývoz 2,1 mld Kč a dovoz 2,6 mld Kč. Po mnoha letech aktivního salda ČSFR/ČR v obchodu s Kanadou se v roce 1993 v důsledku pokračujícího výrazného růstu českého dovozu změnila obchodní bilance v dosud přetrvávající pasivum ČR. V roce 1998 byl zaznamenán nárůst obchodního obratu o 7 % (na straně českého vývozu nárůst o 19,7 %, na straně dovozu pokles o 1,6 %). Příznivou stránkou českého vývozu je skutečnost, že se mění jeho struktura ve prospěch položek s vyšším stupněm zpracování a vyšší přidanou hodnotou a že největší podíl, téměř 46 %, má vývoz strojů a přepravních zařízení. Obrat vzájemného obchodu v roce 1999 byl 5,5 mld Kč, z toho český vývoz 2,0 mld Kč a dovoz 3,4 mld Kč.

Hlavními vývozními položkami ČR jsou obráběcí stroje, tiskařské stroje, traktory, sklo, bižuterie, textilní výrobky, obuv, hračky a sportovní potřeby. ČR dováží z Kanady především obráběcí stroje, čerpadla, hydraulická zařízení, počítače, telekomunikační zařízení, optické a měřicí přístroje, signalizační a bezpečnostní zařízení, automobilové díly, farmaceutické přípravky, živá zvířata a potraviny.

Celkový objem kanadských investic v ČR se dle údajů ČNB odhaduje na 21,5 mil. USD (pouze zlomek procenta celkových přímých zahraničních investic v ČR). Kanadské zdroje uvádějí objem 100 mil. USD. K největším investorům patří Baťa Ltd. (obuv), Armbro/British Aerospace-Česká správa letišť (odbavovací terminál letiště Ruzyně), Magna (autodíly), Norvik-Elektropřístroj Rokytnice n. Jizerou (společná výroba nízkonapěťových vypínačů a spínačů), výstavba hotelu Four Seasons v Praze, Bombardier (železniční vagony) a Telesystem International Wireless Inc. (Český mobil). V ČR působí zhruba 100 firem s kanadskou kapitálovou účastí.

Kulturní vztahy

Rozvoj vztahů v oblasti kultury, školství a vědy vychází z Ujednání mezi vládou

ČSFR a vládou Kanady o spolupráci v oblasti kulturních, akademických a sportovních vztahů z roku 1990. Styky jsou na standardní úrovni, založené zejména na přímé spolupráci a vzájemných kontaktech příslušných institucí, agentur a uměleckých svazů. Objektivní překážkou je rozloha Kanady a vzdálenosti mezi jednotlivými městy.

Nezastupitelnou úlohu v předávání českého kulturního povědomí dalším generacím mají v Kanadě krajanské organizace a spolky. Podle statistických údajů z roku 1996 (poslední cenzus) je v Kanadě 31 080 osob, které deklarují, že mluví česky. K českému původu se však hlásí celkem 71 910 osob. Je to tedy poměrně početná komunita, která ale převážně nemá velkou tendenci se aktivně organizovat. Největší krajanskou organizací je celokanadské *České a slovenské sdružení v Kanadě*, které v roce 1999 oslavilo 60. výročí svého založení. Je to organizace především politického zaměření, v minulosti poskytovala pomoc českým a slovenským exulantům i domácímu disentu a svými akcemi vystupovala proti komunistickému režimu. Vývoj v naší zemi po roce 1989 Sdružení přivítalo a lobbovalo v Kanadě za vstup ČR do NATO.

Nevyřešenou otázkou bilaterálních vztahů zůstává asymetrie vízového režimu. V důsledku exodu cca 1400 Romů byla počínaje dnem 8. 10. 1997 jednostranně znovu zavedena vízová povinnost pro občany ČR k cestám do Kanady, zrušená formou jednostranných rozhodnutí vlády Kanady a vlády ČR 1. 4., respektive 2. 4. 1996. Vláda ČR v reakci na tento krok rozhodla, že prozatím neuplatní reciprocitu pro kanadské občany cestující do ČR. Otázka asymetrie vízového režimu byla diskutována v průběhu státní návštěvy prezidenta V. Havla v Kanadě 28. - 30. 4. 1999. Předseda kanadské federální vlády J. Chrétien tehdy přislíbil, že Kanada přezkoumá důvody, které vedly k zavedení vízové povinnosti pro občany ČR. Rozhodnutí předsedy vlády Chrétiena ve vízové otázce, původně očekávané do konce roku 1999, zatím nebylo učiněno.

Lucemburské velkovodství

Česko-lucemburské vztahy příznivě ovlivnil náš vstup do Severoatlantické aliance a zintenzivnění příprav na zapojení do Evropské unie.

Návštěvy představitelů ČR:

- 29. 10. 1999 - ministr zahraničních věcí J. Kavan;
- 11. 11. 1999 - místopředseda vlády a ministr práce a sociálních věcí V. Špidla.

Vzájemné ekonomické vztahy

Lucembursko se na našem zahraničním obchodu podílelo 0,16 %. V r. 1998 obrát vzájemného obchodu činil 2,4 mld Kč (vývoz ČR 1,1 mld Kč, dovoz ČR 1,2 mld Kč, saldo -127 mil. Kč). V roce 1999 obrát vzájemného obchodu dosáhl 2,9 mld Kč (vývoz ČR 1,2 mld Kč, dovoz ČR 1,6 mld Kč, saldo - 401 mil. Kč).

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- v listopadu 1999 došlo k podpisu dohody o výměnách stážistů.

Kulturní vztahy

Základem spolupráce byla Kulturní dohoda (1976), jejíž obsah na následující dva roky konkretizoval příslušný prováděcí protokol. Posledním byl Program výměn v oblasti kultury, školství a vědy mezi vládou ČR a vládou Lucemburského velkovévodství na léta 1997-99.

Nizozemské království

ČR považovala Nizozemsko za důležitého partnera. Nizozemsko se aktivně angažovalo v celé řadě mezinárodních organizací, je zakládajícím členem EU a Severoatlantické aliance.

Česko-nizozemské vztahy získaly nový impulz se vstupem ČR do Severoatlantické aliance a dostaly se na kvalitativně vyšší, spojeneckou úroveň. Došlo rovněž k posílení spolupráce v souvislosti s naším přibližováním k Evropské unii, jež Nizozemsko podporovalo.

V letech 1998 a 1999 bylo Nizozemsko desátým nejvýznamnějším zahraničně-obchodním partnerem ČR. V letech 1993-1998 se však svým vysokým podílem na přímých zahraničních investicích se umístilo mezi investory na druhém místě.

Návštěvy představitelů ČR:

- březen 1999 - návštěva ministra spravedlnosti O. Motejla.

Návštěvy představitelů Nizozemska:

- 21. 10. 1999 - návštěva státního tajemníka MZV D. Benschopa;

- 22. - 24. 10. 1999 návštěva ministra bydlení, územního plánování a životního prostředí J. P. Pronka.

Vzájemné ekonomické vztahy

Nizozemsko bylo 6. největším obchodním partnerem ČR ze zemí EU, na našem zahraničním obchodu se podílelo 2,3 %. V r. 1998 obrat vzájemného obchodu činil 41,4 mld Kč (vývoz ČR 19,2 mld Kč, dovoz ČR 22,2 mld Kč, saldo -3 mld Kč). Za rok 1999 obrat vzájemného obchodu dosáhl 46,1 mld Kč (vývoz ČR 22,5 mld Kč, dovoz ČR 23,5 mld Kč, saldo - 906 mil. Kč). Nizozemsko se v období 1990-1998 na přímých investicích podílelo 16,2 %.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Memorandum o porozumění mezi Ministerstvem kultury České republiky a Ministerstvem pro školství, kulturu a vědu Nizozemského království, Praha, 21. 5. 1999.

Kulturní vztahy

Opíraly se o Kulturní dohodu (1972), kterou pro příslušné časové období

konkretizovaly prováděcí protokoly. V současnosti se připravuje uzavření nového smluvního dokumentu, který by upravoval způsob péče ČR o muzeum J. A. Komenského v Naardenu.

Norské království

Norsko patřilo mezi důležité partnery ČR. Česko-norské vztahy, nyní vztahy spojenecké, získaly na dynamice v souvislosti s naším vstupem do NATO, norský parlament ratifikoval protokol o přistoupení ČR, PR a MR do NATO mezi prvními.

Norsko bylo v letech 1998 a 1999 23. největším zahraničně-obchodním partnerem ČR. Po zahájení dodávek norského plynu do ČR se podařilo výrazně prohloubit diverzifikaci zdrojů dodávek palivoenergetických surovin.

Návštěvy představitelů ČR:

- 4. - 5. 2. 1999 - oficiální návštěva místopředsedů vlády E. Lánského a P. Mertlíka;
- 17. 6. 1999 - oficiální návštěva ministra zahraničí J. Kavana.

Návštěvy představitelů Norska:

- 19. - 20. 5. 1999 - konzultace státního tajemníka MZV J. Skjaerestada.

Vzájemné ekonomické vztahy

Ke vzestupu obchodní výměny došlo v souvislosti se zahájením dodávek zemního plynu z Norska do ČR v roce 1997. V roce 1998 činil obrat vzájemného obchodu 8,1 mld Kč (vývoz 3,7 mld Kč, dovoz 4,3 mld Kč, saldo -521 mil.Kč). V roce 1999 činil obrat 9,7 mld Kč (vývoz 3,8 mld Kč, dovoz 5,8 mld Kč, saldo -1,9 mld Kč). V českém vývozu do Norska převažovaly osobní automobily, traktory, hutnické výrobky a textilní výrobky. Norský vývoz tvořil především zemní plyn, ferroslitiny, hliník a výrobky z něj a dále elektropřístroje.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Norského království o vzájemné pomoci v celních otázkách, Oslo, 22. 4. 1999.
- Ujednání mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem obrany Norského království o ochraně utajovaných vojenských skutečností, Oslo, 1. 7. 1999.

Kulturní vztahy

V dubnu 1999 byla v hlavní knihovně v Oslo otevřena výstava Bohumil Hrabal - Hlučná samota. V říjnu 1999 proběhla v Bergenu výstava "Pocta Jiřímu Kolářovi". V květnu 1999 připravila norská ambasáda spolu se Správou pražského Hradu za účasti norských firem kulturní dny zaměřené na paralely mezi Norskem a Čechami ve středověku. Na univerzitách v Praze a v Brně se vyučovala norština jako diplomový obor; na univerzitě v Oslo bylo možné studovat češtinu.

Portugalská republika

Portugalsko bylo pro ČR důležitým partnerem. V souvislosti s nadcházejícím portugalským předsednictvím EU nabyla na významu podpora Portugalska dalšímu rozšíření EU.

Česko-portugalské vztahy získaly novou dimenzi v souvislosti se vstupem ČR do Severoatlantické aliance.

Návštěvy představitelů ČR:

- 6.-10. 11. 1999 - předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže S. Bělehrádek.

Návštěvy představitelů Portugalska:

- 12.-14. 10. 1998 - náčelník GŠ portugalské armády;
- 20. 11. 1998 - konzultace státního tajemníka MZV F. Seixase da Costy;
- 28. - 29. 3. 1999 - oficiální návštěva premiéra A. Guterrese.

Vzájemné ekonomické vztahy

Vývoz ČR do Portugalska rostl rychleji než dovoz, narůstalo aktivní saldo ve prospěch ČR. V r. 1998 činil celkový obrat vzájemné obchodní výměny 3,2 mld Kč (vývoz 2,2 mld Kč, dovoz 980 mil. Kč, aktivní saldo 1,2 mld Kč). V roce 1999 dosáhl obrat 4,4 mld Kč (vývoz 3,2 mld Kč, dovoz 1,1 mld Kč, aktivní saldo 2,1 mld Kč).

Kulturní vztahy

Spolupráce ve školství, kultuře a vědě probíhala na základě Prováděcího protokolu ke Kulturní dohodě, podepsaného v květnu 1998, ale také na bázi přímých kontaktů - např. Univerzita Karlova spolupracovala s Univerzitou v Coimbře, VŠE v Praze s Hospodářskou fakultou lisabonské Nové univerzity. V r. 1999 byla zahájena spolupráce českých středních uměleckých škol sklářských (v Novém Boru, Kamenickém Šenově a Železném Brodě) se sklářskou školou v Marinha Grande. V r.1999 byla uzavřena dohoda o přátelství mezi městy Lány a Ponte de Sor.

Řecká republika

Řecká republika je dlouhodobě stabilním a prosperujícím státem. K tomuto jejímu postavení výrazně přispívá především její členství v EU a NATO. Politické vztahy s Řeckem **byly** na dobré úrovni, nezatížené spornými politickými otázkami.

Po přijetí ČR do NATO se vztahy mezi oběma zeměmi staly vztahy spojeneckými. Relace získala nový rozměr nejen v politické, ale i v obchodně ekonomické oblasti. Blízká stanoviska a zájmy obou států umožnily formulovat Společný česko - řecký návrh pro mírový proces v jihovýchodní Evropě.

Návštěvy představitelů ČR:

- 21. - 22. 6. 1999 - návštěva místopředsedy vlády a ministra financí ČR P. Mertlíka.

Vzájemné ekonomické vztahy:

Ke značnému sblížení obou zemí došlo v průběhu r. 1999 v souvislosti s kosovskou krizí. Obě země nejdříve úspěšně spolupracovaly při formulování Společného česko - řeckého návrhu pro mírový proces v jihovýchodní Evropě. Úzká spolupráce ministrů zahraničí pak byla potencionálním motorem dalšího rozvoje bilaterálních vztahů. Vyvrcholením tohoto sblížování byla dohoda založit česko-řecký úřad pro obnovu Balkánu a podepsat memorandum o obnově JV Evropy.

Ve vzájemných ekonomických vztazích dominovaly obchodní vztahy a cestovní ruch (údaje za rok 1999: dovoz 1,9 mld Kč, vývoz 2,8 mld Kč). Řecko je zemí EU, se kterou má ČR nejvyšší kladný poměr vývozu k dovozu (1,48).

Nejvýznamnějšími položkami českého vývozu byly motorová vozidla (Škoda), energetické komponenty, jednoduše opracované dřevo, ocelářské a hutní výrobky, sklo, porcelán, textilní výrobky, živá zvířata a traktory.

Dovoz se koncentroval na zemědělský sektor a potravinářský průmysl. Podíl těchto komodit činil více než dvě třetiny celkového objemu. Jednalo se zejména o citrusy, zeleninu, bavlnu a tabák. V menších objemech se dovážel mramor, nátěrové hmoty, elektrovodiče a textilní příze.

Významnou investiční akcí je dokončení vodní elektrárny Mesochora (ČKD Blansko dodává turbinu, dokončení v r. 2000). Dalším investičním celkem podobného druhu by se měla stát výstavba spalovny odpadů v severním Řecku, svěřená Vítkovickým železárnám.

Kulturní vztahy:

Kulturní spolupráce byla uskutečňována v souladu s kulturní dohodou a na základě programu kulturních výměn. Úroveň kulturní spolupráce neodpovídala možnostem ČR ani Řecka.

Spojené království Velké Británie a Severního Irska

Velká Británie byla jedním z nejdůležitějších partnerů ČR, který s ohledem na svůj významný potenciál zaujímal důležité postavení ve světovém politickém, bezpečnostním a ekonomickém systému, o čemž mj. svědčila i její pozice v celé řadě mezinárodních organizací. Podstatným impulzem pro rozvoj spolupráce v bezpečnostní i politické oblasti byla příprava ČR na členství v NATO a následný vstup do tohoto aliančního svazku. Velká Británie se tak stala významným spojencem našeho státu. Význam spolupráce s Velkou Británií vzrostl také v souvislosti se zintenzivněním příprav ČR na vstup do Evropské unie.

Dosažená úroveň vztahů se odrazila i v časté frekvenci návštěv a v intenzivním politickém dialogu představitelů obou zemí.

Velká Británie zaujímala v zahraničním obchodu ČR osmé místo v 1998 a sedmé v 1999. V letech 1993-1998 byla také na sedmém místě mezi zahraničními investory do ekonomiky ČR.

Problémem ve vzájemných vztazích bylo zvýšení počtu žadatelů o politický azyl ve Velké Británii původem z ČR.

Návštěvy představitelů ČR:

- 19. - 22. 10. 1998 - státní návštěva prezidenta V. Havla za doprovodu ministra zahraničí J. Kavana, guvernéra ČNB J. Tošovského a vládního zmocněnce pro lidská práva P. Uhla;
- 26. - 30. 1. 1999 - ministr zahraničí J. Kavan se v rámci své návštěvy ve Velké Británii sešel s britským ministrem zahraničí R. Cookem, ministryní pro evropské otázky J. Quinovou, ministrem pro azylovou a imigrační politiku M. O'Brienem a dalšími;
- 1. - 2. 3. 1999 - místopředseda vlády P. Mertlík jednal v Londýně se zástupci Credit Suisse First Boston (investiční bankovní společnost poskytující komplexní finanční služby) i zástupci britské vlády (P. Hewittová, ministerstvo financí; B. Wilson, ministr obchodu, ministerstvo průmyslu a obchodu);
- 19. - 20. 4. 1999 - ministr financí J. Svoboda se v Londýně zúčastnil zasedání Rady guvernérů EBRD;
- 7. - 8. 6. 1999 - náměstek ministra zahraničí M. Palouš jednal v Londýně o romské problematice;
- 16. - 18. 6. 1999 - oficiální návštěva místopředsedy vlády a ministra práce a sociálních věcí V. Špidly;
- 19. - 22. 9. 1999 - Velkou Británii navštívil předseda NKÚ L. Voleník;
- 20. - 22. 9. 1999 - náměstek ministra zahraničí M. Palouš jednal v Londýně o romské otázce.;
- 2. - 10. 10. 1999 - konzultace náměstka ministra zahraničních věcí O. Picka ;
- 23. - 24. 11. 1999 - místopředseda vlády a ministr financí P. Mertlík, místopředseda vlády P. Rychetský a ministr dopravy A. Peltrám se zúčastnili konference Czech Investment.

Návštěvy představitelů Spojeného království:

- 23. - 24. 11. 1998 navštívil ČR ministr obrany G. Robertson;
- 11. - 14. 1. 1999 - náměstek ministra vnitra pro azylovou a imigrační politiku M. O'Brien jednal o romské problematice;
- 8. - 10. 6. 1999 - ministr obchodu B. Wilson;
- 16. - 18. 6. 1999 - ministr stavebnictví N. Raynsford;
- 18. - 19. 10. 1999 - náměstek ministra zahraničních věcí J. Battle;
- 16. - 18. 11. 1999 - Baronka M. Thatcherová na oslavách výročí 17. listopadu;
- 10. - 11. 12. 1999 - skotský ministr financí J. McConnell.

Vzájemné ekonomické vztahy

Bilance zahraničního obchodu mezi ČR a Británií se za období 1998 - 1999 vyvíjela pro ČR příznivě. Došlo k výraznému zvýšení podílu českého vývozu na celkovém obratu. V roce 1998 činil vývoz do Británie 28,8 mld Kč a dovoz 35,3 mld Kč. V roce 1999 stoupl český vývoz do Británie na hodnotu 31,3 mld Kč a dovoz se

zvýšil na 37,8 mld Kč. Pro ČR z toho vyplynulo obchodní pasivum 6,5 mld Kč.

Nejvýznamnějším faktorem růstu vývozu byla silniční motorová vozidla, elektrické stroje, přístroje a zařízení a strojírenské výrobky. Pozitivním rysem bylo, že ve vývozu převládaly výrobky s vysokou přidanou hodnotou. Nejdůležitější českou firmou dovážející zboží do Británie byla Škoda, automobilová a.s., Mladá Boleslav. Podstatné vývozy uskutečňovaly do Británie také Adamovské strojírný, Dobrušské strojírný (tiskařské stroje), sklárny, pivovary (Plzeňský Prazdroj a Budvar) a mnohé další společnosti.

Mezi nejvýznamnější britské investory v ČR patřily Bass (pivovary), Shell (plynárenství), AVX/Kyocera (elektronika), Tesco (supermarkety) a Lucas (autodíly). Zatím největšími britskými investicemi v ČR byl nákup 48 % akcií Elektrárny Opatovice v hodnotě 5,3 miliardy Kč společností National Power a nákup 36 % akcií IPB společností Nomura Europe (UK/Japonsko).

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Ujednání mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem obrany Spojeného království Velké Británie a Severního Irska ve věci spolupráce v oblasti obranného materiálu,
Brno, 4. 5. 1999.

Kulturní vztahy

Kulturní, školské a vědecké styky s Velkou Británií se v druhém pololetí roku 1998 a v roce 1999 rozvíjely na všech úrovních. České velvyslanectví v Londýně ve spolupráci s Českým centrem a britskými institucemi napomáhalo zejména přímým kontaktům mezi subjekty v oblasti kultury, školství a vědy.

Londýnské divadlo The Gate uvedlo novou adaptaci Švejka, za přispění ZÚ Londýn se uskutečnilo rovněž vystoupení tanečního souboru z Duncan Centre v Praze na Mezinárodním festivalu moderního tance, byla udělena tradiční Cena českého velvyslanectví v Británii pro nejlepšího studenta češtiny na Universitě v Sheffieldu. V květnu 1999 byly za účasti významných kulturních a politických osobností převezeny ostatky Sidonie Nádherné z Denhamu v Anglii, kam emigrovala po komunistickém převratu, do rodinného hrobu v zámeckém parku a zámek Vrchotovy Janovice byl prohlášen za místo obnoveného mezinárodního kulturního setkávání. K tomuto účelu bylo na podzim roku 1999 ustaveno Centrum mezinárodního kulturního dialogu, jehož činnost spočívá v pořádání výstav, symposií a udílení stipendijních pobytů umělcům. Projekt Vrchotovy Janovice byl zařazen na celoevropské úrovni do Kampaně Evropa - společné dědictví.

K desátému výročí "sametové revoluce" byla uspořádána řada kulturních akcí za přispění ZÚ Londýn a Českého centra v Londýně, byla představena výstava fotografií, výstava českého samizdatu, uskutečnil se festival českých filmů a v londýnském Barbicanu proběhla beseda o životopise V. Havla od J. Keena.

Spojené státy americké

Spojené státy americké (dále USA) jsou nejsilnějším státem světa z hlediska

politického, vojenského i ekonomického. Jako světová velmoc jsou schopny uplatňovat svůj vliv ve všech částech světa. Členství USA v NATO a jejich vytrvalá podpora při vstupu ČR do tohoto seskupení vytváří rámec vzájemného spojení, transatlantickou vazbu, kterou USA důsledně prosazují. O aktivní přítomnosti USA v Evropě svědčí také jejich členství v OBSE a EBRD.

USA jsou předním členem mnoha mezinárodních organizací, jsou například stálým členem Rady bezpečnosti OSN, nejsilnějším přispěvatelem MMF a Světové banky. V současné době jsou USA jedním z klíčových politických a ekonomických partnerů ČR.

Politický význam USA vyplývá z jejich postavení v čele společenství demokratických sil světa. Jejich vliv se uplatňuje prakticky ve všech zemích světa, ať jsou americkými spojenci, nebo se vůči USA vymezují negativně. Americká ekonomika je významná nejen svým objemem, ale i svou schopností využití nejmodernějších vědeckotechnických poznatků, kapitálovou silou a pozicí dolaru. K výše uvedeným charakteristikám USA se připojují i další faktory, mezi něž patří vliv americké kultury a tzv. amerického způsobu života.

Bilaterální vztahy mezi USA a ČR v politické oblasti jsou v posledních letech na vysoké úrovni, což dokumentovaly i průběh schvalovacího procesu rozšíření NATO v americkém Senátu, státní návštěva prezidenta ČR V. Havla v USA v září 1998, průběh summitu NATO k 50. výročí této organizace v březnu 1999 za účasti prezidenta ČR a oficiální návštěva předsedy vlády ČR M. Zemana v USA v listopadu 1999.

Návštěvy představitelů ČR:

- 15. - 18. 9. 1998 vykonal prezident ČR V. Havel státní návštěvu USA. Prezidenta doprovázeli ministři zahraničních věcí J. Kavan a obrany V. Vetchý a guvernér ČNB J. Tošovský. Na programu byla také účast na zahájení Měsíce České republiky v USA jakožto součásti oslav 80. výročí vzniku Československa, konaných v USA;
- 21. - 23. 9. 1998 se ministr zahraničí J. Kavan zúčastnil každoročního Valného shromáždění OSN;
- 28. 9. - 4. 10. 1998 proběhla pracovní cesta předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ČR S. Bělehrádka;
- 4. - 5. 10. 1998 místopředseda vlády ČR P. Mertlík, ministr financí I. Svoboda a guvernér ČNB J. Tošovský zastupovali ČR na zasedání MMF a SB ve Washingtonu;
- 18. - 30. 10. 1998 - předseda Senátu ČR P. Pithart s dalšími senátory na oslavách 80. výročí vzniku ČR v USA;
- 12. 3. 1999 předal ministr zahraničí J. Kavan ratifikační listiny o vstupu ČR do NATO ministryni zahraničí USA M. Albrightové na slavnostním aktu ve městě Independence ve státě Missouri;
- 23. - 25. 4. 1999 - summitu NAC a EAPC se za ČR zúčastnili prezident V. Havel, ministr zahraničí J. Kavan a ministr obrany V. Vetchý;
- 26. 4. - 27. 4. 1999 - prezident V. Havel v rámci pracovní návštěvy USA navštívil Minneapolis;
- 20. - 24. 4. 1999 zastupoval ČR na 7. zasedání Komise pro udržitelný rozvoj OSN v New Yorku ministr životního prostředí M. Kužvart;

- 26. - 28. 4. 1999 - jarního zasedání MMF a Světové banky se zúčastnili ministr financí I. Svoboda a místopředseda vlády V. Mertlík;
- 4. 9. - 8. 9. 1999 - prezident Nejvyššího kontrolního úřadu ČR L. Voleník;
- 5. 9. - 9. 9. 1999 - navštívil náměstek MZV M. Palouš Washington a New York;
- 19. 9. - 25. 9. 1999 - ministr zahraničních věcí J. Kavan na VS OSN v New Yorku;
- 21. 9. - 27. 9. 1999 ministr dopravy a spojů ČR A. Peltrám se zúčastnil ve Washingtonu Světového kongresu o hospodářském vývoji;
- 25. - 30. 9. 1999 - místopředseda vlády a ministr financí P. Mertlík na zasedání MMF;
- 20. - 24. 10. 1999 náměstek MZV M. Palouš se ve Washingtonu zúčastnil konference u příležitosti oslav 10. výročí "Sametové revoluce" a v New Yorku 54. zasedání VS OSN;
- 20. - 22. 10. 1999 - delegace MO ČR, vedená náměstkem J. Novotným;
- 25. - 26. 10. 1999 - náměstek MZV O. Pick;
- 7. - 9. 11. 1999 oficiální návštěva premiéra ČR M. Zemana a premiéra Slovenska M. Dzurindy v USA. Premiér ČR se setkal s prezidentem B. Clintonem a s ministryní M. Albrightovou. Premiér jednal o budoucí spolupráci ve třech tematických okruzích: ekonomické reformě, problematice národnostních menšin a bezpečnostních otázkách;
- 19. - 25. 11. 1999 - uskutečnil pracovní návštěvu Washingtonu ministr J. Bašta;
- 30.11.- 4.12. 1999 - ministr průmyslu a obchodu M. Grégr na 3. konferenci ministrů členských států zemí WTO v Seattlu.

Návštěvy představitelů USA:

- 2. - 3. 7. 1998 - američtí senátoři P. Roberts a R. Shelby;
- 11. - 14. 9. 1998 - delegace senátorů státu Kalifornie;
- 11. - 14. 10. 1998 - první dáma USA H. Clintonová společně s bývalým ministrem zahraničních věcí H. Kissingerem na *Konferenci Fórum 2000* v Praze;
- 29. 8. - 30. 8. 1999 - senátorka P. Murrayová;
- 14. 9. - 15. 9. 1999 - předseda sboru náčelníků štábu gen. Shelton.

Vzájemné ekonomické vztahy

USA jsou devátým největším obchodním partnerem ČR s podílem 3,2% na celkovém obratu našeho zahraničního obchodu v roce 1998. Podíl USA na celkovém českém vývozu dosáhl 10. místa a na celkovém českém dovozu 6. místa. Naproti tomu podíl ČR na celkovém zahraničním obchodu USA se pohybuje okolo 0,1%. ČR zaujímala v celkovém americkém dovozu 64. místo, v celkovém vývozu 62. místo.

Vzájemný obchod mezi ČR a USA je téměř liberalizován. USA uplatňují množstevní omezení pouze na dovoz českého textilu, oděvů a sýrů. Množstevní kvóty se týkají 5 kategorií textilních a oděvních výrobků. Na základě závěrů Uruguayského kola GATT budou do konce roku 2004 tato omezení úplně odstraněna.

Z politického hlediska nejsou kladeny vzájemné obchodní spolupráci mezi USA a ČR žádné překážky. Legislativních překážek není mnoho, uvést lze však sankční režimy USA proti zemím jako Libye nebo Kuba, kde USA uplatňují exteritorialitu domácí legislativy. V určitém smyslu může být také překážkou uplatňování antidumpingové legislativy.

Vzájemná obchodní výměna vykazuje v posledních letech vzrůstající tendenci, každoročně se zvyšuje hodnota českého vývozu i dovozu. Skutečností je však i rostoucí schodek obchodní bilance na straně ČR. Obchodní výměnu charakterizují ve sledovaném období následující údaje: V roce 1998 činil obrat 53,9 mld Kč, z toho vývoz 18,9 mld Kč a dovoz 34,9 mld Kč. Pasivní saldo dosáhlo hodnoty 15,9 mld Kč. V roce 1999 činil obrat 63,4 mld Kč, z toho vývoz 22,6 mld Kč a dovoz 40,7 mld Kč. Pasivní saldo dosáhlo hodnoty 18 mld Kč.

Z hlediska komoditní struktury patří u exportu ČR do USA mezi hlavní komodity stroje a zařízení (22 %), elektrické stroje (14 %), sklo a skleněné zboží (8 %), dopravní prostředky (6 %), organické chemikálie (5 %), železo a ocel (5 %), hračky a sportovní potřeby (4 %), nábytek a lůžkoviny (3 %), textilní zboží (3 %), zbraně a munice, výrobky ze železa a oceli, letadla a součásti (2 %).

U exportu USA do ČR patří mezi hlavní položky stroje a zařízení (23 %), letadla a součásti (21 %), optické zboží a lékařské přístroje (10 %), elektrické stroje (10 %), tabák (8 %), dopravní prostředky neželezničního charakteru (5 %), dále parfumerie, kosmetika, organické chemikálie, papír a kartón.

ČR pocítuje naléhavou potřebu strategických partnerů, kteří by investovali do českých podniků. ČR by proto přivítala větší příliv amerických investorů orientujících se na modernizaci i zajištění českých vývozu. Za tímto účelem nabízí vláda ČR investiční pobídky, mezi jinými daňové úlevy (např. při investicích do moderních technologií existuje osvobození od daní po dobu deseti let). V objemu investic za první tři čtvrtletí roku 1999 zaujímají USA 2. místo za Belgií. Zatímco v roce 1998 činil objem amerických investic 258 mil. USD, t.j. 10,2 % z cizích přímých investic (což představovalo 4. místo za SRN, Nizozemskem a Velkou Británií), za první tři čtvrtletí 1999 vzrostl jejich objem na 468,7 mil. USD, neboli 13,8 % z cizích přímých investic. Předními investory byly firmy Ford Motor Company, AYRES Corp., Pepsi-Cola International, Lexmark, Boeing aj.

Vzájemná obchodní spolupráce se vyvíjí příznivě, negativně ji do jisté míry ovlivňují sankční režimy, kdy USA uplatňují exterritorialitu domácí legislativy. Také uplatňování antidumpingové legislativy s sebou přináší překážky pro některé české exportéry (např. Nová Huť).

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dodatek č. 3 k Programové dohodě mezi vládou České republiky, kterou zastupuje Ministerstvo financí, a Municipální finanční společností, a. s., na straně jedné a vládou Spojených států amerických, kterou zastupuje Agentura pro mezinárodní rozvoj, na straně druhé k financování municipální infrastruktury. Praha, 28. 8.1998.

Kulturní vztahy

V posledních letech se postupně dařilo rozšiřovat nabídku českých kulturních akcí v USA, a to díky aktivnímu působení ZÚ, GK a ČC, které ve spolupráci s partnerskými institucemi v ČR a v USA pořádají akce prezentující českou kulturu v

širším rozsahu. K úspěšným prezentacím české kultury v USA patřil například festival "Kulturní dědictví českých Židů" v červnu 1998, "Měsíc ČR" ve Washingtonu a New Yorku u příležitosti oslav 80. Výročí vzniku ČSR v říjnu 1998 a Festival romské kultury "Romano Drom" ve Washingtonu v dubnu 1999.

Zájem v USA vyvolaly v posledním období i další české kulturní akce, především větší putovní výstavy "Tisíc let české kultury", kterou uspořádalo Národní muzeum v Praze, "Alfons Mucha", dále koncertní vystoupení českých hudebníků, zejména operní recitály Evy Urbanové a turné skupiny Plastic People of the Universe, a v neposlední řadě udělení Oscara filmu režiséra Jana Svěráka "Kolja".

V USA žije nejpočetnější krajanská komunita na světě. Podle statistických údajů z roku 1990 (poslední sčítání lidu) se k českému původu hlásí 1,3 mil. osob a k československému původu 300 tisíc osob. Největší komunity Čechoameričanů jsou soustředěny ve velkých městských aglomeracích (zejména Chicago, Los Angeles a New York) a dále ve státech Texas, Illinois, Kalifornie, Wisconsin, Minnesota, Nebraska, Ohio a Iowa. Značná část krajanů se sdružuje v krajanských spolcích. Nejvýznamnější úlohu dnes hraje nezisková organizace s celoamerickou působností *Američtí přátelé ČR* (American Friends of the Czech Republic - AFoCR) založená roku 1995 a *Společnost pro vědy a umění* (Society of Arts and Sciences). AFoCR lobbuje za české zájmy v USA a přispěla svým dílem k úspěšné realizaci vstupu ČR do NATO. Další skupina spolků sdružuje potomky Čechů, kteří přišli do USA před I. světovou válkou, poslední oddíl tvoří krajanské účelové (vzdělávací, sokolské aj.) a regionální organizace. V současné době působí v USA 170 krajanských organizací.

Vládní finanční pomoc při spolupráci a výměně v oblasti školství a vědy se realizuje v rámci Fulbrightova programu. Na spolupráci ve školské oblasti se rovněž podílejí některé nevládní organizace a krajanské spolky. Částečně vzdělávací charakter má i program au pairs, umožňující dívkám zapsat se v rámci programu na některou z akreditovaných vzdělávacích institucí. Učitelé a studenti z USA se tradičně účastní různých letních a semestrálních programů pořádaných vysokými školami v ČR (letní školy českého jazyka a literatury, cykly přednášek a seminářů aj.). V USA se český jazyk a literatura vyučuje na 16 univerzitách.

Základní rámec pro spolupráci v oblasti vědy a vývoje technologií je vymezen Dohodou mezi vládou ČR a vládou USA o vědeckotechnické spolupráci z r. 1998. Za českou stranu je garantem dohody Rada pro výzkum a vývoj vlády ČR, za USA je jím State Department (Office of Regional Policy Initiative).

Spolupráce ve vědě a technice s výjimkou klinických lékařských věd a podnikového řízení je dále upravena Ujednáním o vědecké a technické spolupráci mezi Národní vědeckou nadací USA a MŠMT ČR. Vykonáváním ujednání na české straně byla pověřena Akademie věd ČR. Na plnění Ujednání formou společných výzkumných projektů, pracovních konferencí a seminářů mohou participovat všechny české vědeckovýzkumné instituce. Spolupráci ve vědeckotechnické oblasti umožňuje dále program Fulbright Senior Scholar Program zaměřený na výměnu výzkumných pracovníků. V rámci tohoto programu si obě strany vyměňují cca 10 odborníků ročně.

Španělsko

Španělsko bylo důležitým partnerem ČR. Pozitivní vliv na další rozvoj česko-španělských vztahů mělo začlenění ČR do Severoatlantické aliance, které povýšilo vztahy na spojeneckou úroveň. S blížícím se termínem očekávaného rozšiřování Evropské unie, které Španělsko podporuje, se prohlubuje i dvoustranná spolupráce.

Mezi zahraničně-obchodními partnery ČR bylo Španělsko v 1998 na 15. a v 1999 na 13. místě.

Návštěvy představitelů ČR:

- 28. 9. 1999 - náměstek MZV P. Telička konzultace k problematice EU.

Návštěvy představitelů Španělska:

- 12. - 14. 12. 1998 - předseda vlády J. M. Aznar oficiálně v ČR s početnou skupinou podnikatelů;

- červen 1999 - předseda ústavního soudu.

Vzájemné ekonomické vztahy

V r. 1998 dosáhla obchodní výměna 22,5 mld Kč, při českém vývozu 10 mld Kč a dovozu 12,5 mld Kč (saldo - 2,5 mld Kč). V roce 1999 se obrat zvýšil na 30,5 mld Kč, při vývozu 15,8 mld Kč a dovozu 14,7 mld Kč (saldo + 1,1 mld Kč).

Vedle tradičních položek (osobní automobily, pivo, sklo, bižuterie) se znovu podařilo prosadit na španělský trh traktory Zetor a energetické komodity (turbíny z produkce Škoda a.s., Plzeň pro Galicii). Ze Španělska ČR dovážela především ovoce a zeleninu, osobní motorová vozidla, domácí elektrospotřebiče, telekomunikační a audio-video přístroje, obuv a nábytek.

Kulturní vztahy

Styky v kulturní, školské a vědecké oblasti se řídily Kulturní dohodou z r. 1979 a příslušným Prováděcím protokolem, podepsaným v r.1998 na období 1999 - 2001. Uspokojila se celá řada kulturní akcí. S velkým ohlasem se setkaly např. výstava Česká avantgarda 1918 - 1948 či vystoupení Českého filharmonického orchestru, orchestru brněnské Janáčkovy opery či souboru baletu brněnského Národního divadla.

Švédsko

Švédsko představovalo pro ČR důležitého partnera. Spolupráce se Švédskem hrála důležitou roli v přípravě ČR na integraci do Evropské unie. Mezi oběma zeměmi probíhal intenzivní politický dialog.

Švédsko zaujímalo v zahraničním obchodu ČR 14. místo v 1998 a 15. v 1999.

V letech 1993-1998 bylo na desátém místě mezi zahraničními investory do české ekonomiky.

Návštěvy představitelů ČR:

- 20. - 21. 8. 1998 - pracovní návštěva místopředsedy vlády E. Lánského;
- 10. - 11. 2. 1999 - oficiální návštěva místopředsedů E. Lánského a P. Mertlíka;
- 10. 6. 1999 - konzultace náměstka MZV H. Kmoníčka;
- 7. - 8. 12. 1999 - oficiální návštěva ministra zahraničních věcí J. Kavana.

Návštěvy představitelů Švédska:

- 7. - 9. 12. 1998 - oficiální návštěva místopředsedkyně vlády L. Hjelm-Wallénové;
- 19. 1. 1999 - oficiální návštěva ministryně kultury M. Uvlskogové;
- 16. 2. 1999 - konzultace ministra pro mezinárodní rozvojovou pomoc P. Schoriho;
- 27. - 29. 6. 1999 - ministryně zemědělství, potravinářství a rybolovu M. Winbergová;
- 28. - 29. 9. 1999- oficiální návštěva premiéra G. Perssona.

Vzájemné ekonomické vztahy

Česko-švédské ekonomické vztahy se rozvíjely, což se projevilo především ve stále rostoucím obratu zbožívé výměny. Vzájemná obchodní výměna: rok 1998 (mld Kč): vývoz 11,4; dovoz 12; obrat 23,5; saldo - 525 mil.; 1999 (mld Kč): vývoz 11; dovoz 13,1; obrat 24,1; saldo - 2,1.

Dovoz ze Švédska představovaly ve značné míře vysoce technicky náročné komodity a zboží důležité pro fungování české ekonomiky. Vývozní příležitosti pro české firmy se nabízely v oblasti vývozu piva, automobilů Škoda, textilních výrobků, chemických produktů, strojů pro pivovary aj.

V ČR působilo asi 100 švédských firem; podniky se švédskou účastí poskytovaly v ČR asi 30 000 pracovních míst (např. Assi Domän, Asea Brown Boveri, AGA Group).

Kulturní vztahy

V roce 1998 zaznamenala oblast kultury dva výrazné mezníky - akce Stockholm 98 - hlavní kulturní město Evropy, v jejímž rámci participovala ČR řadou projektů, a zahájení činnosti Českého centra ve Stockholmu. V roce 1999 se stal souhrnnou prezentací české kultury Český festival v Norrköpingu (28. 11. - 5. 11. 1999).

Turecká republika

Turecko jako členský stát NATO a od prosince 1999 také kandidátská země EU plnilo stabilizující roli v regionu. Po přijetí ČR do NATO se stalo spojencem našeho státu.

Přijetí ČR do NATO otevřelo nové možnosti pro rozvoj styků s Tureckem nejen ve vojensko-politické oblasti, ale i ve sféře obchodně-ekonomické. Mezi oběma zeměmi probíhal živý politický dialog.

Návštěvy představitelů ČR:

- 28. 9. - 1. 10. 1999 - návštěva ministra obrany V. Vetchého;
- listopad 1999 - účast prezidenta V. Havla a ministra zahraničních věcí J. Kavana na summitu OBSE v Istanbulu;
- 11. - 13. 11. 1999 - návštěva místopředsedy vlády a ministra financí P. Mertlíka.

Návštěvy představitelů Turecké republiky:

- 18. 2. 1999 - návštěva ministra zahraničních věcí I. Cema.

Vzájemné ekonomické vztahy

Ekonomické a obchodní vztahy jsou významnou součástí relace. V roce 1999 činil vývoz 3,2 mld Kč a dovoz 2,3 mld Kč. Úroveň obchodní výměny plně nevyčerpávala existující možnosti (relativní blízkost tureckého trhu a jeho značná absorpční schopnost, výhoda komplementarity ekonomik).

Nejaktivnějšími exportními společnostmi v teritoriu byly Škodaexport, Škoda Auto, Česká Zbrojovka, Moravia Steel, Strojimport, Technoexport, CHZ Sokolov, ČS Keramika, Jablonex, Motokov, Skloexport a Omnipol.

Hlavními položkami českého vývozu byly stroje, hlavně textilní, osobní automobily, surové železo a ocel, umělá a textilní vlákna, sklo a skleněné výrobky, chemické výrobky, barviva a papír. Novými položkami byly malopřůměrové pletací stroje, nákladní automobily, traktory a produkty anorganické chemie.

Pokračoval zejména dovoz potravinářských a zemědělských produktů a některých druhů surovin. Šlo o citrusy, bavlnu, tabák, suché plody, borité suroviny a chromovou rudu. V poslední době se rozšiřoval dovoz tureckého spotřebního zboží do ČR, a to nejen bavlněného textilu a kožené konfekce, ale např. i domácích elektrospotřebičů.

Dohoda o volném obchodu s Tureckem, která vstoupila v platnost 1.9. 1998, pozici českých exportérů většiny průmyslových výrobků srovnává s pozicí evropské konkurence. Standardní smluvní základna v hospodářské oblasti byla doplněna především dohodou o podpoře a ochraně investic a nejnověji (podepsána v r. 1999) i dohodou o zamezení dvojímu zdanění.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Turecké republiky o průmyslové spolupráci v oblasti obrany, Ankara, 28. 9. 1999.
- Smlouva mezi Českou republikou a Tureckou republikou o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu, Ankara, 12. 11. 1999.

- Rozhodnutí č. 1/1999 Společného výboru Dohody o volném obchodu mezi Českou republikou a Tureckou republikou,
Ankara, 30. 12. 1999.

Kulturní vztahy

Spolupráce v kulturní oblasti nebyla smluvně upravena, a její úroveň proto byla nízká. Turecká republika projevila zájem o sjednání kulturní dohody.

4. Vztahy k pobaltským zemím

Estonská republika

Estonsko, země intenzivně usilující o plnou integraci do evropských politických a hospodářských struktur, bylo jako kandidátská země první skupiny pro vstup do EU partnerem ČR při přípravě na členství.

V roce 1999 bylo rozhodnuto o zřízení ZÚ ČR v estonském hlavním městě Tallinnu.

Návštěvy představitelů ČR:

- 12. - 14. 5. 1999 - pracovní návštěva náměstka MZV M. Palouše - otevření honorárního konzulátu ČR v Tallinnu;
- 11. - 12. 6. 1999 - účast ministra zahraničních věcí J. Kavana na schůzce ministrů kandidátských zemí 5+1;
- 17. - 19. 10. 1999 - oficiální návštěva ministra zahraničních věcí J. Kavana.

Návštěvy představitelů Estonska:

- 19. - 20. 11. 1998 - návštěva náměstka estonského MZV M. Laanemäe.

Vzájemné ekonomické vztahy

_____Vzájemná obchodní výměna - rok 1998: vývoz 945 mil. Kč, dovoz 124 mil. Kč, obrát 1 mld Kč, bilance + 821 mil. Kč; rok 1999: vývoz 1,6 mld Kč, dovoz 1,3 mld Kč, obrát 3 mld Kč, bilance + 338 mil. Kč. Velmi žádaným výrobkem byly osobní automobily Škoda. Poměrně velké možnosti měl český vývoz spotřebního zboží, například textilu, konfekce, obuvi, bižuterie, skla apod., ale také další spolupráce dřevozpracujících firem, zejména v nábytkářském sektoru. Dovoz z Estonska tvořily potraviny, ryby, chemikálie, kůže, stroje a zařízení.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Rozhodnutí č. 2/1999 Společného výboru Dohody o volném obchodu mezi Českou republikou a Estonskou republikou,
Tallinn, 22. 11. 1999.

Kulturní vztahy

Kulturní i školská spolupráce se odvíjely na základě obnovovaných Programů kulturní, školské a vědecké spolupráce.

Litevská republika

Litva zaujímala postavení důležitého partnera ČR a byla mezi pobaltskými zeměmi jejím největším ekonomickým partnerem. V roce 1999 byla významně prohloubena spolupráce obzvláště v bezpečnostní oblasti. Mezi oběma zeměmi probíhal intenzivní politický dialog na vysoké úrovni. ČR podporovala zahrnutí Litvy mezi kandidáty na členství v Evropské unii.

Návštěvy představitelů ČR:

- 11. 11. 1998 - bilaterální schůzka předsedy PSP V. Klause s předsedou litevského parlamentu V. Landsbergisem (v rámci setkání předsedů zastupitelských sborů přidružených zemí);
- 16.-17. 3. 1999 - konzultace k bezpečnostním otázkám I. náměstka MZV O. Picka;
- 31. 5.-1. 6. 1999 - konzultace k EU náměstka MZV P. Teličky.

Návštěvy představitelů Litvy:

- 7. 12. 1998 - konzultace náměstka MZV pro integraci do EU G. Šerkšnyse;
- 27.-28. 5. 1999 - náměstek MZV A. Rimkunas mj. otevřel v Brně honorární konzulát Litevské republiky;
- 24.-25. 6. 1999 - kulatý stůl k bezpečnostním otázkám (první náměstek ministra obrany P. Malakauskas a náměstek MZV R. Bernotas);
- 28.-30. 6. 1999 - oficiální návštěva ministra obrany Č. Stankevičiuse;
- 21.-22. 9. 1999 - oficiální návštěva presidenta V. Adamkuse, doprovázeného mj. ministrem dopravy R. Didžiokasem a ministrem zdravotnictví R. Aleknou.

Vzájemné ekonomické vztahy

Obchodní výměna za rok 1998 dosáhla obratu 3,7 mld Kč, z toho vývoz ČR 3,4 mld Kč, dovoz 298 mil. Kč (aktivní saldo 3,1 mld Kč). V roce 1999 dosáhl obrat 3,8 mld Kč, z toho vývoz ČR 3,2 mld Kč, dovoz 530 mil. Kč (aktivní saldo 2,7 mld Kč). Tradičními vývozními komoditami ČR byly dopravní prostředky (např. trolejbusy, autobusy a osobní automobily), zemědělská technika, stavební stroje, ekologická zařízení, obuv, sklo a keramika, potraviny, léčiva aj. V dovozu z Litvy převažovaly len a lněná příze, bavlna, textilní výrobky, rybí konzervy, dřevo, dřevovláknité desky aj.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Smlouva o sociálním zabezpečení,
Praha, 27.5.1999;
- Dohoda o účasti litevského zdravotnického personálu v české polní nemocnici operující na Balkáně,
Praha, 29.6.1999.

Kulturní vztahy

Bilaterální kulturní vztahy měly vzestupnou tendenci a byly rozvíjeny na základě historických tradic a zájmu kulturních institucí obou států, které navazovaly přímé kontakty na komerční i nekomerční bázi. Úspěšně se realizovala partnerská spolupráce měst.

Lotyšská republika

Lotyšsko představovalo podobně jako ostatní pobaltské země důležitého politického a hospodářského partnera ČR. V roce 1999 byla započata intenzivní spolupráce v oblasti integrace do evropských politických a hospodářských struktur; ČR podporovala zahrnutí Lotyšska mezi kandidáty na členství v EU. Mezi oběma zeměmi byl veden intenzivní politický dialog.

Návštěvy představitelů ČR:

- 15.-16. 3. 1999 - bezpečnostní konzultace I. náměstka MZV O. Pícká;
- 2. 6. 1999 - konzultace náměstka MZV P. Teličky k problematice EU;
- 31.10.-2.11.1999 - oficiální návštěva předsedy vlády M. Zemana v doprovodu místopředsedy vlády P. Mertlíka, ministra zemědělství J. Fencla a MŠMT E. Zemana.

Návštěvy představitelů Lotyšska:

- 31.3.-2.4.1999 - oficiální návštěva ministra obrany G. V. Kristovskise;
- 10.-12. 5. 1999 - oficiální návštěva lotyšského prezidenta G. Ulmanise, doprovázeného ministrem zahraničí V. Birkavsem a ministryní kultury K. Pétersone;
- 20.- 23. 9. 1999 - oficiální návštěva předsedy Saeimy J. Straumeho.

Vzájemné ekonomické vztahy

V r. 1998 došlo k výraznému nárůstu obchodní výměny a celkový český vývoz se podařilo zvýšit o 123,6 % oproti předchozímu roku na 2 mld Kč. Dovoz činil 197 mil. Kč. Obrat dosáhl úrovně 2,2 mld Kč. Saldo pak činilo 1,8 mld Kč. V roce 1999 činil obchodní obrat 1,6 mld Kč při českém vývozu 1,4 mld Kč a dovozu 203 mil. Kč (aktivní saldo 1,2 mld Kč). ČR dodávala hlavně stroje, zařízení, dopravní prostředky, sklo; Lotyšsko především dřevo, textil a potraviny. V listopadu 1999 byla při ZÚ Riga otevřena informační a konzultační kancelář agentury CzechTrade.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Ujednání mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem obrany Lotyšské republiky o výměně informací a spolupráci v oblasti obranného výzkumu a vývoje,
Praha, 31. 3. 1999.
- Mezivládní dohoda o spolupráci v oblasti kultury,
Praha, 10. 5. 1999.
- Mezivládní dohoda o leteckých službách,
Praha, 10. 5. 1999.
- Ujednání mezi ministerstvy obrany o ochraně utajovaných skutečností,
Praha, 10. 5. 1999.
- Dohoda o spolupráci v oblasti zemědělství,

Riga, 1.11.1999.

- Dohoda o spolupráci na úseku ochrany rostlin,
Riga, 1.11.1999.

- Smlouva mezi ministerstvy školství o spolupráci v oblasti školství a vědy na léta
1999 - 2001,
Riga, 1.11.1999.

- Společné prohlášení premiérů o rozvoji vzájemných vztahů,
Riga, 1.11.1999.

- Rozhodnutí č. 1/1999 Společného výboru Dohody o volném obchodu mezi Českou
republikou a Lotyšskou republikou,
Riga, 13.12. 1999.

Kulturní vztahy

Česká kultura se systematicky prezentovala řadou akcí, např. výstavou z díla
Alfonse Muchy v listopadu 1999. U příležitosti 80. výročí založení Lotyšska bylo v
Praze 15.11.1998 otevřeno na ZÚ Lotyšska kulturní středisko. Od počátku školního
roku 1999/2000 působila v Rize lektorka českého jazyka, vyslaná MŠMT ČR.

5. Vztahy ČR ke Svatému stolci

5. Vztahy ČR ke Svatému stolci

5. Vztahy ČR ke Svatému stolci

Městský stát Vatikán

Městský stát Vatikán (z mezinárodně právního pohledu Svatý stolec) je sice nejmenším státním útvarem světa, ale zároveň se opírá o rozsáhlou komunitu věřících hlásících se ke katolické církvi, o státní doktrínu starší více než půldruhého tisíciletí a o tradice a hodnoty, na kterých dodnes stojí značná část civilizace.

V roce 1999 bylo dosaženo konsenzu v otázce základního rámce budoucí dvoustranné smlouvy.

Návštěvy představitelů ČR:

- 23. 6. 1999 - delegace zahraničního výboru PSP jednala s tajemníkem pro styky se státy (ministr zahraničí) J. L. Tauranem;
- 17. - 19. 12. 1999 - státní návštěva prezidenta V. Havla v doprovodu ministra kultury P. Dostála (mj. předání českého vánočního stromu papeži Janu Pavlovi II.).

Kulturní vztahy

Součástí slavnostního předání českého vánočního stromu, včetně tradičních vánočních ozdob, 18.12. 1999 na náměstí sv. Petra byl i kulturní program.

6. Vztahy České republiky k zemím východní a jihovýchodní Evropy

6. Vztahy České republiky k zemím východní a jihovýchodní Evropy

6. Vztahy České republiky k zemím východní a jihovýchodní Evropy

Albánská republika

Role Albánie při řešení krizových otázek balkánského regionu a specificky kosovského konfliktu neustále roste. Významu, který ČR přikládá vztahům s Albánií a jejímu geopolitickému postavení, odpovídala i vysoká intenzita bilaterálních styků mezi oběma zeměmi.

Návštěvy představitelů ČR

- 8. - 9. 4. 1999 místopředseda vlády E. Lánský;
- 13. - 5. 1999 ministr zahraničních věcí J. Kavan spolu s místopředsedkyní PSP P. Buzkovou;
- 27. 6. 1999 - prezident ČR V. Havel v doprovodu ministra obrany V. Vetchého.

Návštěvy představitelů AR

- 30. 9. - 3. 10. 1999 ČR navštívil ministr veřejného hospodářství a privatizace Y. Buffi.

V době kosovského konfliktu se ČR zapojila do aktivit NATO vysláním 6. polní nemocnice do sil AFOR v AR. Aktivně se podílela i na humanitární pomoci Albánii. Darem byla poskytnuta vojenská polní nemocnice s adekvátním zařízením. Po ukončení uprchlické vlny bylo albánské civilní ochraně odevzdáno vybavení uprchlického tábora. Po linii nevládních organizací byla poskytnuta značná materiální pomoc.

V rámci asistenčního programu Západoevropské unie na pomoc albánské policii (MAPE) vyslala ČR dlouhodobě do AR dvoučlenný lékařský tým.

Vzájemné ekonomické vztahy

Nehledě na poměrně nízký objem vzájemné obchodní výměny (1999: dovoz 15,9 mil. Kč, vývoz 589,5 mil. Kč) a přes stále složitou vnitropolitickou a ekonomickou situaci Albánie byla a zůstává perspektivním obchodním partnerem, zejména s přihlédnutím k tradičně dominantnímu postavení naší techniky na albánském trhu. Legislativní rámec pro rozvoj hospodářských vztahů byl vytvořen podepsáním základních dohod ekonomického charakteru.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda o spolupráci mezi MO obou zemí,
Tirana, 27. 6. 1999.

Běloruská republika

Běloruská republika představuje důležitý region spojující Rusko s Polskem a západní Evropou. Vzájemné česko-běloruské vztahy nebyly v hodnoceném období zatíženy otevřenými problémy. Běloruská republika patřila k významným obchodně-

ekonomickým partnerům ČR. Nestandardní vývoj vnitropolitické situace v Bělorusku však nepříznivě ovlivnil politickou rovinu vzájemných vztahů, což se promítlo do minimálního počtu kontaktů mezi nejvyššími představiteli obou zemí. Byly udržovány bilaterální kontakty především po pracovní linii a v oblastech společného zájmu. Postup České republiky byl koordinován se stanoviskem Evropské unie. Česká republika vyjadřovala zájem na upevňování běloruské státnosti a rozvoji standardních vztahů se svrchovaným a demokratickým Běloruskem a dávala najevo, že k aktivizaci politického dialogu mezi oběma zeměmi by přispěl příznivý vývoj v přípravě ekonomických i politických reforem a zlepšení situace v oblasti dodržování lidských práv a základních svobod v Bělorusku.

Návštěvy představitelů ČR:

- 23. - 25.11. 1999 navštívila Bělorusko delegace zahraničního výboru PSP ČR.

Návštěvy představitelů Běloruské republiky:

- 24. 6. 1999 - při příležitosti karlovarské schůzky Středoevropské iniciativy ČR navštívil ministr zahraničních věcí Běloruska U. Latypov.

Vzájemné ekonomické vztahy

Bělorusko bylo pro ČR z hlediska českého exportu perspektivním obchodně-ekonomickým partnerem. I když se v roce 1998 v souvislosti s ruskou finanční krizí a jako přímý důsledek provázanosti ekonomik Ruska a Běloruska snížila vzájemná obchodní výměna mezi ČR a Běloruskem (vývoz 1,9 mld Kč, dovoz 684 milionů Kč, obrat 2,6 mld Kč), existoval oboustranný zájem na dalším rozvoji obchodních a ekonomických vztahů. Problém zvýšení exportu do Běloruska byl limitován zejména nedostatkem platebních prostředků v Bělorusku při nekonvertibilitě místní měny. V roce 1999 činil vývoz 1,9 mld Kč, dovoz dosáhl hodnoty 985 mil. Kč. Obrat činil 2,8 mld Kč, bilance ve prospěch ČR 915 mil. Kč.

Těžištěm českého vývozu byly stroje a přepravní zařízení, chemikálie a chemické výrobky, tržní výrobky (tř. 6), potraviny a živá zvířata. V dovozu z Běloruska dominovaly textilní příze, kovové výrobky, chemikálie a chemické výrobky, různé průmyslové výrobky, stroje a přepravní zařízení.

V Bělorusku přetrvával zájem o české zboží, ale z důvodu nižší technické úrovně běloruského zboží, stejně jako jeho kvality, byly barterové operace ojedinělé (viz rozdíl mezi dovozem a vývozem) a jedinou cestou zůstal prodej za volně směnitelné měny.

I přesto existoval prostor k další aktivizaci vzájemné spolupráce, připravovaly se mimo jiné významné investiční projekty českých podniků v Bělorusku ve spolupráci s Českou exportní bankou a pojišťovnou EGAP.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda mezi Ministerstvem zdravotnictví České republiky a Ministerstvem zdravotnictví Běloruské republiky o spolupráci v oblasti zdravotnictví a lékařské vědy, Praha, 7. 12. 1998.

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Běloruské republiky o leteckých službách,
Praha, 5. 5. 1999.

- Protokol o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvem zahraničních věcí Běloruska,
Praha, 22. 6. 1999.

Kulturní vztahy

Kulturní styky probíhaly na nevládní úrovni za pomoci českého zastupitelského úřadu. Příspěvkem k rozvoji kulturních styků byla úspěšná účast běloruských dětí na jednotlivých ročnících Mezinárodní dětské výtvarné výstavy "Lidice". Značně omezené byly styky v oblasti školství.

Bosna a Hercegovina

Vztahy mezi ČR a BaH lze charakterizovat jako korektní a věcné. ČR si je vědoma významu a role BaH v regionu jihovýchodní Evropy. Aktivně se podílela na stabilizaci vnitropolitických a bezpečnostních poměrů v BaH. Česká jednotka SFOR v síle jednoho praporu, dislokovaná v osadách Donja Ljubija a Bosanska Krupa, se těšila všeobecnému respektu a byla velmi dobře hodnocena.

Návštěvy představitelů ČR:

- v srpnu 1998 navštívil českou jednotku SFOR ministr obrany V. Vetchý;
- 31. 8. 1998 se slavnostního zahájení montáže vozů Škoda Felicia v Sarajevu zúčastnil ministr průmyslu a obchodu ČR M. Grégr;
- 30. 7. 1999 se prezident V. Havel a ministr zahraničí J. Kavan zúčastnili summitu Paktu stability; V. Havel při této příležitosti navštívil českou jednotku SFOR;
- 13. 9. 1999 - české vojáky navštívil ministr zahraničních věcí J. Kavan ;
- 4. - 5. 10 1999 - český kontingent SFOR navštívil ministr obrany V. Vetchý, který v Sarajevu poprvé oficiálně jednal s ministry obrany Federace BaH a Republiky srbské.

Návštěvy představitelů Bosny a Hercegoviny:

- 5. - 6. 11. 1999 se pražského summitu SEI zúčastnili tři nejvyšší představitelé Rady ministrů BaH, H. Silajdžič, S. Mihailovič a N. Tomič, spolu s ministrem zahraničních věcí J. Prličem.

Vzájemné ekonomické vztahy

Ekonomické vztahy se úspěšně rozvíjely. Po uzavření Daytonských dohod, kdy se díky významné donátorské pomoci konsolidovala finanční situace řady hospodářských subjektů v BaH, se podařilo vrátit na bosenský trh některé tradiční české exportéry (Škodaexport, ČKD). Obchodní výměna neustále rostla, přičemž český vývoz mnohonásobně převažoval nad dovozy z BaH. V roce 1998 činil obrat vzájemného obchodu 1,6 mld Kč, z čehož vývoz do BaH představoval 1,5 mld Kč a dovoz 69,74 mil. Kč. V roce 1999 obrat obchodní výměny dosáhl částky 1,7 mld Kč, při hodnotě dovozu 41,8 mil. Kč a vývozu ve výši 1,6 mld Kč.

Nejperspektivnějším českým vývozcem do BaH se stala ŠkodaAuto, dodávající montážní sady automobilů Felicia. K významným položkám vývozu ČR do BaH se dále řadily energetika, městská hromadná doprava, těžká metalurgie, potraviny a výrobky chemického průmyslu. V dovozu z BaH dominovaly výrobky oděvního a obuvnického průmyslu, komponenty pro železniční vozidla, hliníkový šrot a keramické izolátory. Spolupráce v oblasti investic byla malá. Dosud jedinou českou investicí v BaH byla společná montáž osobních vozidel Škoda.

Kulturní vztahy

Kulturní spolupráce byla limitována finančními možnostmi. Bosenské kulturní instituce projevovaly značný zájem o navazování styků s partnery v České republice.

Bulharská republika

Bulharsko je stabilizovaná země jihovýchodní Evropy a důležitá součást euroatlantického prostoru. Styčnými body česko-bulharských bilaterálních vztahů jsou členství v CEFTA a SEI, proces integrace do EU a euroatlantická spolupráce. ČR s Bulharskem rozvíjela intenzivní styky, probíhal politický dialog a rozvíjely se ekonomické vztahy.

Návštěvy představitelů ČR:

- 10. - 12. 1. 1999 - setkání náčelníků generálních štábů obou armád v Sofii;
- 17. - 18. 3. 1999 - oficiální návštěva premiéra M. Zemana v Sofii. Jednalo se o první bilaterální setkání předsedů vlád obou zemí po roce 1989. Českého premiéra doprovázeli ministři české vlády M. Grégr, I. Svoboda a J. Fencel;
- 9. - 11. 4. 1999 - Sofii navštívila předsedkyně Senátu PČR L. Benešová, která se zúčastnila multilaterálního setkání předsedů Parlamentů přidružených zemí s předsedou Evropského parlamentu;
- 24. - 31. 7. 1999 Bulharsko oficiálně navštívil ministr obrany V. Vetchý;
- 23. - 26. 8. 1999 navštívil Bulharsko prezident NKÚ ČR L. Voleník;
- 22. - 24. 11. 1999 jednal v Sofii ministr vnitra V. Grulich.

Návštěvy představitelů BR:

- 20. - 21. 1. 1999 se v Praze setkali předsedové zahraničních výborů obou parlamentů;
- 24. - 26. 11. 1999 navštívil Prahu místopředseda vlády Bakardžiev. Zúčastnil se fóra "Energie 2000".

Vzájemné ekonomické vztahy

V 90. letech se objem obchodní výměny stabilizoval v rozpětí 2,5-3 mld Kč. K výraznému nárůstu došlo v roce 1998 nad úroveň 4 mld Kč. K tomuto vzestupu napomohlo zejména postupné využívání režimu volného obchodu i zlepšující se podmínky v Bulharsku, včetně finanční stabilizace; v neposlední řadě také skutečnost, že české firmy projevovaly zvýšený zájem o bulharský trh. Za rok 1999

činil objem obchodní výměny 4,1 mld Kč, přičemž vývoz ČR dlouhodobě tvoří cca 4/5 obratu.

Na českém vývozu se v posledních letech nejvíce podílely hutnické výrobky, lněné tkaniny, osobní automobily, součásti traktorů, osobních a nákladních motorových vozidel, součásti jeřábů, vozíků, zdviháků, pneumatiky, převodové hřídele, radiátory, kotle k ústřednímu topení, textilie, papír, léky a mléčné výrobky. V roce 1998 došlo k výraznému nárůstu vývozu pneumatik, které se staly nejvýznamnější položkou vývozu. Dovoz z Bulharska představovaly především části a součásti dopravních prostředků, zinek, měď, vozíky s manipulačním zařízením, součásti rypadel, buldozerů, některé hutnické výrobky, chemikálie, části telefonní techniky, zelenina, vína a tabák.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Smlouva o sociálním zabezpečení,
25. 11. 1998.

- Dohoda mezi Českou republikou a Bulharskou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic,
Sofie, 17. 3. 1999.

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Bulharské republiky o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, terorismu a dalším druhům nebezpečné trestné činnosti,
Sofie, 17. 3. 1999.

- Dohoda o vzájemném zaměstnávání občanů obou zemí,
6. 12. 1999.

Kulturní vztahy

Základním dokumentem pro oblast kulturní, školské a vědecké spolupráce mezi ČR a BR byla Dohoda mezi vládou ČSSR a vládou BLR o kulturní a vědecké spolupráci z roku 1978. Vědeckou spolupráci upravovala Dohoda o vědecké spolupráci mezi Akademiemi věd ČR a BR z roku 1993. Bulharsko bylo zahrnuto do seznamu zemí, kterým česká vláda nabízí vládní stipendium - jedno místo pro VŠ studium a jedno pro postgraduální studium.

FYROM - Bývalá jugoslávská republika Makedonie

Bývalá jugoslávská republika Makedonie usilovala o vytvoření stabilní demokratické země s aspirací stát se modelem etnické tolerance. Dramatický vývoj v regionu těžce zasáhl její ekonomiku.

Svoji roli zde sehrál i fakt, že před získáním nezávislosti byla nejméně vyspělou republikou bývalé SFRJ. Makedonie se v počátku kosovské krize navíc

potýkala s velkým přílivem kosovských uprchlíků, jejichž počet se rovnal 11% makedonské populace.

Návštěvy představitelů Makedonie:

- 21. 6. 1999 - návštěva makedonského prezidenta K. Gligorova v ČR.

Vzájemné ekonomické vztahy

Rezervy ve vzájemných vztazích existovaly jak v oblasti legislativy, tak i v oblasti obchodní výměny, kde dosažené výsledky neodpovídaly ani zájmu obou zemí, ani jejich potenciálu. Vzájemná obchodní výměna v roce 1999 činila 547,5 mil. Kč. Dobrou šancí pro oživení ekonomické spolupráce se staly projekty v rámci Paktu stability, kde je Makedonie přímým příjemcem pomoci ze strany EU.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Protokol mezi vládou České republiky a makedonskou vládou o sukcesi do smluv, Skopje, 6. 12. 1999.

Chorvatská republika

Chorvatsko představuje pro ČR potenciálně významného hospodářského partnera a ekonomické nástupiště do regionu. Obě země vzájemně deklarovaly, že mezi nimi nejsou otevřené otázky. Intenzivně se rozvíjela smluvní základna. Relace byla přesto negativně zatížena nacionalistickou politikou bývalého prezidenta F. Tudžmana.

Mezi zahraničně-obchodními partnery ČR bylo Chorvatsko v roce 1998 na 24. a v roce 1999 na 25. místě.

Návštěvy představitelů ČR:

- 20. - 21. 11. 1998 jednal v Záhřebu v rámci summitu SEI premiér M. Zeman se svým protějškem Z. Matešou a ministr zahraničních věcí J. Kavan s rezortním kolegou M. Graničem. V průběhu rozhovorů bylo nalezeno řešení otázky clearingového dluhu CHR;

- listopad 1998 - v rámci summitu SEI proběhlo Zasedání Parlamentního shromáždění SEI za účasti delegace obou komor českého parlamentu. Českou delegaci na Hospodářském fóru Iniciativy vedl ministr M. Grégr;

- 29. 4. 1999 navštívil Chorvatsko ministr zemědělství J. Fencel;

- 13. - 14. 7. 1999 navštívil Chorvatsko ministr obrany V. Vetchý;

- 28. - 30. 10. 1999 jednal v Chorvatsku s ministrem turistiky I. Herakem ministr pro místní rozvoj J. Císař o turistické bilaterální výměně.

Návštěvy představitelů Chorvatské republiky:

- 22. 1. 1999 - ministr zahraničí CHR M. Granič;

- 12. - 14. 4. 1999 jednal a otevřel chorvatskou hospodářskou výstavu v Praze ministr hospodářství CHR Porges;

- 5. - 6. 11. 1999 se v rámci summitu SEI v Praze setkali předsedové vlád obou

zemí.

Vzájemné ekonomické vztahy

Ze států bývalé Jugoslávie bylo Chorvatsko po Slovinsku naším druhým nejvýznamnějším partnerem. V této oblasti se CHR řadila na 24. místo s podílem 0,4% na celkové obchodní výměně ČR. Vlivem hospodářského poklesu v CHR došlo v letech 1998 - 1999 i k poklesu vzájemné obchodní výměny. V roce 1998 činil obrát vzájemného obchodu cca 6,6 mld Kč, přičemž saldo obchodní výměny bylo výrazně ve prospěch České republiky (vývoz 5,3 mld Kč, dovoz 1,3 mld Kč). Tento trend pokračoval i v roce 1999, kdy došlo k dalšímu poklesu obchodní výměny. Obrát dosáhl výše 5,8 mld Kč, z toho vývoz ČR činil 4,7 mld Kč a dovoz 1,1 mld Kč.

Mezi nejvýznamnější položky vývozu ČR do Chorvatska patřily výrobky černé metalurgie, silniční vozidla (2.700 osobních automobilů a 900 traktorů v roce 1998), stroje a zařízení, kovoobráběcí stroje, papír a papírenské výrobky a živá zvířata. V dovozu z Chorvatska dominovala elektrická zařízení, neželezné kovy, léčiva a farmaceutické výrobky, ryby a chemikálie. Výše vzájemných investic se pohybovala řádově ve zlomcích procent a nebyla uváděna v žádných statistikách.

Jediný problém představoval clearingový dluh Chorvatska vůči ČR (a SR) v celkové výši 4,4 mil. clg. USD.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Chorvatské republiky o spolupráci ve veterinární oblasti,
Praha, 3. 12. 1998.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Chorvatské republiky o spolupráci v oblasti ochrany rostlin,
Praha, 3. 12. 1998.
- Dohoda o technické, vědecké a ekonomické spolupráci v oblasti zemědělství mezi Ministerstvem zemědělství České republiky a Ministerstvem zemědělství a lesnictví Chorvatské republiky,
Praha, 3. 12. 1998.
- Smlouva mezi Českou republikou a Chorvatskou republikou o sociálním zabezpečení,
Praha, 22. 1. 1999.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Chorvatské republiky o leteckých službách,
Praha, 22. 1. 1999.
- Smlouva mezi Českou republikou a Chorvatskou republikou o zamezení dvojímu zdanění v oboru daní z příjmu a z majetku,
Praha, 22. 1. 1999.

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Chorvatské republiky o vzájemné pomoci v celních otázkách,
Praha, 3. 11. 1999.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Chorvatské republiky o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, terorismu a dalším druhům nebezpečné trestné činnosti,
Praha, 30. 11. 1999.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Chorvatské republiky o předávání a přebírání osob na státních hranicích,
Praha, 30.11. 1999.
- Protokol mezi Ministerstvem vnitra České republiky a Ministerstvem vnitra Chorvatské republiky k provádění Dohody mezi vládou České republiky a vládou Chorvatské republiky o předávání a přebírání osob na státních hranicích,
Praha, 30.11. 1999.

Kulturní vztahy

V kulturní oblasti převažovaly akce menšího charakteru. Velvyslanectví ČR v Chorvatsku uspořádalo několik menších výstav a setkání s českými umělci. Velkou péči věnovalo spolupráci s krajskou komunitou, která je nejpočetnější českou krajskou skupinou v jihovýchodní Evropě (cca 16.000 deklarovanych občanů české národnosti).

Kazašská republika

Kazachstán je rozlohou největší z nových republik Střední Asie. Značné přírodní bohatství společně s postupnou transformací ekonomiky na tržní systém vytvořily základ pro další rozvoj země. Kazašská republika je makroekonomicky stabilizovaná, se značným potenciálem průmyslového a zemědělského rozvoje, což ji pro nás činilo významným ekonomickým partnerem. Hospodářská spolupráce zaujímala prioritní místo v česko-kazašských vztazích rovněž s ohledem na různou regionální příslušnost obou zemí. ČR jako významný exportér investičních celků opakovaně vyjádřila zájem na dalším rozvoji této spolupráce.

Návštěvy představitelů ČR:

- 18. - 20. 4. 1999 se na pozvání předsedy kazašské vlády N. Balgimbajeva uskutečnila oficiální návštěva předsedy vlády ČR M. Zemana v Kazachstánu v doprovodu ministra průmyslu a obchodu a ministra dopravy a spojů.

Návštěvy představitelů Kazašské republiky:

- 26. - 27. 5. 1998 navštívila ČR delegace ministerstva obrany Kazachstánu, vedená ministrem obrany M. Altynbajevem.

Vzájemné ekonomické vztahy

Kazachstán je tradičním obchodním partnerem ČR. Původní pokles objemu výměny zboží se v roce 1996 zastavil díky nárůstu dovozu z ČR. V roce 1998 dosáhla ČR aktivní bilanci ve výši 915 mil. Kč. V uvedeném období byl dosažen zatím nejvyšší objem českého exportu do Kazachstánu (1,6 mld Kč) a rovněž nejvyšší obrat (2,4 mld Kč). Dovoz z Kazachstánu do ČR činil v roce 1998 743 mil. Kč. Obchodní výměna v roce 1999 byla dána následujícími údaji: dovoz 1,2 mld Kč; vývoz 947,2 mil. Kč; obrat 2,1 mld Kč; bilance - 273,7 mil. Kč.

Hlavní položky v českém vývozu tvořily stroje a zařízení (40%), různé průmyslové výrobky (19%) a tržní výrobky tříděné (5%). V dovozu z Kazachstánu převládaly chemikálie, minerální paliva (55%) a suroviny (5%).

Pro české firmy se jako perspektivní jevila účast na obnově ropného a plynárenského průmyslu, hutnictví, dopravních infrastruktur a energetiky a na modernizaci strojírenství. Atraktivní byla rovněž případná účast na řešení otázek městské, meziměstské a mezinárodní dopravy (tramvaje, trolejbusy, železnice) a na výstavbě montážních závodů v rámci vybraných projektů podporovaných kazašskou vládou. Šance nabízela také výstavba nového hlavního města Astany.

Některé české podnikatelské subjekty již zahájily jednání o konkrétních projektech, řada kontraktů byla uzavřena, další byly rozpracovány (projekt řešení městské dopravy v Almaty, spojený s dodávkou 100 ks trolejbusů ze Škody Plzeň, výstavba elektrárny v Uralsku, projekt výstavby rychlostní železnice mezi novým hlavním městem Astanou a Almaty).

Růstu obchodní výměny by měla napomoci úvěrová linka českých bank Kazachstánu ve výši 30 milionů USD, která má být využita zejména na export českých výrobních zařízení, dopravních prostředků a dalších strojírenských výrobků.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

Premiéři ČR a Kazachstánu M. Zeman a N. Balgimbajev podepsali 19. 4. 1999 v Astaně Společné prohlášení o výsledcích jednání delegací vlády ČR a vlády Kazašské republiky o dalším rozvoji vzájemně výhodné spolupráce.

Smlouva mezi Českou republikou a Kazašskou republikou o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu a z majetku (Almaty, 9.4.1999, v platnost vstoupila dne 29.10.1999).

Kulturní vztahy

Česko-kazašské styky v oblasti kultury, vědy a školství byly zatím nedostatečné. Kulturní vztahy se omezily na oblast kinematografie a hudby. Kulturní aktivity zastupitelského úřadu ČR v Almaty se soustředily na prezentaci české filmové tvorby a děl českých skladatelů. ZÚ navázal spolupráci se Státní filharmonií Kazachstánu a se Státní konzervatoří v Almaty, jež se významně podílely na propagaci české hudby. Kontakty v oblasti školství se omezily na nabídku stipendijních míst ke studiu v ČR. Na školní rok 1998/99 bylo uděleno 5 vládních stipendií, pro školní rok 1999/2000 byla nabídnuta 3 místa. Spolupráce v oblasti vědy zatím neprobíhala. V řadě oborů se však objevily reálné předpoklady k obnově

oboustranně výhodné vědecké spolupráce mezi akademii věd a výzkumnými ústavy.

V Kazachstánu ke konci sledovaného období žilo přes 1000 osob českého původu (Akt'jubinsk, Borodinovka), většinou potomků Čechů, kteří do Kazachstánu přišli počátkem století z Ukrajiny a Moldavska, nebo sem byli po 2. světové válce přesídleni. Proces jejich přesídlování do ČR, zahájený v r. 1995, pokračoval i v uplynulých letech. Na jeho realizaci se podílely rovněž MV ČR (odbor pro uprchlíky) a Společnost Člověk v tísni při České televizi.

Kyperská republika

Česko-kyperské vztahy jsou korektní a bez otevřených problémů. Zařazení Kyperské republiky mezi kandidátské země EU vytvořilo nový rámec pro vzájemné styky. Mezi oběma zeměmi probíhal plodný politický dialog.

Návštěvy představitelů ČR:

- 22. - 23. 4. 1999 - návštěva místopředsedy vlády E. Lánského;
- 20. - 22. 5. 1999 - návštěva ministra průmyslu a obchodu M. Grégra a ministra financí I. Svobody.

Návštěvy představitelů Kyperské republiky:

- 19. - 21. 1. 1999 - návštěva kyperského ministra zahraničí I. Kasoulidese.

Vzájemné ekonomické vztahy:

ČR zaujímala podle objemu vzájemného obchodu 46. místo ze 176 sledovaných zemí. V roce 1998 i 1999 činil obrat téměř shodně 0,46 mld Kč při aktivním saldu ČR. Očekává se postupný růst obchodní výměny.

Ve zbožové struktuře vývozu z ČR převládaly stroje a elektrická zařízení, železo a ocel (stavební účely), dřevo (stavební účely), sklo a výrobky ze skla, plasty a chemikálie, tkaniny a textilní výrobky a papír. V dovozu z KR převládaly citrusové plody (55 % v roce 1998), výrobky tabákového průmyslu a farmaceutické výrobky.

Významnou součástí rozvoje obchodní spolupráce byla účast firem na mezinárodních veletrzích pořádaných v obou zemích.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Smlouva mezi Českou republikou a Kyperskou republikou o sociálním zabezpečení, Praha, 19. 1. 1999.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Kyperské republiky o sukcesi do dvoustranných smluv, sjednaná výměnou dopisů, Praha, 19. 1. 1999.

Kulturní vztahy

Smluvním základem rozvoje vztahů v kulturní oblasti byla Dohoda o spolupráci v oblasti kultury, vědy a školství z r. 1971. Kulturní odbor MZV Kypru předal k posouzení české straně návrh Prováděcího programu. Pro přijetí tohoto návrhu neexistují na straně ČR překážky.

Maltská republika

Malta patří přes nevelké teritoriální a lidské zdroje především vzhledem k vyspělosti své ekonomiky a značné kompatibilitě své legislativy s evropským systémem k předním kandidátům na členství v Evropské unii. Obě země spolupracovaly v oblasti příprav na vstup do EU.

Návštěvy představitelů Malty:

- 1. - 4. 2. 1999 - náměstek MZV (od dubna 1999 ministr) J. Borg;
- 10. - 15. 5. 1999 - premiér E. Fenech Adami u příležitosti Týdne maltské kultury v Praze (setkání mj. s prezidentem V. Havlem a premiérem M. Zemanem).

Vzájemné ekonomické vztahy

V r. 1998 činil obrat vzájemného obchodu 188 mil. Kč. (vývoz ČR 129 mil. Kč, dovoz 59 mil. Kč, aktivní saldo 70 mil. Kč), v roce 1999 činil obrat vzájemného obchodu 199 mil. Kč (vývoz ČR 129 mil. Kč, dovoz 70 mil. Kč, aktivní saldo 59 mil. Kč). V dovozu zboží z Malty do ČR jsou nejvíce zastoupeny elektronické integrované obvody, mikrosoustavy, tiskařské stroje, netkané přize, výrobky z vulkanizovaného kaučuku a sestavy k brýlím. Ve vývozu z ČR na Maltu dominují osobní automobily Škoda (v r. 1998 cca 800 vozů), textilní přize, tkaniny, náhradní díly, příslušenství motorových vozidel, hudební nástroje, elektromechanické nářadí a léčiva.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

V dubnu 1999 byla výměnou nót potvrzena sukcese do smluv uzavřených mezi Maltou a ČSSR a Maltou a ČSFR (nóta MZV ČR z 28. 10. 1998 a odpovědní maltská nóta z 28. 4. 1999).

Kulturní vztahy

Největšími kulturními akcemi ve sledovaném období byly Český týden na Maltě 2. 10. - 10.10. 1998 (mj. za účasti Pražského komorního baletu) a Týden Malty v Praze 11.-18.5.1999 (mj. výstava jedinečných, až 7000 let starých archeologických nálezů na Pražském Hradě). V oblasti školství probíhá každoroční výměna 2 účastníků jazykových kurzů (čeština-angličtina).

Moldavská republika

Moldavská republika je státem jihovýchodní Evropy, který vznikl osamostatněním bývalé svazové republiky SSSR v procesu jeho rozpadu. Pozvolna konsoliduje svoji státnost a nezávislost. Hraje důležitou roli v evropském

bezpečnostním systému. Zasedání ministrů zahraničních věcí členských států SEI v Karlových Varech 24. 6. 1999 rozhodlo o vyslání zjišťovací mise (Fact-Finding Mission) Trojky SEI do Moldavské republiky. Mise se uskutečnila ve dnech 29. - 30. 9. 1999. Vedl ji M. Palouš, náměstek ministra zahraničních věcí ČR - předsednické země SEI v r. 1999. Zjištění mise posloužila jako podklad k prohlášení k situaci v Podněstří, vydanému na summitu SEI v Praze.

Návštěvy představitelů RM:

- 10. - 12. 12. 1998 navštívila ČR delegace vedená ministrem spravedlnosti RM I. Padurarem. Jednalo se o akci organizovanou po linii UNHCR;
- 11. - 13. 5. 1999 - návštěva místopředsedy vlády RM A. Muravského v Praze.

Vzájemné ekonomické vztahy

Přestože dosavadní objem obchodní výměny ČR s Moldavskem byl nízký a neodpovídal vzájemným možnostem, měl stoupající tendenci. V roce 1998 činil obrát 0,47 mld Kč a v roce 1999 pak 0,4 mld Kč, přičemž jeho 90 % tvořil export ČR. Vzájemná obchodní výměna byla nově podpořena dohodami o obchodně-ekonomické spolupráci, o zamezení dvojímu zdanění a o podpoře a ochraně investic.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda o ekonomické a obchodní spolupráci,
Praha, 12. 5. 1999.

- Dohoda o zamezení dvojímu zdanění,
Praha, 12. 5. 1999.

- Dohoda o podpoře a ochraně investic,
Praha, 12. 5. 1999.

Kulturní vztahy

Kulturní vztahy nebyly smluvně podchyceny a probíhaly zcela autonomně. Jejich celkový rozměr byl malý.

Rumunsko

_____ Rumunsko je tradičním českým partnerem v regionu jihovýchodní Evropy. Styčnými body bilaterálních vztahů bylo členství v CEFTA a SEI, proces integrace do EU a euroatlantická spolupráce. Relace byla intenzivní a plodná. ČR podporovala začlenění Rumunska mezi kandidátské země EU a jeho přijetí do NATO.

Návštěvy představitelů ČR:

- 10. - 14. 10. 1998 navštívil Rumunsko předseda Senátu PČR P. Pithart;
- 18. - 19. 3. 1999 v Rumunsku jednal premiér M. Zeman v doprovodu ministrů zemědělství, financí a průmyslu a obchodu;
- 26. - 29. 5. 1999 navštívil Rumunsko místopředseda vlády P. Rychetský;
- 23. - 24. 11. 1999 - návštěva delegace zahraničního výboru PSP ČR vedená jeho předsedou L. Zaorálkem;
- 24. - 25. 11. 1999 se uskutečnila návštěva ministra vnitra V. Grulichy;
- 5. - 8. 12. 1999 - delegace zahraničního výboru Senátu, vedená místopředsedou Krámkem.

Návštěvy představitelů Rumunska:

- 26. - 27. 10. 1998 navštívil ČR ministr obrany V. Babiuc;
- 2. - 5. 11. 1998 uskutečnil návštěvu ministr zahraničních věcí A. Plešu;
- 8. - 10. 11. 1999 - návštěva předsedy Senátu rumunského parlamentu P. Romana.

Vzájemné ekonomické vztahy

Od roku 1994 docházelo k trvalému růstu obchodu. Obchodní bilance zároveň trvale vykazovala vysoce aktivní saldo pro ČR. V roce 1998 obrat činil 6,6 mld Kč. Za rok 1999 došlo k poklesu na 5,6 mld Kč, přičemž export ČR trvale přesahoval 4/5 obratu.

Mezi komodity nejvíce exportované z ČR do Rumunska v roce 1998 patřily spotřební zboží, chemikálie, stroje a přepravní zařízení a potraviny. Jednalo se o pneumatiky a kordy pro pneumatiky a výrobky z plastů (podíl na exportu 17,6%), kovy a kovové výrobky (12,11%), chemické výrobky (11,5%), stroje a elektrická zařízení (11%), motorová vozidla a dopravní prostředky (7,92%), dřevovina, papír a kartonový papír (7,57%), textilní materiály a textilní výrobky (7,88%). Naopak na dovozu do ČR z Rumunska se podílely nejvíce nábytkářské zboží a sportovní potřeby (22,9%), dřevo a dřevěné uhlí (12,8%), kovy a kovové výrobky (11,43%), textilní materiály a textilní výrobky (9,5%), chemické výrobky (9,2%).

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda o spolupráci v sanito-veterinární oblasti, Bukurešť, 18. 3. 1999.

- Dohoda o spolupráci v oblasti ochrany rostlin, Bukurešť, 18. 3. 1999.

Kulturní vztahy

V červnu 1998 bylo uzavřeno mezirezortní Ujednání mezi ministerstvy školství ČR a Rumunska o spolupráci v oblasti školství na léta 1998-2000, které, mimo jiné, umožňuje studium na státních VŠ obou smluvních stran za finančních podmínek platných pro vlastní občany.

V Rumunsku žije 5500 českých krajanů, potomků českých vystěhovalců, kteří se od dvacátých let minulého století usazovali převážně v jižním Banátu. Česká menšina v Rumunsku je dnes pravděpodobně nejautentičtější českou komunitou v zahraničí. Pokračovala realizace programu mimořádné pomoci krajské komunitě (zahájen v r. 1995), zaměřeného na opravy českých škol a kulturních center v oblasti, opravy přístupových cest do českých obcí, telefonizaci těchto obcí a zpřístupňování zdravotní péče jejich obyvatelům.

Ruská federace

Rusko, i přes složité vnitřní sociálně-ekonomické problémy a pomalý postup

při realizaci reformy v zemi, zůstávalo svým geopolitickým postavením a celkovým potenciálem jedním z významných subjektů mezinárodních vztahů. Zvláštní význam mělo stálé členství RF v RB OSN i postavení Ruska jako druhé největší globální jaderné mocnosti. Rusko bylo významnou součástí fungování evropské a světové bezpečnostní architektury; udržovalo si i nadále důležitý vliv na řešení většiny rozhodujících otázek mezinárodních vztahů.

Relace vzájemných vztahů s RF s důrazem na obchodně-ekonomickou, zahraničněpolitickou a bezpečnostní oblast představovala důležitou součást orientace české zahraniční politiky. Politické kontakty v uplynulém období byly v souvislosti se vstupem ČR, PR a MR do NATO a zásahem Aliance vůči SRJ poněkud utlumeny. Rusko patřilo k našim významným obchodním a ekonomickým partnerům. Zvýšená pozornost byla proto věnována možnostem rozvoje hospodářských vztahů, rozšíření obchodně-ekonomické spolupráce a odstranění překážek vzájemného obchodu.

Pozice Ruska na zahraničním obchodu ČR poklesla z 6. místa v roce 1998 na 9. místo v 1999.

Návštěvy představitelů ČR:

- 20. - 21. 8. 1998 uskutečnil předseda Senátu PČR P. Pithart pracovní návštěvu Moskvy u příležitosti vzpomínkových akcí pořádaných v souvislosti s 30. výročím událostí srpna 1968;
- 5. - 6. 9. 1998 uskutečnil na pozvání moskevské pobočky Carnegie Endowment soukromou návštěvu Moskvy předseda Poslanecké sněmovny PČR V. Klaus;
- 15.- 16. 10. 1998 - konzultace I. náměstka MZV ČR O. Picka v Moskvě;
- 17. 12. 1998 uskutečnil pracovní návštěvu Moskvy místopředseda vlády ČR P. Mertlík. V průběhu návštěvy byla podepsána dohoda o spolupráci mezi podniky Škoda Auto a Ižmaš;
- 25. - 26. 3. 1999 - v Moskvě proběhlo pravidelné zasedání Mezivládní komise pro obchodně-ekonomickou a vědecko-technickou spolupráci. Delegaci ČR na jednání vedl předseda české části komise - ministr průmyslu a obchodu ČR J. Grégr;
- 15. - 16. 4. 1999 - jednala v Moskvě vládní delegace ČR, vedená premiérem M. Zemanem, a to především o otázkách ekonomické a obchodní spolupráce a splácení ruského dluhu vůči ČR. Jednání vládní delegace se zúčastnili i ministři průmyslu a obchodu, financí, dopravy a spojů a zemědělství;
- 8. 12. 1999 jednal v RF o otázkách splácení dluhu náměstek MF ČR J. Mládek.

Návštěvy představitelů Ruské federace:

- 24.9. 1999 jednal v Praze o možnostech dalšího postupu při realizaci dohod o splácení dluhu bývalého SSSR a RF vůči ČR ministr financí RF M. Kasjanov.

Vzájemné ekonomické vztahy

ČR v období let 1998 - 99 usilovala o rozvoj hospodářských vztahů s Ruskem. Koordinací činnosti státních orgánů v rámci příslušné mezivládní komise ČR aktivně usilovala o vytvoření příznivých podmínek pro rozšíření obchodně-ekonomické spolupráce, snížení deficitu obchodní výměny a odstraňování existujících překážek vzájemného obchodu. MZV ČR ve spolupráci s MPO ČR a dalšími rezorty rozpracovalo náměty pro možný rozvoj spolupráce nejen na centrální, ale i regionální úrovni, tzn. s

perspektivními subjekty RF, které mají právo samostatně provádět mezinárodní obchod (Moskva, Sankt Peterburg, Republika Tatarstán atd.).

V letech 1998 - 99 vzrostl počet společných podniků s ruskými partnery, budovaly se konsignační sklady, prodejní i servisní sítě. V RF pracovala řada společných firem, kde mají české firmy buď 100% účast nebo majoritní podíl. Perspektivní společné projekty byly orientovány na výrobu radiátorů a turbodmychadel, modernizaci tramvají, těžbu ropy, stavební práce a výrobu stavebních prvků, dodávky potravinářských strojů a zařízení atd.

Za šestileté období 1992-1998 byl dovoz z RF do ČR vyšší o cca 7 mld USD než vývoz z ČR do Ruska. Meziroční nárůst pasivního salda česko-ruského obchodu kulminoval v roce 1996 (dosáhl 1,36 mld USD). V důsledku poklesu světových cen ropy a zemního plynu, částečně též vlivem alternativního zásobování ČR dovozem ropy přes Ingolstadt a nákupy norského zemního plynu, docházelo od r. 1997 ke snižování negativního salda zahraničního obchodu ČR s RF. Možnosti vzájemné obchodně-ekonomické spolupráce znovu zbrzdily dopady prohloubení finančně-ekonomické krize, které se projevily v RF po 17. 8. 1998 a v jejichž důsledku došlo k dalšímu snížení objemu obchodní výměny. Podíl RF na celkovém obratu zahraničního obchodu ČR se v roce 1998 snížil na 4,0 % (v r. 1997 to bylo 5,1 %), u vývozu klesl na 2,5 % (v r. 1997 3,2 %) a v dovozu se snížil na 5,5 % ze 6,8 % v r. 1997.

V r. 1998 obrat vzájemného obchodu činil 72,4 mld Kč, z toho dovoz 51,2 mld Kč a vývoz 21,1 mld Kč. V r. 1999 obrat vzájemného obchodu činil 61,4 mld Kč, z toho dovoz 48 mld Kč a vývoz 13,3 mld Kč. Bilance vzájemného obchodu byla trvale pasivní a za r. 1999 činila - 34,7 mld Kč.

V dovozu již tradičně největší podíl tvořila v letech 1998 - 99 paliva (ropa a zemní plyn - cca 70%), suroviny (10%) a materiály (ocel, kůže, atd. - 12%). Hlavní položky vývozu tvořily stroje a zařízení, potraviny, průmyslové výrobky a spotřební zboží.

Problém vzájemných vztahů představovaly otázky spojené s plněním dohod o vypořádání zadluženosti bývalého SSSR a RF vůči ČR. Harmonogram vypořádání byl v uplynulých letech v návaznosti na dohody RF s Pařížským klubem restrukturalizován na období let 2002 - 2020, ruská strana však neplnila ani dohody týkající se úhrady úroků z úvěrů. O možnostech dalšího postupu při realizaci dohod o splácení dluhů bývalého SSSR a RF jednal koncem září 1999 v Praze ministr financí RF M. Kasjanov a v závěru roku 1999 v Moskvě nám. ministra financí ČR J. Mládek.

Jen velmi omezené zůstávaly po vstupu ČR do NATO, s výjimkou realizace dodávek některých nezbytných náhradních dílů k vojenské technice v rámci umořování části ruského dluhu vůči ČR, vztahy v oblasti vzájemné vojensko-technické spolupráce.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda mezi vládou ČR a vládou RF o přechodné pracovní činnosti občanů (Moskva, 25. 6. 1998);

- Dohoda mezi Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví ČR a Výborem RF pro normalizaci, metrologii a certifikaci o uznávání výsledků zkoušek výrobků vzájemně dodávaných mezi výrobními a obchodními podniky ČR a RF (Moskva, 15.4.1999);
- Dodatek k Dohodě mezi vládou ČR a vládou RF o spolupráci v oblasti jaderné energetiky, uzavřený 4. 12. 1994, Moskva, 15.4. 1999.
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o vzájemném udržování válečných hrobů, Moskva, 15.4. 1999.
- Dohoda o spolupráci mezi českou pojišťovací společností EGAP a Českou exportní bankou a ruskou pojišťovací společností "Ingosstrach" a ruskou "AvtoBank", Moskva, 15.4. 1999.

Kulturní vztahy

Základnu vztahů tvořila Dohoda mezi vládou Ruské federace a vládou České republiky o spolupráci v oblasti kultury, vědy a vzdělávání z roku 1996. Prováděcí protokol ke kulturní dohodě se přes veškeré úsilí vynaložené oběma stranami v průběhu uplynulých dvou let především vzhledem k nedostatku finančních zdrojů nepodařilo připravit a podepsat. Těžiště kulturních styků se proto přesunulo do oblasti přímé spolupráce mezi partnerskými kulturními institucemi a využití možností činnosti institucí spolupracujících se ZÚ ČR v Moskvě.

ZÚ ČR v Moskvě vystupoval také jako prostředník a iniciátor žádostí o granty MK ČR, udělované na podporu překladů české literatury.

V součinnosti ZÚ ČR a Českého centra proběhly v Moskvě mj. vzpomínkové akce k 30. výročí Pražského jara a Srpna 68 (20.-21.8.1998), Dny české kultury (2.-7.11.1998) a Dny české literatury (22.-26.4.1999). Ve dnech 9.-17.11.1999 v rámci Dnů České kultury '99 se v Moskvě uskutečnila řada akcí k 10. výročí pádu železné opony.

Spolupráce v oblasti školství vycházela z platné mezivládní dohody a ujednání mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Ministerstvem všeobecného a odborného vzdělávání RF o spolupráci v oblasti školství a vědy na léta 1998 - 99. Na jejich základě lze z každé strany realizovat recipročně 60 studijních pobytů studentů, pracovníků VŠ a učitelů jazyků. I zde však byly možnosti realizace limitovány omezenými finančními zdroji.

Svazová republika Jugoslávie

Postoj ČR k jedné z nejproblematictějších zemí evropského a specificky balkánského regionu - Svazové republice Jugoslávii - vycházel z příslušné pasáže Koncepce zahraniční politiky ČR, uvádějící, že ČR pozorně sleduje konflikty v regionu JVE a je připravena učinit vše, co je v jejích možnostech a silách, pro jejich mírové

řešení.

ČR opakovaně vyjadřovala zájem na demokratizaci poměrů v SRJ a postupném začlenění demokratické SRJ do mezinárodního života. ČR navštívili nejvýznamnější představitelé srbské demokratické opozice a prezident Republiky Černá Hora.

Rozsah a formy české participace na řešení jugoslávské krize od počátku odpovídaly možnostem ČR. ČR vyslala své zástupce do Kosovské verifikační mise. Vysoce byla hodnocena česká jednotka KFOR, dislokovaná v Kosovu. ČR poskytovala a nadále poskytuje humanitární pomoc. Kromě připojování se k postojům mezinárodního společenství vůči SRJ vystoupila ČR s aktivitou na řešení ozbrojeného konfliktu v Kosovu, když spolu s Řeckem předložila Společný česko - řecký návrh pro mírový proces v jihovýchodní Evropě.

Současně s podporou zásahu Aliance v prostoru bývalé Jugoslávie ČR zdůrazňovala, že prioritou v dané situaci zůstává účast na mírovém řešení jugoslávské krize. Kosovo jako takové nadále považujeme za integrální část Srbska a SRJ a podporujeme snahy mezinárodního společenství o vybudování multietnické a multikulturní společnosti.

Vzájemné ekonomické vztahy

Jugoslávský trh byl a zůstává pro české podniky tradičně zajímavý. Vzájemný obchod mezi oběma zeměmi v r. 1999 (dovoz 381,1 mil. Kč, vývoz 1,9 mld Kč) byl negativně ovlivněn konfliktem v Kosovu a existencí restriktivních opatření EU vůči SRJ, k nimž se ČR připojila a respektuje je. V rámci zapojení ČR do programu obnovy JVE množství českých podnikatelských subjektů projevilo zájem o teritorium SRJ.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda mezi vládou České republiky a svazovou vládou Svazové republiky Jugoslávie o vzájemné pomoci v celních otázkách, Bělehrad, 9. 9. 1998.

Ukrajina

Ukrajina byla ve sledovaném období vzhledem ke svému potenciálu a geopolitické poloze důležitým prvkem evropské bezpečnosti. Česká republika pozitivně hodnotila některé kroky současného ukrajinského vedení (zejména deklarovanou prointegrační opci, normalizaci vztahů se sousedy, rozvíjející se spolupráci s NATO, kladné stanovisko ke vstupu České republiky do NATO, snahu o zahájení ekonomických reforem) a vyjadřovala zájem na pokračování této politiky. Existence Ukrajiny jako nezávislé, demokratické a prosperující země odpovídá zájmům České republiky.

V česko-ukrajinské relaci probíhal aktivní dialog, uskutečnila se čtrnáctá setkání vysokých státních a vládních představitelů. Ukrajina byla naším druhým největším

obchodním partnerem ze zemí bývalého SSSR (po Rusku). V pořadí zahraničně-obchodních partnerů ČR poklesla Ukrajina z 18. místa v roce 1998 na 22. pozici v roce 1999.

Návštěvy představitelů ČR:

- 14. - 15. 5. 1999 při příležitosti setkání střeoevropských prezidentů ve Lvově Ukrajinu navštívil prezident V. Havel;
- 1. - 3. 9. 1999 v Kyjevě jednal ministr obrany ČR V. Vetchý, který zde podepsal protokol o spolupráci v oblasti vojenského letectva;
- 10. - 11. 9. 1999 se na Jaltě konala mezinárodní konference "Baltsko-černomořská spolupráce: do integrované Evropy XXI. století bez dělících linií", které se za ČR zúčastnil místopředseda vlády E. Lánský;
- 16. - 17. 11. 1999 se v Kyjevě uskutečnilo čtvrté zasedání česko-ukrajinské Komise pro otázky obchodně ekonomické spolupráce. Delegaci ČR vedl náměstek ministra průmyslu a obchodu Jiří Maceška;
- 30. 11. 1999 v souvislosti s inaugurací prezidenta Leonida Kučmy navštívila Kyjev předsedkyně Senátu PČR L. Benešová;
- 20. 12. 1999 se uskutečnilo první zasedání česko-ukrajinské expertní komise k řešení otázek nelegálního zaměstnávání občanů Ukrajiny v ČR. V Kyjevě jednali náměstek ministra zahraničních věcí M. Palouš, I.náměstek ministra vnitra J. Kopřiva a náměstek ministra práce a sociálních věcí L. Rychlý.

Návštěvy představitelů Ukrajiny:

- 22.3.1999 v Praze jednal náměstek ministra zahraničních věcí Ukrajiny D. Tkač;
- 24. 6. 1999 navštívil ČR ministr zahraničních věcí Ukrajiny B. Tarasjuk při příležitosti karlovarské schůzky Střeoevropské iniciativy;
- 5. - 6. 11. 1999 se setkali premiéři obou zemí M. Zeman a V. Pustovoitenko v průběhu pražského summitu Střeoevropské iniciativy. Jednali mj. o problematice nelegálního zaměstnávání občanů Ukrajiny v ČR a o otázkách víz pro občany Ukrajiny, kteří cestují do ČR.

Vzájemné ekonomické vztahy

V r. 1998 obrat vzájemného obchodu činil 13,8 mld Kč., z toho vývoz ČR 6,9 mld Kč, dovoz 6,9 mld Kč. Bilance obchodu byla v podstatě vyrovnaná, aktivní saldo ČR činilo 16 mil. Kč.

V r. 1999 obrat vzájemného obchodu činil 10,1 mld Kč, z toho vývoz ČR 4,1 mld Kč, dovoz 6 mld Kč. Bilance obchodu v tomto období byla pro ČR záporná, schodek dosáhl výše 1,8 mld Kč. Hlavní příčinou poklesu vzájemného obchodu byla zhoršující se ekonomická situace na Ukrajině a výrazná devalvace hryvny.

V dovozu zboží z Ukrajiny do ČR byly nejvíce zastoupeny železná ruda a železorný koncentrát (42,4%), feroslitiny (6,9%), ploché válcované výrobky ze železa nebo nelegované oceli (6,4%) a surový neopracovaný hliník (4,5%).

Ve vývozu z ČR na Ukrajinu dominovaly modelovací pasty, dentální vosky nebo zubní otiskovací směsi (14,4%), osobní automobily (7,7%), části železničních

vozidel (4,6%) a organické povrchové aktivní prostředky (3,9%).

Celkový objem českých přímých investic do ukrajinské ekonomiky dosáhl ke konci roku 1998 hodnoty necelých 22 mil. USD, z toho v roce 1998 dosáhl jejich čistý vklad hodnoty 7,4 mil. USD. Nejvýraznější přísun investic za poslední období byl zaznamenán do potravinářského průmyslu a výroby zdravotnických potřeb, obchodu, veřejného stravování a finančního sektoru.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Protokol mezi vládou České republiky a kabinetem ministrů Ukrajiny o dvoustranných smluvních vztazích mezi Českou republikou a Ukrajinou, Praha, 17. 12. 1998.

- Protokol k Dohodě mezi vládou České republiky a vládou Ukrajiny o vzájemném zaměstnávání občanů České republiky a občanů Ukrajiny na rok 1999, Praha, 17. 8. 1999.

- Protokol mezi Ministerstvem obrany ČR a Ministerstvem obrany Ukrajiny o spolupráci v oblasti vojenského letectva, Kyjev, 1. 9. 1999.

- Ujednání mezi Ministerstvem vnitra České republiky a Ministerstvem vnitra Ukrajiny k provedení Dohody mezi vládou České republiky a vládou Ukrajiny o spolupráci v boji proti organizovanému zločinu, terorismu a nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami ze dne 30. 6. 1997, Kyjev, 5. 11. 1999.

Kulturní vztahy

Velvyslanectví ČR v Kyjevě organizovalo řadu akcí, převážně komorního charakteru (filmová představení, koncerty vážné hudby, výstavy fotografií, setkání s politiky). Velký ohlas měla výstava originálů plakátů A. Muchy ve Lvově v květnu a v Sevastopolu v červnu 1999.

Ve sledovaném období v ČR studovalo 22 studentů z Ukrajiny, z toho 5 po linii vládních stipendií.

Zastupitelský úřad aktivně spolupracoval s českými krajany, kterých je na Ukrajině kolem deseti tisíc. Krajanské organizace působily ve sledovaném období ve Lvově, Lucku, Kyjevě, Žitomiru, Mykolajivce, Bohemce a dalších místech.

Uzbecká republika

Uzbecká republika v hodnoceném období patřila mezi stabilní země postsovětského prostoru se silnou aspirací na roli regionální středoasijské mocnosti. Rozsáhlé zásoby nerostných surovin, rostoucí potenciál zemědělské výroby a postupná transformace hospodářství na tržní systém vytvořily nezbytné předpoklady pro další rozvoj země. V česko - uzbeckých vztazích zaujímala prioritní místo

hospodářská spolupráce a s ohledem na ne příliš dlouhou historii vzájemných vztahů také otázka tvorby vzájemné smluvní základny. Jako významný exportér investičních celků a dopravních prostředků ČR opakovaně zdůrazňovala zájem na rozvoji všestranné obchodně - ekonomické spolupráce, jejíž úroveň prozatím neodpovídala možnostem obou států.

Návštěvy představitelů ČR:

- 20. - 21. 4. 1999 se na pozvání předsedy uzbecké vlády T. Sultanova uskutečnila oficiální návštěva předsedy vlády ČR M. Zemana v Uzbekistánu v doprovodu ministra průmyslu a obchodu a ministra dopravy a spojů.

Vzájemné ekonomické vztahy

Obchodní spolupráce mezi ČR a Uzbekistánem má dlouholetou tradici. Obrat vzájemného obchodu dosáhl v roce 1998 1,8 mld Kč. Rozsah obchodní výměny a pasivní saldo na naší straně (934 mil. Kč) neodpovídal možnostem české ekonomiky. V roce 1998 ČR vyvezla do Uzbekistánu zboží v hodnotě 466 mil. Kč. Dovoz z Uzbekistánu dosáhl v uvedeném období 1,4 mld Kč. Údaje za rok 1999 jsou následující: dovoz 717,8 mil. Kč; vývoz 493,4 mil. Kč; obrat 1,2 mld Kč; bilance - 224,4 mil. Kč. Omezujícím faktorem pro vývoz byly obtížná konverze uzbecké národní měny a nedostatek devizových prostředků na straně uzbeckých dovozců.

V komoditní struktuře českého dovozu převládala bavlna (98%) a textilní příze. Ve vývozu do Uzbekistánu převažovaly stroje a zařízení a výrobky tříděné podle materiálu, což představovalo 63% celkového exportu ČR do Uzbekistánu v roce 1998. Následovaly chemikálie a potraviny (zejména cukr). Pokles českého exportu v minulém roce způsobila pouze částečná realizace dodávky již dříve kontrahovaných 30 kusů tramvají (ČKD Praha) a další dopravní techniky (trolejbusy a elektrické lokomotivy ŠKODA).

Mezi perspektivní patřily plánované dodávky dopravních prostředků a dopravní infrastruktury mj. v rámci projektu obnovení tzv. Hedvábné stezky. Vzájemně odsouhlasené projekty se týkaly dodávek technologie pro stavebnictví, chladírenských zařízení, zavedení výroby z místních surovin ve farmaceutickém průmyslu a dodávek technologického zařízení pro chemický průmysl. Uzbecké subjekty projevíly zájem o dodávky českých pivovarů, včetně tzv. minipivovarů.

České firmy byly aktivní ve výrobní kooperaci zakládáním společných podniků s uzbeckými partnery. Nejznámějšími joint-ventures jsou AVIA-AVTAŠ, společný podnik na montáž nákladních automobilů, a firma Samarkand - Praha na výrobu nealkoholických nápojů a piva. Dalším společným podnikem v tomto oboru je firma Sun Wine. Firma Marc CZ provozovala joint venture na výrobu nepromokavých technických textilií pro balení bavlny. Společný podnik založila také firma Léčiva Praha.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

Smluvní základna bilaterálních vztahů byla doplněna o Dohodu mezi vládou ČR a vládou Uzbeké republiky o mezinárodní osobní a nákladní silniční přepravě, Taškent, 20. 4. 1999.

Premiér ČR M. Zeman a prezident Uzbekistánu I. Karimov podepsali 20. 4. 1999 Společné prohlášení o dalším rozvoji vzájemně výhodné spolupráce mezi ČR a Uzbekou republikou.

Kulturní vztahy

Česko-uzbecké vztahy v oblasti kultury se teprve začaly vytvářet. Kulturní kontakty byly ovlivněny značnou odlehlostí obou zemí. V posledním období došlo v této oblasti k určitému oživení zásluhou několika úspěšných akcí organizovaných za účasti zastupitelského úřadu ČR. V oblasti školských styků probíhala spolupráce na vládní i nevládní úrovni. ČR každoročně poskytovala Uzbekistánu státní stipendia pro vyslání 2 studentů. Spolupráce ve vědecké oblasti zatím prakticky neexistovala v důsledku absence dohod mezi akademiemi věd, resp. vědecko-výzkumnými ústavy.

Ostatní země oblasti:

Kyrgyzská republika, Tádžická republika, Turkmenistán

Ve vztazích s Kyrgyzstánem, Tádžikistánem a Turkmenistánem ČR považovala za prioritní rozvoj a prohloubení ekonomické spolupráce. Dosažená obchodní výměna neodpovídala vzájemným možnostem.

Pro rozvoj česko-kyrgyzských vztahů měla značný význam návštěva předsedy vlády ČR M. Zemana v Kyrgyzstánu v dubnu 1999, v jejímž průběhu byla podepsána Společná deklarace o dalším rozvoji vzájemně výhodné spolupráce mezi ČR a Kyrgyzstánem.

Vzájemné kontakty s Tádžikistánem a Turkmenistánem byly udržovány pouze na běžné diplomatické úrovni. V prosinci 1998 bylo zrušeno tádžické obchodní zastoupení v Praze.

Arménská republika, Ázerbájdžánská republika, Gruzie

Vztahy s Arménskou republikou a Ázerbájdžánskou republikou byly zatím v zárodku, ČR však deklarovala zájem na jejich dalším rozvoji především v oblasti hospodářské spolupráce. ČR usilovala o rozšíření smluvní základny a zvýšení obrátu zahraničního obchodu, který v hodnoceném období neodpovídal možnostem jednotlivých zemí. Pozitivním prvkem bylo uzavření mezivládní dohody o obchodně-ekonomických vztazích a vědeckotechnické spolupráci s Ázerbájdžánem.

Vztahy mezi Českou republikou a Gruzii se začaly postupně rozvíjet. Dokladem byly častější dvoustranné kontakty českých a gruzínských představitelů. Bylo rozhodnuto o zřízení zastupitelského úřadu České republiky na úrovni velvyslanectví v Tbilisi s pověřením pro Gruzii a Arménskou republiku. ČR tím sleduje prohloubení spolupráce s oběma státy v politické, ekonomické, kulturní a jiných

oblastech. Smluvní základna byla ve sledovaném období doplněna o Ujednání mezi Ministerstvem obrany České republiky a Ministerstvem obrany Gruzie o spolupráci ve vojenské oblasti (Praha, 18. 5. 1999).

7. Vztahy České republiky k zemím Asie a tichomořské oblasti

Australské společenství

Australské společenství je parlamentní monarchie federativního typu. Z politického i ekonomického hlediska hraje Austrálie významnou úlohu v asijsko-tichomořské oblasti. V Austrálii žije mnoho českých krajanů, kteří mají své nezastupitelné místo v rozvoji česko-australských styků.

Návštěvy představitelů ČR:

- 7. - 15. 5. 1999 - ministr zemědělství J. Fencí;
- 19. 11. - 3. 12. 1999 - delegace Výboru pro hospodářství, zemědělství a dopravu Senátu PČR.

Vzájemné ekonomické vztahy

Vzájemná obchodní výměna mezi ČR a Austrálií je na poměrně nízké úrovni, přestože na obou stranách existují potencionální a nevyužité možnosti pro její prohloubení. V roce 1999 vzájemný obchod činil 2,1 mld Kč (vývoz 1 mld Kč, dovoz 1,1 mld Kč). V roce 1998 činil vzájemný obrat 2,6 mld Kč (vývoz 1 mld Kč a dovoz 1,5 mld Kč).

Nosné položky vývozu z ČR i nadále tvoří stolní, domácí a kuchyňské sklo, textilní látky, stavební stroje, traktory a jejich součásti, pneumatiky, keramické izolátory a komponenty pro přenos el. energie a strojírenské výrobky.

Nosné položky dovozu do ČR tvoří vlna, ovčí a jehněčí kůže, maso a potravinové přípravky, koncentráty manganových, hliníkových, titanových a ostatních rud, nově pak lékařské a farmaceutické preparáty.

Kulturní vztahy

Styky v oblasti kulturní, školské, vědecké a zdravotnické se dlouhodobě uskutečňují převážně na komerčním základě, výjimkou však nejsou ani pozvání krajanů pro různé české soubory. Australský zájem je zaměřen na naši divadelní a loutkovou tvorbu a na vážnou hudbu. Tradici mají výstavy českých uměleckých řemesel, uměleckých fotografií a knižní tvorby.

Čínská lidová republika

Čínská lidová republika se řadí mezi regionální velmoci a aspiruje na roli velmoci ve světovém měřítku. Její vliv proniká do asijsko-pacifické oblasti. ČLR je stálým členem RB OSN a podílí se na činnosti mnoha mezinárodních organizací. Je rovněž významným obchodním partnerem zemí EU. Nemí členem žádného politického

či vojenského seskupení. Českou republiku spojují s ČLR tradiční přátelské vztahy. Na sklonku roku 1999 si obě země připomely 50.výročí navázání diplomatických styků.

Návštěvy představitelů ČR:

- 19. - 20. 7. 1998 - předseda FNM R.Češka na semináři OECD;
- 20. - 23. 5. 1999 - ministr zahraničí J. Kavan;
- 10. - 13. 7. 1999 - guvernér J. Tošovský na zasedání Banky světových plateb;
- 12. - 19. 7. 1999 - náměstkyně ministra kultury A. Wünschová;
- 29. 8. - 3. 9. 1999 - ministr průmyslu a obchodu M. Grégr;
- 5. - 9. 9. 1999 - NGŠ J. Šedivý;
- 5. - 10. 9. 1999 - nejvyšší státní zástupkyně M. Benešová;
- 6. - 15. 9. 1999 - náměstek ministra školství, mládeže a tělovýchovy pro sport L. Malý;
- 14. - 16. 9. 1999 - ministr dopravy a spojů A. Peltrám ;
- 16. - 18. 12. 1999 - premiér M. Zeman, místopředseda vlády a ministr financí P. Mertlík,
ministr obchodu a průmyslu M. Grégr.

Návštěvy představitelů Čínské lidové republiky:

- 1.- 6. 7. 1998 - delegace Hlavní správy pro logistiku MO ČLR vedená gen. Čou Kchun-ženem (Zhou Kunren);
- 17. - 18. 9. 1998 - náměstek ministra zahraničí Čang Te-kuang (Zhang Deguang);
- 15. - 16. 10. 1998 - náměstek ministra zahraničního obchodu a vnější hospodářské spolupráce
Čang Siang (Zhang Xiang);
- 13. - 15. 10. 1999 - ministr zahraničního obchodu a vnější hospodářské spolupráce
Š' Kuang-šeng (Shi Guangsheng).

Vzájemné ekonomické vztahy

Čínská lidová republika je jedním z nejvýznamnějších obchodních partnerů České republiky v Asii. Vzájemný obchod má v česko-čínských vztazích dlouholetou tradici.

V posledních letech však došlo k výraznému zhoršení obchodní bilance České republiky s Čínskou lidovou republikou, když český vývoz neustále klesá na rozdíl od čínského vývozu do České republiky, který za poslední léta několikanásobně vzrostl (v roce 1998 dovoz 16,1 mld Kč, vývoz 1,5 mld Kč, obrat 17,6 mld Kč). Tuto nepříznivou tendenci se nepodařilo zastavit ani v r. 1999 (dovoz 19,5 mld Kč, vývoz 2,1 mld Kč, obrat 21,5 mld Kč.).

Vzájemná obchodní výměna je také poznamenána podstatnými dovozními omezeními z čínské strany, značnými meziročními výkyvy a zužující se strukturou českého vývozu.

Obě strany se shodují na nutnosti další diverzifikace vzájemných hospodářských vztahů v komoditách i účasti jednotlivých exportních subjektů.

Možnosti pro české subjekty existují především v odvětvích, jako jsou energetika a důlní průmysl, ekologické strojírenství, dopravní systémy, potravinářská zařízení a zdravotnická technika.

Rozhodující pro výraznější přítomnost českých subjektů na investičně náročném čínském trhu je spolupráce se silnými partnery v třetích zemích, subdodavatelská účast na jednotlivých projektech, případně spolupráce s domácími subjekty, která zatím vykazuje řadu problémů.

Důležitým momentem návštěvy premiéra M. Zemana v ČLR bylo podepsání kontraktu na dodávku energetických bloků pro elektrárnu Shentou.

V rámci politiky jedné Číny rozvíjí ČR intenzivní hospodářské a kulturní vztahy na nevládní úrovni také s Tchaj-wanem.

Kulturní vztahy

Kulturní, školské a vědecké styky probíhají na základě rezortních dohod MŠMT, MK a AV ČR, v menší míře pak na základě individuálních aktivit a nevládních institucí.

V červenci 1999 se uskutečnil v Pekingu Týden českého filmu, v listopadu pak připravila agentura Foibos výstavu českého uměleckého skla. V oblasti školství pokračuje pravidelná výměna stážistů obou zemí. Česká republika poskytuje Čínské lidové republice vládní stipendia pro postgraduální doktorandské studium.

Filipínská republika

Filipínská republika představuje důležitého člena komunity států jihovýchodní Asie. Zahraniční politika země se orientuje na spolupráci v regionálních organizacích ASEAN a APEC a na všestrannou spolupráci s USA.

Návštěvy představitelů ČR:

Na prosinec 1999 byla plánována návštěva premiéra Zemana, z návštěvy však nakonec na žádost filipínské strany sešlo.

Návštěva představitelů Filipínské republiky:

- 16. - 17. 6. 1999 - konzultace MZV obou zemí na úrovni náměstků ministrů M. Palouše a E. Baji.

Vzájemné ekonomické vztahy

Vzájemná obchodní výměna za r. 1998 činila 3 mld Kč, vývoz 2,5 mld Kč, dovoz 0,49 mld Kč. Za rok 1999 jsou údaje následující: obrat 1,6 mld Kč, vývoz 1,1 mld Kč, dovoz 0,5 mld Kč.

V prosinci 1999 byla zprovozněna rychlodráha, pro kterou dodalo ČKD Praha 73 tramvajových jednotek. Celý kontrakt dosahuje hodnoty 170 mil. USD. Celková

výše kontraktů podepsaných na Filipínách v posledních dvou letech českými společnostmi dosáhla hodnoty přes 310 mil. USD.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

V dubnu 1999 byla v Praze parafována Dohoda o zamezení dvojímu zdanění.

Kulturní vztahy

Vztahy v této oblasti jsou kladně ovlivněny popularitou Pražského Jezulátka na Filipínách a přátelstvím mezi litoměřickým rodákem prof. Ferdinandem Blumentrittem a filipínským revolucionářem José Rizalem, který stál u vzniku nezávislých Filipín v druhé pol. 19. stol.

Indická republika

Indická republika představuje z politického i hospodářského hlediska zemi, která hraje významnou roli ve světových organizacích i v rámci indického subkontinentu a celé Asie a jako taková usiluje o získání místa stálého člena RB OSN. Indie není členem žádného vojenského uskupení. ČR se připojila k prohlášení EU odsuzujícímu indické jaderné testy.

Indie patří k významným obchodním partnerům ČR, s níž ji spojují tradiční, dlouholeté přátelské vazby.

Návštěvy představitelů ČR:

- 8. - 14. 3. 1999 - předseda PSP ČR V. Klaus;
- 16. 4. 1999 - 20. 8. 1999 - náměstek ministra zahraničních věcí H. Kmoníček - konzultace na MZV Indie;
- 12. - 16. 10. 1999 - 1. náměstek MO ČR J. Novotný na veletrhu DEFEXPO v Dillí.

Vzájemné ekonomické vztahy

V souvislosti s přechodem na volnoměnový platební systém došlo počátkem 90. let k mírnému poklesu vzájemného obchodu, na sklonku 90.let však nastalo jeho postupné ožívování. Indie je z asijských zemí na 7. místě v našem vzájemném obchodě (Japonsko, ČLR, Tchaj-wan, Singapur, KR a Hongkong). Současná úroveň obchodní výměny neodpovídá vývoznímu potenciálu a možností obou zemí (1998: vývoz 1,69 mld Kč; dovoz 2,60 mld Kč; obrat 4,29 mld Kč, za rok 1999: vývoz 1,87 mld Kč; dovoz 2,65 mld Kč; obrat 4,52 mld Kč.).

V českém vývozu do Indie tvořily více než polovinu stroje a přepravní zařízení (obráběcí stroje, železniční soukolí, textilní a obuvnické stroje, komponenty pro nákladní automobily, ložiska, náhradní díly a komponenty pro obranný průmysl), významně byly zastoupeny i regulační a ovládací technika, optická vlákna, skleněné a papírové výrobky a plastické hmoty v granulích.

Rozhodující položky českých dovozů tvoří pokrutiny, káva, čaj, koření, kůže, tabák, bavlna a bavlněná příze. Postupně roste podíl hotových výrobků jako např.

konfekce, kožených výrobků vč. obuvi, farmaceutik a rukodělných výrobků.

Existují perspektivy české účasti na rozsáhlém investičním programu Indie (energetika, těžební průmysl, petrochemie, doprava, metalurgie a infrastruktura, potravinářský průmysl). V souvislosti s liberalizací indické ekonomiky lze počítat s růstem vývozu českého spotřebního zboží. Očekává se zvýšení zájmu indických investorů o zakládání společných podniků v ČR. Zájem je i o vzájemnou spolupráci (transfer technologií, licence), např. v oblasti pivovarnictví a průmyslového a užitkového skla. Zvyšující se počet malých česko - indických podniků obchodního zaměření v ČR bude znamenat vyšší indické vývozy do ČR a postupné vyšší využívání ČR pro vývozy do vyspělých států.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

1. 10. 1998 byla podepsána Dohoda o zamezení dvojímu zdanění. Ve dnech 30. - 31. 8. 1999 proběhla v Dillí dvoustranná expertní jednání o sukcesi československých smluv s Indií do smluvní základny mezi ČR a Indií. Obě strany se shodly na tom, že extradiční dohoda a vědeckotechnická dohoda jsou zastaralé a je třeba sjednat dohody nové. Dále se shodly na tom, že upraví otázku vzájemného uznávání titulů a dokladů o vzdělání.

Po ukončení příslušných vnitřních procedur na obou stranách bude sukcese završena výměnou nót mezi MZV ČR a ZÚ Indie v Praze.

Kulturní vztahy

Kulturní spolupráce se uskutečňuje na základě kulturní dohody. Nová kulturní dohoda byla podepsána během návštěvy indického prezidenta v ČR dne 11. 10. 1996. Mezi oběma zeměmi probíhá pravidelná výměna vysokoškolských stipendistů. Spolupráce v oblasti kultury je tradičně na velmi dobré úrovni. ČR se pravidelně od roku 1949 zúčastňuje mezinárodní dětské výtvarné Šankarovy soutěže a v roce 1999 získalo poprvé v historii soutěže dítě z ČR hlavní cenu - zlatou medaili "Jawaharlal Nehru Memorial Gold Medal".

Indonéska republika

Indonéska republika je díky své poloze a lidnatosti důležitým faktorem pro stabilitu a bezpečnost v oblasti jihovýchodní Asie. Aktivně se účastní regionální spolupráce v rámci ASEAN, APEC a ASEM. V souvislosti s finanční a hospodářskou krizí v Asii na konci 90. let došlo mezi Indonésií a ČR k přechodnému zpomalení ekonomické a kulturní spolupráce.

Vzájemné ekonomické vztahy

Rozvoj ekonomických vztahů mezi ČR a IR neodpovídá možnostem, které existují díky hospodářskému potenciálu obou zemí.

Obchodní bilance ČR - IR je od r. 1994 pasivní a její záporné saldo se zvyšuje. Ke značnému nárůstu došlo v r. 1998, kdy se levné dovozy zvýšily oproti

předchozímu roku o 25%. Výrazný pokles českého exportu vedl k nárůstu záporného salda. V r. 1998 činila obchodní výměna 2,6 mld Kč, dovoz z IR 1,7 mld Kč, vývoz 0,95 mld Kč. V roce 1999 činil vzájemný obrat 2,5 mld Kč, dovoz 2,2 mld Kč, vývoz 0,3 mld Kč.

Z české produkce mají předpoklad uplatnit se na indonéském trhu obory jako např. zemědělská zařízení a technologie, potravinářská zařízení a technologie, zpracování kůže a obuvnická zařízení, těžební průmysl, zpracování ropy a zemního plynu.

Praktická realizace na indonéském trhu vyžaduje od podnikatelských subjektů iniciativní prezentaci firmy formou kvalitních referencí, aktivní účast ve vyhlašovaných tendrech, koordinovaný postup výrobců v případě vstupu na trh vzájemně si konkurujících komodit, pečlivý výběr obchodního spojení a partnera a systematické zpracovávání trhu.

Indonésie je oblíbeným cílem zahraničních turistů, zejména ostrov Bali. V podvědomí potenciálních indonéských turistů stále přetrvává komunistická minulost ČR. Tento stav je umocněn i nízkou informovaností.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

Smluvní základna byla v září r. 1998 doplněna podpisem Dohody o podpoře a ochraně investic.

Kulturní vztahy

Veškeré kulturní styky se provádějí prostřednictvím ZÚ ČR v Jakartě, respektive ZÚ IR v Praze. Vláda ČR uděluje indonéským zájemcům stipendia k postgraduálnímu studiu (4-5 míst ročně).

Islámský stát Afghánistán

Vztahy ČR a Afghánistánu dlouhodobě stagnují kvůli vnitropolitické nestabilitě v Afghánistánu. Afghánistán zastupuje v ČR vláda B. Rabbáního, vládu Tálibánu ČR neuznala. V případě stabilizace politické situace, která by byla jistě spojena i se zahraniční hospodářskou pomocí, lze očekávat významnou potřebu investic do obnovy základní infrastruktury země.

Vzájemné ekonomické vztahy

Obchodní výměna ČR a Afghánistánu soustavně klesá a v roce 1999 dosáhla 26,2 mil. Kč (vývoz ČR 14,8 mil. Kč a dovoz 11,4 mil. Kč). V roce 1998 činil vzájemný obrat 26,2 mil. Kč, přičemž vývoz činil 24 mil. Kč a dovoz 2,2 mil. Kč. Hlavními překážkami vzájemného obchodu a rozvoje ekonomické spolupráce jsou občanská válka, nezformované státní a komerční struktury a dezintegrace národního hospodářství. Trh je vyčerpaný, rozvrácený desetiletou sovětskou invazí a posléze nadále trvající občanskou válkou.

Japonsko

Japonsko představuje ekonomickou světovou velmoc, která hraje významnou roli ve světových organizacích a zasazuje se o politickou, hospodářskou a bezpečnostní integraci asijského regionu. Vzhledem ke svému postavení ve světě i v regionu usiluje o místo stálého člena RB OSN. Japonsko není členem žádného vojenského uskupení. ČR pojí s Japonskem tradičně velmi silné kulturní vazby.

Návštěvy představitelů ČR:

- v říjnu 1998 - náměstek ministra průmyslu a obchodu J. Maceška (při příležitosti konání investičního semináře zemí CEFTA);
- 16. - 18. 5. 1999- ministr zahraničních věcí ČR J. Kavan, při jehož návštěvě byla slavnostně zahájena činnost honorárního konzulátu ČR v Kóbe;
- 16. 10. - 21. 10. 1999 - náměstek ministra kultury Z. Novák s delegací (při příležitosti zahájení Festivalu české kultury);
- 14. 12. - 18. 12. 1999 - náměstek ministra průmyslu a obchodu J. Maceška (při příležitosti konání ekonomických konzultací).

Návštěvy představitelů Japonska:

- v říjnu 1999 - náměstek ministra školství Tei'ichi Sato (konzultace o možnostech rozvoje spolupráce ve školství, vědě a technice).

Vzájemné ekonomické vztahy

Obchodní a ekonomické vztahy ČR s Japonskem dosud nevyužívají všechny možnosti, dané potenciálem obou zemí. Vzájemná obchodní výměna je dlouhodobě deficitní v neprospěch ČR. V roce 1998 se deficit obchodní výměny s Japonskem podílel 17,1% na celkovém deficitu zahraničního obchodu ČR. Vzájemný obrat v roce 1999 dosáhl 22,6 mld Kč (z toho činil dovoz do ČR 19,7 mld Kč a vývoz pouze 2,9 mld Kč). V roce 1998 činil celkový obrat vzájemného obchodu 19,7 mld Kč. ČR je v Japonsku vnímána jako země s tradičně vyspělou průmyslovou a strojírenskou výrobou a v poslední době i jako možný partner pro umístění přímých investic, případně přesun výrobních provozů ze zemí EU.

Japonsko je pro české vývozce i přes obtížné pronikání na japonský trh a problematické navazování obchodních vazeb s japonskými partnery zajímavý a perspektivní trh. Jedná se o rozsáhlý trh s vysokou spotřebou potravin, spotřebního zboží, surovin, průmyslových materiálů a polotovarů, strojního zařízení a komponentů pro průmyslovou spotřebu.

Růst japonského vývozu od roku 1995 je spojen s investičními a kooperačními akcemi japonských firem v ČR a dovozem průmyslových technologií z Japonska pro tyto provozy. Celkový objem japonských investic v ČR dosáhl cca 400 mil. USD. Reálná výše je těžce postžitelná, neboť některé investice jsou realizovány prostřednictvím evropských filiálek japonských firem.

Na obchodně - politické úrovni neexistují mezi ČR a Japonskem žádné významné překážky ekonomické a obchodní spolupráce bilaterálního charakteru.

Nedostatkem je neexistence dohody na podporu a ochranu investic. Ostatní překážky jsou spíše subjektivní povahy, např. nízká informovanost potenciálních japonských partnerů, jazyková bariéra, rozdílnost přístupu k obchodním metodám, určitý nezáměr a vzájemná nedůvěra českých i japonských subjektů, image lacinějšího a méně kvalitního českého zboží apod.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- v září 1998 vstoupila v platnost bezvízová dohoda mezi ČR a Japonskem pro držitele všech druhů pasů.

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Japonska o udělení grantu vlády Japonska Univerzitě Karlově, sjednaná výměnou osobních not, Praha, 15. 12. 1998.

Kulturní vztahy

Česko - japonské vztahy v oblasti kultury jsou tradičně velice aktivní a obě strany mají zájem na jejich rozvoji. V Japonsku se těší oblibě především česká klasická hudba a sklářská tvorba, v ČR pak tradiční formy japonského umění (divadlo, hudba, čajový obřad, ikebana), film a interpretace klasické hudby. V období říjen - prosinec 1999 se uskutečnil Festival české kultury v Japonsku, který svým rozsahem nemá v česko - japonských vztazích obdoby. 16. 10. - 25. 10. 1999 navštívila Japonsko při příležitosti zahájení tohoto festivalu manželka prezidenta republiky D. Havlová s doprovodem.

Dohoda o kulturní spolupráci mezi vládou ČSSR a vládou Japonska byla sjednána 20. 1. 1976 výměnou not. ČR do dohody sukcedovala. Japonská vláda každý rok poskytuje ČR kulturní granty do oblasti kultury a školství ve výši 50 milionů japonských jenů (cca 12 milionů Kč). V roce 1999 byl grant udělen Národní galerii v Praze.

Každoročně probíhá výměna 4 stipendistů, obě strany mají zájem na zvýšení počtu na minimálně šest míst. V roce 1999 japonská strana udělila mimořádně navíc tři vládní stipendia pro studenty japanologie.

Kambodžské království

Složité procesy sociálně-ekonomické transformace v obou zemích a politická nestabilita v Kambodži se projevují v nižší úrovni vzájemných politických a ekonomických styků.

Vzájemné ekonomické vztahy

Po zastavení tzv. internacionální pomoci Kambodži a přechodu na obchodování ve volně směnitelných měnách vzájemná ekonomická a obchodní spolupráce výrazně poklesla. Důvodem je především nedostatek finančních prostředků na kambodžské straně. Obchodní výměna v roce 1999: vzájemný obrát 11,5 mil. Kč, dovoz ČR 10,3 mil. Kč, vývoz do Kambodže 1,2 mil. Kč (v roce 1998 činil vzájemný obrát 2,6 mil. Kč,

z toho dovoz 2,4 mil. Kč a vývoz 0,2 mil. Kč).

Dne 3.11.1999 informovala vláda ČR kambodžskou stranu o vypovězení bezvízové dohody pro držitele diplomatických a služebních pasů.

Korejská lidově demokratická republika

Korejská lidově demokratická republika je jedním ze dvou korejských států, které vznikly po druhé světové válce v důsledku rozdělení Korejského poloostrova. KLDR, vedená Korejskou stranou práce na principu komunistické ideologie, patří mezi nejméně rozvinuté země světa. ČR nemá v současné době v KLDR zastupitelský úřad. Pro KLDR je akreditován velvyslanec ČR v Pekingu.

Návštěvy představitelů KLDR:

- 29. 11. - 2. 12. 1999 - Kim Cchun Guk, ředitel evropského odboru MZV KLDR.

Vzájemné ekonomické vztahy

Vzájemná ekonomická a obchodní výměna je na minimální úrovni. V roce 1999 činil vzájemný obchod 64,7 mil. Kč (vývoz 48,1 mil. Kč, dovoz 16,6 mil. Kč). V roce 1998 činil vzájemný obrat 24,8 mil. Kč (vývoz 3,9 mil. Kč a dovoz 20,9 mil. Kč).

KLDR dováží z ČR většinou strojírenské výrobky a dopravní prostředky, sklo, textilní produkty a barviva, do ČR exportuje zejména nerostné suroviny, kožešiny a výrobky tradiční medicíny.

ČR poskytuje KLDR humanitární pomoc. V červnu 1998 poskytla ČR organizaci KEDO (Korean Energy Development Organization) částku 4 mil. Kč na financování projektu výstavby jaderné elektrárny. Částka byla užita na nákup topných olejů pro KLDR, jejichž dodávky jsou součástí projektu KEDO. V roce 1999 poskytla ČR humanitární pomoc ve výši 531 tis. Kč formou ovocných stromů z ČR.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Korejské lidově demokratické republiky o sukcesi do dvoustranných smluv, sjednaná výměnou nót, Praha, 11. 9. 1998.

Kulturní vztahy

Kulturní styky jsou minimální. Překážkou rozvoje těchto styků je geografická vzdálenost obou zemí a nedostatek finančních prostředků.

Korejská republika

Korejská republika je jedním ze dvou korejských států, které vznikly po druhé světové válce v důsledku rozdělení Korejského poloostrova. Úspěšně završené první desetiletí diplomatických vztahů s Korejskou republikou, demokratickým státem s pluralitním parlamentním systémem a ekonomikou světového významu, potvrdilo

oprávněnou orientaci ČR na Korejskou republiku jako na svého perspektivního partnera na asijském kontinentu.

Návštěvy představitelů ČR:

- 18. - 20. 5. 1999 navštívil KR ministr zahraničí J. Kavan;
- 3. - 5. 9. 1999 uskutečnil návštěvu KR ministr průmyslu a obchodu M. Grégr.

Návštěvy představitelů KR:

- říjen 1999 - bývalý ministr zahraničních věcí Han Sung-Joo na konferenci Fórum 2000;
- 17. - 19. 10. 1999 - nám. ministra zahraničních věcí KR Sun Joun-yung (Sun džon-jun).

Vzájemné ekonomické vztahy

Hospodářské a obchodní vztahy mezi ČR a KR se rozvíjejí, ale zdaleka nenaplnily své možnosti. Vzájemný obchod v roce 1999 činil 6 mld Kč (vývoz 567 mil. Kč, dovoz 5,8 mld Kč) při výrazném deficitu ČR (4,9 mld Kč). V roce 1998 činil vzájemný obrat 5,9 mld Kč, z toho vývoz ČR byl 517 mil. Kč a dovoz 5,4 mld Kč. Před oběma stranami stojí úkol, aby současně s nárůstem obchodní výměny docházelo i ke snižování deficitu ČR.

ČR vyváží do KR především chemické produkty, stavební ocel a sklářské výrobky, dále textil, strojírenské výrobky, zdravotnické a optické přístroje, syntetický kaučuk (tmel) a umělá vlákna. Z Korejské republiky ČR dováží spotřební elektroniku, osobní automobily a textil.

Jedinou významnou přímou investicí KR v ČR je investice firmy Daewoo do Avie Praha Letňany, kde drží více než 50% akcií. Firma plánuje do r. 2000 navýšit investici do výše cca 9 mld Kč.

ČR má zájem rozšířit ekonomickou spolupráci s KR i na další země. Z tohoto důvodu se ČR např. stala v r. 1999 členem konsorcia KEDO /Korea Energy Development Organization/, které bylo vytvořeno pro realizaci dodávky jaderné energetického zařízení do KLDR a její financování.

Kulturní vztahy

Kulturní výměnu znesnadňují vysoké náklady na dopravu, což nejvíce postihuje výměnu výtvarných výstav, která zcela stagnuje. Díky jihokorejským sponzorům se v únoru 1995 mohlo v Praze představit pět jihokorejských malířek. V KR je značný zájem o českou hudbu. Od roku 1988 již Soul navštívilo poměrně mnoho českých hudebních interpretů, většinou s dobrým ohlasem.

V obou zemích působí recipročně lektoři češtiny a korejštiny na základě dohody mezi Univerzitou Karlovou a soulskou soukromou Univerzitou cizích jazyků Hanguk. Vláda ČR každoročně nabízí dvě až tři stipendijní místa na českých vysokých školách pro jihokorejské studenty

Laoská lidově demokratická republika

Česko-laoské ekonomické vztahy jsou na nízké úrovni po ukončení rublového clearingů a pozastavení bezplatné pomoci, zejména v oblasti úvěrové a vědeckotechnické spolupráce poskytované bývalým Československem před r. 1989. Z této doby má Laos vůči bývalému Československu závazek vedený v převoditelných rublech (2,263 mil. clg. RB). Ke splácení nedochází mj. s ohledem na skutečnost, že nebyl stanoven směnný kurs pro převoditelný rubl. V roce 1990 byla přerušena čs. pomoc ve speciální oblasti. Obchodní výměna v roce 1999: vzájemný obrat činil 61 mil. Kč, laoský vývoz do ČR 47 mil. Kč, český vývoz do Laosu 13,9 mil. Kč (v roce 1998 byl vzájemný obrat 45 mil. Kč, z toho činil český vývoz 8,7 mil. Kč a dovoz činil 37,2 mil. Kč). Smluvní základna byla 10. 2. 1999 doplněna o Dohodu mezi vládou České republiky a vládou Laoské lidově demokratické republiky o sukcesi do dvoustranných smluv, sjednanou výměnou dopisů.

Malajsie

Malajsie představuje z politického i ekonomického hlediska významného člena Sdružení států jihovýchodní Asie (ASEAN), které na mezinárodním poli hraje stále aktivnější roli a získává na větším významu i v kontextu asijsko-evropského dialogu ASEM. O ekonomickém potenciálu země svědčí skutečnost, že růstem HDP zaujímá Malajsie v rámci ASEAN druhé místo.

Návštěvy představitelů Malajsie:

- 3. - 8. 10. 1999 - ryze soukromá obchodní cesta malajsijského vice-krále sultána Mizan Zainal Abidina s chotí a nejužším doprovodem. Hlavním zájmem byl nákup skla pro potřeby královského paláce a vyhledávání potencionálních možností spolupráce v oblasti sklářského průmyslu.

Vzájemné ekonomické vztahy

Vzájemný obchod se uskutečňuje na základě Obchodní dohody, podepsané v červnu 1997 v Praze. Současná úroveň obchodní výměny neodpovídá potenciálu ekonomik obou zemí. V roce 1999 činil obrat vzájemné obchodní výměny celkem 4,5 mld Kč, čs. dovoz 4,2 mld Kč a vývoz 0,3 mld Kč. (V roce 1998 činil vzájemný obrat 4 mld Kč, dovoz 3,8 mld Kč, vývoz 0,2 mld Kč).

Postupně dochází ke změně struktury čs. vývozu. Roste export strojírenských výrobků, obráběcích zařízení a elektromotorů. Perspektivní položkou je vývoz pian, bezmotorových kluzáků Blaník a turbortulových dopravních letadel L-410 a 610. V posledním období projevila Malajsie rovněž zájem o letouny z produkce Aera Vodochody. K hlavním komoditám strojírenských výrobků patří kovozpracující a rozmnožovací stroje, textilní a pletací stroje, traktory, ventily, armatury, ložiska a tkalcovské stavy.

Nejdůležitějšími položkami českého dovozu jsou přírodní kaučuk, palmový olej,

kakao, koření, obuv, oděvní výrobky a doplňky, elektronika, kancelářská a výpočetní technika a audiovizuální systémy.

V Malajsii nebyla dosud realizována výstavba žádného investičního celku s naší účastí. Čeští dodavatelé zpravidla nejsou schopni vyhovět požadavkům ohledně technických podmínek a termínů dodání. V poslední době je nicméně patrné mírné zvýšení zájmu ze strany českých podniků o tento trh. V počátečním stadiu jsou jednání o české účasti na některých projektech, zvláště v rámci tendrů vyhlášených zdejšími státními a polostátními podniky.

V teritoriu působí jeden česko-malajsijský společný podnik a řada podniků usiluje o proniknutí na místní trh. V únoru 1999 došlo k podpisu smluv o založení společného podniku mezi ZPS, a.s. Zlín a firmou Awan Megah.

Kulturní vztahy

Oblast kulturní spolupráce není smluvně upravena. Styky v této oblasti se výraznějším způsobem nerozvinuly ani po komerční linii a zůstávají omezeny na ojedinělé akce. Z malajsijské strany je zájem o vážnou hudbu.

Mongolsko

Mongolsko je parlamentní republikou, která se od roku 1989 postupně přizpůsobuje novým podmínkám politického pluralismu a tržního hospodářství. Dlouholetá izolace Mongolska a jeho závislost na bývalém SSSR měly negativní dopad na vývoj mongolského hospodářství, který je pocíťován dodnes. Česká republika navázala na dlouholeté přátelské vztahy s Mongolskem a plně obnovila činnost svého zastupitelského úřadu v Ulánbátaru.

Návštěvy představitelů ČR:

- 23. - 25. 5. 1999 - ministr zahraničních věcí J. Kavan (znovuotevřen ZÚ ČR v Ulánbátaru).

Návštěvy mongolských činitelů:

- 7. - 9. 12. 1999 - prezident N. Bagabandi v doprovodu ministryně vnějších vztahů N. Tuji, místopředsedy parlamentu D. Ganbolda a početné skupiny mongolských podnikatelů.

Vzájemné ekonomické vztahy

V 80. letech bylo Československo druhým největším obchodním partnerem Mongolska a dodávalo investiční celky a zařízení, stroje, průmyslové i potravinářské zboží. V 90. letech došlo k propadu v obchodní výměně. ČR si přesto udržuje ve srovnání s jinými zeměmi poměrně významné místo v obchodu s Mongolskem, zejména v položce vývozu, který představuje více než 1% mongolského dovozu. Obchodní výměna dosáhla v r. 1998 výše 222,6 mil. Kč (dovoz 22,6 a vývoz 200,0). V

roce 1999 dosáhla obchodní výměna hodnoty 154,3 mil. Kč. Vývoz činil 139,4 mil. Kč a dovoz 14,8 mil. Kč.

Výhodou pro ČR, která se však s postupem času snižuje, je dobrá znalost mongolského trhu a dobré jméno českých výrobků. Problémem je však nedostatek financí na mongolské straně.

V Mongolsku se zaregistrovala řada českých firem, z nichž některé mají v zemi své stálé představitele. Český vývoz je rozložen do více oblastí, větší zastoupení má vývoz strojírenských produktů, včetně dopravních prostředků, potravin, stavebnin a stavebních materiálů. V omezeném množství jsou do Mongolska vyváženy automobily Škoda. Firma ČKD Holding dodala do Mongolska dieselagregáty v rámci tendru na obnovu energetického systému. V roce 1995 získala Karosa tendr ve výši 10 mil. USD na dodávku autobusů, krytý financováním Světové banky.

Zajímavé jsou i možnosti v oblasti investic a privatizace. Investice českých subjektů v Mongolsku doposud přesáhly výše 500 tis. USD.

Česká firma Ramill Litoměřice, jako první zahraniční účastník, privatizovala 51% největšího ulánbátarského mlýna Altan Taria. Pražská firma AlphaCon dodala do Mongolska zařízení pro cukrovar, jenž by měl z 50 % zásobovat místní trh cukrem, v 90. letech zde postavila minipivovary a minipekárny. Ingol Zlín v Mongolsku podniká v oblasti turistiky (sportovní rybářství), Eurosound Praha se zabývá zejména stavební činností a výrobou stavebnin. V Ulánbátaru působí česko - mongolská restaurace Club Praha. Firma PETO Praha dodává zařízení pro potravinářský průmysl. Česko - mongolská firma MONKREM vyrábí kosmetické přípravky z českých surovin.

Mongolská firma Erel, která vlastní cementárnu Darchan, postavenou s technickou pomocí Československa, rozvíjí spolupráci s ČR v oblasti stavebnictví a výroby stavebních hmot. Tato firma, která má stálé zastoupení v Praze, pokrývá téměř pětinu dovozu z ČR.

Mongolsko má zájem o spolupráci např. v oblasti energetiky, zejména s ohledem na potřeby venkova - dieselagregáty, malé vodní elektrárny apod. Zájem je i o pokračování v dlouhodobé spolupráci v oblasti obuvnického průmyslu a geologie.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Mongolska o spolupráci a vzájemné pomoci v celních otázkách,
Praha, 18. 11. 1998.

- v květnu 1999 byl během návštěvy ministra J. Kavana v Mongolsku podepsán protokol o sukcesi do smluv mezi ČR a Mongolskem. V platnosti zůstalo 26 smluvních dokumentů z období před rozdělením ČSFR.

- v prosinci 1999 byla během návštěvy mongolského prezidenta v ČR uzavřena mezivládní Dohoda o vzájemném zaměstnávání občanů.

Kulturní vztahy

Základním dokumentem v oblasti kulturní spolupráce s Mongolskem je Kulturní dohoda z roku 1973. Pravidelně se pořádají přehlídky českých filmů v mongolské televizi, výstavy fotografií, koncerty a besedy s univerzitními studenty. Mongolsko každoročně dostává 6 stipendijních míst z vládní kvóty ČR k vysokoškolskému a postgraduálnímu studiu.

Myanmar

Pokračující porušování lidských práv v Myanmaru a neochota vládnoucí vojenské junty zahájit demokratizaci společenského života v zemi zásadně ovlivnily úroveň a rozsah česko-myanmarských vztahů v posledním desetiletí a vedly k jejich citelnému ochlazení. Proto v posledních letech nedošlo k žádným politickým či jiným kontaktům s představiteli Myanmaru ze strany ČR. V r. 1993 byl uzavřen ZÚ ČR v Yangonu a následně myanmarský ZÚ v Praze.

ČR se připojila ke společnému postoji EU vůči Myanmaru, jehož základem je požadavek na okamžité a bezpodmínečné propuštění politických vězňů, zahájení dialogu se všemi prodemokratickými silami v zemi s cílem dosáhnout národního usmíření, včetně zahájení dialogu s hlavní představitelkou demokratické opozice a nositelkou Nobelovy ceny za mír v r. 1995 Aung San Suu Kyi. ČR se rovněž připojila k embargu EU na dodávky zbraní, munice a vojenského zařízení do Myanmaru, ke zrušení pomoci, která není prokazatelně humanitárního charakteru, a k pozastavení programů rozvojové pomoci.

Česko-myanmarská ekonomická spolupráce byla do r. 1990 na poměrně dobré úrovni. Ochlazení v politických vztazích vedlo i ke stagnaci ekonomických styků.

ČR má bilanci obchodní výměny s Myanmarem trvale aktivní. Vzájemná výměna zboží dosáhla v r. 1998 29,7 mil. Kč a v roce 1999 dosáhla hodnoty 37,7 mil. Kč (dovoz 5,4 mil. Kč a vývoz 32,3 mil. Kč). Hlavní exportní komodity tvoří kovoobráběcí stroje a jejich nástroje, dieselgenerátory a měřicí přístroje. V dovozu dominují boby, obuv a výrobky ze dřeva.

Nový Zéland

Nový Zéland je parlamentní monarchie. Hraje aktivní úlohu v mezinárodních organizacích. Zvláštní politicko-ekonomické vztahy udržuje s Austrálií, která je jeho hlavním obchodním partnerem a se kterou udržuje zónu volného obchodu.

Návštěvy představitelů ČR:

- 19. 11. - 3. 12. 1999 - delegace Výboru pro hospodářství, zemědělství a dopravu Senátu Parlamentu ČR.

Vzájemné ekonomické vztahy:

Vzájemná obchodní výměna mezi ČR a Novým Zélandem je na nízké úrovni. V roce 1999 vzájemný obchod činil 287,8 mil. Kč (vývoz 90 mil. Kč, dovoz 197,8 mil. Kč). V roce 1998 činil vzájemný obrat 311,8 mil. Kč (vývoz 156,4 mil. Kč a dovoz 155,4 mil. Kč).

Nosnými položkami českého vývozu jsou stolní a kuchyňské sklo, zbraně a munice, hudební nástroje, obráběcí stroje a chemické výrobky. V předchozích letech se na exportu výraznou měrou podílely rovněž automobily Škoda.

Hlavní položkou dovozu do ČR je dlouhodobě vlna.

Vzájemné styky v této oblasti nejsou upraveny žádným smluvním dokumentem..

Kulturní vztahy

Styky v oblasti kulturní, školské, vědecké a zdravotnické se dlouhodobě uskutečňují převážně na komerčním základě. Na Novém Zélandu žijí čeští krajané, kteří hrají důležitou úlohu v rozvoji vzájemných styků.

Pákistánská islámská republika

Politická scéna Pákistánu se vyznačuje malou stabilitou. V zemi existují standardní demokratické instituce, které však nebyly hlouběji zakořeněny a jejich fungování limitovala uzavřenost politické reprezentace a nízká sociální úroveň obyvatelstva. ČR se připojila k prohlášení EU odsuzujícímu pákistánské jaderné testy. Vzájemné vztahy byly v důsledku pokusných jaderných výbuchů v roce 1998 a vojenského převratu v roce 1999 omezeny.

Návštěvy představitelů ČR:

- 9. - 12. 8. 1999 - konzultace náměstka MZV H. Kmoníčka v Islámábádu.

Vzájemné ekonomické vztahy

Obchodní výměna je dlouhodobě neměnná. V posledních letech zaznamenává tendenci k většímu dovozu do ČR. V roce 1998 dosáhl obrat hodnoty 719 mil. Kč, v roce 1999 činil vzájemný obrat 644 mil. Kč, český dovoz 434 mil. a vývoz 210 mil. Kč.

V procesu privatizace se v Pákistánu poněkud zúžila základna státního sektoru, a skýtá tedy stále méně možností pro dodávky investičních celků ve formě realizované v minulosti. Soukromý sektor, na který připadá zcela rozhodující část investic, hledá investory ochotné a schopné přinést kromě know-how a výrobního zařízení i menší či větší část kapitálu a převzít část podnikatelských rizik.

Na vládní úrovni neexistují žádné pohledávky ani úvěry.

Český vývoz tvoří motorová vozidla, elektrické motory a přístroje, čerpadla, sklo a skleněné výrobky, plasty a výrobky z nich, chemikálie, stroje a zařízení (silniční a stavební, textilní, obráběcí). Český dovoz je pak tvořen bavlněnou přízí, kůží a

koženými výrobky, oděvními výrobky a sportovními potřebami.

Nejvýznamnější aktivitou českého subjektu v Pákistánu je účast Moravských naftových dolů, a.s. Hodonín /MND/ na nález významného ložiska zemního plynu v chajpúnském distriktu provincie Sindh.

Z dalších českých firem vyvíjí v Pákistánu stálé obchodní aktivity Omnipol, a.s. Jablonex aj. V Pákistánu působí styčné kanceláře a.s. Omnipol v Islámábádu, a.s. Jablonex a a.s. Transakta v Karáči.

Vzájemná obchodní výměna a investice neodpovídají možnostem obou zemí. Pákistánský trh má značnou absorpční schopnost. Obchodní a investiční příležitosti pro české firmy existují v celém spektru oborů, od spotřebního zboží po investiční celky. Aktuální je v současnosti oblast léčiv, chemie, sklo, textilní stroje, tradiční je poptávka po dopravních strojích a zařízeních. Perspektivní nadále zůstává energetika, jak v oblasti výroby a přenosu elektrické energie, tak i těžby a zpracování ropy a zemního plynu.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

V květnu 1999 byla podepsána dohoda o podpoře a ochraně investic. Vnitrostátní schvalovací proces v obou zemích dosud nebyl ukončen.

Singapur

Singapur je politicky vlivným a ekonomicky velice silným členem Sdružení států jihovýchodní Asie (ASEAN). Je rovněž iniciátorem a hnacím motorem asijsko-evropského dialogu ASEM.

Návštěvy představitelů Singapuru:

- 9. - 12. 7. 1998 - prezident Ong Teng Cheong s chotí a doprovodem. Jednalo se o první státní evropskou návštěvu singapurského prezidenta vůbec;
- 30. 5. - 2. 6. 1999 - ministr průmyslu a obchodu Lee Yock Suan. Kromě jednání s rezortním protějškem M.Grégrem byl ministr Suan přijat ministrem zahraničních věcí J. Kavanem a místopředsedou vlády ČR pro ekonomické otázky P. Mertlíkem.

Vzájemné ekonomické vztahy

Singapur patří mezi naše tradiční obchodní partnery a je největším obchodním partnerem ČR ze zemí ASEAN.

V roce 1999 činil obrat vzájemné obchodní výměny celkem 5,7 mld Kč, čs. dovoz 2,3 mld Kč a vývoz 3,4 mld Kč. (V roce 1998 činil vzájemný obrat 4,4 mld Kč, dovoz 1,9 mld Kč, vývoz 2,5 mld Kč). Singapur je prakticky jedinou asijskou zemí, se kterou má ČR aktivní obchodní bilanci.

Pro podporu oboustranné obchodní výměny mají obě země uzavřeny nejdůležitější ekonomické dohody s výjimkou obchodní. Obchodní výměna obou zemí probíhá bez technicko-administrativních problémů.

Nejúspěšnějšími výrobky vyváženými z ČR do Singapurů jsou především elektronické kondenzátory, sklo, výtahy a stavební manipulační technika, holicí čepelky a elektromotory.

Nejvýznamnějšími dovozními položkami byly počítače a počítačové komponenty, domácí elektronika, elektrické spotřebiče, přírodní kaučuk, lékařské přístroje a elektronické komponenty.

Singapurská ekonomika má ve srovnání s ekonomikami ostatních zemí jedno z nejostřejších konkurenčních prostředí na světě a na jejím trhu se mohou uplatnit, resp. prosadit jenom ty nejkvalitnější české výrobky. V centru zájmu České republiky by měla být především možnost spolupráce se Singapurem při vstupu na třetí trhy asijského regionu, což v praxi znamená především využití znalostí a kontaktů singapurských firem na těchto trzích a možností jejich finančního krytí (Singapur patří mezi největší investory světa). Z toho pohledu je nutné vyvinout v tomto regionu větší aktivitu.

Kulturní vztahy

Oblast kulturní spolupráce není smluvně upravena. Styky v této oblasti se výraznějším způsobem nerozvíjejí ani po komerční linii a jedná se pouze o ojedinělé akce. Singapurská strana projevuje zájem o českou vážnou hudbu.

Thajské království

Thajsko patří k těm asijským monarchiím, kde již řadu desetiletí funguje systém parlamentní demokracie. Tato země s rychle se rozvíjející ekonomikou sebevědomě směřovala do společnosti tzv. asijských tygrů, ale v současné době překonává následky finanční a hospodářská krize, která v letech 1997/98 postihla Asii.

Návštěvy představitelů ČR:

- 24. - 27. 4. 1999 - 5. kolo meziministerských konzultací, vedených VŘ SAAA H. Kmoníčkem a VŘ Evropské sekce N. Panavaritem;
- 23. - 25. 10. 1999 - delegace Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu ČR, vedená předsedou M. Žantovským.

Vzájemné ekonomické vztahy

Thajsko patří mezi nejdůležitější obchodní partnery ČR v Asii. Celková vzájemná výměna zboží se vyvíjela do roku 1996 velmi pozitivně. Vzájemná výměna zboží v roce 1997 již byla dotčena ekonomickou krizí v Thajsku a devalvací jeho měny. V r. 1998 představoval obrát 2,5 mld Kč. Stejná tendence převládala také v r. 1999, kdy celkový obrát dosáhl hodnoty 2,8 mld Kč (vývoz 493,3 mil. Kč a dovoz 2,3 mld Kč).

Situace u českého dovozu z Thajska se s ohledem na devaluaci thajského bahtu značně změnila. Mnoho českých dovozců se vrátilo v druhé polovině roku 1997 do Thajska z trhů ČLR a Indonésie. Tento trend pokračoval i v průběhu roku 1998 a 1999.

Mezi největší dovozní položky patřily potraviny (rýže, krevety, ryby, konzervované ovoce), oděvy, obuv, přírodní kaučuk a textilní příze. Ze strojírenské produkce lze uvést zařízení k automatickému zpracování dat, vč. periferních jednotek.

Z hlediska perspektivy obchodních vztahů lze předpokládat možnosti uplatnit se v následujících oblastech investičního charakteru: energetika (vodní i parní), dopravní systémy (tramvaje pro městskou i příměstskou dopravu, autobusy, trolejbusy, nákladní auta), zařízení a technologie pro ochranu životního prostředí, velké úpravní vod (pitná voda pro obyvatelstvo), průmyslové i domovní čističky vod, spalovny odpadu i toxických látek (PBC) a spalovny městského odpadu, technologie pro třtinové mlýny a minipivovary, technologie pro sklářský průmysl a textilní stroje.

Z nestrojírenských výrobků je možno perspektivně uvažovat o dodávkách zpracované zemědělské produkce (kromě již realizovaných dodávek sušeného mléka připadá v úvahu i škrob a pšeničná mouka). Úspěšnost vývozu těchto položek však závisí na státní politice subvencí určených pro export zemědělských produktů.

Kulturní vztahy

V posledních letech došlo v kulturní oblasti k určitému oživení ve vztazích s Thajskem, a to díky několika úspěšným akcím, zorganizovaným za účasti zastupitelských úřadů v Bangkoku a v Praze. Mezi oběma zeměmi probíhá pravidelná výměna vysokoškolských stipendistů.

Vietnamská socialistická republika

Vietnamská socialistická republika představuje v rámci asijského regionu zemi se značnými ekonomickými možnostmi. Aktivně se zapojuje do práce regionálních struktur a projevuje ambice i na poli světových organizací. Vzájemné vztahy, založené na tradičních vazbách, jsou v současnosti orientovány především na oblast ekonomické a obchodní spolupráce.

Návštěvy představitelů ČR:

- 27. - 31. 10. 1999 - delegace Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu PČR;
- 14. - 16. 12. 1999 - předseda vlády ČR M. Zeman, doprovázený místopředsedou vlády a ministrem financí P. Mertlíkem a ministrem průmyslu a obchodu M. Grégrem.

Návštěvy představitelů VSR:

- 15. - 20. 9. 1998 - ministr spravedlnosti VSR Nguyen Dinh Loc;
- 29. 11. - 2. 12. 1998 - místopředseda vlády a ministr zahraničních věcí VSR

Nguyen Manh Cam.

Vzájemné ekonomické vztahy

Česko - vietnamská ekonomická a obchodní spolupráce má dlouholetou tradici. Objem obchodní výměny rostl, byl však provázen stagnací českého vývozu, což vedlo k prohlubujícímu se deficitu obchodní bilance ze strany ČR. V roce 1998 činil vzájemný obrát 1,6 mld Kč, hodnota českého vývozu do VSR činila 0,4 miliardy Kč a českého dovozu 1,4 mld Kč. V roce 1999 dosáhl vzájemný obrát 2 mld Kč, vietnamský vývoz do ČR činil 1,4 miliardy Kč, přičemž český vývoz do VSR činil pouze 0,5 mld Kč.

Hlavními komoditami českého dovozu jsou textilní zboží, obuv, proutěný nábytek a drobné výrobky, tropické ovoce, rýže, káva, čaj, koření a výrobky potravinářského průmyslu. Hlavními komoditami českého vývozu jsou stroje a přepravní zařízení (lokomotivy, čerpadla, lodní motory, generátory), výrobky tříděné podle materiálu (kovové výrobky, trubky a roury, skleněné zboží, nářadí a nástroje), chemikálie a plasty, různé průmyslové výrobky (měřicí a kontrolní přístroje, osvětlovací technika, oděvní doplňky, kancelářské potřeby).

Šance českých podniků na vietnamském trhu zvýší vymezení střednědobé a dlouhodobé obchodně ekonomické strategie a politiky, která bude zohledňovat zájem a možnosti státu a českých podniků, stejně jako zájem, potřeby a možnosti vietnamské strany. Těmito otázkami se zabývají zasedání Smíšené česko - vietnamské komise pro obchodní a ekonomickou spolupráci (druhé zasedání komise se uskutečnilo v Praze v listopadu 1999).

VSR zůstává zemí, které ČR poskytuje rozvojovou pomoc, přičemž z hlediska celkového ročního objemu české rozvojové pomoci patří Vietnam mezi její největší příjemce. V prosinci 1999 se zástupce ČR zúčastnil Konference dárců rozvojové pomoci Vietnamu v Hanoji. V listopadu 1999 bylo rozhodnuto o poskytnutí humanitární pomoci ve výši 30 000 USD, určené na sanaci následků katastrofálních záplav ve středním Vietnamu.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Protokol k Dohodě mezi vládou České republiky a vládou Vietnamské socialistické republiky o vzájemném zaměstnávání českých a vietnamských občanů na rok 1999, Hanoj, 27. 5. 1999.

Při příležitosti návštěvy premiéra Zemana v prosinci 1999 si náměstci ministrů zahraničních věcí ČR a VSR vyměnili nóty stvrzující zrušení vízové povinnosti pro držitele diplomatických pasů obou zemí.

Kulturní vztahy

Kulturní propagace ČR ve Vietnamu se realizuje především prostřednictvím různých tematických výstav, pořádaných ZÚ ve spolupráci s MZV a dalšími českými i zahraničními subjekty.

V současné době žije na území ČR početná vietnamská komunita, která dle oficiálních údajů MV ČR (dlouhodobé a trvalé pobyty) činí 22 000 osob, podle

některých (byť neověřených) údajů až dvojnásobek (nelegální migrace, propadlá víza a pobyty).

8. Vztahy České republiky k zemím Blízkého východu a severní Afriky

Alžírská demokratická a lidová republika

Alžírská demokratická a lidová republika je v posledním desetiletí zmítána boji vlády s ozbrojenými složkami zakázané Fronty islámské spásy, které provádějí masakry civilního obyvatelstva. Země se účastní euro-středomořského dialogu v rámci barcelonského procesu.

Destabilizovaná vnitřní situace v zemi má negativní dopad i na bilaterální vztahy s ČR ve všech oblastech, včetně vzájemné ekonomické výměny.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 566,5 mil. Kč, dovoz 807,1 mil. Kč, v roce 1999 činil vývoz 523,7 mil. Kč, dovoz 1,7 mld Kč. Ekonomické vztahy i přes omezení možností v důsledku situace v Alžírsku neodpovídaly především možnostem ČR, obchodní obrat je pro ČR dlouhodobě pasivní.

Kulturní vztahy

V prostorách společnosti Air Algérie v Alžíru se v únoru 1998 uskutečnila výstava českého fotografa Tomáše Svobody.

Egyptská arabská republika

Egyptská arabská republika jako významná regionální mocnost na Blízkém východě a jedno z jeho tradičních obchodně-ekonomických a kulturních center sehrávala důležitou úlohu v rámci meziarabských vztahů i v mírovém procesu na Blízkém východě, podporovaném Českou republikou. Tento proces, založený na rezolucích RB OSN č. 242 a 338 a principu výměny území za mír, představuje jedinou možnou cestu k dosažení trvalého a spravedlivého míru v regionu. Česká republika přivítala podpis memoranda ve Wye Plantation z října 1998 a vyzvala obě strany k jeho striktnímu dodržování. Pozitivním pokračováním tohoto procesu byl podpis dalšího memoranda 4. 9. 1999 v egyptském Šarm aš-Šajchu týkajícího se aplikace dohody z Wye Plantation (tzv. dohody Wye II).

ČR řadí tradiční vztahy s Egyptem mezi své zahraničně-politické priority v oblasti.

Návštěvy představitelů ČR:

- 2. - 5. 2. 1999 - náměstek ministra zahraničních věcí M. Palouš v rámci

meziministerských konzultací;

- 1. - 4. 6. 1999 - ministr průmyslu a obchodu M. Grégr.

Návštěvy představitelů z Egyptské arabské republiky:

- 16. - 18. 5. 1999 - náměstek ministra zahraničních věcí F. Shazli v rámci meziministerských konzultací;

- 2. - 4. 12. 1999 - ministr vysokého školství a státní ministr pro vědecký výzkum Moufid Shehaba.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 3 mld Kč, dovoz 355,5 mil. Kč, v roce 1999 činil vývoz 2,6 mld Kč, dovoz 297,9 mil. Kč. České firmy se podílely na realizaci několika velkých investičních celků, jako např. výstavby elektrárny Ajn Músá na Sinaji. Egypt patřil v rámci rozvojových zemí k předním dovozcům z ČR. Český vývoz se zaměřil na strojírenské výrobky, zařízení a automobily (cca 70%) i vojenský materiál.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Egyptské arabské republiky o sukcesi do dvoustranných smluv, sjednaná výměnou dopisů, Káhira, 9. 8. 1999.

- v prosinci 1999 byl podepsán prováděcí protokol ke Kulturní dohodě na léta 2000-2002.

Kulturní vztahy

Česká republika rozvíjela kulturní vztahy s Egyptem více než s jinými zeměmi oblasti především na nekomerční bázi. Kulturní výměna zaznamenala viditelný vzestup, i když aktivita byla patrná především z české strany. Proběhlo několik akcí zaměřených na egyptologii, z nichž největší pozornost přilákala alexandrijská výstava pro nevidomé nazvaná "Egypt dotekem". Dále se konalo několik výstav moderního českého umění, koncert violoncellisty Jiřího Barty, tři filmové přehlídky (např. filmů Jiřího Menzela nebo účast na festivalu němých filmů v Káhiře). V květnu 1999 byla v Alexandrii zahájena výstava 500 českých knih, která byla následně věnována nově budované Alexandrijské knihovně. V říjnu 1999 proběhla na českém velvyslanectví přehlídka českých animovaných a dokumentárních filmů. Tradičně aktivně v Egyptě působila expedice Českého egyptologického ústavu UK Praha, která dlouhodobě provádí velmi úspěšný výzkum v lokalitě Abú Sír.

Irácká republika

Irácká republika se nacházela ve značné mezinárodní izolaci v důsledku sankčního režimu uvaleného na zemi ze strany RB OSN po invazi do Kuvajtu v srpnu 1990 a limitujícího obchodní a hospodářskou spolupráci s Irákem na operace v rámci mechanismu "ropa za potraviny". Mezinárodní sankce vedly k citelnému poklesu životní úrovně iráckého obyvatelstva.

ČR plně respektovala příslušná ustanovení, vyplývající z rezolucí RB OSN č. 661, 687 a dalších, zároveň však vnímala humanitární aspekt situace v Iráku a podporovala naplňování mechanismu "ropa za potraviny". Česká strana rovněž nabídla Iráku přímou humanitární pomoc, která však nebyla přijata.

Bilaterální vztahy v důsledku těchto sankcí nadále stagnovaly, navíc byly poznamenány odmítavým postojem irácké strany k vysílání stanice Radio Free Iraq, zahájenému v říjnu 1998, jejíž redakce má sídlo v Praze. Česká republika deklarovala zájem vztahy s Iráckou republikou rozvíjet ke vzájemnému prospěchu obou stran, avšak až po splnění všech příslušných rezolucí RB OSN.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 19,2 mil. Kč, dovoz 204,3 mil. Kč, v roce 1999 činil vývoz 145 tis. Kč, dovoz 1,7 mil. Kč. Českým podnikům se nedařilo uplatnit v částečně otevřené obchodní výměně, povolené OSN v rámci mechanismu "ropa za potraviny", přijatého rezolucí RB OSN č. 986. V důsledku vysílání radia RFI do Iráku přijala irácká státní administrativa v roce 1999 soubor opatření omezující aktivity českých obchodních subjektů na iráckém trhu, který byl doporučen jak státním, tak i iráckým soukromým subjektům. Dovozy se soustředily na ropné a částečně na bavlněné produkty. Vlastní realizace se uskutečňovala prostřednictvím třetích zemí.

Kulturní vztahy

V rámci pravidelných vystoupení se v září 1999 zúčastnil 11. ročníku "Babylonského festivalu " mikulovský soubor Pálava.

Íránská islámská republika

Íránská islámská republika se jako regionální mocnost stala po zvolení proreformně orientovaného M. Chatámího do prezidentské funkce v srpnu 1997 svědkem pozvolného nástupu procesu určité demokratizace a liberalizace. Na mezinárodní scéně se Íránu podařilo prolomit mezinárodní izolaci, když se formálně postavil do čela islámského společenství (předsednictví Organizace islámské konference po prosinci 1997) a urovnal své vztahy se státy EU. ČR ocenila a přivítala pozitivní a nadějně trendy, patrné v iránských přístupech.

Bilaterální vztahy byly negativně poznamenány odmítavým postojem íránské strany v otázce působení stanice Radio Free Europe/Radio Liberty v perském jazyku, zahájeného v říjnu 1998, jejíž redakce má sídlo v Praze.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 951,8 mil. Kč, dovoz 180,1 mil. Kč, v roce 1999 činil vývoz 1,2 mld Kč, dovoz 273,9 mil. Kč. Pokračovaly práce na dokončení projektů tepelné elektrárny v Íránšahru (První brněnská strojírna) a závodu na výrobu hliníku v Džadžarmu (Technoexport). Dalšími aktivními subjekty v Íránu byly Strojexport (geologické a vrtné práce) a Škodaexport (energetika, metalurgie). V září 1999 byla podepsána upřesňující dohoda o splácení existujících

českých pohledávek.

Kulturní vztahy

V září 1998 se v Teheránu v Muzeu současného umění konal za české účasti 8.ročník výstavy amatérské a profesionální fotografie. V Praze v září 1999 proběhl 3. ročník Týdne íránského filmu.

Jemenská republika

Jemenská republika se stala po sjednocení v roce 1990 nejlidnatější zemí Arabského poloostrova a představuje pro svůj lidský potenciál i bohaté přírodní zdroje investičně velmi zajímavou zemi.

Tradiční česko-jemenské vztahy zaznamenaly díky jednáním nový impulz.

Návštěvy představitelů z ČR:

- 1. - 3. 4. 1999 - ministr zahraničních věcí ČR J. Kavan;
- 15. - 17. 10. 1999 - náměstek ministra obrany J.Tomáš.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 172,2 mil. Kč, dovoz 12,499 mil. Kč, v roce 1999 činil vývoz 526,5 mil. Kč, dovoz 1 mil. Kč, když se v posledním období projevil trend k nárůstu obchodní výměny. Jemenská strana projevovala zájem o dodávky českého zboží, těžícího ze své dobré pověsti, i účasti českých firem na realizaci rozvojových projektů v oblasti infrastruktury (energetika, vodní hospodářství, cementárny - finanční spoluúčast Světové banky a donorů). Hlavními exportními položkami byly automobily osobní a nákladní, čerpadla, sklo, zařízení pro elektroinstalaci.

Jordánské hášimovské království

Jordánské hášimovské království, významná země pro svoji strategickou polohu mezi Irákem a Izraelem, se nadále významně zapojovalo do mírového procesu na Blízkém východě i přes zhoršování zdravotního stavu krále Husajna, zesnulého v únoru 1999. Po jeho smrti na jordánský trůn nastoupil jeho syn Abdalláh a přihlásil se k politickému dědictví svého otce.

Česko-jordánské vztahy si i nadále udržovaly těžiště v politické oblasti.

Návštěvy představitelů ČR:

- 2. - 6. 11. 1998 - delegace výboru Senátu petičního, pro lidská práva, vědu, vzdělávání a kulturu;
- 8. 2. 1999 - účast prezidenta V. Havla na pohřbu krále Husajna.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 279,8 mil. Kč, dovoz 5,6 mil. Kč, v roce 1999 činil vývoz 253,5 mil. Kč, dovoz 3,9 mil. Kč. Z ekonomického hlediska je Jordánsko pro ČR významné jako zprostředkovatel obchodní výměny s třetími zeměmi.

Kulturní vztahy

Těžiště kulturní spolupráce spočívalo na české straně, když se Pražská komorní filharmonie zúčastnila Džerašského hudebního festivalu a Ammán byl svědkem přehlídky českých filmů.

Království Saúdské Arábie

Království Saúdské Arábie (KSA) je největším státem Arabského poloostrova a současně vojensky i hospodářsky nejsilnější zemí seskupení Rady spolupráce arabských států (GCC).

Rozvoj všestranných styků s KSA vnímala ČR jako perspektivní a pro českou ekonomiku velmi žádoucí s nutným přihlédnutím ke specifickým teritoria. Proto trvale akcentovala otázku otevření efektivního saúdskoarabského zastupitelského úřadu v ČR, který by výrazně přispěl k dalšímu rozvinutí vztahů, zejména v obchodně - ekonomické oblasti.

Návštěvy představitelů ČR:

- 28. 1. - 3. 2. 1999 - delegace ministerstva obrany ČR.

Návštěvy představitelů Království Saúdské Arábie:

- 7. - 26. 9. 1999 - delegace Prezidia pro mládež;

- 26. - 29. 9. 1999 - delegace vysokého školství.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 848,1 mil. Kč, dovoz 165,4 mil. Kč, v roce 1999 činil vývoz 741,1 mil. Kč, dovoz 70,125 mil. Kč. Tato oblast tvořila těžiště vztahů, hlavní položky českého exportu do KSA tvořily osobní a nákladní automobily, strojní zařízení, sklo a potraviny.

Jednalo se o podpisu Všeobecné obchodní dohody, kterou saúdskoarabská strana považuje za stěžejní pro sjednání a podpis dalších smluvních dokumentů, jako např. Dohody o spolupráci v boji proti pašování drog a halucinogenních látek (zájem KSA), Dohody o ochraně investic a Letecké dohody (iniciováno českou stranou).

Kulturní vztahy

ČR navázala s KSA dobré vztahy v oblasti kultury, školství a zdravotnictví. Prohlubování vzájemného porozumění významně přispěla i výjimečná výstava Výtvarné dědictví a umění Saúdské Arábie, která proběhla v ČR od na podzim a v zimě 1999 (Praha, Brno, Vyškov). Šlo o první výstavu svého druhu v oblasti střední a

východní Evropy a třetí v Evropě vůbec.

Libanonská republika

Libanonská republika se nacházela ve stavu rekonstrukce po ukončení dlouholeté občanské války. Jih země (asi desetina území) byl okupován armádou Státu Izrael, který Libanon neuznal a je s ním stále ve válečném stavu. Neustále byla zdůrazňována nutnost splnění rezoluce RB OSN č. 425 o odsunu těchto vojsk z jihu země. Skutečná renesance Libanonu může nastat až po dosažení úplného míru na Blízkém východu.

Vztahy ČR s Libanonem se rozvíjely, především v oblasti poválečné obnovy.

Návštěvy představitelů z ČR:

- 27. - 30. 10. 1999 - ministr zemědělství J. Fencel.

Návštěvy představitelů Libanonské republiky:

- 13. - 17. 9. 1999 - delegace libanonského parlamentu, vedená místopředsedou Firzlím;

- 7. - 9. 10. 1999 - ministr dopravy a veřejných prací Míkátí.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 1,3 mld Kč, dovoz 31,1 mil. Kč, v roce 1999 činil vývoz opět 1,3 mld Kč, dovoz 10,4 mil. Kč. Libanon patřil mezi přední dovozce českého zboží na Blízkém východě.

Kulturní vztahy

V říjnu 1999 byly uspořádány tzv. "České dny" s prezentací českých výrobků i kulturních souborů a hudebních těles.

Marocké království

Marocké království je důležitým článkem politické, bezpečnostní a ekonomické spolupráce EU v rámci její politiky vůči jižnímu Středomoří. Maroko s EU podepsalo již v roce 1995 dohodu o partnerství.

Česká republika považuje Maroko za důležitého partnera v oblasti Středomoří a projevovala zájem o další rozvinutí dialogu na vysoké úrovni.

Návštěvy představitelů z ČR:

- 4. - 7. 5. 1999 - delegace zahraničního výboru PSP ČR;

- 25. 7. 1999 - předsedkyně Senátu ČR L. Benešová na pohřbu krále Hasana II.

Návštěvy představitelů z Marockého království:

- 26. - 28. 10. 1999 - meziministerské konzultace vedené státní tajemnicí MZV Aichou Belarbi.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 320,2 mil. Kč, dovoz 255,9 mil. Kč, v roce 1999 činil vývoz 253,7 mil. Kč, dovoz 389,2 mil. Kč. V obchodní spolupráci se nepodařilo naplnit řadu společných zájmů.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Protokol o spolupráci mezi Ministerstvem zahraničních věcí České republiky a Ministerstvem zahraničních věcí a spolupráce Marockého království, Praha, 27. 10. 1999.

Mauritánská islámská republika

Mauritánská islámská republika, dříve jedna z nejchudších zemí světa, zaznamenala pozoruhodný rozvoj, založený nejen na tradičním zpracovatelském průmyslu a zemědělství, ale především na uvážlivém prodeji koncesí k rybolovu v bohatých mauritánských šelfech.

Vztahy s Mauritánií byly minimální. ČR navrhla akreditovat pro Mauritánii velvyslance ČR z Maroka (dříve byl akreditován velvyslanec v Alžírsku), což by mělo přinést oživení vzájemných kontaktů.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 14,4 mil. Kč, dovoz 46 tis. Kč, v roce 1999 činil vývoz 11,6 mil. Kč, dovoz 297 tis. Kč.

Spojené arabské emiráty

Federace sedmi emirátů (Abú Zabí, Dubaj, Šardžá, Adžmán, Umm al-Kuvajn, Fudžajra a Rás al-Chajma) bývalého "Smluvního Ománu" představuje dostatkem disponibilního kapitálu, ohromnými zdroji energetických surovin ropy a zemního plynu a velkou hospodářskou stabilitou významného člena GCC.

Aktivita ve vztazích mezi ČR a SAE potvrdila vzrůstající zájem obou zemí o rozvoj všestranných, obzvláště ekonomických vztahů.

Návštěvy představitelů ČR:

- 13. - 14. 2. 1999 - podnikatelská mise, organizovaná Hospodářskou komorou ČR;
- 14. - 16. 3. 1999 - delegace Ministerstva obrany ČR, vedená náměstkem ministra obrany J. Tomášem (výstava IDEX '99);
- 29. - 30. 5. 1999 - meziministerské konzultace nám. min. zahraničních věcí M. Palouše.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 3,8 mld Kč, dovoz 303,2 mil.Kč, v roce 1999 činil vývoz 3,5 mld Kč, dovoz 184,4 mil. Kč. SAE se zařadily mezi

nejvýznamnější obchodní partnery ČR nejen v rámci regionu BV, ale i mezi rozvojovými zeměmi. V roce 1998 zaujaly SAE mezi zeměmi BV pozici největšího dovozce z ČR. Firmy z ČR se v SAE zúčastnily jako každoročně několika mezinárodních výstav a veletrhů. V roce 1998 se jednalo např. o Arabian Travel Market '98, v roce 1999 se ČR oficiálně účastnila např. ADIF '99, IDEX '99, Arabian Travel Market '99, INDEX '99 a Arabian Hunting Exhibition '99.

Kulturní vztahy

V říjnu 1998 vystoupil u příležitosti státního svátku ČR dechový kvartet Prague Quintet Academica.

Stát Bahrajn

Stát Bahrajn, člen GCC, je malým ostrovním státem (33 ostrovů), avšak významným finančním a obchodním centrem.

Vzájemné vztahy mezi Bahrajnem a Českou republikou se omezovaly na pravidelné návštěvy českého nerezidentního velvyslance (sídlem v Rijádu) a spolupráci mezi Stálými misemi obou zemí v New Yorku. (Bahrajn byl v letech 1998 - 1999 nestálým členem RB OSN.)

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 40,1 mil. Kč, dovoz 1,3 mil. Kč, v roce 1999 činil vývoz 31 mil. Kč, dovoz 12,4 mil. Kč.

Stát Izrael

Stát Izrael je významným státem oblasti Blízkého východu zejména pro svoji hospodářskou vyspělost, kterou značně předstihuje své sousedy. Na druhé straně izraelsko-arabský konflikt negativně poznamenává situaci v oblasti již od vyhlášení Státu Izrael v květnu 1948. Z tohoto důvodu Česká republika podpořila od samého počátku zahájení mírového procesu na Blízkém východě, založeného na rezolucích RB OSN č. 242 a 338 a principu výměny území za mír, který představuje jedinou možnou cestu k dosažení trvalého a spravedlivého míru v regionu. Česká republika přivítala podpis memoranda ve Wye Plantation z října 1998 a vyzvala obě strany k jeho striktnímu dodržování. Pozitivním pokračováním tohoto procesu byl podpis dalšího memoranda 4. 9. 1999 v egyptském Šarm aš-Šajchu týkajícího se aplikace dohody z Wye Plantation (tzv. dohody Wye II).

Vzájemné česko-izraelské vztahy se nacházely na historicky nejlepší úrovni. Potvrzením oboustranného zájmu o jejich další rozvinutí byla celá řada návštěv na vysoké úrovni.

Návštěvy představitelů ČR:

- 16. - 23. 10. 1998 - obchodní mise Hospodářské komory ČR;
- 21. - 25. 10. 1998 - mise Česko-izraelské obchodní komory;
- 1. - 4. 12. 1998 - ministr průmyslu a obchodu M. Grégr;
- 21. - 24. 2. 1999 - místopředseda vlády P. Rychetský.

Návštěvy představitelů Izraele:

- 8. - 10. 7. 1998 - ministr spravedlnosti C. Hanegbi.

Vzájemné ekonomické vztahy

Ve druhé polovině roku 1998 a v roce 1999 se pozitivně projevila aplikace Dohody o volném obchodu, která předpokládá (až na určité výjimky, především v zemědělské a potravinářské produkci) plné odbourání cel již v průběhu roku 2000. Příznivější obchodní podmínky se projeví i v postupném nárůstu českého vývozu.

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 3 mld Kč, dovoz 1,5 mld Kč, v roce 1999 činil vývoz 1,6 mld Kč, dovoz 1,9 mld Kč. Saldo obchodní bilance za roky 1998 a 1999 je stejně jako v předcházejících letech pasivní, nicméně poslední vývoj indikuje možnost dosažení vyrovnané bilance. Celkový obrat řadí Izrael v regionu Blízkého východu a severní Afriky na 3. místo, přičemž z hlediska dovozu stojí Izrael na prvním místě.

Komoditní struktura českého vývozu je příznivá, když téměř polovinu tvoří stroje a dopravní zařízení. Další významnou skupinu představují výrobky ze železa a ocele a rovněž sklářské výrobky, pneumatiky a chemikálie. Český dovoz je orientován především na technicky náročnější výrobky v oblasti komunikací, zpracování dat, strojního zařízení, lékařských a laboratorních zařízení, ale i chemikálie a bavlnu.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda mezi vládou České republiky a Státem Izrael o vzájemné pomoci v celních otázkách (vstoupila v platnost 1. 10. 1998);
- Dohoda o ochraně a podpoře investic (vstoupila v platnost 16. 3. 1999);
- Dohoda o spolupráci ve veterinární oblasti (24. 6. 1999).

Kulturní vztahy

V červenci 1998 byl do Izraele pozván spisovatel J. Jandourek, jehož kniha "V jámě lvové" byla přeložena do hebrejštiny a úspěšně pronikla na izraelský knižní trh. V srpnu 1998 hostovala v Izraeli Laterna Magika s představením "Kouzelný cirkus". V říjnu 1998 se konala v Jeruzalémě výstava "Příběh československých Židů", která byla věnována 80. výročí založení Československa. V prosinci 1998 uvedlo telavivské divadlo přepracovanou hebrejskou verzi hry Karla Čapka "Matka". V dubnu 1999 hostoval v Izraeli dětský soubor Bambini di Praga. Na podzim 1999 proběhla "Výstava o B. Hrabalovi".

Stát Katar

Bohatství Státu Katar je dáno především třetími největšími zásobami zemního

plynu na světě. Katar je členským státem GCC.

Vzájemné styky s Katarem se soustředily především na oblast hospodářské a obchodní spolupráce.

Návštěvy představitelů ČR:

- 17. - 19. 2. 1999 delegace Hospodářské komory ČR;
- 3. 6. 1999 meziministerské konzultace za účasti náměstka min. zahr. věcí M. Palouše.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 32,3 mil. Kč, dovoz pouze 4 tis. Kč, v roce 1999 činil vývoz 30,1 mil. Kč, dovoz 157 tis. Kč.

Stát Kuvajt

Stát Kuvajt je významným státem GCC, vzhledem ke svému přírodnímu bohatství a strategické poloze je však nucen čelit expanzionistickým nárokům Iráku.

Vztahy ČR a Kuvajtu se soustředily do oblasti hospodářské a obchodní spolupráce, v politické oblasti pak do podpory ČR kuvajtským požadavkům na překonání následků irácké okupace země (otázka kuvajtských občanů zavlčených do Iráku).

Návštěvy představitelů ČR:- 1. - 2. 6. 1999 - meziministerské konzultace nám. ministra zahr. věcí M. Palouše. " | / 3

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 437,6 mil. Kč, dovoz 65 tis. Kč, v roce 1999 činil vývoz 230,3 mil. Kč, dovoz 1,1 mil. Kč. Hlavními položkami českého exportu do Kuvajtu byly mléčné výrobky, sklo, textil a automobily.

Kulturní vztahy

Český zastupitelský úřad v Kuvajtu uspořádal v říjnu 1999 "Český národní týden", který poskytl kuvajtské veřejnosti možnost seznámit se s turistickými a lázeňskými oblastmi České republiky, jakož i produkcí českých průmyslových podniků. Velvyslanectví zorganizovalo výstavu soudobých českých malířů, dvě koncertní vystoupení sopranistky A. Medkové a klavíristky M. Pospíšilové.

Súdánská republika

Súdánská republika je od svého vzniku v roce 1956 dlouhodobě destabilizována občanskou válkou mezi převážně křesťanským a animistickým jihem a většinovou muslimskou populací na severu. Na Súdán byly poté, co nevydal tři podezřelé osoby z atentátu na egyptského prezidenta Mubáraka v červnu 1995,

uvaleny sankce RB OSN.

Z těchto důvodů byly vztahy mezi ČR a Súdánem minimální. ZÚ ČR v Súdánu byl uzavřen na jaře 1994, akreditován je titulář ČR v Egyptě. Stejně tak Súdán používá pro styk s ČR svého velvyslanectví ve Vídni.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 68,6 mil. Kč, dovoz 45,1 mil. Kč, v roce 1999 činil vývoz 291,2 mil. Kč, dovoz 36,3 mil. Kč. Za poslední rok došlo k patrnému nárůstu salda ve prospěch ČR, i když ekonomické vztahy byly omezeny v důsledku kritické situace súdánské ekonomiky. V zemi stále působí skupina českých expertů, kteří zabezpečují chod textilní továrny ve Wad Medání.

Sultanát Omán

Sultanát Omán, se strategickou polohou u ústí Perského zálivu do Indického oceánu, je členem GCC.

Politické kontakty mezi ČR a Ománem byly minimální.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 26,9 mil. Kč, dovoz 22 tis. Kč, v roce 1999 činil vývoz 12,9 mil. Kč, dovoz 30 tis. Kč.

Syrská arabská republika

Syrská arabská republika je významnou zemí Blízkého východu především pro svoji důležitost v mírovém procesu, do kterého se od počátku zapojila, avšak poté svá jednání přerušila.

I když Sýrie představuje pro ČR tradičního obchodně-ekonomického partnera v oblasti, vzájemné vztahy od počátku 90.let stagnovaly v důsledku některých otevřených otázek (problematika sukcese do smluv a otázka pohledávek). Česká strana opakovaně vyjádřila zájem o urovnání těchto záležitostí a potvrdila připravenost aktivovat vzájemný dialog na vysoké úrovni, který by napomohl k nalezení oboustranně přijatelného řešení zmíněných otázek.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 1,6 mld Kč, dovoz 662,5 mil. Kč, v roce 1999 činil vývoz 920,2 mil. Kč, dovoz 89,2 mil. Kč. České podniky nezískaly nové velké zakázky a v podstatě se zaměřily na údržbu dříve dodaných projektů. Překážkou pro růst obchodní výměny byl rovněž nedostatek volně směnitelné měny

v syrském státním sektoru.

Kulturní vztahy

Aktivita kulturních akcí se omezila pouze na českou stranu : český týden, v rámci něhož vystoupil kytarista Š. Rak, výstava M. Knížáka, fotografie staré Prahy, výstava české kubistické architektury, výstava malíře F. Kutiny, Pražský žest'ový septet, folklorní soubor Pálava a saxofonový recitál M. Šedové.

Tuniská republika

Tuniská republika byla první arabskou zemí, která podepsala dohodu o partnerství s EU (v polovině roku 1995) a je jedním z důležitých styčných bodů EU vůči Středomoří.

Česká republika považuje Tunisko za významného partnera v rámci své zahraniční politiky vůči Středomoří; z toho také pramenila aktivita ve vzájemných vztazích.

Návštěvy představitelů z ČR:

- 19. - 22. 11. 1998 - nám. ministra zahraničních věcí ČR M. Palouš v Tunisku.

Návštěvy představitelů Tuniské republiky:

- 9. - 11. 5. 1999 - ministr vnitra Chauoch;
- 20. - 23. 9. 1999 - ministr turistiky a řemesel Maaoui;
- 7. - 10. 11. 1999 - tuniský státní tajemník MZV Tahar Sioud.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 344,7 mil. Kč, dovoz 245,7 mil. Kč, v roce 1999 činil vývoz 280,1 mil. Kč, dovoz 299,1 mil. Kč. Přechodem na kombinovaná hnojiva přestala ČR odebírat fosfáty, což se projevilo na obratu, který neodpovídá potenciálu obou zemí. Tunisko také představovalo stálou a oblíbenou destinaci českých turistů, jejichž počet každoročně překračoval 40 tisíc.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda o spolupráci mezi Ministerstvem vnitra České republiky a Ministerstvem vnitra Tuniské republiky,
Praha, 10. 5. 1999.

- v říjnu 1999 byla dosavadní smluvní základna doplněna o Dohodu o bezvízovém styku pro držitele diplomatických a služebních pasů.

Kulturní vztahy

V říjnu 1998 byl uspořádán ke státnímu svátku recitál českého kytaristy Vladimíra Mikulky, který byl zařazen do prestižního "kartážského festivalu".

Velká libyjská arabská lidová socialistická džamáhíríja

Velká libyjská arabská lidová socialistická džamáhíríja vděčí svému ropnému bohatství za relativní prosperitu, i když v minulých letech utrpěla mezinárodními sankcemi, vyhlášenými RB OSN v r. 1992 pro důvodné podezření z účasti libyjských občanů na pumovém atentátu na let společnosti PanAm nad skotským městem Lockerbie v roce 1988. Platnost sankcí byla po vydání těchto osob mezinárodnímu soudu rozhodnutím RB OSN v dubnu 1999 pozastavena.

Rozsah a úroveň vztahů mezi ČR a Libyí byly tímto sankčním režimem poznamenány. Od pozastavení sankcí RB OSN v dubnu 1999 ČR projevovala zájem o oživení bilaterální politické i hospodářské spolupráce a vůli urovnat existující otevřené otázky, včetně problematiky sukcese a pohledávek. Následné zahájení jednání o sukcesi do smluv pak potvrdilo oboustranný zájem o rozvoj vztahů.

Návštěvy představitelů ČR:

- 20. - 25. 3. 1999 - podnikatelská mise, vedená Hospodářskou komorou ČR.

Vzájemné ekonomické vztahy

Český vývoz za rok 1998 dosáhl výše 150,6 mil. Kč, dovoz 518,8 mil. Kč, v roce 1999 činil vývoz 121 mil. Kč, dovoz 779,5 mil. Kč. Vyšší dovoz způsobily nákupy ropy. České firmy usilovaly o návrat na tradiční libyjský trh.

Palestina (Palestinská národní správa)

Palestinská autonomní území vznikla v důsledku palestinsko-izraelského Prohlášení o zásadách (13. 9. 1993) a Káhirske dohody (4. 5. 1994); předávání dalších území pod palestinskou správu stále probíhá. Vzhledem k probíhajícímu vytváření státních atributů je nutno považovat Palestinu za stát ve stadiu zrodu (*in statu nascendi*).

Přímé česko-palestinské vztahy - v politické i ekonomické oblasti - jsou uskutečňovány prostřednictvím Palestinské národní správy, která je oficiálním představitelem Palestinců a vykonává na Palestinských autonomních územích přesně vymezené pravomoce místní samosprávy. Česká republika se podílí v rámci mezinárodní pomoci na obnově a rozvoji palestinských území financováním a prováděním projektu elektrifikace oblasti Túbás na Západním břehu řeky Jordán, na který byly vládou ČR vyčleněny pro období 1996-99 více než 103 miliony Kč.

Návštěvy představitelů ČR:

18.-19.10.1998 - obchodní mise Hospodářské komory ČR;

2.12.1998 - ministr průmyslu a obchodu M. Grégr.

Vzájemné ekonomické vztahy

Obchodní kontakty s palestinskými obchodníky statisticky probíhaly v rámci obchodní výměny s Izraelem, proto je odhad objemu česko-palestinské výměny

problematický. Poprvé v roce 1999 se v českých statistikách objevily údaje o vývozu (12,6 tis. USD).

9. Vztahy České republiky k zemím subsaharské Afriky

V zahraniční politice předlistopadového Československa zaujímaly vztahy k zemím subsaharské Afriky významné místo. Teritoriální zaměření však bylo ve značné míře silně ideologicky podmíněno. V popředí politického zájmu a jeho prostřednictvím i zájmu ekonomického stály státy s tzv. socialistickou orientací, jako byly např. Etiopie, Mosambik, Angola, Zambie či Guinea a Kongo-Brazzaville.

Transformační změny, které přinesl vývoj po listopadu 1989, a rozdělení ČSFR na dva státy vedly k tomu, že priority české zahraniční politiky se soustředily především na vztahy k euroatlantické oblasti a styky s rozvojovými zeměmi (a se zeměmi subsaharské Afriky obzvlášť) byly odsunuty ještě více do pozadí. To vedlo od počátku 90. let k útlumu politických, ale i ekonomických aktivit v tomto regionu.

Paralelně probíhal proces důkladného přehodnocování dosavadního zaměření styků vůči 48 státům subsaharské části afrického kontinentu. Vztahy byly přeorientovány od partnerů, kteří byli pro bývalý režim ideologicky hlavní, k těm, s nimiž je perspektivnější zejména ekonomická spolupráce. Několik diplomatických zastoupení proto bylo zrušeno (Mosambik, Zambie, Tanzánie, Kongo-Brazzaville, Guinea), dočasně byl uzavřen zastupitelský úřad v Angole, naopak byl zřízen zastupitelský úřad a generální konzulát v Jihoafrické republice. Vztahy ČR k zemím subsaharské Afriky jsou dnes založeny na principech rovnosti a vzájemné výhodnosti a koncentrují se především do oblasti obchodu a ekonomické spolupráce.

V hodnoceném období dochází k postupnému ožívání styků s vybranými zeměmi, k nárůstu zájmu ekonomických a obchodních subjektů ČR o spolupráci i ke zvýšení počtu stykových akcí.

V dubnu 1999 (poprvé od roku 1994) se uskutečnila cesta ministra zahraničních věcí ČR do dvou zemí oblasti. Ministr zahraničních věcí J. Kavan navštívil Mauricius a Seychely. Poprvé po roce 1989 Prahu oficiálně navštívila hlava afrického státu (namibijský prezident S. Nujoma). Byly také realizovány cesty předsedkyně Senátu PČR do Jihoafrické republiky, českých ministrů (ministr obrany V. Vetchý do JAR a Namibie, ministr životního prostředí M. Kužvart do Ghany) a několika náměstků.

ČR se aktivně podílela na řešení problémů Afriky. Vyslala své pozorovatele do mise OSN do Sierra Leone (naše účast navazuje na vyslání pozorovatelů do sousední Libérie v polovině 90. let), nabídla pozorovatele do připravované mise na etiopsko-eritrejské hranici a zvažuje svou účast v misi v Konžské demokratické republice. Oceněním role ČR v mírových operacích pak byla poprvé v historii nabídka na nominaci kandidáta na velitele vojenské části mírové operace OSN v Sierra Leone.

Největší rozmach zaznamenala spolupráce s nejrozvinutější ekonomikou subsaharské Afriky, Jihoafrickou republikou. Na dobré úrovni pokračuje spolupráce např. s Etiopií či Ghanou, podařilo se aktivizovat styky např. s Namibií, Botswanou, Libérií a Mauriciem, za nadějný lze označit pokrok ve vztazích s Nigérií. Urovnány byly vztahy s Angolou, narušené v r. 1994. Došlo také k prudkému nárůstu v počtu akreditovaných velvyslanců afrických zemí v ČR.

Angolská republika

Angolská republika je strategicky významnou zemí jihozápadní Afriky. Disponuje bohatými zásobami nerostných surovin, včetně ropy a diamantů. Většímu využití potenciálu země a jejímu rozvoji však doposud brání již 25 let trvající ozbrojený konflikt.

V minulosti poměrně rozsáhlé vzájemné vztahy mezi ČR a Angolskou republikou byly de facto zmrazeny v říjnu 1994 vzhledem k diplomatickému incidentu, jehož důsledky se podařilo překonat až koncem roku 1999 podpisem společné deklarace o urovnání vzájemných vztahů.

Návštěvy představitelů Angolské republiky:

- 31. 10. - 4. 11. 1999 - náměstek ministra zahraničních věcí G. R. P. Chicoti;
- 3. - 6. 11. 1999 - soukromá návštěva prezidenta Angoly J. E. dos Santose;
- 30. 11. - 2. 12. 1999 - vrchní ředitel právní a konzulární sekce MZV Angoly M. E. Silva Bravo.

Vzájemné ekonomické vztahy:

Nedávné urovnání vzájemných vztahů mezi ČR a Angolskou republikou by mělo přispět i k postupnému zvyšování ekonomických a obchodních styků. Vzhledem k dobrému jménu českých výrobků na angolském trhu, jakož i k poměrně početné angolské komunitě žijící v ČR existuje značný potenciál ke zvyšování obrátu vzájemného obchodu v příštích letech. Vývoz z ČR do Angoly v roce 1998 činil 3,37 mil. Kč, dovoz 1,22 mil. Kč. Hodnota vývozu v roce 1999 byla 12,56 mil. Kč, dovoz nebyl realizován. ČR do Angoly vyváží především stroje a přepravní zařízení.

Etiopská federativní demokratická republika

Etiopie je významnou regionální mocností oblasti Afrického rohu. V hlavním městě Addis Abebě sídlí Organizace africké jednoty a Hospodářská komise OSN pro Afriku (UNECA). Pro ČR jsou v oblasti Afrického rohu vztahy s Etiopií prioritní. Česko-etioopské vztahy mají dlouhou tradici, a to zejména na poli obchodně - ekonomickém.

Vzájemné ekonomické vztahy

V rámci českých vývozů do zemí subsaharské Afriky se Etiopie umísťuje dlouhodobě společně s Keňou na 3. až 4. místě (za Jihoafrickou republikou a Nigérií). V roce 1998 činil obrát 214,2 mil. Kč, z toho český vývoz 126,3 mil. Kč. V roce 1999

činil obrat 171 mil. Kč, z toho český vývoz 141,1 mil. Kč.

Kulturní vztahy

Etiopské děti se každoročně účastní mezinárodní dětské výtvarné soutěže "Lidice", v Etiopii velmi oblíbené. V říjnu 1998 uspořádal zastupitelský úřad výstavu "Afrika očima českých cestovatelů". V listopadu 1998 a 1999 se ČR, jako jediná země bývalého východního bloku, zúčastnila "Měsíce evropské kinematografie v Etiopii", pořádaného EU..

Česká republika poskytuje Etiopii vládní stipendia pro studium na českých vysokých školách. Na podzim 1999 studovalo v ČR 26 vládních stipendistů z Etiopie.

Ghanská republika

Ghanská republika patří mezi africké země, které se vyznačují politickou stabilitou, demokratickým systémem vlády více politických stran a liberální hospodářskou politikou. Příznivý vývoj makroekonomických ukazatelů potvrzuje zařazení Ghany mezi tzv. mladé trhy. Po období politické nestability v zemi v 70. letech, která se projevila ve stagnaci vzájemných styků, dochází od počátku 90. let k jejich opětovnému oživení. Jako jedna z mála zemí subsaharské Afriky má Ghana v Praze rezidentní ZÚ na úrovni velvyslanectví.

Návštěvy představitelů ČR:

- 2. - 5. 9. 1999 - ministr životního prostředí ČR M. Kužvart.

Vzájemné ekonomické vztahy

Obchodní výměna mezi ČR a Ghanou se realizuje bez restriktivních či omezujících podmínek, v poslední době však víceméně stagnuje. Vývoz z ČR v roce 1998 činil 50,9 mil. Kč, za rok 1999 dosáhl 72,1 mil. Kč. Obchodní bilance je pro ČR dlouhodobě aktivní při obrazech obchodní výměny ve výši 68,7 mil. Kč v roce 1998 a 87,3 mil. Kč v roce 1999. Předmětem českého vývozu jsou válcovaná ocel a ocelové profily, stroje a přepravní zařízení (zejména automobily a obuvnické stroje) a průmyslové zboží (bateriová pouzdra, lékařské přístroje).

V roce 1999 byl ukončen projekt rozvojové pomoci "Revitalizace výroby v továrně na obuv GIHOC Kumasi". Celková hodnota projektu, opravy původně Československem postavené továrny, byla 10 mil. Kč. V listopadu 1999 byla ze strany ČR poskytnuta humanitární pomoc obětem katastrofálních záplav v severní Ghaně ve výši 20 tis. USD.

Kulturní vztahy

V roce 1998 byla v Akkře uspořádána výstava "Afrika očima českých cestovatelů". ČR poskytuje Ghaně vládní stipendia pro studium na vysokých školách. Na podzim 1999 v ČR studovalo 10 vládních stipendistů z Ghany.

Jihoafrická republika

Jihoafriická republika (JAR) je významnou regionální mocností subsaharské Afriky. V oblasti jižní Afriky představuje "motor" růstu a rozvoje celého regionu. Jako ekonomicky nejsilnější a nejvyspělejší země subsaharské Afriky se začíná angažovat v roli prostředníka v afrických konfliktech a stále více se prosazuje i při řešení celoafrických otázek.

Jihoafriická republika se i přes krátkost doby od obnovení vztahů na počátku 90. let stala nejdůležitějším partnerem ČR v subsaharské Africe. Bilaterální vztahy dále expandují a diverzifikují se.

Návštěvy představitelů ČR:

- 7. - 13. 9. 1998 - delegace Výboru petičního, pro lidská práva, vědu, školství a kulturu Senátu PČR;
- 3. - 7. 11. 1998 - podnikatelská mise;
- 5. 5. 1999 - náměstek ministra zahraničních věcí M. Palouš;
- 14. - 18. 6. 1999 - státní delegace ČR, vedená předsedkyní Senátu PČR L. Benešovou u příležitosti inaugurace prezidenta;
- 28. - 31. 8. 1999 - náčelník GŠ AČR genpor. J. Šedivý;
- 9. - 13. 11. 1999 - ministr obrany V. Vetchý v doprovodu náměstka ministra průmyslu a obchodu R. Sýkory a podnikatelské mise.

Návštěvy představitelů Jihoafrické republiky:

- 29. 8. - 1. 9. 1998 - primátorka Metropolitní rady Greater Pretoria N. J. Ngele;
- 25. - 28. 3. 1999 - ministr vodního hospodářství a lesnictví K. Asmal;
- 12. - 18. 10. 1999 - primátor hl. města Pretoria J. van Zyl.

Vzájemné ekonomické vztahy

JAR je jedním z nejvýznamnějších obchodních partnerů ČR v subsaharské Africe. Současný obchod má stoupající tendenci, která odráží zájem hospodářských subjektů obou zemí na intenzifikaci obchodní a ekonomické spolupráce. Dne 7. 10. 1999 uzavřely jihoafrické pivovary South African Breweries s Nomurou dohodu o koupi českých pivovarů Plzeňský Prazdroj a Radegast. SAB by měly do roku 2001 převzít české pivovary za 629 mil. USD a přijmout Pilsner Urquell za svoji hlavní světovou značku. JAR se tak stane jedním z hlavních investorů v ČR.

V roce 1998 dosáhla hodnota vývozu ČR do JAR 636,1 mil. Kč a dovozu ČR z JAR 1,06 mld Kč. V roce 1999 dosáhla hodnota vývozu ČR do JAR 475,6 mil. Kč a dovozu ČR z JAR 997,86 mil. Kč. Hlavními komoditami vývozu ČR jsou potraviny, chemikálie, průmyslové zboží, stroje a dopravní prostředky, kovoobráběcí stroje, skleněné zboží, zemědělské stroje, léčiva, motorová vozidla, papírenské zboží, elektrické stroje, ocelové roury a trubky, pneumatiky a duše; dovoz ČR představují zejména potraviny, nepoživatelné suroviny, chemikálie, vlna, surové železo, bavlna, rudy a koncentráty, výrobky z nerostů, ovoce a ořechy.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda mezi Českou republikou a Jihoafrickou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic (Praha, 14. 12. 1998; v platnost vstoupila 17. 9. 1999);

- Dohoda mezi vládou České republiky, zastoupenou Ministerstvem obrany, a vládou Jihoafrické republiky, zastoupenou Ministerstvem obrany, o spolupráci v oblasti obrany (Pretoria, 9. 11. 1999; v platnost vstoupila 9. 11. 1999).

Kulturní vztahy

Mezi ČR a JAR dochází k živé kulturní výměně. Jihoafrické děti se každoročně účastní mezinárodní dětské výtvarné soutěže "Lidice". V roce 1999 se Česká republika pod záštitou zastupitelských úřadů ČR v JAR prezentovala výstavami soudobé české grafiky společně s ukázkami moderního českého sklářského designu, plakátů A. Muchy, grafických děl výtvarníka A. Borna, koncerty souboru Bambini di Praga, představeními divadelního souboru Studio Ypsilon a Divadla Husa na provázku, který účinkoval rovněž v rámci mezinárodního kulturního festivalu v Grahamstownu. ČR byla dále zastoupena ve filmové části grahamstovnského festivalu a na 22. Mezinárodním filmovém festivalu v Kapském Městě. V září uspořádalo velvyslanectví ČR v Pretorii ve spolupráci s Krátkým filmem Praha, a.s. Festival českých animovaných filmů.

Dne 10. 12. 1998 byl prezidentu ČR V. Havlovi na Pražském hradě udělen čestný doktorát Pretorijské univerzity za lidská práva z rukou nejvyšších představitelů této univerzity.

Česko-jihoafričské styky se postupně rozvíjejí i v oblasti vědy a školství, včetně vzájemných návštěv a studijních pobytů. Česká republika poskytuje Jihoafrické republice vládní stipendia pro studium na českých vysokých školách. V současné době studuje v ČR sedm vládních stipendistů z JAR.

Keňská republika

Keňská republika je významnou zemí ve východní části afrického kontinentu. Hospodářství je založeno na zemědělské výrobě, ovšem Keňa disponuje i kvalitní infrastrukturou a rozvinutým průmyslem. Keňská republika sehrává významnou roli v regionálních organizacích, a to jak s Tanzánií a Ugandou v rámci Východoafrického hospodářského společenství (EAC), tak v širším uskupení Společný trh pro východní a jižní Afriku (COMESA). V hlavní město Nairobi sídlí Program OSN pro životní prostředí (UNEP) a Středisko OSN pro lidská sídla (UNCHS/Habitat).

Vzájemné vztahy mezi ČR a Keňskou republikou jsou korektní.

Návštěvy představitelů ČR:

- 1. - 5. 2. 1999 - účast ministra životního prostředí M. Kužvarta na zasedání Řídící rady Programu OSN pro životní prostředí (UNEP).

Vzájemné ekonomické vztahy

Vývoz z ČR tvoří zejména ocelové tyče, pruty a profily, skleněné korálky, letadla a díly k nim, nářadí a koberce. Z Keni do ČR se dováží káva, řezané květiny,

ovoce a zelenina. Vývoz z ČR do Keni za rok 1998 činil 180,7 mil. Kč, dovoz do ČR 7,2 mil. Kč. V roce 1999 činil vývoz 187,5 mil. Kč a dovoz 12,1 mil. Kč.

Kulturní vztahy

Na přelomu října a listopadu 1999 uspořádal zastupitelský úřad v Nairobi výstavu "Deset osobností současné české grafiky".

Česká republika poskytuje Keni vládní stipendia pro studium na českých vysokých školách. Na podzim 1999 studovalo v ČR 21 vládních stipendistů z Keni.

Konžská demokratická republika

Konžská demokratická republika patří vzhledem ke své rozloze, počtu obyvatelstva a rozsáhlým zásobám přírodního bohatství (měď, diamanty, kobalt, ropa, káva) k nejvýznamnějším zemím subsaharské oblasti a k potenciálním perspektivním obchodním partnerům ČR. V současné době v Konžské demokratické republice probíhá ozbrojený konflikt a země se nachází v hluboké politické a ekonomické krizi.

Návštěvy představitelů Konžské demokratické republiky:

- 13. - 16. 8. 1999 - náměstek ministra zahraničních věcí D. Mbwankiem, náměstek ministra obrany D. Kayembe a zástupce náčelníka GŠ armády Konžské demokratické republiky F. Olenga.

Vzájemné ekonomické vztahy

Obrat vzájemného zahraničního obchodu v posledních dvou letech následkem válečného stavu v zemi silně poklesl. České spotřební zboží se do Konžské demokratické republiky dostává i prostřednictvím reexportu přes třetí země (Belgie, Libanon). Jedinou dovozní položkou je káva. Celkový obrat zahraničního obchodu za rok 1998 činil 26,6 mil. Kč, z toho vývoz 9,1 mil. Kč a dovoz 17,4 mil. Kč. V roce 1999 bylo dosaženo obratu 9,4 mil. Kč, z toho vývoz 5,5 mil. Kč a dovoz 3,8 mil. Kč.

Kulturní vztahy

V květnu 1999 byla ČR zastoupena na Festivalu evropského filmu v Kinshase.

Česká republika poskytuje Konžské demokratické republice vládní stipendia pro studium na českých vysokých školách. Na podzim 1999 studovalo v ČR 11 vládních stipendistů z Konžské demokratické republiky.

Další důležité akce

V dubnu 1999 iniciovala vláda Konžské demokratické republiky otevření zastupitelského úřadu v Praze. Velvyslancem byl jmenován bývalý ministr mládeže a sportu G. N. Kimbaya.

Liberijská republika

V důsledku občanské války v zemi v letech 1989 - 1997 byly vzájemné styky omezeny na minimum. V době občanské války působila v Libérii skupina šesti českých důstojníků v rámci mise OSN UNOMIL. Dne 21. 10. 1998 bylo v hlavním městě Libérie Monrovii podepsáno společné komuniké o navázání diplomatických styků mezi ČR a Liberijskou republikou s účinností od 1. 1. 1993. Dne 16. 11. 1999 v Monrovii zahájil činnost honorární konzulát ČR, funkci honorárního konzula vykonává bývalý vojenský pozorovatel Armády ČR v této zemi.

Návštěvy představitelů ČR:

- 15. - 18. 11. 1999 - náměstek ministra zahraničních věcí H. Kmoníček byl přijat prezidentem C. Taylorem.

Návštěvy představitelů Libérie:

- 12. 8. 1999 vykonal pracovní návštěvu ČR náměstek ministra financí Liberijské republiky A. Cooper.

Vzájemné ekonomické vztahy

Prudce roste objem obchodní výměny ČR s Libérií. Po obratu 12,8 mil. Kč v roce 1998 (pouze export ČR) byl v roce 1999 zaznamenán nárůst na 53,2 mil. Kč (z toho jen 0,97 mil. Kč dovozy do ČR). Vývoz ČR tvoří nákladní automobily Tatra, náhradní díly, dieselaagregáty a elektrická zařízení.

Mauricijská republika

Mauricijská republika je ostrovním státem v Indickém oceánu. Základem mauricijské ekonomiky je zemědělství, především pak pěstování cukrové třtiny a výroba cukru, dále textilní průmysl a turistický ruch.

Od roku 1997 dochází k postupnému oživení bilaterálních vztahů. Jednání ministra zahraničních věcí ČR J. Kavana v Mauricijské republice v dubnu 1999 dalo impulz rozvoji politických styků, ale i kontaktů v dalších oblastech, zvláště ekonomické.

Návštěvy představitelů ČR:

- 11. - 14. 11. 1998 podnikatelská mise ČR;
- 3. - 5. 4. 1999 - ministr zahraničních věcí J. Kavan.

Vzájemné ekonomické vztahy

Úroveň hospodářských a obchodních styků mezi ČR a Mauricijskou republikou je na velice nízké úrovni, která neodpovídá potenciálu a potřebám obou zemí. V poslední době se projevuje oboustranný zájem na rozvoji ekonomické spolupráce. V roce 1998 dosáhla hodnota vývozu ČR do Mauricijské republiky 4,36 mil. Kč a dovozu ČR z Mauricijské republiky 9,44 mil. Kč. V roce 1999 dosáhla hodnota vývozu ČR do

Mauricijské republiky 58,1 mil. Kč a dovozu ČR z Mauricijské republiky 8,8 mil. Kč. Hlavními komoditami vývozu ČR jsou průmyslové nářadí, sklo, kancelářské potřeby a další spotřební zboží. Dovoz ČR představují zejména textilní výrobky, čerstvé a konzervované ovoce.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

Dohoda mezi Českou republikou a Mauricijskou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic (Port Louis, 5.4.1999; v současné době probíhá v obou zemích schvalovací proces).

Kulturní vztahy

K rozvoji vztahů dochází zatím pouze v oblasti školství. Česká republika poskytuje Mauricijské republice vládní stipendia pro studium na českých vysokých školách. Na podzim 1999 studoval v ČR jeden vládní stipendista z Mauricijské republiky.

Další důležité akce

- 1. 12. 1999 - otevření honorárního konzulátu Mauricijské republiky v ČR.

Namibijská republika

Namibijská republika je významnou zemí v jihoafrickém regionu. Má značné nerostné bohatství, těžiště namibijského hospodářství se soustřeďuje v primárním sektoru - těžebním průmyslu, živočišné výrobě a rybolovu.

S Namibijskou republikou má ČR dobré a přátelské vztahy. K výrazné aktivizaci dvoustranných vztahů přispěla státní návštěva namibijského prezidenta S. Nujomy v ČR v září 1999.

Návštěvy představitelů ČR:

- 15. 6. 1999 - jednání státní delegace ČR, vedené předsedkyní Senátu PČR L. Benešovou, s prezidentem Namibijské republiky za účasti ministra zahraničních věcí a ministra práce a rozvoje lidských zdrojů v Jihoafrické republice;
- 13. - 15. 11. 1999 - ministr obrany V. Vetchý v doprovodu náměstka ministra průmyslu a obchodu R. Sýkory a podnikatelské mise.

Návštěvy představitelů Namibijské republiky:

- 9. - 11. 9. 1999 - prezident S. Nujoma v doprovodu ministra obrany E. Nghimtiny.

Vzájemné ekonomické vztahy

Úroveň hospodářských a obchodních styků mezi ČR a Namibijskou republikou je na velice nízké úrovni, která neodpovídá potenciálu a potřebám obou zemí. V poslední době se projevuje výrazný oboustranný zájem na rozvoji ekonomické spolupráce. V roce 1998 dosáhla hodnota vývozu ČR do Namibie 3,7 mil. Kč a dovozu ČR z Namibie 0,2 mil. Kč. V roce 1999 dosáhla hodnota vývozu ČR do Namibie 15,7 mil. Kč a dovozu ČR z Namibie 0,1 mil. Kč. Hlavními komoditami

vývozu ČR jsou papír a drobné průmyslové výrobky; dovoz ČR představují zejména potraviny a ovoce.

Kulturní vztahy

Ve dnech 25. 8. - 11. 9. 1999 se v Národní galerii Namibie ve Windhoeku uskutečnila výstava z díla grafika O. Kulhána jako první prezentace české kultury od roku 1993.

V březnu 1999 navštívili Namibii prorektor UK prof. J. Pánek a děkan Právnické fakulty UK prof. D. Hendrych. Česká republika poskytuje Namibii vládní stipendia pro studium na českých vysokých školách. Na podzim 1999 studovalo v ČR 14 vládních stipendistů z Namibie.

Další důležité akce

- 31. 8. 1999 - akreditace prvního velvyslance Namibijské republiky v historii bilaterálních vztahů N. M. Kapewashy.

Nigerijská federativní republika

Nigerijská federativní republika patří z dlouhodobého hlediska k předním zemím hospodářského a politického zájmu české zahraniční politiky v oblasti subsaharské Afriky. Vzhledem ke svému postavení (nejlidiatější africká země a ekonomicky nejsilnější stát v západní Africe - jeden z předních světových producentů ropy) zastává roli subregionální velmoci.

V důsledku nástupu vojenské vlády gen. Abachi k moci v roce 1993 došlo ke značnému ochlazení vztahů demokratického světa včetně ČR. K obratu v tomto postoji došlo až v polovině roku 1999, po uskutečnění demokratických voleb a převzetí moci nově zvolenou vládou v čele s prezidentem O. Obasanjem.

Vzájemné ekonomické vztahy

V Nigérii působí v současnosti dvě smíšené česko-nigerijské společnosti: CNEICO a INDUSTRYSKODA. Svoji činnost také začíná společnost České a slovenské obchodní centrum. Obrát vzájemné obchodní výměny dosáhl v roce 1998 hodnoty 775,2 mil. Kč, v roce 1999 hodnoty 540,8 mil. Kč, z toho hodnota českého exportu činila v roce 1998 204,8 mil. Kč, za rok 1999 329,3 mil. Kč. Na vývozu ČR se podílí hlavně dieselagregáty, osobní automobily, vybavení školních dílen, dřevoobráběcí stroje, spotřební zboží a textil.

Kulturní vztahy

ČR poskytuje Nigérii vládní stipendia pro studium na českých vysokých školách. Na podzim 1999 studovali v ČR dva vládní stipendisté z Nigérie.

Republika Pobřeží slonoviny

Republika Pobřeží slonoviny je přirozeným centrem západoafrické frankofonie, a tedy partnerem pro Českou republiku jako pozorovatele v Mezinárodní organizaci frankofonie. Snaha ČR o rozvoj vzájemných vztahů se však dosud neseťkává s odpovídající reakcí z ivorijské strany.

Vzájemné ekonomické vztahy

Hospodářské a obchodní styky mezi Pobřežím slonoviny a Českou republikou nejsou na úrovni, která by odpovídala potenciálu obou zemí. Hlavními položkami vývozu ČR jsou kondenzované mléko, textil, bižuterie, drobné průmyslové zboží a pneumatiky. Z Pobřeží slonoviny se dováží především kakao, ananas a tropické dřevo. Vzájemný zahraniční obchod vykazuje dlouhodobě pasivní schodek v neprospěch české strany. Za rok 1998 byla hodnota českého vývozu do Pobřeží slonoviny 29,6 mil. Kč, dovoz činil 440,4 mil. Kč. V roce 1999 vyvezla ČR do Pobřeží slonoviny za 35,7 mil. Kč a dovoz dosáhl hodnoty 537,6 mil. Kč.

Kulturní vztahy

Vzájemné kulturní styky jsou v poslední době omezeny na poskytování vládních stipendií. Na podzim 1999 studovali ČR na vysokých školách čtyři vládní stipendisté z Pobřeží slonoviny.

Senegalská republika

Senegal je rozvojovou zemí, která je spolu s Pobřežím slonoviny centrem západoafrické frankofonie, což je relevantní vzhledem ke statutu pozorovatele ČR v Mezinárodní organizaci frankofonie. ČR považuje Senegal za významného partnera v nejzápadnější části Afriky. Snaha ČR o rozvoj vzájemných vztahů se však zatím neseťkává s odpovídající reakcí na senegalské straně.

Vzájemné ekonomické vztahy

ČR považuje Senegal za zemi s výraznými možnostmi pro odbyt našich výrobků. Přestože obrat vzájemného obchodu v posledních letech stoupá, stále neodpovídá potenciálu obou zemí. České firmy si udržují stálou pozici v dodávkách nákladních automobilů a tradičních artiklů jako papírenského zboží, bižuterie a skla. Za rok 1998 dosáhla hodnota vývozu ČR do Senegalu 32,5 mil. Kč a dovozu ze Senegalu 6,6 mil. Kč. Vývoz za rok 1999 činil 26,5 mil. Kč a dovoz dosáhl hodnoty 2,4 mil. Kč. Velká část zboží se z ČR dostává na senegalský trh reexportem. Jedná se o potravinářské výrobky, náhradní díly do strojních zařízení, textilní příze apod.

Kulturní vztahy

Vzájemné kulturní styky jsou v poslední době omezeny na poskytování vládních stipendií. Na podzim 1999 studovalo v ČR na vysokých školách 6 vládních stipendistů ze Senegalu.

Další důležité akce

- 1. 10. 1999 - otevření honorárního konzulátu Senegalské republiky v ČR.

Republika Sierra Leone

Po vleklé, kruté a nepřehledné občanské válce od začátku 90. let došlo po podpisu mírové dohody v polovině roku 1999 ke zklidnění vnitropolitické situace. Od října 1999 působí v Sierra Leone skupina pěti důstojníků Armády ČR v rámci pozorovatelé mise OSN UNOMSIL. Ve fázi schvalovacího řízení je návrh na zřízení honorárního konzulátu ČR v hlavním městě Sierra Leone Freetownu.

Návštěvy představitelů ČR:

- 18. - 22. 11. 1999 vykonal náměstek ministra zahraničních věcí H. Kmoníček pracovní návštěvu Republiky Sierra Leone, kde byl přijat prezidentem země A. T. Kabbahem.

Vzájemné ekonomické vztahy

Země s bohatými přírodními zdroji (diamanty, titanová ruda, bauxit) je potenciálním obchodním partnerem pro české výrobce. Obchodní výměna je však dosud na minimální úrovni. Obrat obchodu byl v roce 1998 ve výši 25,9 mil. Kč (z toho vývoz ČR 18,1 mil. Kč), v roce 1999 byl zaznamenán pokles obratu na 9,4 mil. Kč (z toho vývoz ČR 3,1 mil. Kč). Do Sierra Leone se vyvážejí zejména ocelové polotovary, sklo a zdravotní technika. Dováží se tabák a ovocné nápoje.

Zimbabwská republika

Zimbabwská republika je po JAR druhou nejvyspělejší zemí jihoafrického regionu. Disponuje kvalitní infrastrukturou, rozvinutým těžebním a zpracovatelským průmyslem a výkonným zemědělským sektorem. V současné době se však země nachází v hluboké hospodářské krizi.

Vzájemné vztahy mezi ČR a Zimbabwskou republikou jsou tradičně přátelské a korektní, nezaznamenaly však výraznější rozvoj.

Návštěvy představitelů ČR:

- 9. -12. 11. 1998 - náměstek ministra průmyslu a obchodu J. Maceška.

Vzájemné ekonomické vztahy

Vzájemná obchodní výměna mezi ČR a Zimbabwe, kromě dovozu tabáku do ČR, nikdy nenabyla větších rozměrů. ČR vyváží do Zimbabwe stroje a strojní zařízení, další průmyslové výrobky, papír a skleněné zboží. Dováží se téměř výhradně tabák, v menší míře řezané květiny. Díky velkým objemům dovozu tabáku je bilance vzájemného obchodu dlouhodobě výrazně ve prospěch Zimbabwe. Vývoz ČR do Zimbabwe v roce 1998 činil 29,3 mil. Kč a dovoz 382,6 mil. Kč, v roce 1999 činil vývoz 17,5 mil. Kč a dovoz dosáhl výše 393,9 mil. Kč.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda mezi Českou republikou a Zimbabwskou republikou o podpoře a vzájemné ochraně investic (Harare, 13. 9. 1999; v současné době probíhá v obou zemích

schvalovací proces).

Kulturní vztahy

V září 1998 zaznamenal vynikající úspěch český film J. Svěráka Kolja, jenž byl uveden v Harare v rámci Mezinárodního filmového festivalu a získal čtyři ocenění, včetně hlavní ceny pro nejlepší film. V dubnu 1999 se uskutečnila výstava litografií O. Kulhánka v Harare. V září 1999 byl uveden český film režiséra V. Michálka Je třeba zabít Sekala na Mezinárodním filmovém festivalu v Harare. Film získal ocenění za nejlepší zvuk.

Na podzim 1999 studovalo v ČR na vysokých školách 7 vládních stipendistů ze Zimbabwe.

10. Vztahy k zemím Latinské Ameriky

Argentinská republika

Argentina je, díky svému postavení v regionu i díky historii a kvalitě bilaterálních styků, jedním z nejdůležitějších partnerů České republiky v Latinské Americe. Je aktivním členem OSN, kde se angažuje v mnohonárodních misích a kde též usiluje o místo nového stálého člena RB, a dalších mezinárodních a regionálních organizací (OAS, Latinskoamerického sdružení pro integraci, Skupiny Rio, Meziamerické rozvojové banky apod.). V oblasti politické je možné v poslední době sledovat shodné postoje České republiky a Argentiny k zásadním otázkám vývoje ve světě a dále snahu rozvíjet spolupráci na mezinárodním poli. Členství Argentiny v integračním seskupení MERCOSUR představuje pro nás stále perspektivnější formy obchodně ekonomické spolupráce, zejména s ohledem na již existující vazby tohoto regionálního bloku na Evropskou unii.

Návštěvy představitelů ČR:

- 9. - 11. 12. 1999 náměstek ministra zahraničních věcí M. Palouš, pověřený prezidentem republiky V. Havlem, zastupovat Českou republiku na slavnostním aktu předání moci nově zvolenému prezidentovi Argentinské republiky Fernando de la Rúovi.

Návštěvy představitelů Argentinské republiky:

- Ve sledovaném období nenavštívil Českou republiku žádný z vysokých představitelů vlády Argentinské republiky. Státní návštěva prezidenta Argentinské republiky Carlose Saúla Menema, připravovaná na srpen 1999, byla na žádost argentinské strany zrušena.

Vzájemné ekonomické vztahy

Současná úroveň obchodní výměny vývoznímu potenciálu obou zemí plně neodpovídá; Argentina zaujímala v uplynulých letech v celkovém obchodním obratu pozici mezi 3. až 5. příčkou mezi českými partnery v Latinské Americe; Údaje v mil. Kč za rok 1998: vývoz 545,3; dovoz 519,5; obrat 1 mld Kč, předběžně za r. 1999:

vývoz 388,9, dovoz 671,9, obrat 1,06 mld Kč. Patrné je postupné, avšak pouze mírné, ožívování od roku 1995, kdy vzájemná obchodní výměna výrazně poklesla zejména v důsledku dopadu mexické krize na argentinskou ekonomiku. Značná část českých exportů do Argentiny (cca 297 miliónů Kč) se však realizuje prostřednictvím třetích zemí. Po strukturální reorientaci českých vývozů v první polovině devadesátých let (odklon od vývozu investičních celků směrem k výraznější diverzifikaci vývozních komodit) se těžiště českého vývozu přesunulo do oblasti hutních polotovarů (železo a ocel 22 %), strojů a zařízení (kovozpracující stroje 12 %, textilní a kožedělné stroje 7 %), motorových vozidel, traktorů, motocyklů a spotřebního zboží (skleněné zboží 7 %, elektrické spotřebiče 5 %). Mezi českými dovozy z Argentiny dominují podzemnice olejná (45 %), maso a masné výrobky (11 %), ryby a "dary moře" (7 %), hliníkový drát (7 %), vlna (5 %) a kůže a kožené výrobky (5 %). Obě strany se shodují na nutnosti další diverzifikace vzájemných obchodních vztahů jak v komoditách, tak i pokud jde o účast jednotlivých exportních subjektů.

Pro pomoc českým malým a středním podnikům na argentinském trhu se zvažuje možnost zřídit v Buenos Aires kancelář agentury CzechTrade; značný význam má účast českých subjektů na veletrzích, které se v Argentině těší velké tradici a prestiži. Možnosti pro české subjekty existují i v odvětvích, jako jsou energetika a důlní průmysl, případně ve větších projektech souvisejících s technologickou modernizací argentinského průmyslu a významných operacích investičního charakteru např. v dopravní infrastruktuře. Klíčové pro výraznější přítomnost českých subjektů v těchto investičně náročných oblastech je však nalezení silných partnerů v třetích zemích, případně subdodavatelská účast v jednotlivých projektech a kooperace s domácími subjekty.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda o zrušení vízové povinnosti pro držitele cestovních pasů ČR a Argentinské republiky, Praha, 5.10.1999.- Dohoda o ekonomicko obchodní spolupráci mezi vládou České republiky a vládou Argentinské republiky, Praha, 21.12.1999.

Kulturní vztahy

Argentinské kulturní instituce projevují značný zájem o navazování styků s partnery v České republice, zejména v tradičních doménách české kultury, jako jsou např. kinematografie, loutkářství a fotografie. Mezi oběma zeměmi probíhá pravidelná výměna vysokoškolských stipendistů. V posledních letech došlo v kulturní oblasti k určitému oživení, a to díky několika úspěšným akcím, zorganizovaným za účasti zastupitelského úřadu (přehlídka českých filmů 80. let, výstava deseti soudobých českých grafiků, výstava z díla A. Muchy, expozice dětských kreseb z koncentračního tábora v Terezíně, biografická výstava "F. Kafka žil v Praze" aj.). Další prezentace české kultury proběhly na komerčním základě. Argentina je české veřejnosti všeobecně známa svou početně silnou českou (a slovenskou) krajskou komunitou. Cílem v uplynulém období bylo a nadále zůstává úsilí o systematickou obnovu a podporu v minulých letech zpřetrhaných vazeb krajanů a jejich potomků na svou původní vlast.

Bolívarovská republika Venezuela

Venezuela patří mezi významné latinskoamerické země se značným hospodářským potenciálem. Její regionální zahraničněpolitický význam kromě

jihoamerického kontinentu (např. členství v Andském společenství národů) přesahuje i do karibské oblasti (Asociace karibských států) a Střední Ameriky (Skupina tří - Venezuela, Kolumbie, Mexiko).

Návštěvy představitelů Venezuely:

- 24. - 26. 11. 1999 1. náměstek ministra zahraničních věcí Venezuely J. Valero Briceño, který jednal o prohlubování spolupráce mezi oběma zeměmi s představiteli českého MZV a ministerstva průmyslu a obchodu.

Vzájemné ekonomické vztahy

Ve vztazích s Venezuelou, mj. členem hospodářsko - politického integračního bloku Andské společenství národů, existují značné možnosti pro uplatnění českých hospodářských zájmů a pro zvýšení obchodní výměny, jejíž ukazatele výrazně neodpovídají vývoznímu potenciálu obou zemí. Dohoda o spolupráci, podepsaná v srpnu 1999 mezi Hospodářskou komorou ČR a venezuelskou Federací odvětvových obchodních komor (FEDECAMARAS), je krokem k zvyšování vzájemného obchodu.

V celkovém obchodním obratu zaujala Venezuela v roce 1998 až 15. místo mezi latinskoamerickými obchodními partnery . Vzájemný obchod charakterizují následující údaje v milionech Kč: 1998: vývoz 171,0; dovoz 12,9; obrat 183,9; rok 1999 (předběžné údaje): vývoz 133,1; dovoz 64,0; obrat 197,1.

Tradičními položkami českého vývozu jsou ropné trubky, traktory, slad, pletací a tkalcovské stroje, koželužské a obuvnické stroje, obráběcí, tiskařské a zemědělské stroje, bižuterie, svítidla a skleněné výrobky. Pokud jde o strukturu českých vývozů (1998), plných 42 % tvořily ingoty a profilované železo, dále cca 30 % stroje a přepravní zařízení a 9 % skleněné zboží. Dovozy z Venezuely, které nebyly nikdy příliš významné, se v roce 1998 soustředily na hliník (plných 47%), dále pak chemikálie a banány.

Ve Venezuele nejsou registrovány žádné přímé investice z ČR, rovněž nejsou registrovány přímé investice venezuelských subjektů v ČR.

Kulturní vztahy

V posledních letech (1997 a 1998) se v Caracasu představil český divadelní soubor Pro100r (cena za nejúspěšnější představení na divadelním festivalu Fiesta 97), navázání užší spolupráce tohoto souboru s venezuelskými partnery vyústilo v opakovanou prezentaci venezuelského Teatro San Martín v ČR (1998 a 1999). Zastupitelský úřad ČR představil venezuelské kulturní veřejnosti v roce 1999 reprezentativní průřez českou grafikou devadesátých let a literárně - biografickou expozici o F. Kafkovi. Ve stejném roce hostovalo v Caracasu české kvarteto Rafael. Venezuela se v ČR prezentovala účastí na mezinárodním veletrhu turistiky World Travel 99 v Praze a v červnu 1999 také prvním festivalem venezuelského filmu.

Bolívijská republika

S Bolívijskou republikou udržuje ČR dobré vztahy, jejich intenzita je však kromě poskytování vládních stipendií dosud velmi nízká. Rovněž obchodní a ekonomická spolupráce je na velmi nízké úrovni.

Vzájemné ekonomické vztahy

V současnosti nepatří Bolívie z hlediska objemu vzájemné obchodní výměny mezi rozhodující partnery ČR v Latinské Americe. Vzájemný obchod charakterizují následující čísla: za rok 1998 - vývoz 35,6 mil. Kč, dovoz 18,6 mil. Kč, obrat 54,2 mil. Kč. Bolívie se s celkovým obratem vzájemného obchodu za rok 1999 podle předběžných údajů ve výši 47,2 mil. Kč umístila na 20. místě v rámci Latinské Ameriky. Vývoz přitom činil pouhých 13,8 mil. Kč, dovozy z Bolívie dosáhly 33,4 mil. Kč.

Struktura dovozu se během posledních let změnila. V roce 1998 převládaly v dovozu káva (58 %) a para ořechy (41 %). Dominantní položkou je jednoznačně nepražená káva dobré kvality, srovnatelná s kolumbijskou. Naše vývozy do Bolívie tvořily v roce 1998 především kožedělné stroje (36 %), skleněné zboží (12 %) a silniční vozidla (9 %).

Kulturní vztahy

V současné době, a to i přes uzavřenou Kulturní dohodu z roku 1985, nebyly styky v oblasti kultury a školství na příliš vysoké úrovni, permanentně však stoupá zájem o vládní stipendia v ČR.

Brazílská federativní republika

Brazílie představuje jednu z priorit naší zahraniční politiky v rámci latinskoamerického kontinentu. Vzhledem ke svému postavení v regionu je Brazílie politicky aktivní na mezinárodních fórech, zejména v OSN, kde usiluje o stálé členství v RB, ale i v regionálních organizacích (OAS, Latinskoamerickém parlamentu - PARLATINO, iniciovala ustavení Skupiny Rio apod.). Česká republika intenzivně spolupracuje s Brazílií v otázkách mezinárodního významu, zejména na půdě OSN ve specializovaných orgánech. V tomto kontextu byl využit i existující Protokol o spolupráci mezi ministerstvy zahraničí obou zemí, na jehož základě se uskutečnily konzultace k závažným multilaterálním problémům. Členství Brazílie v integračním seskupení MERCOSUR pak představuje velké možnosti další ekonomické spolupráce i pro Českou republiku. Brazílie tradičně zaujímá přední místo mezi našimi obchodními partnery v Latinské Americe, v roce 1999 byla nejvýznamnějším partnerem v regionu z hlediska dovozu i vývozu.

Návštěvy představitelů ČR:

- 17. - 21. 11. 1999 ministr zemědělství ČR J. Fencí;
- 7. - 9. 12. 1999 - náměstek ministra zahraničních věcí ČR M. Palouš.

Vzájemné ekonomické vztahy

Brazílie je v současnosti nejvýznamnějším obchodním partnerem ČR v Latinské

Americ; v roce 1998 vzájemný česko - brazilský obchod představoval více než 31 % veškerého obchodu s tímto regionem. Pro české hospodářské zájmy zůstane Brazílie jednou z regionálních priorit také díky svému postavení v rámci jihoamerického společného trhu - MERCOSUR.

Vzájemný obchod charakterizují následující čísla: 1998: vývoz 1,2 mld Kč; dovoz 3,0 mld Kč; obrat 4,3 mld Kč; předběžné výsledky za r. 1999: vývoz 1,0 mld Kč; dovoz 2,8 mld Kč; obrat 3,8 mld Kč.

V českém dovozu z Brazílie tradičně dominují suroviny jako hliník, železná a manganová ruda, dále pak sójový olej, ovoce, zemědělské suroviny (zejm. kůže, tabák a surová káva). Hlavními položkami českého vývozu jsou zařízení pro cementárny, tepelné a vodní elektrárny, obráběcí, grafické, textilní a kožedělné stroje, zdravotnická technika, ložiska apod. Kromě této strojírenské produkce vyváží Česká republika i chmel, slad, sklo a bižuterii. Poslední dobou, v souvislosti se strukturálními změnami, došlo na obou stranách k výraznější diverzifikaci položkové náplně vzájemného obchodu. Zvýšil se např. export chemikálií nebo sušeného mléka. Rovněž se ve sledovaném období zintenzivnila přímá spolupráce českých subjektů s jednotlivými státy brazilské federace, popř. přímo s městy, o čemž svědčí též např. jednání guvernéra státu Pará A.Gabriela v České republice v prosinci 1999, který vyjádřil zájem o dodávky čističek, dopravních systémů a tramvajových svršků pro hlavní město státu (Belém). Perspektivní je i nově započatá spolupráce našich kaolinek a porcelánek s brazilskými partnery v oboru. Na zprostředkování podobných kontaktů se aktivně podílí i naše honorární konzuláty v místě.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

Smluvní základna bilaterálních vztahů byla v roce 1999 doplněna podpisem Dohody o spolupráci na úseku veterinárním a fytosanitárním.

Kulturní vztahy

Většina kulturních styků se v současnosti realizovala na komerčním základě; četnost akcí se však znatelně snížila z důvodu vysoké finanční náročnosti projektů. Prostřednictvím zastupitelského úřadu ČR se uskutečnila v posledních letech např. výstava moderní české grafiky, přehlídka české filmové tvorby 80. let a literárně - biografická expozice o F. Kafkovi. V Brazílii hostovaly v posledních letech rovněž Pražský komorní orchestr a Komorní orchestr České filharmonie.

V Brazílii žije několik set našich krajanů (jedná se o druhou nejpočetnější komunitu v regionu LA), většinou 2. či 3. generace. Vzhledem k oblastem jejich největší koncentrace (střed a jih země) udržují pravidelné kontakty zejména s našimi konzulárními úřady v Sao Paulu a Rio de Janeiru. Existují též krajanské spolky Česko-brazilský kulturní svaz, Česko-brazilská kulturní dílna, Československo-brazilská kulturní dílna, sdružení veteránů apod. České školy již nejsou, ale příležitostně jsou krajanskými spolky pořádány kurzy českého jazyka. Krajanská komunita je velmi aktivní, jak v oblasti kulturní, tak i obchodní.

Ekvádorská republika

Politické vztahy s Ekvádorem jsou na dobré úrovni a oboustranně korektní; jejich intenzita, včetně kontaktů mezi představiteli obou zemí, však poněkud poklesla po uzavření zastupitelských úřadů v Praze a Quitu v roce 1993. Vzájemné styky se soustřeďují do ekonomické a obchodní oblasti.

Návštěvy představitelů ČR:

- 6. - 10. 10. 1999 - v souvislosti s první oficiální účastí ministerstva průmyslu a obchodu ČR na mezinárodním všeobecném veletrhu FIE '99 v Guayaquilu jednal v Ekvádoru o prohlubování hospodářské a obchodní spolupráce náměstek ministra průmyslu a obchodu ČR J. Maceška.

Vzájemné ekonomické vztahy

Ekvádor (členská země integračního bloku Andského společenství národů) je perspektivním hospodářským, zejména obchodním, partnerem ČR v Latinské Americe.

V celkovém obchodním obratu byl Ekvádor v roce 1998 na 6. místě mezi latinskoamerickými obchodními partnery (rok 1998: vývoz 384,0; dovoz 183,9; obrat 567,9; rok 1999: vývoz 96,3; dovoz 525,4; obrat 621,7 - údaje v milionech Kč).

Strojírenské komodity (čerpací technika, traktory, kožedělné a textilní stroje, obráběcí a polygrafické stroje, naftové motory, válcovaný materiál, osobní automobily) tvoří 70-90 % celkového českého exportu. V nestrojírenských komoditách převládá spotřební zboží, bižuterie, textil, sklo a porcelán. V dovozech z Ekvádoru dominují banány a káva.

Kulturní vztahy

Spolupráce v kulturní oblasti není nijak intenzivní; v roce 1999 se v Guayaquilu uskutečnila výstava z grafického díla Vladimíra Suchánka; na sklonku roku 1999 se v Praze konala výstava ekvádorské umělkyně českého původu Giti Neumanové. V rámci plánu rozvojové pomoci nabízí ČR ekvádorským zájemcům pravidelně možnost stipendií ke studiu na českých vysokých školách.

Chilská republika

Chile je jednou z nejdynamičtěji se rozvíjejících zemí Latinské Ameriky a patří mezi hospodářsky nejvyspělejší státy latinskokoamerického kontinentu, je přidruženou zemí integračního uskupení MERCOSUR.

ČR obnovila po pádu vojenské Pinochetovy diktatury v roce 1989 s Chile tradiční přátelské vztahy, které se v posledním období velmi dynamicky rozvíjejí. Důkazem toho jsou četné návštěvy ústavních činitelů (v nedávné době až na úrovni prezidentů republiky) a široká smluvní základna. Rovněž obchodní výměnou patří Chile mezi nejdůležitější partnery ČR v Latinské Americe s trvale aktivním saldem

vzájemné obchodní bilance ve prospěch ČR.

Návštěvy představitelů Chile:

- 16. - 18. 3. 1999 prezident Eduardo Frei Ruiz-Tagle, doprovázený ministrem zahraničních věcí J. M. Insulzou, ministrem školství P. Arellanem, poslaneckou delegací (mj. předseda hospodářského výboru Senátu A. Foxley) a 2 významnými podnikateli. Prezident E. Frei byl přijat prezidentem V. Havlem, předsedou PS V. Klausem, předsedkyní Senátu L. Benešovou a místopředsedou vlády E. Lánským. Ministr zahraničních věcí J. M. Insulza vedl po jednání delegací separátní jednání s ministrem zahraničí ČR J. Kavanem; v bilaterální rovině především o možnostech zintenzivnění obchodní výměny.

Vzájemné ekonomické vztahy

V současnosti patří Chile z hlediska objemu vzájemné obchodní výměny mezi důležité partnery ČR v Latinské Americe. Vzájemný obchod charakterizují následující čísla za rok 1998: vývoz 177,5 mil. Kč, dovoz 180,8 mil. Kč, obrat 358,3 mil. Kč. V roce 1999 podle předběžných údajů zaujímalo 8. místo v obratu při objemu 384,8 mil. Kč, ve vývozech však zaujímá 6. místo s 230 mil. Kč, v dovozech 9. místo s 155,1 mil. Kč.

Největší podíl, dle statistik MPO ČR ve výši cca 53 %, zaznamenalo v našich vývozech v roce 1998 strojírenství, resp. výrobky řazené dle nomenklatury SITC-5 do skupiny 7 - stroje a dopravní zařízení (konkrétně se jednalo o traktory Zetor, kamiony Škoda LIAZ a automobily Škoda). Navíc v této statistice nejsou uvedena dvě reexportovaná letadla L-410 Letu Kunovice v hodnotě téměř 3,5 mil. USD. Další zboží skupiny 6 nomenklatury SITC-5: tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu, což jsou v případě Chile především ocel a železo, kovové výrobky, sklo a hliník, se propadlo na 30 % (1,67 mil. USD). Za zmínku stojí vývozy organických chemikálií, jež však jsou rovněž registrovány v mnoha případech z důvodu reexportů přes třetí země pouze chilskou stranou, a sušené mléko.

Struktura našeho dovozu je již po několik let prakticky neměnná. Zhruba 70 % představují měděné polotovary, zbytek chilských vývozu připadá na čerstvé ovoce, kůže, víno, čaj a sušené ovoce.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda o spolupráci v boji proti terorismu, mezinárodní organizované trestné činnosti a nedovolenému obchodu s omamnými, psychotropními a radioaktivními látkami (podepsána během návštěvy prezidenta ČR 23. 9. 1996, vstoupila v platnost v říjnu 1999);

- Dohoda o zaměstnávání rodinných příslušníků pracovníků diplomatických a konzulárních misí (podepsána během návštěvy prezidenta ČR 23. 9. 1996, vstoupila v platnost v říjnu 1999);

- Veterinární dohoda byla podepsána 17. 3. 1999 při příležitosti oficiální návštěvy chilského prezidenta E. Freie v ČR.

Kulturní vztahy

Na počest 80. výročí ČR se v Chile uskutečnila v září 1998 výstava "Franz Kafka žil v Praze", 14. 10. koncert Komorních pěvců z Valparaísa (Dvořákovy Moravské dvojzpěvy a Martinů Otvírání studánek) a 6. 11. recitál sólisty Národního divadla v Praze Jaroslava Horáčka v Národní knihovně v Santiagu. V říjnu 1998 vystoupil v Praze Chilský komorní orchestr.

V červenci a srpnu 1999 uspořádal ZÚ Santiago na Santiagské univerzitě a v Regionálním muzeu v Temuku výstavu "Hlučná samota" k nedožitým 85. narozeninám Bohumila Hrabala. 17. srpna byla v Teatro Municipal ve Viña del Mar uvedena v rámci festivalu dětské písně v nastudování krajana H. Steina dětská opera z Terezína "Brundibár".

Kolumbijská republika

Kolumbijská republika je i přes vnitropolitické problémy, vyplývající z dlouholetého vnitřního ozbrojeného konfliktu, významným politickým partnerem ČR v Latinské Americe - je součástí jak jihoamerického integračního bloku (Andské společenství), tak i např. tzv. Skupiny tří (spolu s Venezuelou a Mexikem) a integračních uskupení v Karibské oblasti (Asociace karibských států). Česko - kolumbijské vztahy se soustřeďují především do hospodářské a obchodní oblasti; Kolumbie představuje tradičního a perspektivního obchodního partnera ČR v regionu.

Vzájemné ekonomické vztahy

V celkovém obchodním obratu se zeměmi regionu za rok 1998 zaujala Kolumbie 2. místo, a to hned za Brazílií. Český export však v roce 1998 poklesl o téměř 30 % (zejména v důsledku zavádění nových modelů vozů Škoda Felicia, nahrazujících původní verze felicií, pro kolumbijský trh cenově velmi atraktivní); k dalšímu poklesu došlo i v roce 1999. Bilance obchodní výměny je pro ČR dlouhá léta pasivní, a to díky mj. značným importům kávy a banánů. Obchodní vztahy charakterizují následující čísla za rok 1998: vývoz 538,9 mil. Kč; dovoz 1,6 mld Kč; obrat 2,1 mld Kč; rok 1999 (předběžné výsledky): vývoz 140,3 mil. Kč; dovoz 819,5 mil. Kč; obrat 959,8 mil. Kč.

Rozhodujícími položkami českého exportu jsou strojírenské komodity jako osobní automobily Škoda, dále obráběcí, koželužské, kožedělné a textilní stroje, traktory, ložiska, elektroměry, nářadí aj. Z nestrojirenských položek se v Kolumbii uplatňují chemikálie, bižuterie, sklo a další. Dovozy z Kolumbie tvoří především káva a banány, dále pak rýže, kakaové boby a textilní výrobky; rozvíjí se import květin, obtížněji na český trh proniká tropické ovoce.

Po zániku firmy Strojimport de Colombia Ltda. nemá ČR v Kolumbii žádnou majetkovou účast; joint ventures ve vzájemném obchodě nejsou registrovány.

Pro zvýšení a diverzifikaci českého exportu se otevírají určité možnosti v oblasti dodávek letadel a dále v oblasti subdodávek zařízení pro povrchové a

hlubinné doly, tepelné a vodní elektrárny, rekonstrukci železniční a silniční infrastruktury, zamýšlenou výstavbu metra v Bogotě a Cali, dále v oblasti těžby a distribuce plynu, úpraven pitné vody, čističek průmyslových a odpadních vod, spaloven odpadu a jiných ekologických staveb.

Kulturní vztahy

V letech 1988 a 1999 došlo ke znatelné intenzifikaci kulturní a školské spolupráce. ČR se v Kolumbii opakovaně prezentovala ve významných kulturních střediscích země výstavou "Deset osobností současné české grafiky", dále velmi úspěšnou expozicí (v Bogotě a Medellínu) z kreseb terezínských dětí (ze sbírek Státního židovského muzea v Praze), dále dvěma průřezy z grafického díla J. Šerých a V. Suchánka a literárně - biografickou výstavou "Franz Kafka žil v Praze". Jako přizvaný host se ČR v roce 1998 úspěšně zúčastnila filmového festivalu zemí Evropské unie v Bogotě. Vyvrcholením aktivit českého zastupitelského úřadu v kulturní oblasti byla rozsáhlá reprezentativní výstava "Alfons Mucha: čtyři období grafického umělce", která se ve spolupráci s NG v Praze a se sponzorskou záštitou Air France a kolumbijského dovozce automobilů Škoda uskutečnila na podzim 1998 v Kolumbijském národním muzeu v Bogotě.

V rámci plánu zahraniční rozvojové pomoci ČR poskytuje jednostranně kolumbijským zájemcům stipendia ke studiu na českých vysokých školách (1998: dvě stipendia k ucelenému vysokoškolskému studiu a tři stipendia k postgraduálnímu studiu; 1999: dvě stipendia na každou jmenovanou modalitu studia). V reakci na tuto jednostrannou nabídku české strany kolumbijské školské úřady zahrnují od roku 1997 české zájemce do svého programu postgraduálních stipendií pro zahraniční studenty.

Kubánská republika

ČR udržuje s Kubou tradiční vzájemné vztahy, které se v poslední době orientují zejména na rozvoj obchodně ekonomické spolupráce.

ČR se rovněž vyslovuje pro zahájení transformace Kuby v pluralitní společnost s otevřenou tržní ekonomikou. Zvláštní důraz je kladen na respektování lidských práv na ostrově. Svoji pozici ČR vyjadřuje jak na mezinárodních fórech, tak při bilaterálních jednáních. V Komisi OSN pro lidská práva v Ženevě v dubnu 1999 se ČR spolu s PR stala spoluautorem rezoluce odsuzující kubánskou vládu za nerespektování lidských práv a základních demokratických svobod. Rezoluce byla v KLP přijata. Česká republika naléhá na to, aby kubánská vláda sladila dodržování lidských práv s mezinárodními standardy a vyzývá kubánské úřady, aby zahájily dialog s opozicí a propustily všechny politické vězně.

Návštěvy představitelů ČR:

- 26. 10. - 4. 11. 1998 první zasedání smíšené komise (náměstek ministra průmyslu a obchodu Maceška).

Vzájemné ekonomické vztahy

V letech 1998 a 1999 měla česká reprezentace na Mezinárodním havanském

veletrhu FIHAV podobu státní účasti, v roce 1998 dokonce s účastí náměstka ministra průmyslu a obchodu ČR. V roce 1999 patřila česká expozice k největším.

Vzájemný obchod charakterizují následující čísla za rok 1998: vývoz 585,2 mil. Kč, dovoz 16,3 mil. Kč, obrat 601,5 mil. Kč. Podle předběžných údajů za rok 1999 vykázal obrat vzájemného obchodu ČR s Kubou hodnotu 406,7 mil. Kč. Pozitivním jevem je aktivní saldo ve výši 386,8 mil. Kč. Kuba se tak zařadila na 4. místo mezi zeměmi Latinské Ameriky, kam směřuje vývoz ČR. Většímu rozvoji vzájemného obchodu však brání především chronický nedostatek deviz v kubánské státní ekonomice.

Důležitým momentem dalšího rozvoje hospodářských styků v budoucnu bude i přístup kubánské strany k umořování dluhu vůči ČR (cca 380 mil. převoditelných rublů), který je však nejdříve nutné vyčíslit v některé z volně směnitelných měn. O řešení této problematiky jednal i náměstek ministra průmyslu a obchodu Maceška v říjnu 1998. Kuba ovšem na splácení dluhu nemá dostatek prostředků a upřednostňuje jednání s největšími věřiteli (Německo, Rusko a další).

Kulturní vztahy

Po vypovězení kulturní dohody kubánskou stranou svoji činnost rovněž ukončila kulturní střediska obou zemí v Praze a v Havaně. Kulturní akce na Kubě v současnosti organizačně zajišťuje zastupitelský úřad ČR v Havaně. V kubánském hlavním městě se v červnu 1999 podařilo uspořádat výstavu "Český plakát". Pokud jde o oblast školství, systematická výměna studentů mezi oběma zeměmi dlouhou dobu neexistovala. V roce 1998 bylo českou stranou nabídnuto jedno stipendijní místo k postgraduálnímu doktorandskému studiu v ČR.

Paraguayská republika

Naše vztahy k Paraguayi jsou dosud limitovány přetrvávající poměrně složitou vnitropolitickou situací v této latinskoamerické zemi. Členství Paraguaye v jihoamerickém společném trhu MERCOSUR však představuje pro Českou republiku možnost dalšího rozvoje ekonomické spolupráce.

Vzájemné ekonomické vztahy

Ochodní výměna mezi ČR a Paraguayskou republikou vykazuje od poloviny 90. let klesající tendenci a v roce 1998 nepřesáhla 30 milionů Kč (1998: vývoz 28,4 mil. Kč; dovoz 0,6 mil. Kč; obrat 29,0 mil Kč.) V roce 1999 byla podle předběžných údajů obchodní výměna ve srovnání s ostatními zeměmi Latinské Ameriky zanedbatelná. Existují však předpoklady k postupnému zvyšování obchodní výměny, zejména na straně českých vývozu. Rovněž komoditní struktura vzájemného obchodu je omezená: na české straně převládá zboží strojírenské povahy, zejména dopravní prostředky; z Paraguaye ČR dováží ve velmi omezené míře oděvní výrobky, vlnu, ovoce a jiné.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

V říjnu 1998 byly v Asunciónu podepsány Dohoda o ochraně a podpoře

investic a Dohoda o zrušení vízové povinnosti pro držitele diplomatických a služebních pasů.

Kulturní vztahy

Kulturní styky mezi ČR a Paraguayskou republikou jsou limitovány jak geografickou vzdáleností, tak i skutečností, že ČR nemá v Paraguayi - kromě honorárního konzulátu - rezidentní zastupitelský úřad. ČR poskytuje v rámci plánu zahraniční rozvojové pomoci paraguayské straně stipendia k ucelenému vysokoškolskému a k postgraduálnímu studiu v ČR.

Peruánská republika

Peruánská republika je významnou zemí Latinské Ameriky s dynamicky se vyvíjející ekonomikou, s níž ČR udržuje tradiční, dlouhodobé a přátelské vztahy, které se v posledním období velmi intenzivně rozvíjejí především v politické rovině.

Vzájemné ekonomické vztahy

V současnosti nepatří Peru z hlediska objemu vzájemné obchodní výměny mezi rozhodující partnery ČR v Latinské Americe. Vzájemný obchod charakterizují následující čísla za rok 1998: vývoz 155,3 mil. Kč, dovoz 255,7 mil. Kč, obrát 411,0 mil. Kč. V roce 1999 se však Peru podle předběžných údajů propadlo na 9. místo při objemu 319,1 mil. Kč, ve vývozech se však posunulo na 11. místo se 126,5 mil. Kč, v dovozech obsadilo 8. místo se 192,6 mil. Kč.

V roce 1998 v našich vývozech dominovaly náhradní díly k energetickým zařízením (41%), sportovní zbraně (22 %), železo a ocel (11 %), skleněné zboží (7 %), textilní a kožedělné stroje (6 %). V naší obchodní výměně s Peru tvořily v posledních letech v oblasti dovozů největší objem tzv. tradiční položky. V roce 1998 to byla rybí moučka (více jak 57 %), čerstvé a mražené ryby a rybí filé (18 %) a nepražená káva (15 %).

Kulturní vztahy

K hlavním kulturním akcím v roce 1998 patřila putovní výstava o životě a díle Franze Kafky. Oslavám 80. výročí založení Československa byla věnována v Národní knihovně Peru výstava publikací o historii a současnosti Československa a České republiky.

K nejvýznamnějším kulturním akcím ČR v Peru v roce 1999 je možné zařadit prezentaci putovní výstavy "Příliš hlučná samota" o Bohumilu Hrabalovi v Národním muzeu v Limě (květen), výstavu předních českých grafiků "Pražské plakáty" v galerii Banco de Comercio v Limě (říjen), výstavu českého malíře žijícího v peruánské Amazonii Otto Plachty v galerii limské městské části Miraflores (listopad) a návštěvu skupiny studentů VŠUP spojenou s třídní přehlídkou animovaných filmů J. Barty a J. Švankmajera v Kulturním středisku Pontifikální katolické univerzity v Limě (listopad - výsledkem této návštěvy by mělo být vytvoření animovaného filmu o Peru očima českého umělce).

V dubnu 1999 byla v Muzeu hlavního města Prahy slavnostně zahájena peruánská putovní výstava "Pán ze Sipánu", představující jeden z nejslavnějších archeologických nálezů světa.

Spojené státy mexické

Mexiko je jednou z nejvýznamnějších zemí Latinské Ameriky a patří mezi hospodářsky nejvyspělejší státy kontinentu. Zahraničně politický význam Mexika spočívá zejména v členství v NAFTA, Skupině Rio a Skupině tří. Mexiko je také první latinskoamerickou členskou zemí OECD, má pozorovatelský statut v Radě Evropy a jako první země Latinské Ameriky podepsalo dohodu o volném obchodu s EU. ČR udržuje s Mexikem tradiční, dlouhodobé a přátelské vztahy, které se v posledním období velmi dynamicky rozvíjejí. Mexiko patří k nejdůležitějším partnerům ČR v Latinské Americe. Spolupráce se odvíjí zejména v politické a obchodně-ekonomické oblasti. Mexiko se stalo první latinskoamerickou zemí, která se rozhodla investovat v ČR.

Návštěvy představitelů ČR:

- 2. 10. 1998 předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ČR S. Bělehrádek, který jednal se svým mexickým protějškem panem Fernandem Sánchezem Ugartem;
- 15. - 20. 4. 1999 ministr pro místní rozvoj J. Císař, který zde jednal o rozvoji vzájemného cestovního ruchu. Reciproční návštěva mexického ministra turistiky O. Espinosy Villareala v ČR se měla uskutečnit ve dnech 17. - 19. 11. 1999, byla však těsně před zahájením zrušena;
- 17. - 21. 10. 1999 předsedkyně Senátu PČR L. Benešová;
- 25. - 28. 11. 1999 ministr zahraničních věcí ČR J. Kavan.

Návštěvy představitelů Spojených států mexických:

- 11. - 13. 4. 1999 náměstek ministryně zahraničních věcí Juan Rebolledo Gout;
- 21. - 23. 7. 1999 ministryně zahraničních věcí Rosario Greenová.

Vzájemné ekonomické vztahy

Mexiko patří k dlouholetým tradičním hospodářským partnerům ČR. Vzájemný obchod charakterizují následující čísla za rok 1998: vývoz 710,9 mil. Kč, dovoz 761,8 mil. Kč, obrát 1,4 mld Kč. Předběžné výsledky vzájemného obchodu za rok 1999, které řadí Mexiko v rámci Latinské Ameriky na 2. místo v našem vývozu (695,5 mil. Kč, podíl 14,7%), 2. místo v dovozu (1,0 mld Kč, podíl 14,8%) a 2. místo v celkovém obrátu zboží (1,7 mld Kč, podíl 14,8%) za Brazílii, však dosud neodpovídají potenciálu obou států, i když oproti minulým letům došlo k celkovému nárůstu vzájemného obchodu. V roce 1999 se Mexiko na obrátu ČR s Latinskou Amerikou podílelo 14,8% a vzájemná obchodní bilance vykázala negativní saldo 390,9 mil. Kč.

Kolem 33 % českého vývozu v roce 1998 tvořily textilní a kožedělné stroje, 25 % skleněná bižuterie, 8 % železo a ocel, 7 % obráběcí stroje, 3,6 % hudební

nástroje atd. V dovozu z Mexika tvořila káva 11 %, pektinové látky 11 %, elektrická zařízení 10 %, kancelářská technika 9 %, léčiva 7,5 %, kazivec 5 %, oděvy 4 %, chladničky 4 %, hračky 3,5 % atd.

V roce 1999 padlo rozhodnutí mexické firmy Nemark investovat v ČR do výstavby závodu na výrobu automobilových součástek pro značky Chevrolet/Opel/Vauxhall, Chrysler/Mercedes, Ford a perspektivně Volkswagen. Počáteční investice do výstavby továrny na zelené louce v okolí Plzně se pohybuje v hodnotě několika desítek miliónů USD.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- 25. 11. 1999 byly podepsány Dohoda o zrušení vízové povinnosti pro držitele cestovních pasů ČR a Spojených států mexických a Dohoda o zrušení vízové povinnosti pro držitele diplomatických a služebních pasů ČR a Spojených států mexických;

- 26. 11. 1999 byla podepsána Dohoda o obchodu a ekonomické spolupráci mezi ČR a Spojenými státy mexickými.

Kulturní vztahy

V roce 1998 hostoval v Mexiku Pražský komorní orchestr a XXVI. ročníku Cervantinského festivalu se zúčastnil soubor folklorních písní Hradišťan. Závěrem roku v Mexiku pobýval dětský pěvecký soubor Vrabčáci.

V roce 1999 bylo v Mexiku slavnostně inaugurováno divadlo Lidice ve čtvrti San Jerónimo Lidice v hlavním městě.

V květnu 1999 byla na Iberoamerické univerzitě v mexickém hlavním městě pod názvem Český kulturní prostor otevřena nejrozsáhlejší přehlídka české kultury v této zemi za poslední dobu, obsahující m.j. výstavu o F. Kafkovi. V červenci 1999 vystupovalo na Mezinárodním hudebním festivalu ve městě Morelia české Kvarteto města Prahy. V říjnu 1999 se XXVII. ročníku Cervantinského festivalu zúčastnil český folklorní soubor Vycpálkovci.

V roce 1999 postoupil projekt na vztyčení sochy T.G. Masaryka. Na projektu, který předpokládá vztyčení sochy T.G. Masaryka v hlavním městě Mexiku, spolupracují české krajanské asociace, zastupitelský úřad ČR v Mexiku, magistrát hl. města Prahy a Československý ústav zahraniční. Dne 25. 11. 1999 bylo za přítomnosti ministra zahraničních věcí J. Kavana pojmenováno náměstí v hlavním městě Mexika, kde by měla socha stát, na náměstí T. G. Masaryka.

Uruguayská východní republika

Uruguay patří mezi menší, avšak politicky velmi aktivní latinskoamerické země. Vztahy k naší zemi jsou po dlouhá desetiletí vysoce korektní. V posledních letech se zvětšuje i objem obchodně ekonomické spolupráce.

Vzájemné ekonomické vztahy

Uruguay nepatřila z hlediska objemu vzájemné obchodní výměny mezi rozhodující partnery ČR v Latinské Americe, její význam však roste s postupujícím procesem jihoamerické hospodářské integrace v rámci MERCOSUR, jehož je Uruguay členem (v Montevideu sídlí sekretariát MERCOSUR).

Uruguay byla co do celkového obchodního obratu v roce 1998 na 9. místě mezi českými obchodními partnery v Latinské Americe; obchodní bilance je vyvážená a objem obchodní výměny je od poloviny 90. let stabilní. Sledované období (v mil. Kč) - 1998: vývoz 219,1; dovoz 158,1; obrat 377,2; předběžně za r. 1999: vývoz 144,6; dovoz 146,7; obrat 291,3.

Nejvýznamnějšími položkami v českém vývozu jsou elektromotory, speciální technika, železniční vozy a dále železo a ocel. Z Uruguaye ČR dováží především vlnu a vlněná vlákna, citrusové plody, kůže a oděvní doplňky. Rýsují se možnosti dodávek dvou investičních celků (energetika a zpracování základních surovin), další možnosti pro uplatnění českých subjektů (investice či kusové dodávky) na uruguayském trhu skýtají oblasti zpracovatelského průmyslu a infrastruktury.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- v prosinci 1998 vstoupila v platnost Obchodní dohoda, která doplnila širokou smluvní základnu bilaterálních vztahů, postupně vytvářenou v průběhu 90. let;
- v červnu 1999 byla v Praze podepsána Dohoda o zrušení vízové povinnosti pro držitele národních cestovních pasů.

Kulturní vztahy

Kulturní vztahy s Uruguayí se úspěšně rozvíjejí a využívají značný zájem uruguayské veřejnosti o českou kulturu: v roce 1998 se ČR představila v Montevideu výstavou z kreseb tereziánských dětí pod názvem "Motýla jsem tu neviděl" (ze sbírek Státního židovského muzea v Praze), v hlavním městě dále koncertoval soubor Virtuosi di Praga, za účasti uruguayského prezidenta Sanguinettiho se v montevidejském koncertním sále Teatro Solís představil Pražský komorní orchestr a na podzim 1998 bylo pod názvem "Okolo Terezína" představeno v Montevideu komponované pásmo pořadů přibližujících kulturní život v tereziánském ghettu. V roce 1999 zastupitelský úřad uspořádal literárně - biografickou expozici o F.Kafkovi. V rámci plánu zahraniční rozvojové pomoci nabízí ČR jednostranně uruguayským zájemcům stipendia ke studiu na českých vysokých školách (ve školním roce 1998-1999 jedno místo k ucelenému vysokoškolskému studiu a jedno stipendium k postgraduálnímu studiu).

Země Střední Ameriky(Kostarika, Guatemala, Salvador, Honduras, Panama, Nikaragua, Belize)

Se zeměmi Střední Ameriky udržuje ČR tradiční přátelské vztahy. Jejich intenzita byla dosud poněkud nízká. V posledním období dochází k oživení vzájemných vztahů nejen v oblasti politické, ale dochází také k prohloubení a

rozšíření obchodní a ekonomické spolupráce.

Návštěvy představitelů ČR:

- 9. - 13. 3. 1998 delegace Výboru pro hospodářství, zemědělství a dopravu Senátu Parlamentu České republiky, vedená jeho předsedou J. Jurečkou (Kostarika, Guatemala).

- 28. 11. - 1. 12. 1999 ministr zahraničních věcí J. Kavan (Salvador, Nikaragua).

Návštěvy představitelů zemí Střední Ameriky:

- 7. - 9. 3. 1998 guatemalský náměstek ministra zahraničních věcí G. Aguilera Peralta.

Vzájemné ekonomické vztahy:

Kostarika:

Přestože ČR není pro Kostariku v hospodářské oblasti prioritou, vzájemné vztahy v ekonomické a obchodní oblasti jsou dlouhodobě korektní a v podstatě bezproblémové. Jejich dynamika však není příliš intenzivní. Vzájemný obchod charakterizují následující čísla za rok 1998: vývoz 62,0 mil. Kč, dovoz 373,7 mil. Kč, obrát 435,7 mil. Kč. Podle předběžných údajů za rok 1999 činil obrát vzájemného obchodu 291,3 mil. Kč (12. místo mezi zeměmi Latinské Ameriky, podíl 2,4%), český export dosáhl 91,6 mil. Kč (13. místo, podíl 1,9%), import 199,7 mil. Kč (7. místo, podíl 2,7%). V posledních deseti letech je saldo obchodní bilance pro ČR stále pasivní. Tento schodek způsobuje především dovoz banánů a kávy, které tvoří převážnou většinu importu. V českém exportu se objevují zejména železo, ocel a výrobky z nich, tiskařské stroje, nožičkové výrobky, náradí a nástroje, kaučukové výrobky, textilní příze atd.

Guatemala:

Podíl Guatemaly na zahraničním obchodu ČR s Latinskou Amerikou činil v roce 1999 podle předběžných údajů 1,1 % při objemu 132,8 mil. Kč (15. místo), export dosáhl 84,4 mil. Kč (14. místo - podíl 1,8%) a import 48,4 mil. Kč (14. místo - podíl 0,7%). Vzájemný obchod v roce 1998 činil - vývoz 107,0 mil. Kč, dovoz 58,0 mil. Kč, obrát 165,0 mil. Kč. Hlavní položky českého vývozu jsou obráběcí a textilní stroje, grafické stroje, sportovní zbraně a střelivo, kuchyňské a spotřební zboží a bižuterie. Dovoz tvořily převážně káva, ovoce a koření.

Salvador:

Ekonomické vztahy mezi ČR a Salvadorem jsou bez jakýchkoliv komplikací, nicméně nepříliš intenzivní. Vzájemný obchod charakterizují následující čísla za rok

1998: vývoz 48,1 mil. Kč, dovoz 10,4 mil. Kč, obrat 58,5 mil. Kč. V roce 1999 došlo podle předběžných údajů k výraznému nárůstu vzájemného obchodu ČR se Salvadorem. Objem vzájemné obchodní výměny dosáhl v roce 1999 celkem 284,1 mil. Kč, což Salvador zařadilo na 13. místo (podíl 2,4%) mezi obchodními partnery v Latinské Americe, export činil 208,3 mil. Kč (7. místo - podíl 4,4%) a import 75,8 mil. Kč (11. místo - podíl 1,0%). V roce 1999 představoval vývoz ČR především tantal, kovozpracující stroje a strojní zařízení, v dovozu převažovaly elektrické kondenzátory.

Honduras:

Ekonomické a obchodní vztahy mezi ČR a Hondurasem jsou bez významnějších problémů. Vzájemný obchod charakterizují následující čísla za rok 1998: vývoz 89,6 mil. Kč, dovoz 96,4 mil. Kč, obrat 186,0 mil. Kč. Objem vzájemné obchodní výměny v roce 1999 podle předběžných údajů poklesl a dosáhl 93,0 mil. Kč, čímž se Honduras dostal na 16. místo (podíl 0,8%) v obchodě ČR se zeměmi Latinské Ameriky. Objem českého exportu činil pouze 22,7 mil. Kč (22. místo, podíl 0,5%) a import 70,3 mil. Kč (12. místo, podíl 1,0%). ČR do Hondurasu vyváží zejména různé průmyslové výrobky, energetická zařízení a elektrospotřebiče. Drtivá většina dovozu je tvořena kávou.

Panama:

Ekonomické vztahy ČR a Panamy jsou bez významnějších problémů. Objem obchodní výměny závisí na ekonomických možnostech obou zemí. Vzájemný obchod charakterizují následující čísla za rok 1998: vývoz 51,7 mil. Kč, dovoz 156,7 mil. Kč, obrat 208,4 mil. Kč. Vývoz ČR do Panamy dosáhl v roce 1999 podle předběžných údajů hodnoty 35,4 mil. Kč (20. místo, podíl 0,7%), dovoz 275,7 mil. Kč (6. místo, podíl 3,8%) a celkový obrat 311,1 mil. Kč, což Panamu zařadilo na 13. místo v obchodě ČR se zeměmi Latinské Ameriky s podílem 2,6%. ČR vyváží do Panamy převážně sklo a výrobky ze skla, textilní výrobky, železo a ocel. Z Panamy se do ČR dováží surové kůže a usně, banány a jiné tropické ovoce a ořechy.

Nikaragua:

V posledních letech objem vzájemné obchodní výměny klesal. Vzájemný obchod charakterizují následující čísla za rok 1998: vývoz 9,7 mil. Kč, dovoz 39,5 mil. Kč, obrat 49,2 mil. Kč. V roce 1999 došlo podle předběžných údajů k mírnému nárůstu. Vzájemný obchodní obrat dosáhl za uvedené období 72,2 mil. Kč (19. místo mezi zeměmi Latinské Ameriky, podíl 0,6%), přičemž český export činil 39,1 mil. Kč (18. místo, podíl 0,8%) a import 33,1 mil. Kč (17. místo, podíl 0,5%). ČR vyváží zejména motory a díly pro kožedělné stroje, dovoz tvoří převážně káva.

Belize:

Obchodní vztahy jsou minimální. Vzájemný obchod charakterizují následující čísla za rok 1998: vývoz 5,0 mil. Kč a v roce 1999 celkem 17,8 mil. Kč (předběžné údaje). Vývoz je tvořen stroji a strojním zařízením, skleněným zbožím a nealkoholickými nápoji, ČR z Belize nic nedováží.

Bilaterální dohody uzavřené ve sledovaném období

- Dohoda o podpoře a ochraně investic mezi Českou republikou a Kostarickou republikou, San José, 28. 10. 1998.
- Dohoda o podpoře a ochraně investic mezi Českou republikou a Salvadorskou republikou byla podepsána 28. 11. 1999.
- Dohoda o podpoře a ochraně investic mezi ČR a Panamou byla podepsána v Panamě 27. 8. 1999.
- Dohoda o zrušení vízové povinnosti mezi ČR a Nikaraguou pro držitele diplomatických a služebních pasů byla podepsána 30. 11. 1999.

Kulturní vztahy

Kulturní vztahy jsou limitovány geografickou vzdáleností a finančními možnostmi. Prezentace české kultury v zemích Střední Ameriky je tak v podstatě závislá na akcích pořádaných MZV, resp. velvyslanectvím ČR pro tuto oblast se sídlem v San José, Kostarika. Mezi nejvýznamnější akce v posledním období lze zařadit hostování Pražského komorního orchestru v Guatemale v roce 1998.

Kulturní a školské styky se v současné době zaměřují mj. také na poskytování stipendií pro studenty všech středoamerických zemí; ročně jsou každé zemi poskytována 1-2 stipendia pro ucelené univerzitní studium v ČR.

III. Ekonomická dimenze zahraniční politiky ČR

Programové prohlášení vlády České republiky z 12. 8. 1998 zdůraznilo význam vnějších ekonomických vztahů v hospodářské a zahraniční politice státu. Deklarovalo mj. záměr vlády vytvořit ucelený systém proexportní politiky, vypracovat koncepci teritoriální exportní politiky, posílit význam obchodních zastoupení ZÚ a podpořit vznik a rozvoj zahraničních zastoupení agentury Czech Trade. Počítalo s účinným zapojením české zahraniční služby do vnějších ekonomických vztahů a její orientací zejména na podporu dvoustranné hospodářské spolupráce.

Při naplňování cílů programového prohlášení vlády mají rozhodující roli

ministerstvo zahraničních věcí a ministerstvo průmyslu a obchodu. MZV vypracovalo Koncepti zahraniční politiky ČR, která věnuje velkou pozornost ekonomické diplomacii. MPO vypracovalo koncepční materiály, které se přímo nebo nepřímo týkají vnějších ekonomických vztahů - jde zejména o proexportní politiku, dále o průmyslovou politiku, energetickou politiku, střednědobou rezortní politiku, surovinovou politiku a politiku podpory malého a středního podnikání.

Při projednávání Konceptu zahraniční politiky ČR požádala Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR v červnu 1999 vládu o předložení dílčí koncepce týkající se ekonomické dimenze zahraniční politiky. Na zpracování tohoto dokumentu se podílely MZV a MPO a Poslanecké sněmovně má být koncepce předložena v první polovině roku 2000.

V roce 1998 stál před zahraniční službou ČR důležitý úkol ve vztahu k nově formulované hospodářské strategii státu - spoluvytvářet příznivé podmínky pro zvýšení ekonomického růstu a napomáhat zvýšení exportní schopnosti české ekonomiky. Jedním z předpokladů pro dosažení tohoto cíle bylo dobudování sítě obchodně ekonomických úseků (OEÚ) zastupitelských úřadů ČR v zahraničí a dále posílení orientace zahraniční služby na vnější ekonomické vztahy jak v bilaterálním, tak multilaterálním rámci. V letech 1998 a 1999 byly v tomto směru učiněny zásadní kroky.

Koncem roku 1998 uskutečnilo MZV organizační změny směřující ke zvýraznění proexportní politiky v činnosti teritoriálních odborů MZV. Byla zřízena funkce obchodně ekonomických poradců ředitelů teritoriálních odborů. Bývalé odbory mezinárodních ekonomických organizací (MEO) a vnějších ekonomických vztahů (OVEV) byly přeměněny na odbor vnějších ekonomických vztahů a mezinárodních organizací (OVEMO), který byl začleněn do sekce multilaterálních vztahů. Bývalá ekonomická sekce MZV byla zrušena.

Důležitým opatřením k zajištění úkolů stanovených vládním prohlášením v oblasti vnějších hospodářských vztahů byla Dohoda o spolupráci MZV a MPO v otázkách spojených se zabezpečováním zahraničně obchodní politiky, zahraničního obchodu a podpory exportu v činnosti zahraniční služby ČR (dále Dohoda) z 8. 10. 1998. Jejím hlavním cílem bylo při respektování pravomocí obou rezortů podle kompetenčního zákona posílit spolupráci obou ministerstev při podpoře ekonomických zájmů ČR v zahraničí. Ke změnám došlo v náplni obchodně ekonomické činnosti zastupitelských úřadů. Vedle sledování a vyhodnocování makroekonomických údajů byla větší pozornost věnována konkrétní pomoci českým subjektům podnikatelské sféry.

Podle Dohody - při respektování principu jednotného řízení ZÚ ČR ze strany MZV - přešlo do odborné gesce MPO 57 obchodně ekonomických úseků zastupitelských úřadů (OEÚ ZÚ) se 66 pracovníky. (MPO výhledově počítá s tím, že bude vytvořeno 100 OEÚ ZÚ s cca 130 pracovníky.) V r. 1999 byly personálně posíleny OEÚ na 9 zastupitelských úřadech.

Dne 2. 3. 1999 byl vydán společný metodický pokyn k hlavním úkolům ZÚ a

jejich OEÚ v obchodně ekonomické oblasti. Pokyn klade důraz na zvyšování vývozu a vyhledávání nových obchodních příležitostí.

Téhož dne byl vydán i pokyn k obchodně ekonomickému zpravodajství ZÚ ČR a jejich OEÚ, který metodicky sjednocoval obsah jednotlivých druhů zasílaných zpráv a informací (roční souhrnná teritoriální informace, čtvrtletní svodná informace, operativní informace), jakož i způsoby jejich technického přenosu.

K hodnocení účinnosti a řešení operativních otázek vyplývajících z Dohody byla vytvořena Stálá pracovní skupina MZV a MPO na úrovni náměstků ministrů, která se schází v 1-2 měsíčních intervalech.

Dohoda MZV a MPO z 1. 2. 1999 o koordinaci činnosti podřízených příspěvkových organizací, jejichž aktivity se dotýkají zahraničně ekonomické činnosti, rámcově vymezila zahraničně obchodní působnost České agentury na podporu exportu, CzechTrade, Správy českých center a České agentury pro zahraniční investice CzechInvest s cílem zajistit efektivní využívání státních finančních zdrojů pro oblast zahraničního obchodu a vyloučit duplicity v jejich činnostech.

Předpokladem efektivní součinnosti ústředí a OEÚ je předávání informací oběma směry. Proto bylo ukončeno napojení všech ZÚ na Internet a zároveň byla propojením počítačových terminálů mezi MPO a MZV zrychlena a zlevněna vzájemná komunikace. MZV ve spolupráci s MPO zajišťuje systematický přísun vybraných informačních podkladů (např. katalogů o firmách v ČR) pro ZÚ, jejich OEÚ i generální konzuláty.

Společný metodický pokyn MPO a MZV pro výběr a přípravu pracovníků OEÚ ze srpna 1999 určil zásady spolupráce obou rezortů v personální politice, zvláště pro zabezpečení odborného přístupu při výběrovém a schvalovacím řízení kandidátů na místa obchodních radů ZÚ. Součástí jejich přípravy před výjezdem na ZÚ se stala 1 až 2-měsíční stáž na MZV a MPO.

V říjnu 1999 byl novelizován Kodex zásad spolupráce OEÚ ZÚ ČR s českými firmami, který vymezil vzájemné vztahy mezi OEÚ ZÚ a jednotlivými ekonomickými subjekty. Firmy jsou vybízeny k tomu, aby využívaly OEÚ pro činnosti, pro něž jsou tato pracoviště vytvářena a v nichž mají jedinečné možnosti. Jde zejména o pomoc při získání prvních kontaktů s potenciálními obchodními partnery, při organizování odborných konzultací o ekonomickém a podnikatelském prostředí v daném teritoriu, při zapojování českých firem do mezinárodních soutěží, výrobních kooperací, k účasti na veletrzích a výstavách apod. OEÚ neposkytují firmám obecné informace, které lze získat ze zdrojů MPO, CzechTrade či jiných obchodně orientovaných agentur v ČR.

Podle kompetenčního zákona má MZV důležitou úlohu při koordinaci vnějších ekonomických vztahů. Koordinuje postup jednotlivých rezortů v případech, kdy je třeba uvést českou politiku do souladu s postupem mezinárodního společenství, např. v případě sankčních režimů. V roce 1999 věnovalo MZV velkou pozornost

zapojení ČR do stabilizace a obnovy jihovýchodní Evropy. Jedním z cílů bylo posílení české ekonomické přítomnosti na Balkáně, včetně zvýšení exportu.

Plnění koordinační role MZV napomáhala účast představitelů MZV v jednotlivých mezirezortních orgánech, které byly po roce 1998 vytvořeny s cílem posílit proexportní aktivity vlády. Náměstek ministra zahraničních věcí se stal místopředsdou České rady pro podporu podnikání a exportu, ustavené v březnu 1999 a vedené ministrem průmyslu a obchodu. Rada je mezirezortním koordinačním a poradním orgánem pro oblast státní podpory podnikání a exportu. Analyzuje situaci v jednotlivých oblastech státní podpory a vydává doporučení pro věcně příslušné orgány a instituce. Členy Rady jsou státní i nestátní instituce.

MZV se v 2. pololetí 1999 zapojilo v rámci Rady na podporu podnikání a exportu do přípravy integrovaného systému informací (ISI) pro české podnikatele. MZV provozuje svou webovou stránku, která odkazovala též na zdroje informací v ekonomické oblasti. Stránku "export.cz", obsahující souhrnné teritoriální informace a zprávy o veřejných soutěžích a aktuálních poptávkách z jednotlivých teritorií, zpracovávané jednotlivými ZÚ a Českými centry v zahraničí, spravuje pro MZV Správa českých center. Stránka "export.cz" si v roce 1999 zachovala vysokou návštěvnost (346 600 návštěv při průměrném výběru 8 informací).

Sedmnáct Českých center (ČC) v zahraničí v roce 1999 mj. provedlo téměř 200 prezentací 253 českých firem v prostorách ČC (příp. ZÚ), dále 43 obchodních setkání (mise, klub ČC atd.) a 82 seminářů a tiskových konferencí. Česká centra také připravila stovky prezentací českých firem formou inzerce v zahraničí (tisk apod.).

MZV bylo zastoupeno v řídicích radách příspěvkových organizací MPO - CzechTrade a CzechInvest. Jako zřizovatel mělo přímý vliv na činnost Správy českých center. MZV uplatňovalo výkon akcionářských práv státu v představenstvech a dozorčích radách EGAP a ČEB. V r. 1999 se zasadilo např. o urychlené vystavení záruky na dodávky tramvají ze Škody Plzeň do Portlandu (USA). Vyjadřovalo se (v koordinaci se zastupitelskými úřady) k velkým vývozním případům.

MZV bylo zastoupeno v mezirezortní offsetové komisi, která zahájila činnost v říjnu 1998 a jíž předsedá náměstkyně ministra průmyslu a obchodu. Komise při projednávání jednotlivých případů prosazovala uskutečnění dovozů (např. u dovozů moderní vojenské techniky) ve vazbě na protidodávky výrobků z ČR, transfer technologií a různé formy výrobní kooperace.

MZV věnovalo pozornost získávání zahraničních investorů. Podílelo se na harmonizaci investičních podmínek s EU pro novou motorárnu VW v ČR. Dojednané podmínky se poté staly vzorem i pro ostatní přidružené státy Evropské unie. MZV podporovalo transfer technologií a rozvoj vědeckých styků. Podniklo konkrétní kroky, aby se Praha stala sídlem sekretariátu Světové asociace agentur pro podporu investic (WAIPA). Nabídka byla předána ústředí WAIPA v Ženevě.

MZV iniciovalo prostřednictvím ZÚ zahraniční podnikatelské mise do ČR. V

r. 1999 např. navštívila ČR mise představitelů kanadských obchodních, podnikatelských a bankovních kruhů pod vedením ministra mezinárodního obchodu S. Marchiho. Výsledkem jednání mise bylo vytvoření podmínek pro zvýšení obratu vzájemné obchodní výměny a ke zvýšení kanadských investic v ČR. MZV též zorganizovalo koncem r. 1999 návštěvu zástupců globálně působících firem sdružených v asociaci IPAC (*International Public Affairs Centre*), kteří jednali s předsedou a členy vlády ČR.

MZV se podílelo spolu s mezinárodními organizacemi - OECD, WTO, EU - na organizování vzdělávání pracovníků státní správy a podnikatelské sféry formou školení, seminářů, symposií k aktuálním tématům a rozvoji perspektivních cest podnikání a obchodu (např. seminář OECD v Praze v říjnu 1999 na téma "Správa a řízení podniků" (Corporate Governance)).

MZV při přípravě podkladů pro jednání státních představitelů s jejich zahraničními partnery dbalo na to, aby byla vždy zmíněna témata ze zahraničně obchodní a ekonomické oblasti. Vedle tradiční obchodní výměny a posouzení možností výrobní kooperace byla pozornost věnována i spolupráci na třetích trzích a zakládání společných podniků. Ministerského předsedu a ministra zahraničních věcí při oficiálních cestách do zahraničí (např. do zemí Asie v první polovině roku 1999) zpravidla doprovázely mise českých podnikatelů.

ČR věnovala pozornost poskytování rozvojové a humanitární pomoci. Na rozvojovou pomoc bylo vyčleněno v roce 1998 326 mil. Kč a v roce 1999 též 326 mil. Kč. Většina rozvojové pomoci byla poskytnuta na bilaterálním základě, malá část prostřednictvím mezinárodních organizací.

S ohledem na význam rozvojové pomoci bylo rozhodnuto připravovat na další období rámcovou koncepci s přihlédnutím k poznatkům a doporučením OECD a praxi EU.

Na humanitární pomoc vydala ČR v roce 1998 39,6 mil. Kč a v roce 1999 38,5 mil. Kč.

MZV věnovalo pozornost činnosti mezinárodních ekonomických organizací, zejména WTO, OECD, UNDP, FAO. Ve spolupráci s dalšími rezorty se podílelo na činnosti jejich orgánů.

MZV zajišťovalo dohled nad prováděním Evropské dohody. Podílelo se na jednáních s EU o uzavření Protokolu o evropském posuzování shody (PECA) a Fytosanitárního a veterinárního protokolu a na monitorování postupu při přejímání technických předpisů a norem EU. Spolupracovalo s MPO při finalizaci koncepčních dokumentů, např. Koncepce průmyslové politiky ČR.

MZV uskutečnilo průzkum týkající se otázky, jak se projeví vstup ČR do Evropské unie na práci OEÚ ZÚ. Podle zkušeností Rakouska, Finska a Švédska se předpokládá podstatný růst počtu žadatelů o informace a podporu ze strany malých a středních firem, jakož i zvětšení okruhu otázek, které bude muset OEÚ

sledovat, např. dodržuje-li země jeho působení pravidla a normy společně přijaté členskými zeměmi EU, nedochází-li k diskriminaci v přístupu k českým firmám např. při vyhodnocování tendrů na veřejné zakázky apod.

IV. Lidská práva v zahraniční politice České republiky

Lidská práva představují jednu z priorit české zahraniční politiky. V rámci jejich ochrany a rozvoje se ČR angažuje v mnoha dílčích oblastech, ať už ve vztahu k určitým zemím či regionům nebo ve vztahu k tematickým okruhům. Kromě toho se podílí na řadě domácích aktivit, zejména ve spolupráci se zmocněncem vlády pro lidská práva, Radou pro lidská práva či Radou pro národnosti.

Nejvýraznější aktivitou ČR byla rezoluce k situaci lidských práv na Kubě, jejíž přijetí národní delegace prosadila na 55. zasedání Komise OSN pro lidská práva v dubnu 1999 v Ženevě. Vzhledem k tomu, že "kubánská rezoluce" patří v rámci Komise k nejsledovanějším, ČR se jako hlavní sponzor rezoluce touto iniciativou výrazně zviditelnila. Kritický postoj vůči Kubě na základě otevřenosti k dialogu o lidských právech a konstruktivní kritice otevírá ČR prostor k navázání rozhovorů i s dalšími zeměmi.

Ve spolupráci s národními institucemi zabývajícími se problematikou lidských práv je MZV odpovědné za aplikaci mezinárodních a regionálních standardů zejména při národní normotvorbě, tato kompetence se ale odráží např. i při podílení se na zpracovávání národních zpráv o plnění závazků plynoucích z mezinárodních a regionálních smluv o lidských právech.

Z tematických oblastí byly pro ČR v posledních letech klíčové zejména oblast práv národnostních menšin (s přihlédnutím k romské komunitě), problematika uprchlíků, oblasti práv žen a práv dětí.

V rámci problematiky práv národnostních menšin (s přihlédnutím k romské komunitě) učinila ČR řadu opatření pro uplatňování zahraniční politiky kladoucí důraz na evropský rozměr romské problematiky. Otázkami nalezení vhodného řešení problému romské komunity se zabývaly OBSE, OSN i RE, romská problematika byla také tématem mezinárodních konferencí. Mezinárodní organizace začaly diskutovat a řešit romskou otázku jako společný problém, nikoli jen jako vnitrostátní problém některých států. Jeden rok je však pro prosazení nových přístupů obdobím příliš krátkým na to, aby došlo k zásadnímu obratu. Proto je žádoucí, aby tato koncepce byla vůči zahraničí uplatňována i nadále.

V rámci OBSE vyústila česká iniciativa na 7. zasedání Ministerské rady OBSE v Oslu v prosinci 1998 v přijetí rozhodnutí o posílení tzv. Kontaktního místa pro záležitosti Romů a Sinti (CPRSI). Funkce CPRSI se v květnu 1999 ujal ČR podporovaný N. Gheorghe z Rumunska. Mezi jeho aktuální úkoly patří zejména vypracovat zprávy "O efektivitě politik vypracovaných pro řešení situace Romů" a "O Romech čelících krizovým situacím". V rámci OSN iniciovala ČR na 55. zasedání Podkomise pro podporu a ochranu lidských práv v Ženevě v srpnu 1999 přijetí rezoluce "Lidskoprávní problémy a ochrana Romů", která ukládá expertu Podkomise zpracovat studii na toto téma, kterou by měl předložit následnému zasedání

Podkomise. V rámci Rady Evropy se aktivity ČR zaměřily na řešení romské problematiky nikoliv na úrovni národní, jako je tomu v rámci OBSE a OSN, ale směřovaly k hledání řešení na úrovni obecní samosprávy, a to v rámci velmi konkrétních a substantivních projektů. Prvním projektem v této oblasti se stal tzv. Strategický plán pro řešení interetnických vztahů mezi majoritní společností a romskou minoritou v městě Brně. Tento projekt považuje RE do budoucna za modelový projekt v oblasti řešení romské problematiky, který by mohl být použit pro účely řešení romské problematiky v jiných evropských městech. Situace romské menšiny v ČR se stala předmětem zájmu a kritiky ze strany Evropské unie. Aplikaci nové koncepce ovšem limituje skutečnost, že EU se zásadně odmítá angažovat v problémech nečlenských států. V EU je jasná tendence k prověřování situace kandidátského státu, nikoli státu členského. Proto je také EU zdrženlivá k označování problému Romů coby evropské otázky.

V oblasti uprchlického a azylového práva se ČR v dubnu 1999 stala smluvní stranou Evropské dohody o zrušení víz pro uprchlíky, která pro osoby s přiznaným postavením uprchlíka v některém ze smluvních států znamená zajištění vyššího standardu svobody pohybu, neboť jsou pro tyto účely považovány za de facto státní občany některého ze smluvních států. Dohoda tak zavádí pro tyto osoby vízový režim totožný s vízovým režimem pro občany smluvních stran.

Jako přímý následek situace v Kosovu, která se začala vyhrcovat v druhé polovině roku 1998, bylo na základě usnesení vlády ČR z dubna 1999 poskytnuto dočasné útočiště celkem 823 osobám. Na naše území byly osoby postižené situací v oblasti dopraveny letecky v rámci humanitárních evakuací a status dočasného útočiště jim byl přiznán do konce roku 1999. Tyto osoby požívaly bez dalšího postavení žadatelů o přiznání statutu uprchlíka. Po celé ČR vznikala humanitární střediska, ve kterých obyvatelé Kosova strávili kolem tří měsíců. Při jejich návratu do Kosova, který probíhal rovněž letecky od poloviny srpna do poloviny září, byl striktně dodržován princip dobrovolného návratu evakuovaných osob. Program dobrovolných repatriací zahrnoval i finanční podporu repatriovaných osob. Osoby se zdravotními problémy pak byly vybaveny zdravotnickým materiálem a léky na dobu cca 3 měsíců.

Se zahájením repatriace byl zahájen i program evakuací osob do ČR ze zdravotních důvodů. Důvodem byl zvýšený počet osob, jimž pro jejich zdravotní stav nebylo možné poskytnout adekvátní lékařskou péči v Kosovu. Program obsahoval nejen jejich dopravu a léčbu, ale z důvodu zvýšené efektivity léčby i přítomnost osoby blízké, která se na poskytované péči podílela. Evakuovaným bylo poskytnuto na území ČR dočasné útočiště a byly jim hrazeny náklady spojené s jejich ubytováním i stravováním. Při návratu je léčená osoba vybavena zdravotním materiálem a léky na dobu cca 1 roku a finanční podporou.

Kromě této "územní pomoci" ČR poskytla do oblasti Kosova rovněž materiální humanitární pomoc, přičemž její naprostá většina byla do oblasti přepravena nevládními organizacemi (např. Nadace Člověk v tísní při ČT o.p.s., Nadace ADRA). Tato doposud naprosto ojedinělá aktivita ČR v zahraničně politické oblasti prokázala, že v případě nutnosti je nejen schopna, ale i ochotna přijmout díl tíhy, která na ni již je a v budoucnu jistě i v obdobných situacích bude pokládána i v daleko vyšší míře.

Se změnou statutu styčné kanceláře UNHCR na pobočku UNHCR vláda ČR schválila podpis hostitelské smlouvy mezi UNHCR a vládou ČR. K samotnému podpisu smlouvy došlo 8. 2. 2000.

V oblasti práv dítěte schválil v listopadu 1999 Parlament ČR změnu článku 43 Úmluvy OSN o právech dítěte z roku 1989, kterou se zvyšuje počet členů Výboru z 10 na 18. Tato změna by měla výrazně pomoci Výboru v jeho práci.

ČR se aktivně účastnila jednání pracovní skupiny Komise pro lidská práva, která připravuje Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte a o zákazu používání dětí v ozbrojených konfliktech (tzv. "dětské vojáky"). ČR podporuje přijetí "nejpřísnější" varianty protokolu, který by omezil povinnou i dobrovolnou účast v ozbrojených silách spodní věkovou hranicí 18 let. Přijetím nového branného zákona, který nabyl účinnosti v prosinci 1999, je v ČR jakákoliv účast osob mladších 18 let v ozbrojených silách vyloučena, čímž se ČR v tomto ohledu stala vzorovou zemí. Tzv. postoj "straight 18" byl výchozím stanoviskem ČR pro jednání i na dalším zasedání pracovní skupiny, které se konalo v Ženevě v lednu 2000.

V Mezinárodní organizaci práce (ILO) byla v červnu 1999 přijata jednomyslně Úmluva č. 182 o odstranění nejhorších forem dětské práce a Doporučení o nejhorších formách dětské práce. Zasedání se zúčastnila národní tripartitní delegace ČR. V současnosti je Úmluva v mezirezortním připomínkovém řízení. Každá členská země ILO je povinna předložit nový instrument ILO svým orgánům do 12 měsíců od přijetí; ČR tento harmonogram splňuje.

V oblasti mezinárodního práva soukromého zahájila ČR proces ratifikace dvou instrumentů: Haagské úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení z roku 1993 a Haagské úmluvy o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí z roku 1996.

Také v rámci RE je v ČR v procesu přijímání několik úmluv, zejména Evropská úmluva o adopci dětí, Evropská úmluva o právním postavení dětí narozených mimo manželství, Evropská úmluva o uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech opatrování a obnovení opatrování a Evropská úmluva o výkonu práv dětí.

V oblasti práv žen podepsala ČR v prosinci 1999 Opční protokol k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen. Realizace Opčního protokolu umožní podávat kontrolnímu orgánu úmluvy oznámení na porušování práv garantovaných úmluvou nejen samotným obětem, ale každému, kdo má za to, že jsou tato práva hrubým způsobem a v širokém měřítku porušována. V průběhu roku 2000 by měl být tedy Opční protokol předložen Parlamentu České republiky k vyjádření souhlasu a následně ratifikován prezidentem.

V. Zahraniční kulturní politika České republiky

1. Prezentace ČR a její kultury v zahraničí

Oblast kultury a školství je významným nástrojem zahraniční politiky a tvoří důležitou součást prezentace České republiky v zahraničí, působící na vytváření a posilování jejího pozitivního obrazu. Využívány jsou takové formy spolupráce a prostředků, které na mezinárodní i národní úrovni napomáhají dosahování tohoto cíle.

Podstatnou částí vlastních kulturních aktivit realizovaných v zahraničí byla prezentace putovních nebo jednorázových výstav. Tento způsob dovoluje při relativně úsporných nákladech dosažení maximálního účinku. V případě putovních výstav byly doprovodné texty zpracovávány v několika jazykových mutacích, a výstavy proto mohly být instalovány bez teritoriálního omezení. Jejich tematické okruhy byly zaměřeny na výrazné umělecké osobnosti, významná výročí, nebo reagovaly na konkrétní zájem českých zastupitelských úřadů. Doprovodným programem k některým výstavám byly i projekce českých filmů. K instalaci jednotlivých výstav byly využívány jednak prostory českých ZU nebo Českých center, případně prostory univerzit, prestižních galerií či muzeí.

K nejvýznamnějším kulturním projektům v letech 1998 - 1999 patří výstavy: Franz Kafka, Milena Jesenská, Bohumil Hrabal - Hlučná samota, Jan Palach, Koláže Jiřího Koláře, Alfons Mucha, Fotografie Josefa Sudka, Památky UNESCO v ČR, 650 let Univerzity Karlovy, České země od roku 1918, Česká státnost, Kresby terezínských dětí, Česká moderní fotografie, Czech Press Foto, fotografická výstava k 10. výročí 17. listopadu 1989, Současný český šperk, Český design, Současný plakát, Válečný plakát, Kubismus v České republice, grafické výstavy Interkontakt Grafik, 10 osobností české grafiky, Labyrint - 40 českých grafiků, výstava samizdatu. Další podstatnou součástí kulturních aktivit byla prezentace české literatury, českého skla, bižuterie, loutkového divadla, českého folklóru, ale i české kuchyně.

K programu kulturních akcí patřilo zajišťování českých filmů pro filmové festivaly, přehlídky českých filmů nebo filmových projekcí jako doprovodných akcí k seminářům, přednáškám, případně i k nekomerčním projekcím pořádaným přímo zastupitelskými úřady. Nejpočetněji byly zastoupeny české filmy z produkce posledního desetiletí, např. Knoflíkáři, Je třeba zabít Sekala, Jízda, Kolja, Zapomenuté světlo, Akumulátor, Obecná škola, Tankový prapor, Černí baroni, ale i "hrabalovské" filmy Postřižiny, Slavnosti sněženek, Hlučná samota, filmy tzv. české vlny 60. let i filmy dokumentární. Prezentace kultury prostřednictvím filmové tvorby je ztížena jazykovou bariérou, ne všechny filmy jsou v anglické verzi nebo s titulky. Proto byla využívána možnost zasílání dialogových listin.

Součástí programu kulturních akcí byla také prezentace tzv. živého umění - autorská čtení, koncerty české hudby vážné (např. Jaroslav Svěcený, Virtuosi di Praga, Jiří Bárta, Lukáš Vondráček), jazzové (např. Veleband, Jiří Stivín), folkové (např. Valášek, Věra Bílá) i rockové (např. Plastic People of the Universe, Jolly Jocker PBU) na festivalech i samostatných koncertech.

Všem zastupitelským úřadům jsou průběžně poskytovány české knihy - beletrie, umělecké publikace, audio a videokazety s českou hudbou nebo s českými

interprety, učebnice českého jazyka, plakáty. Propagační bružury o České republice jsou zasílány běžně v anglické verzi, řada obsáhlejších publikací byla zpracována až ve čtyřech jazykových verzích.

Aktuální bylo i v letech 1998 a 1999 působení MZV v oblasti školství a mládeže. V této oblasti se styky vyvíjejí podle specifiky jednotlivých zemí buď na recipročním základě, nebo mají jednostranný charakter. Na základě usnesení vlády z června 1996 byla v rámci rozvojové pomoci České republiky zřízena vládní stipendijní místa ke studiu na vysokých školách v ČR pro občany z rozvojových a dalších potřebných zemí na léta 1997 až 2002. Tento projekt je realizován po vládní linii, prostřednictvím českých zastupitelských úřadů v zahraničí. Každoročně je ke studiu na veřejných vysokých školách v České republice přijímáno cca 200 občanů z východní Evropy, Asie, Blízkého východu a severní Afriky, subsaharské Afriky a Latinské Ameriky. Stipendia jsou udělována pro konkrétní studijní magisterské nebo doktorandské programy na standardní dobu studia. Studium, finanční a hmotné zabezpečení, včetně zdravotní péče, jsou studentům poskytovány na náklady české strany. Stipendijní kvóta pro akademický rok 1999/2000 byla naplněna a bylo připraveno rozdělení stipendijních míst pro akademický rok 2000/2001.

Dvoustranná výměna studentů ve dvou a vícesemestrálních studijních programech se uskutečňuje na základě uzavřených prováděcích programů k platným kulturním dohodám. V roce 1999 byly uzavřeny kulturní dohody s Lotyšskem a se Spolkovou republikou Německo, v projednávání jsou kulturní dohody se Slovenskem, Polskem a Mexikem.

Za šíření dobrého jména ČR v zahraničí je každoročně udělována Cena ministra zahraničních věcí České republiky *Gratias Agit*, od roku 1999 přejmenovaná na *Cenu Jana Masaryka Gratias Agit*. Mohou jí být oceněny osoby bez rozdílu národnosti a státní příslušnosti, nezávisle na zemi jejich původu a současného pobytu, které svou dlouhodobou činností nad rámec profesionálních povinností nebo významným činem přispěly nebo přispívají k šíření dobrého jména České republiky v zahraničí. Oceněny mohou být také organizace - nadace, občanská sdružení a další nevládní organizace.

V období 1. 6. - 31. 10. 2000 se uskuteční Všeobecná světová výstava EXPO 2000 v Hannoveru. Hlavním tématem výstavy je Člověk - Příroda - Technika (*Mankind - Nature - Technology*). Počítá se s účastí 192 států. ČR se bude prezentovat expozicí zaměřenou na období vrcholné gotiky a současnosti a jejich symbolické propojení a konfrontaci. Přípravou české účasti je pověřena Kancelář generálního komisaře, zřízená v květnu 1998 jako příspěvková organizace Ministerstva zahraničních věcí ČR. Rozpočet české účasti na EXPO 2000 v Hannoveru činí 330,9 mil. Kč. Součástí programu EXPO 2000 jsou národní dny jednotlivých účastnických zemí; český národní den byl stanoven na 7. 6. 2000.

V rámci kulturních akcí s mezinárodní účastí v České republice MZV organizačně spolupracuje s delegací Evropské komise v České republice na pořádání V. a VI. ročníku festivalu filmů zemí Evropské unie Dny evropského filmu, kde byly do projekce zařazeny také filmy české, maďarské a polské, na přípravě prestižní

mezinárodní scénografické soutěžní výstavě Pražské Quadrienále 1999 a dalších akcích.

Součástí kulturní agentury MZV je aktivita vůči Mezinárodnímu úřadu pro výstavnictví, BIE (Bureau International des Expositions). Příslušná Úmluva o mezinárodních výstavách byla podepsána v Paříži v r. 1928, Česká republika je její smluvní stranou od roku 1932.

2. Média a informace

Tiskový odbor MZV provedl na základě informací ze zastupitelských úřadů analýzu obrazu České republiky v zahraničí.

V roce 1998 zejména evropská média i agenturní zpravodajství registrovaly zhoršení hospodářské situace v České republice a českými médii široce prezentovanou frustraci české společnosti. V druhé polovině roku 1999 bylo informování o České republice neutrálnější. Přes řadu kritických hodnocení byla ČR prezentována jako jeden z předních uchazečů o členství v Evropské unii a přes přetrvávající ekonomické potíže byla považována za jednu z nejlépe připravených zemí na vstup do Evropské unie.

Mezi témata, která zaznamenala i média ve vzdálených zemích, patřily vstup ČR do NATO, jednání o přistoupení k Evropské unii, osobnost Václava Havla, 10. výročí sametové revoluce, zeď v Matiční ulici a migrace českých Romů. O pozitivní obraz naší země se velmi zasloužili sportovci, zejména hokejisté v kanadsko-americké NHL, mediální ohlas měly též úspěchy národního týmu, individuální úspěchy našich tenistů, fotbalistů v evropských klubech, ale také těch sportovců, kteří se významně umístili v různých anketách století. Pokud byly zmiňovány úspěchy českého průmyslu, nejčastěji byla uváděna mladoboleslavská automobilka Škoda.

Do mediální prezentace i obecného povědomí o České republice se promítaly nejen aktuální stav vzájemných styků a vnitropolitická situace, ale i historické stereotypy a tradice. Rozdílně byly prezentovány problémy a úspěchy ČR v těch médiích, která měla své korespondenty v ČR, a tam, kde se novináři opírali pouze o mezinárodní agenturní zpravodajství.

V řadě zemí východní a jihovýchodní Evropy je ČR vnímána pozitivně jako tradiční partner, často i vzor, případně turisticky zajímavá destinace. V zásadě pozitivní obraz nenarušilo ani zpravodajství o romské problematice, která je zde chápána jako univerzální, nikoli pouze česká.

V zemích Visegrádu by obraz o České republice zřejmě nejplnější. Bylo to dáno i tím, že všechny země a jejich významné hromadné sdělovací prostředky měly v ČR své korespondenty. Na rozdíl od většiny ostatních zemí byla ve sdělovacích prostředcích reflektována i regionální problematika.

Obraz České republiky v zemích Evropské unie nebyl jednoznačný. Existovaly zde výrazné rozdíly jak pokud jde o míru informovanosti, tak o celkové vyznění

informací o ČR v hromadných sdělovacích prostředcích. U sousedních či blízkých zemí byla obecná informovanost větší, někde byla pozitivnější, než bychom očekávali, jinde byla značně kritická. Potěšující skutečností bylo, že značný ohlas vzbudilo 10. výročí "sametové revoluce", které bylo zaznamenáno nejen v Evropě a Severní Americe, ale prakticky v celém světě. Prostor, který byl výročí věnován v hlavních světových denících, ukázal, že přes kritické výhrady k některým aspektům vývoje byla Česká republika stále prezentována jako jedna z nejatraktivnějších zemí ve střední Evropě, a to nejen z ekonomického hlediska, ale též jako turistická destinace. Také proto patřila značná část pozitivní publicistiky hlavnímu městu Praze, která je považována za jedno z významných kulturních a turistických evropských center.

Ve většině vzdálených zemí byl obraz ČR neutrální, přejímal převážně agenturní zpravodajství; pozitivní ohlas měly sportovní úspěchy ČR, případně úspěšné kulturní akce. Zaznamenány byly vzájemné návštěvy vládních a politických činitelů.

Kromě kritických hodnocení, vycházejících z ekonomických ukazatelů a z pomalého tempa legislativních prací spojených s přípravou ČR na vstup do EU, se stala Česká republika předmětem několika mediálních kampaní, mezi něž patřila kampaň v souvislosti se "zdí v Maticní ulici".

MZV věnovalo pozornost zkvalitnění své mediální činnosti a seznamování veřejnosti se svou činností. Koncem roku 1999 byl tiskový odbor personálně posílen. Funkce tiskového mluvčího byla oddělena od funkce ředitele tiskového odboru. Provedená organizační úprava umožňuje, aby tiskový odbor zajišťoval potřebné informace pro tiskového mluvčího a informační servis pro novináře. Zároveň došlo k zlepšení spolupráce tiskového odboru s tiskovými přidělenci na zastupitelských úřadech ČR v zahraničí.

MZV se zaměřilo na vytvoření podmínek pro trvalé a systematické informování veřejnosti o své činnosti při využití moderních metod. K 31. 12. 1999 byla uvedena do provozu internetová stránka MZV (adresa: www.mzv.cz).

MZV věnovalo velkou pozornost přípravě na realizaci zákona č. 106/99 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Byla vydána zvláštní směrnice upravující postup při vyřizování žádostí o poskytnutí informací jakož i povinnosti jednotlivých útvarů a pracovníků. V rámci tiskového odboru byl zřízen referát veřejných informací, který je pověřen zajišťováním agendy a konkrétních úkolů, které ze zákona vyplývají.

3. Internetová stránka MZV

Dne 30.12.1999 byla zpřístupněna internetová stránka MZV na adrese **www.mzv.cz**. Obsahuje statickou datovou strukturu v členění, které schválilo kolegium ministra koncem roku 1999.

Za náplň internetové stránky MZV odpovídá tiskový odbor. Referát internetové prezentace v rámci tiskového odboru zajišťuje zpracování, roztřídění, aktualizaci, korekci a doplnění jednotlivých informací určených k prezentaci jednotlivými odbory MZV.

V počáteční fázi obsahuje internetová stránka MZV základní archivní dokumenty, aktuální zprávy, adresy českých zastupitelských úřadů v zahraničí i zahraničních zastupitelských úřadů akreditovaných v ČR, informace o organizační struktuře ministerstva a jména vedoucích pracovníků ministerstva s uvedením základních životopisných dat. Z oblasti působnosti konzulárního odboru jsou zpřístupněny informace pro české občany o podmínkách vstupu a pobytu ve 102 státech světa. Na internetové stránce jsou publikována tisková prohlášení MZV k aktuálním politickým otázkám. To umožňuje uživatelům získávat přesné a úplné informace o stanoviscích MZV a nespoléhat se pouze na agenturní zpravodajství, které je v některých případech nepřesné a neúplné.

Údaje uvedené internetové stránce MZV slouží též zájemcům o informace podle zákona 106/99 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Informace vystavené na stránkách www.mzv.cz byly zveřejněny v české verzi, modifikovaná anglická jazyková verze bude zpřístupněna v roce 2000.

V roce 1999 provozovaly některé zastupitelské úřady vlastní internetové stránky. V roce 2000 bude vytvořen ucelený internetový systém MZV za účasti jednotlivých ZÚ.

4. Cizojazyčné vysílání Českého rozhlasu

Rozhlasové vysílání do zahraničí provozuje Český rozhlas (ČRo) 7 - Radio Praha na základě objednávky MZV ČR v souladu se zákonem č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 103/1992 Sb., o Radě ČR pro rozhlasové a televizní vysílání ve znění pozdějších předpisů a v souladu s usnesením Vlády ČR ze dne 10. 9. 1997 č. 573, jímž vláda vyjádřila souhlas s tím, aby rozhlasové vysílání do zahraničí bylo zabezpečováno MZV ČR.

Garantem profesionální stránky vysílání do zahraničí je Český rozhlas jako veřejnoprávní instituce, jejíž etický kodex přikazuje dbát na objektivitu, vyváženost a ověřenost informací, nepředkládat posluchačům hotové názory, ale analýzy, na jejichž základě si může posluchač vytvořit vlastní úsudek.

V roce 1999 byla ustavena a ministrem zahraničních věcí ČR jmenována Konzultační rada pro rozhlasové vysílání do zahraničí jako poradní orgán MZV ČR i ČRo 7 Radio Praha, která se podílí vypracování koncepce rozhlasového vysílání do zahraničí a dává podněty k programu vysílání do zahraničí.

Důvodem vysílání do zahraničí je nejlevnější, nejefektivnější a nejdostupnější způsob šíření informací o České republice v celosvětovém měřítku, který je do jisté míry výkladní skříň země. Česká republika se tak prostřednictvím rozhlasových pořadů a internetových stránek představuje turistům i potenciálním zahraničním investorům. Hlavním cílem je poskytování kvalifikovaných a objektivních informací o politickém, ekonomickém, kulturním a celospolečenském vývoji v ČR a stanoviscích vlády.

Vysílání je krátkovlnné, v českém, anglickém, německém, francouzském a španělském jazyce, v rozsahu 21 hodin denně. Do konce 1. pololetí roku 2000 je plánováno zahájení vysílání v ruském jazyce v rozsahu 1,5 hodiny denně. V každém vysílacím jazyce je k dispozici každý den několik půlhodinových relací. Tyto relace začínají zprávami, pokračují aktuálním zpravodajským blokem s podrobnější analýzou témat, závěr je věnován výběru z českého tisku a pravidelným rubrikám (ekonomika, kultura, sport, turistika apod.). Víkendové pořady se vybraným událostem věnují podrobněji. Struktura vysílání Radia Praha se neodlišuje od struktury pořadů, které vyrábějí obdobné zahraniční stanice.

Radio Praha participuje v satelitním systému mezinárodního rozhlasu World Radio Network (WRN) pěti půlhodinovými pořady denně, a to dvěma v angličtině, po jednom v němčině, španělštině a češtině. Tyto pořady je možné naladit v Evropě a Severní Americe na satelitech Astra a Galaxy. Organizace WRN šíří signál také v digitální podobě, satelitní přenos vysílaných programů zprostředkovávají organizace WRN do rozhlasových a kabelových sítí po celém světě. V současnosti přebírá anglické programy WRN americká rozhlasová síť National Public Radio, která tak šíří anglické vysílání Radia Praha po celých Spojených státech.

Od roku 1994 provozuje Radio Praha - rozhlasové vysílání do zahraničí svoji

webovou stránku (*www.radio.cz* nebo *www.praque.org*) jako doplňkový přenos k audio signálu, sloužící k přenosu textů a obrazů, které tvoří doprovodný rámec rozhlasových pořadů. Pro webové *browsersy* vyrábí speciální webové stránky věnované významným výročím a zajímavostem České republiky. Mezi poskytované služby patří například každodenní zasílání zpráv v jednom z pěti vysílacích jazyků přímo do e-mailových schránek uživatelů. O zájmu o internetové stránky Radia Praha svědčí pravidelné návštěvy ze strany Mezinárodního měnového fondu, Světové banky a dalších významných institucí.

Mezinárodní spolupráce a programová výměna představují další způsob šíření programů rozhlasového vysílání do zahraničí. Radio Praha navázalo spolupráci s BBC, Deutsche Welle a Radio France International v rámci projektu Radio E. Základem tohoto projektu, který finančně podporuje Evropská unie, jsou pořady tvořené příspěvky mezinárodních rozhlasů. Dalším trendem v oblasti zahraničního vysílání je vysílání uvnitř mateřských států jako služba cizím státním příslušníkům na území republiky. V tomto smyslu spolupracuje Radio Praha s BBC, které vlastní licenci na provozování sítě FM vysílačů v ČR. Anglická redakce Radia Praha připravuje denně 1 hodinu programu pro pražský vysílač BBC. Toto anglické vysílání je určeno pro anglicky mluvící obyvatele ČR a pro cizince navštěvující Českou republiku. Obsahem vysílání jsou informace o kulturních, ekonomických a turistických aktualitách z Prahy a regionů ČR.

Pracovníci české redakce Radia Praha zabezpečují výrobu pořadů pro partnerské (krajanské) rozhlasové stanice: 30 minut týdně pro australské veřejnoprávní Radio SBS, 60 minut měsíčně pro australské Ethnic Radio 4EB, Radio Temešvár (Rumunsko), Radio Daruvar (Chorvatsko) a Radio WCEV Chicago.

5. Česká centra

Úkolem Správy českých center (SČC) a českých center (ČC) v zahraničí je komplexní propagace České republiky v zahraničí; jejich náplň činnosti upravuje statut takto: "Základní koncepce činnosti Správy českých center vychází z potřeb české zahraniční politiky. Úkolem SČC je prezentovat Českou republiku v zahraničí, zejména v oblasti kultury, obchodu, cestovního ruchu, školství, vědy a výzkumu, a podporovat rozvoj vnějších ekonomických vztahů. SČC je pověřena šířit informace o České republice v zahraničí a zajišťovat kvalitní informační služby především pro české podnikatelské subjekty a spolupracovat s ostatními organizacemi za účelem rozvíjení jejich aktivit v zahraničí, jež jsou v souladu se zájmy České republiky". SČC je příspěvkovou organizací Ministerstva zahraničních věcí ČR.

Ke konci r. 1999 působilo sedmnáct českých center v patnácti zemích světa. Na základě dohod s příspěvkovými organizacemi MPO ČR a MMR ČR působí na ČC šest zástupců České centrály cestovního ruchu (Amsterdam, Londýn, Moskva, New York, Paříž a Vídeň), 2 zástupci CzechInvestu (Londýn a Paříž) a 1 zástupce CzechTrade (Londýn).

Sídlo českého centra	Rok založení
Berlín	1955
Bratislava	1995
Brusel	1996
Budapešť	1953
Bukurešť	1981
Drážďany	1997
Haag / Amsterdam	1994
Kyjev	1996
Londýn	1993
Mnichov (uvedení do provozu v přípravě)	1999
Moskva	1993
New York	1995
Paříž	1997
Sofie	1949
Stockholm	1997

Varšava	1949
Vídeň	1993

V oblasti kultury ČC organizují výstavy, filmové projekce, hudební vystoupení, autorská čtení, přednášky, krajanská setkání apod., nebo se podílejí na jejich organizaci. Program je určen celému spektru veřejnosti v dané zemi. V roce 1999 se na ČC uskutečnilo mnoho významných akcí, z nichž lze uvést např. Czech Press Photo 1998 (fotografická výstava - Paříž, Kyjev, Stockholm, Budapešť, Drážďany, Bukurešť a Sofie) a fotografické výstavy k výročí sametové revoluce s doprovodným programem (Londýn, Stockholm, Moskva, Paříž, Budapešť, Bukurešť, Drážďany a Berlín). Proběhlo také mnoho pořadů specifických pro dané centrum (např. 83rd Street Block Party - Czech Independence Day v New Yorku; České dny v Drážďanech; Dny českého filmu - Kyjev (Lvov); výstava F. Liszt a Praha - Budapešť; výstava Krátkého filmu Jiří Trnka - Vídeň apod.). Při přípravě programové nabídky pro ČC spolupracuje SČC s významnými institucemi i jednotlivci.

ČC poskytují zahraničním zájemcům rovněž základní informace o ekonomice a obchodu v ČR, zprostředkovávají kontakty na potenciální obchodní partnery z ČR a příslušného teritoria, zajišťují prezentace českých podniků v zahraničí (asistenční služby, prezentační prostory, bezplatná inzerce v zahraničním tisku, účast na výstavách a veletrzích apod.). Dále ČC zprostředkovávají konzultační a asistenční služby a aktivně se podílejí na organizaci vzdělávacích programů (participace na seminářích apod.). K nejvýznamnějším událostem v rámci ČC v roce 1999 patřily otevření Informačního a prezentačního centra při ČC ve Varšavě a prezentace pořádané ve spolupráci s firmou POOS Praha, s.r.o. (Dny vojenské techniky - Budapešť, Brusel, Varšava; obdobně se uskutečnily Dny zdravotnické techniky nebo Gastro Czech Day). Prostřednictvím ČC se prezentovalo mnoho významných českých firem - BVV, a.s., Škodaexport, Motokov, ČSOB atd. SČC/ČC spolupracují v oblasti ekonomiky a obchodu zejména s agenturami CzechTrade a CzechInvest. Významnými partnery jsou také Svaz průmyslu a dopravy ČR a hospodářské komory v ČR.

Ve spolupráci s Českou centrálou cestovního ruchu podávají ČC informace o jednotlivých turistických místech a atrakcích, distribuují propagační materiály našich regionů, poskytují informace o ubytování, dopravě, sportovních a jiných příležitostech v ČR. Dále ČC poskytují své prostory k prezentacím jednotlivých regionů. Na některých ČC se konají tzv. regionální prezentace (např. Krkonoše - Varšava; Českomoravská vysočina; hory - zimní turistika; lázně - ČC Haag po celém Nizozemsku; Lázně Luhačovice - Vídeň apod.). Významné jsou také prezentace hotelových zařízení (Grandhotel Pupp Karlovy Vary, Hoffmeister atd.).

Působnost ČC v oblasti školství, vědy a výzkumu nově upravuje statut schválený v květnu 1999; před tímto datem nebyla činnost ČC v této oblasti oficiálně vymezena. ČC zprostředkovávají kontakty na školy a vzdělávací instituce, podílejí se na zajišťování stáží studentů. ČC zajišťují kurzy českého jazyka a poskytují informace o možnostech studia češtiny v zemi svého působení a v ČR. V oblasti vědy a výzkumu usilují o navazování kontaktů mezi výzkumnými a vývojovými pracovišti.

V roce 1996 byly zřízeny dva informační internetové servery MZV spravované SČC: server *www.czech.cz* poskytuje základní informace o ČR, server *www.export.cz* zajišťuje základní obchodně-informační servis pro uživatele v ČR.

SČC/ČC: čísla a fakta za rok 1998

Počet akcí v oblasti kultury pořádaných ČC		1 080
Počet posluchačů kurzů českého jazyka	464	
Počet seminářů za přispění SČC	14	
Počet veletrhů se stánkem SČC	3	
Návštěvnost internetových stránek <i>www.export.cz</i>		164 250
Počet poptávek zveřejněných na <i>www.export.cz</i>		4 378
Návštěvnost internetových stránek <i>www.czech.cz</i>		1 140 000
Počet internetových přenosů / návštěvnost		6 / 12 600

SČC/ČC čísla a fakta za rok 1999

Počet akcí v oblasti kultury pořádaných ČC		1 484
Počet posluchačů kurzů českého jazyka	706	
Počet kontaktů s firmami (kontakty s ČC)		40 009
Počet prezentovaných firem		278
Počet seminářů za přispění ČC	82	
Počet seminářů za přispění SČC	13	
Počet veletrhů se stánkem SČC	2	
Počet uveřejněných inzerátů (českým firmám v zahraničí)		3851
Návštěvnost internetových stránek <i>www.export.cz</i>		346 000
Počet poptávek zveřejněných na <i>www.export.cz</i>		8 640
Počet registrovaných uživatelů na <i>www.export.cz</i>		2 953
Návštěvnost internetových stránek <i>www.czech.cz</i>		1 168 000
Počet internetových přenosů / návštěvnost		7 / 15 200
Počet mediálních ohlasů v zahraničí (tisk, televize, rozhlas)		1550
Počet mediálních ohlasů v ČR		380

VI. Krajané

Působení Ministerstva zahraničních věcí ČR ve vztahu ke krajanům a přátelům ČR v zahraničí vychází z usnesení vlády ČSFR č.375/1992 a zahrnuje:

- udržování trvalého informačního spojení a dobrých vztahů ČR s krajany v zahraničí (evidence krajaných spolků, vyznamenávání významných osobností cenou Gratias agit);
- pomoc krajanům, kteří o to projevují zájem, při udržování jejich kulturní, jazykové a historické sounáležitosti s ČR (stipendia, jazykové kursy, vysílání učitelů ke krajaným komunitám);
- přiměřenou vstřícnost vůči dalším očekáváním jednotlivých krajaných komunit ve vztahu k ČR (finanční příspěvky spolkům na konkrétní projekty zaměřené na propagaci ČR);
- uchovávání českého národního a kulturního dědictví v zahraničí (pomoc při opravách škol a kulturních zařízení krajaných komunit v rámci rozvojové pomoci vlády ČR).

Ministerstvo zahraničních věcí se snaží podchytit a evidovat krajané spolky, společnosti přátel ČR a obdobné organizace v zahraničí - ať už obchodní komory či honorární konzuláty vedené krajany či česká knihkupectví, muzea a jiné kulturní instituce, vydavatele krajaného tisku, krajané školy či vzdělávací střediska. Adresář těchto spolků a institucí je pravidelně aktualizován a prostřednictvím ZÚ distribuován, a to i orgánům státní správy a institucím spolupracujícím s krajany. Tím MZV podporuje komunikaci nejen mezi krajany a ČR, ale i mezi spolky krajanů navzájem (krajané spolky a společnosti přátel ČR jsou po celé zeměkouli - od Nového Zélandu po Patagonii, od Švédska po JAR).

MZV (odbor OKKV) má samostatnou finanční disponenturu pro podporu krajaných spolků, společností přátel ČR v zahraničí i českých občanských sdružení (spolupracujících se zahraničím), z níž podporuje konkrétní kulturní projekty krajaných spolků v zahraničí a společností přátel v zahraničí i v ČR, zaměřené na propagaci ČR (spektrum přidělených prostředků se pohybuje řádově v desetitisících Kč na jednotlivý projekt, výjimečně více). Žadatelé každoročně předkládají své projekty do 30. 4. spolu s požadavky pro nadcházející rok. Projekty ze zahraničí musejí být doplněny vyjádřením příslušného zastupitelského úřadu ČR. Přidělený příspěvek není nárokový, záleží na kvalitě projektu a na celkovém přidělu finančních prostředků pro OKKV na běžný rok.

Kromě finančních příspěvků jsou přes velvyslanectví a generální konzuláty v zahraničí směřovány ke krajaným komunitám zásilky učebnic češtiny, dalších publikací a audio- a videonosičů, jejichž další distribuci zajišťují spolkům velvyslanectví a generální konzuláty. Některé zastupitelské úřady ČR udržují krajané knihovny, či pořádají pravidelné schůzky krajanů, čímž přispívají k posílení

vztahů s krajanů. Samozřejmostí je zvaní krajanů na kulturní a společenské akce ZÚ ČR.

V r. 1995 vznikl pětiletý program přijímání krajaňských stipendistů a vysílání učitelů češtiny ke krajaňským komunitám, rozpočtovaný na 50 mil. Kč, schválený usnesením vlády ČR 217/95 Sb. a hrazený z prostředků vlády ČR, v jehož rámci je každoročně přijímáno 40 krajanů na letní kurzy češtiny, maximálně 20 krajanů na jedno- či dvoje-semestrální studium češtiny a spřízněných oborů a maximálně 10 učitelů ke krajaňským komunitám. V r. 1998 bylo přijato 40 krajanů na letní kurz češtiny do Dobrušky, 17 na stipendia a vysláno 7 učitelů ke krajaňským komunitám - celkové náklady činily 9 mil. Kč. Rovněž bylo přijato 40 krajanů na letní kurzy, 17 a 20 stipendistů (jednosemestrální a dvoje-semestrální studijní pobyty) a bylo vysláno 10 učitelů češtiny (5 do Rumunska, 2 do Chorvatska, 3 na Ukrajinu). Tento pětiletý program bude ukončen v r. 2000. Vzhledem ke slibným výsledkům a velkému pozitivnímu ohlasu (jiní pořadatelé účtují krajaňům za srovnatelné letní jazykové kurzy až 30tisícové sumy), v neposlední řadě i díky dobré spolupráci s Ústavem jazykové a odborné přípravy UK Praha, bude MZV usilovat o novelizaci usnesení vlády a prodloužení tohoto programu na další pětileté období.

Ministerstvo zahraničních věcí také podporuje vydávání českého krajaňského časopisu "Český dialog" tím, že odkupuje převážnou část nákladu a distribuuje jej velvyslanecvím, konzulátům a krajaňským spolkům. Časopis má však velmi kolísavou úroveň, takže v současné době je zvažováno, zda s ním MZV bude i nadále spolupracovat. Kromě toho bude zřejmě nutno omezit expedici kvůli enormnímu růstu poštovních poplatků, zejména do zámoří.

Důležitým projevem zájmu ČR o krajanů v zahraničí je investiční pomoc, směřovaná k opravě škol a krajaňských kulturních zařízení v zahraničí, která existuje od r. 1996 v rámci rozvojové pomoci; ta v r. 1998 a 1999 dosáhla výše 20 mil. Kč.

Z prostředků vlády ČR byla poskytnuta pomoc krajaňům v Rumunsku (zlepšení místní infrastruktury v odlehlé kompaktní české komunitě v Banátu - oprava přístupových silnic, rozvodu pitné vody, stavba školy, jednorázová ambulantní stomatologická pomoc, telefonizace vesnic). Od roku 1997 probíhá oprava českých škol a dalších zařízení (České besedy) krajanů v Chorvatsku, v letech 1997-98 byla nákladem 15 mil. Kč opravena jediná česká krajaňská škola v Rakousku. Dále byly realizovány některé menší projekty. V r. 1999 pokračovaly rozpracované projekty v Rumunsku a Chorvatsku, byl dokončen projekt v Polsku (adaptace podkroví evangelického kostela na muzeum pobělohorského exilu Českých bratří) a pokračoval trilaterální projekt spolupráce českých, nizozemských a nikaragujských měst, který MZV převzalo od Ministerstva vnitra ČR. Celá částka přidělená na r. 1999 byla plně využita.

MZV v součinnosti s generálním ředitelstvím Správy cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra vydává krajaňům potvrzení o příslušnosti k české krajaňské komunitě, která slouží jako podpůrný materiál k vyřizování žádostí cizinců s prokázaným českým původem o povolení trvalého pobytu na území ČR. V roce 1998 bylo vyhověno 153 z celkového počtu 158 žadatelů, údaje za rok 1999 se

zpracovávají.

Ministr zahraničních věcí ČR každoročně k 5.červenci (svátek Cyrila a Metoděje) uděluje za šíření dobrého jména ČR v zahraničí rezortní ocenění *Gratias agit* (od r. 1999 pod názvem *Cena Jana Masaryka Gratias agit*). Jde o cenu v podobě kříšťálové zeměkoule. Mezi laureáty jsou jak domácí, tak zahraniční spolky a významné osobnosti, např. Nadace Člověk v tísní, krajské spolky v Itálii, Švýcarsku, USA, význační krajané Meda Mládková, lady Milena Grenfell-Bainesová, dr. Miroslav Rechcigl, dr. Walter Kotrba, předsedkyně České maltéžské pomoci Margareta Waldsteinová-Wartenbergová aj.

VII. Právní a konzulární dimenze české zahraniční politiky

A. Mezinárodněprávní dimenze

Za jednu ze základních hodnot považuje Česká republika, jak se uvádí v koncepci zahraniční politiky, obecné mezinárodní právo. ČR usiluje o to, aby mezinárodní vztahy byly založeny na zásadách mezinárodního práva, svrchovanosti, politické nezávislosti a územní celistvosti států.

K dosažení cíle zařadit se do společenství vyspělých demokratických států, jimž chce být rovným, spolehlivým a důvěryhodným partnerem, jakož i cíle převzít přiměřený díl odpovědnosti států demokratického společenství za vývoj v Evropě a ve světě, jsou využívány i možnosti dané rozšiřováním a prohlubováním zapojení České republiky do systému smluvních vztahů, ať již na základě mnohostranných, nebo dvoustranných smluv.

V souladu s hlavními směry se v roce 1999 zaměřila česká zahraniční politika v této oblasti zvláště na přijetí smluvních závazků souvisejících se vstupem České republiky do NATO.

Aby se Česká republika mohla plnohodnotně zapojit do činnosti v rámci NATO, bylo nezbytné přistoupit k několika tzv. statusovým a technickým smlouvám NATO. Dosud byla např. podepsána za ČR Dohoda o spolupráci týkající se jaderných informací, Česká republika přistoupila k Dohodě o bezpečnosti informací, podepsala dále Dohodu o právním postavení NATO, zástupců států a mezinárodního personálu z r. 1951, Dohodu o právním postavení misí a zástupců států při NATO z r. 1994 a Dohodu o statutu ozbrojených sil NATO. Společné členství v NATO a perspektiva společného členství v Evropské unii napomáhají vytváření husté sítě bilaterálních vztahů nové kvality, jejichž výrazem je i rozvoj smluvního systému.

V rámci své odpovědnosti jako člena mezinárodního společenství a svého

členství v Organizaci Spojených národů, jakož i uznávání stejných hodnot, jakými jsou princip právního státu, ochrany lidských práv a demokracie, se podílela Česká republika i na opatřeních přijatých Radou bezpečnosti OSN či v rámci Evropské unie k zachování těchto hodnot. Vzhledem k tomu byly připraveny návrhy zákonů k implementaci sankčních režimů OSN, resp. k pozastavení sankcí ve vztahu k Jugoslávii a Libyi. Zákon o opatřeních ve vztahu k SRJ a novelizace zákona o opatřeních ve vztahu k Libyi byly publikovány ve Sbírce zákonů v prosinci 1999. Přijetí těchto zákonů umožňuje, aby Česká republika v případě potřeby mohla vystupovat jako důvěryhodný a spolehlivý partner, který nejen sdílí stejné civilizační hodnoty, ale je připraven je také prosazovat.

Stejný cíl měl i podpis tzv. Římského statutu, na jehož základě bude zřízen Mezinárodní trestní soud, před nímž se budou zodpovídat představitelé států za spáchané zločiny. Zřízení tohoto soudu je vyvrcholením snahy mezinárodního společenství, aby nebylo možné vyhnout se trestní odpovědnosti v případě porušení nejdůležitějších hodnot uznávaných mezinárodním společenstvím a mezinárodním právem. Česká republika podepsala tento Statut, který vstoupí v platnost po odevzdání 60 ratifikační listiny, dne 13. 4. 1999.

V této souvislosti je třeba rovněž uvést probíhající spolupráci s Mezinárodním tribunálem pro bývalou Jugoslávii v Haagu, jehož posláním je, aby byly postiženy osoby za významná porušení mezinárodního humanitárního práva.

Vedle toho dále pokračoval proces rozšiřování smluvního systému ČR ve vztahu k mezinárodním mnohostranným smlouvám, jimiž jsou vázány členské státy Evropské unie a další evropské státy v oblasti mezinárodního práva soukromého či smlouvám sjednaným v rámci Rady Evropy. V průběhu roku 1999 byly v rámci Rady Evropy podepsány trestněprávní úmluvy proti korupci, Evropská úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o výchově dětí a o obnovení výchovy dětí a čtyři další trestně právní úmluvy v rámci Rady Evropy.

Mimo rámec Rady Evropy byla podepsána za Českou republiku Haagská úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí.

V oblasti bilaterálních smluv pak byla zvýšená pozornost věnována sousedním zemím, jakož i zemím, s nimiž má ČR zájem rozvíjet intenzivní hospodářské a obchodní vztahy. Za tím účelem byla sjednána řada dohod v oblasti ochrany investic, zabránění dvojímu zdanění a letecké dopravy. V platnost vstoupily dohody o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku z příjmu a z majetku ve vztahu k Bulharsku, Kazachstánu, Indii a Ukrajině.

Pokud jde o dohody o ochraně investic, smluvní síť byla doplněna vstupem v platnost těchto dohod ve vztahu k Izraeli a Mongolsku.

V roce 1999 byly podepsány smlouvy o zamezení dvojímu zdanění ve vztahu k Chorvatsku, Moldávii, dále např. dohoda o ochraně a podpoře investic s Moldávií.

Z dvoustranných smluv nelze opomenout významnou Smlouvu mezi Českou republikou a Slovenskem o postupu při dělení majetku ČSFR a jeho přechodu na ČR a SR a rovněž Protokol o předání a převzetí zbývajících částí zlata ze zásob zlata po bývalé Státní bance československé. Oba tyto smluvní dokumenty byly podepsány premiéry obou vlád dne 24. 11. 1999 v Bratislavě. Na jejich základě bylo konstatováno, že majetkoprávní vypořádání mezi oběma zeměmi je ukončeno. Tím byl také splněn jeden z významných úkolů stanovených v koncepci české zahraniční politiky vůči Slovenské republice.

V posledních letech je obecně uznáváno, že mezi oblastmi, u nichž je nezbytná smluvní úprava spolupráce států, patří oblast organizovaného zločinu (sjednány byly např. dohody s Bulharskem, Ukrajinou a Itálií), ochrana životního prostředí či vzájemná součinnost v celnictví (např. dohody s Norskem a Itálií).

Podepsáno bylo i několik dohod v oblasti sociálního zabezpečení (např. Chorvatsko, Kypr, Litva a Rakousko).

V roce 1999 byl také přijat nový Zákon o Sbírce zákonů a Sbírce mezinárodních smluv, který vstupuje v účinnost od 1. 1. 2000. Tímto zákonem se zřizuje samostatná Sbírka mezinárodních smluv, v níž budou publikovány, na rozdíl od dosavadní praxe, všechny mezinárodní smlouvy, jimiž je vázána Česká republika, jakož i důležitá rozhodnutí mezinárodních organizací a orgánů. Tyto dokumenty budou publikovány nejen v českém znění nebo českém předkladu, ale také v jednom z autentických, resp. v rozhodném znění (zpravidla v anglickém jazyce). To je významným krokem k tomu, aby občané měli možnost seznámit se s texty dokumentů, které obsahují závazky nejen pro české fyzické a právnické osoby, ale i pro Českou republiku.

Pokročila rovněž jednání o potvrzení sukcese České republiky do mezinárodních smluv, jimiž byla k datu rozdělení vázána čs. federace. Potvrzení, resp. revize smluvního systému po bývalé ČSFR vytváří podmínky pro uzavírání nových mezinárodních smluv, na nichž je oboustranný zájem.

V tomto smyslu má nejen principiální a symbolický význam, ale i nezanedbatelný praktický vliv pro řešení sukcese ratifikace Vídeňské úmluvy o sukcesi států ve vztahu ke smlouvám z r. 1978. Tato úmluva obsahuje smluvní úpravu sukcese do smluv postavenou na základě principů - zejména zásady tzv. automatické sukcese do smluv - z nichž ČR vycházela i během své vlastní sukcese. I když pro ČR vstoupila úmluva v platnost 25. 8. 1999, umožňuje v případě souhlasu stran i reatroaktivní použití. Za tímto účelem bylo při uložení ratifikační listiny učiněno prohlášení podle č. 7 odst. 2 a 3 úmluvy, kterým se ČR zavazuje použít ustanovení úmluvy na vlastní sukcesi, k níž došlo před vstupem úmluvy v platnost, vůči signatářským státům, smluvním státům nebo smluvním stranám, které toto prohlášení přijmou.

B. Konzulární dimenze české zahraniční politiky

Česká zahraniční politika považuje Společnou zahraniční a bezpečnostní

politiku EU za významný krok v prohlubování evropského integračního procesu a je připravena se ještě před přistoupením k Unii v maximální možné míře podílet na jejím uskutečňování. Uvědomuje si, že jednotný evropský trh může fungovat pouze tehdy, bude-li chráněn proti vnějším destabilizujícím jevům, proti organizovanému zločinu a ostatním negativním jevům. Postupně proto podniká kroky ke sladění své migrační, vízové a azylové politiky s politikou EU a připravuje se na přijetí zásad, které pro tuto oblast vyplývají ze Schengenských dohod a z Amsterdamské smlouvy. V okamžiku svého přistoupení k EU bude ČR muset akceptovat jak rozhodovací pravidla a kompetence v jednotlivých oblastech, tak i široký soubor právních norem Evropských společenství tvořících tzv. *acquis communautaire*, pokud nebudou sjednána v určitých sférách tzv. přechodná období. Z tohoto pohledu získávají na významu konzulární aspekty v zahraniční politice státu, neboť na plnění těchto úkolů se velkou měrou podílí konzulární služba MZV v ústředí i v zahraničí.

V souladu s Amsterdamskou smlouvou a na základě přiznaného práva iniciativy připravila Evropská komise nový návrh týkající se vízové politiky EU. Rada ES vydala následně Nařízení č. 574/1999 ze dne 12. 3. 1999 určující třetí země, jejichž příslušníci musí být vybaveni vízem při přechodu vnějších hranic členských států. Přílohou Nařízení je společný seznam 100 zemí a 1 teritoriálního celku, který není uznáván jako stát všemi členskými státy EU (Tchaj-wan). Na tomto seznamu jsou uvedeny i státy, se kterými má dosud Česká republika bezvízový styk (např. Rusko, Ukrajina, Bělorusko Rumunsko, Bulharsko). Na druhé straně má ČR vízovou povinnost s některými zeměmi, které na seznamu uvedeny nejsou (např. Argentina, Brazílie, Kostarika). Nařízení umožňuje jednotlivým členským státům EU individuálně vyžadovat vízum i od občanů dalších států, které nejsou uvedeny na společném seznamu.

Vízovou politiku lze rovněž pojímat i jako účinný nástroj evidence a kontroly pohybu cizinců přes státní hranici a na území státu. Zavádění vízové povinnosti v relaci s některými konkrétními státy je jedním z regulativů omezujících nelegální migraci a napomáhajících odhalování a boji proti organizovanému zločinu a mezinárodnímu terorismu, neboť se tímto způsobem podstatně zdokonalí kontrola pohybu osob ze států, které představují v tomto směru mimořádné riziko, a to nejen pro Českou republiku. Na straně druhé je třeba zohlednit i aspekty zahraničněpolitické, hospodářské, kulturní a další. Zavedení vízové povinnosti lze chápat jako určitý negativní politický signál druhému státu. V oblasti vízové je v mezinárodních vztazích obecně uplatňována zásada vzájemnosti. Případné vypovězení některých bezvízových dohod ze strany ČR vůči konkrétním státům bude s největší pravděpodobností znamenat přijetí recipročních vízových opatření vůči českým občanům. Současně s omezením pohybu osob a kontaktů mezi nimi může dojít i k útlumu obchodní výměny a stát a jeho obchodní subjekty mohou být postiženy ztrátou zakázek a svých pozic na trzích států, vůči nimž jsou víza zaváděna. Na druhé straně nespornou skutečností je, že nejpozději ke dni vstupu do EU bude ČR muset mít svou vízovou praxi plně sladěnou s vízovou praxí EU a umožňovat vstup občanům států uvedených na seznamu EU pouze na víza.

Určité okolnosti však mohou vyvolat i jednostranná opatření některých států vůči ČR. Od r. 1996 přetrvává problém migrace Romů z ČR do zámoří a západní

Evropy. V reakci na masový příchod Romů z ČR zavedla Kanada v říjnu 1997 jednostranně vízovou povinnost pro všechny občany ČR cestující do této země. Od té doby přetrvává v česko-kanadských vízových stycích asymetrie. Jednostranné opatření kanadské vlády nasměrovalo následně vlnu Romů žádajících o azyl do řady zemí západní Evropy - SRN, Nizozemska, Belgie a především Velké Británie. Zejména z její strany hrozí ve vztahu k ČR jednostranné vypovězení Ujednání o zrušení vízové povinnosti z r. 1990, stejně tak jak se stalo ve vztahu ke Slovenské republice již v říjnu 1998. Pokud bude soustředěná migrace Romů z ČR pokračovat i do jiných států, lze očekávat, že i z jejich strany bude růst tlak na vypovězení či alespoň pozastavení bezvízových dohod s ČR. Jakmile by došlo k zavedení vízové povinnosti ze strany některého ze států Schengenské skupiny, mohlo by to v případě koordinovaného přístupu znamenat ztížení podmínek vstupu českých občanů na území všech členských států EU.

Ve srovnání s členskými státy EU je pro ČR typický poměrně nízký počet žadatelů o přiznání postavení uprchlíka v ČR. Azylová procedura v ČR je však stále více cizinci zneužívána k nelegální migraci do států sousedních, zejména do SRN a Rakouska. Od vzniku samostatné ČR byl v roce 1998 zaznamenán nejvyšší počet osob, které byly ze strany Policie ČR vyšetřovány pro nedovolený přechod státních hranic, a s tím úzce související rozmach organizované převaděčské činnosti. Dle předběžných údajů bude v roce 1999 opět zaznamenán vysoký počet nelegálních přechodů státní hranice, jakož i podaných žádostí o zahájení azylového řízení na území ČR.

Zejména pro osoby ze států, kde probíhají válečné či náboženské konflikty, a pro tzv. ekonomické uprchlíky je ČR nadále pouze tranzitní zemí při jejich cestě do západní Evropy. Česko-německá a česko-rakouská státní hranice v současné době tvoří tzv. vnější schengenskou hranici a je jako taková ze strany schengenských států odpovídajícím způsobem jištěna proti nelegálním přechodům cizinců. Na základě sjednaných readmisních dohod má ČR povinnost přebírat zpět všechny nelegální migranty, kteří do SRN a Rakouska přišli z našeho území.

Česká republika má v současné době sjednány readmisní dohody se všemi sousedními státy a dále s Maďarskem, Rumunskem, Bulharskem a Kanadou. Podepsány byly i dohody se Slovinskem a Francií, dosud však nevstoupily v platnost. Smyslem uzavírání těchto dohod je především zajistit zpětné přebírání osob, které vstoupily nelegálně na území jedné smluvní strany z území druhé smluvní strany. Za stávající situace v oblasti nelegální migrace, kdy převažují překročení státních hranic ve směru z České republiky, převažuje i počet osob českou stranou podle readmisních dohod přebíraných.

Oblast azylu je na úrovni EU upravena Dublinskou úmluvou z r. 1990 o určení státu odpovědného za řízení o azylové žádosti podané v některé z členských zemí EU, která je mezinárodní smlouvou uzavřenou mezi zeměmi EU, a více než desítkou aktů III. pilíře, přijatých od r. 1992, které zakotvují především základní principy a instituty spravedlivého a efektivního azylového řízení. Na základě této smlouvy přechází oblast azylu na úroveň komunitární. Před ČR stojí úkol do data vstupu do EU převzít i tuto část *acquis* a vytvořit předpoklady pro přistoupení k Dublinské

úmluvě.

ČR je ze strany EU soustavně kritizována za propustnost státních hranic ČR a jejich málo účinnou ochranu vůči nelegálním migrantům. Tato kritika je směřována především na státní hranici mezi ČR a Slovenskou republikou, na které je dosud, vzhledem k historickému kontextu, uplatňován více méně nestandardní režim kontroly. Nezbytnost eliminace nelegálních příchodů cizinců do ČR přes všechny úseky státní hranice vedla vládu ČR ke schválení usnesení č. 54 ze dne 20. 1. 1999 o Koncepci modernizace kontroly osob na státní hranici, jejímž obsahem je zajištění účinnější kontroly státní hranice. Přílohou je též Harmonogram opatření k zefektivnění kontroly osob na státní hranici, obsahující kromě jiných i řadu legislativních úkolů a opatření s cílem provést analýzu právní úpravy ochrany státních hranic členských států EU a následně ji prakticky aplikovat i v podmínkách ČR. Na základě uložených opatření dojde i k podstatnému zpřísnění kontrolního režimu na česko-slovenském úseku státní hranice.

Neméně důležitým úkolem zůstává kontrola a evidování cizinců, kteří na území ČR vstupují vybaveni příslušným povolením - vízem. K zajištění dostatečného prověření osob žádajících o české vízum a k řádné evidenci jejich vstupů a pobytů na území ČR přijala vláda usnesením č. 748 ze dne 18. 11. 1998 Koncepci modernizace vízového procesu. Hlavní cíle, které modernizace vízového procesu sleduje, jsou:

- zajištění kompatibility se Schengenským informačním systémem;
- zajištění kompatibility s mezinárodními normami pro cestovní doklady;
- zavedení podstatně důkladnějšího systému prověřování žadatelů o vízum;
- standardizace pracovních postupů orgánů, které na procesu udělování a kontroly víz participují, tedy i zastupitelských úřadů ČR v zahraničí;
- zajištění dokonalé kontroly procesu udělování víz;
- zajištění možnosti kvalitní a technicky jednoduché kontroly vstupu a výstupu cizinců na hraničních přechodech;
- zajištění možnosti kvalitní evidence a statistického vyhodnocování procesu udělování víz.

Nasazení informačního systému k prověřování žadatelů o udělení českého víza v rámci realizace projektu Modernizace vízového procesu na všech ZÚ ČR má zajistit kompatibilitu ČR se Schengenským informačním systémem, což je jednou z nezbytných podmínek výkonu vízové činnosti v rámci EU. Ke dni 7. 12. 1999 byl nový systém udělování českých víz nasazen na 34 ZÚ ČR v zahraničí. Vláda ČR usnesením ze dne 8. 11. 1999 č. 1165 uložila nejpozději od 1. 1. 2001 celý informační systém k prověřování žadatelů o udělení víza ČR uvést do plného provozu.

Neméně důležitou činností konzulární služby, která podstatně přispívá k budování image ČR ve vztahu k zahraničí, je péče o české občany v zahraničí, a to jak o osoby přijíždějící do zahraničí jako turisté, tak o krajany, kteří v cizině žijí trvale. Rozvoj vztahů s krajanskými komunitami je prostředkem ke zlepšování obrazu ČR jako vyspělé a kulturní země i příspěvkem k bilaterálním vztahům se státy, v nichž české krajanské komunity žijí. Rada českých občanů trvale usídlených v zahraničí si svými schopnostmi a kvalitami vydobyla významné místo ve

společenském i politickém životě a mohou být z těchto pozic velmi prospěšní při hájení a prosazování zájmů ČR v zemích jejich působení, ať již jako jednotlivci, nebo ve formě krajanské lobby. Zájem ČR o krajanské komunity v zahraničí je v poslední době prokazován řadou konkrétních kroků, jako např. zákonnými úpravami umožňujícími navrácení českého státního občanství některým bývalým českým státním občanům, či opětovnými diskuzemi směřujícími k takovým změnám ve vnitrostátním zákonodárství, které umožní českým státním občanům výkon volebního práva i mimo území ČR. Zájmem ČR zůstává prosperita a zachování kulturní a národnostní identity jak současných českých státních občanů, tak i krajanů s českým původem v zahraničí. Styk s těmito komunitami a jejich podpora jsou realizovány především prostřednictvím zastupitelských úřadů ČR. V krajních případech je na základě usnesení vlády krajanům s prokázaným českým původem žijícím ve vzdálených nebo ohrožených teritoriích poskytována i finanční pomoc při zajišťování hmotných podmínek pro povolení trvalého pobytu na území ČR.

Obraz ČR v zahraničí spoluutváří nemalou měrou i chování a situace českých občanů, kteří do ciziny cestují krátkodobě, zejména za turistickým účelem. Každoročně, především během turistické sezóny, poskytují zastupitelské úřady ČR konzulární pomoc českým státním občanům, kteří se v cizině ocitli v nouzi vlastním přičiněním či nezaviněně. V důsledku poskytované pomoci jsou postižení čeští občané schopni samostatného návratu do vlasti, aniž by museli žádat o finanční či jinou materiální pomoc od úřadů cizího státu. Rovněž repatriace zraněných a jinak zdravotně indisponovaných osob jsou v naprosté většině zabezpečovány zdravotnickými službami z ČR za zprostředkování a součinnosti konzulární služby.

Události z léta r. 1997, kdy po úpadcích více než deseti cestovních kanceláří působících v ČR zůstalo během letních měsíců v zahraničí bez zajištěného návratu 5 - 7 tisíc českých turistů, prokázaly, že pouze zahraniční a konzulární služba je v podobných případech schopna efektivně konat a eliminovat následky chybějící vnitrostátní legislativy vymezující odpovědnost a stanovující pravidla řešení podobných krizových situací. Bylo to jedině MZV, které našlo v ČR náhradní dopravce a v součinnosti s konzulárními pracovníky v zahraničí koordinovalo přepravu postižených českých turistů. Zásadním způsobem tak přispělo jednak k vyřešení svízelné situace tisíců postižených českých občanů, jednak k zachování dobrého obrazu českého státu v zahraničí a povědomí o jeho akceschopnosti ve prospěch vlastních občanů, a to i přesto, že oblast cestovního ruchu nepatří do kompetencí rezortu zahraničních věcí.

Konzulární aspekty se v současné době více či méně podstatnou měrou prolínají do zahraniční politiky každého státu. V podmínkách ČR je vliv těchto aspektů determinován takovou prioritou, jakou je zájem o brzký vstup do EU. V současné fázi přípravy ČR představují harmonizace opatření ve vízové politice a praxi s členskými státy EU, důsledná ochrana státních hranic, zejména před nelegální migrací, příprava legislativy na standardní principy uplatňované členskými státy EU v oblasti vstupu a pobytu cizinců, azylové procedury, vyhošťování a readmise a naplňování schengenských kritérií jedny z nejdůležitějších úkolů. Tyto otázky dominují nejen ve vztazích ČR - EU, nýbrž i ve vztazích s dalšími kandidátskými státy. Summit premiérů ČR, MR, PR a SR konaný dne 14. 5. 1999 v Bratislavě potvrdil jako velmi účelnou

výměnu informací v oblasti migrace na multilaterální "visegrádské" úrovni, jež by měla zahrnovat i výměnu informací a zkušeností z aproximace migračních politik zemí V-4 s migračními politikami a přístupy členských států EU. Konzulární služba ČR usiluje v tomto směru o rozvoj spolupráce s konzulární službami MR, PR a SR.

VIII. Česká zahraniční služba

1. Kariérní řády, personální politika

Ministerstvo zahraničních věcí ČR na věnovalo v uplynulém období zvýšenou pozornost zkvalitnění personální politiky jak z hlediska přijímání nových diplomatů, tak z pohledu zvyšování kvalifikace a výkonnosti stávajícího diplomatického, administrativního i technického personálu MZV.

Jednalo se především o posílení principů transparentnosti při výběru a rozmístování pracovníků, stanovení pevných kritérií kvalifikačních předpokladů pro práci v ústředí i na zastupitelských úřadech, plánování a předvídání kariérního růstu diplomatů a v neposlední řadě zavedení systému hodnocení a pravidel rotace personálu. Vedení ministerstva usiluje především o zvýšení koncepčnosti při výběru a výchově kvalifikovaných kariérních diplomatů, kteří budou z převážné většiny

univerzálně využitelní a jejichž kariéra a poslání budou oddělené od politického vedení ministerstva. V tomto smyslu jsou opatření MZV v souladu s hlavními zásadami připravovaného zákona o státní službě. Cílem personální práce je výchova nové generace profesionálních diplomatů, jak je tomu ve vyspělých demokratických zemích.

Jedním z hlavních nástrojů je Kariérní řád pro diplomatické pracovníky, který vznikl v průběhu roku 1998 na základě široké diskuze a připomínek pracovníků MZV při současném využití zkušeností z vyspělých diplomacií některých evropských zemí. Kariérní řád, který je vnitřní normou MZV, vznikl jako určitý průnik zkušeností a tradic zahraniční diplomacie a současných potřeb zahraniční služby ČR. Byl schválen ministrem 1.1.1999 a jeho přijetí pracovníky bylo pozitivní. Jde totiž o normu, která byla vytvořena na základě dlouhodobé potřeby jak pracovníků, tak vedení ministerstva.

Kariérní řád obsahuje jednak zásady pro přijímání kariérních diplomatů, včetně principů jejich dalšího vzdělávání v rámci Diplomatické akademie MZV, jednak se zabývá kariérním růstem diplomatických pracovníků. K tomu využívá systém diplomatických hodností a plnění kvalifikačních nároků. Jako nástroje používá systém hodnocení pracovníků a vnitřní výběrová řízení vedoucí k obsazení míst na zastupitelských úřadech ČR v zahraničí. Kariérní řád stanoví zásady pro střídání pracovníků mezi ústředím v Praze a zastupitelskými úřady v zahraničí. Ve střednědobé perspektivě by měl Kariérní řád vést k výraznému zvýšení profesionality, zkvalitnění jazykové připravenosti a prohloubení vzdělávání směrem k multilaterální diplomacii, zejména k přípravě našeho vstupu do Evropské unie.

Kariérní řád definuje kariéru diplomata jako postup po jednotlivých diplomatických hodnostech v čase jeho působení na MZV a vytvoření příležitostí pro optimální osobní růst. Kariérní řád je motivačním nástrojem nezbytným k procesu růstu diplomata, podporuje soutěživost pracovníků v rámci rotace, do níž je ročně zapojeno více než 25 % diplomatů MZV.

Kariérní řád je oddělen od systému funkčního zařazení pracovníků, kterým se zabývá Platový řád a zejména Katalog prací MZV, který byl rovněž nově schválen 1.7.1999.

Na Kariérní řád diplomatů navázaly i Zásady personální práce pro administrativně-technický personál MZV ČR, které platí od 1.11.1999. Vycházejí z principů Kariérního řádu, ale pravidla jsou přizpůsobena specifickým podmínkám technického personálu MZV v Praze i v zahraničí. I zde jsou stanoveny požadavky na kvalifikaci a zásady, za kterých dochází ke střídání.

Součástí obou základních personálních norem je i nová metodika hodnocení diplomatických i nediplomatických pracovníků MZV. Vzešla ze zkušeností jiných podobných ministerstev ve světě a z moderních způsobů řízení lidských zdrojů. Cílem hodnocení je získat větší množství informací o kvalitě a množství pracovních výkonů a cenné informace o osobním profilu pracovníků. Výstupem budou doporučení k účasti pracovníků na vzdělávacích programech rezortu a plánování jejich růstu.

Systém hodnocení by měl v konečném důsledku napomoci k co nejvyššímu využití lidského potenciálu na ministerstvu.

Kariérní řád je koncipován jako otevřený dokument, který bude novelizován podle získaných zkušeností a vývoje vnějších podmínek práce české diplomacie.

Koncem roku 1999 pracovalo na MZV celkem 1.895 pracovníků, z toho 817 diplomatů

(383 v ústředí a 434 na ZÚ) a 1078 administrativně technických pracovníků (389 v ústředí a 689 na ZÚ).

Za poslední 2 roky se prakticky zdvojnásobil počet uchazečů o práci na MZV v rámci pravidelných konkurzních řízení. Celkem se MZV představilo v roce 1999 více než 2500 kandidátů, z nichž více než polovina usilovala o místa kariérních diplomatů. Systém konkurzů se svými kritérii dnes blíží požadavkům na uchazeče o práci v diplomatických službách uplatňovaným v západoevropských zemích.

MZV úzce spolupracuje s Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR. Společně se snaží zkvalitnit a personálně posílit obchodně ekonomické úseky zastupitelských úřadů. Tento úkol souvisí s podporou proexportní politiky vlády. Na základě dohody obou rezortů došlo v uplynulém období ke zvýšení systemizace obchodních úseků ZÚ. Všechna místa byla obsazena na základě výběrových řízení, organizovaných komisí složenou ze zástupců obou ministerstev.

Novou součástí personální práce se staly výběr a podpora vhodných kandidátů z řad českých občanů do sekretariátů mezinárodních organizací a k účasti v různých formách civilních

mírových a pozorovatelských misí. V roce 1999 se zúčastnilo mírových misí OBSE celkem 19 osob v Kosovu, 3 v Bosně a Hercegovině a 1 v Gruzii. Tato forma personální činnosti souvisí se zvýšeným zapojením naší země do evropských a transatlantických struktur a zvyšováním podílu diplomacie ČR při mezinárodním řešení současných krizových situací.

V uplynulém období výrazně vzrostly nároky na kvalifikační předpoklady a psychickou připravenost kandidátů o práci v české diplomacii. Personální odbor ministerstva se snaží situaci řešit jak zvýšením nároků na uchazeče o práci na MZV (2 jazyky, znalosti z oblasti mezinárodních vztahů, psychická odolnost, osobnost a morální kvality osobnosti uchazeče), tak diferencovanými vzdělávacími moduly, zaměřenými na nové zaměstnance, pracovníky středního stupně řízení i vedoucí a řídicí pracovníky. Zároveň ministerstvo usiluje o rozšíření a prohloubení jazykové výuky pracovníků. Do systému vzdělávání jsou stále více zapojeni i partneři zaměstnanců, kteří jsou pracovníčně i společensky využíváni na našich zastupitelských úřadech a jejich role je často mimořádně důležitá.

MZV se podílelo na vypracování zásad pro vzdělávání pracovníků státní správy v oblasti problematiky Evropské unie. Vypracovalo plán pro vzdělávání pracovníků MZV v této oblasti a začalo v roce 1999 s jeho realizací.

2. Diplomatická akademie

Diplomatická akademie MZV ČR (dále DA) zahájila činnost v říjnu 1997. Vzniku DA předcházela analýza vzdělávacích potřeb českých diplomatů a shromáždění poznatků o zahraničních systémech vzdělávání diplomatů. Na základě provedené analýzy a podle zadání grantového úkolu MZV ČR vypracoval řešitelský tým DHV ČR, s.r.o. ve spolupráci s Nizozemským ústavem mezinárodních vztahů v Clingendael a Diplomatičnou akademií ve Vídni "Rámcový návrh systému vzdělávání českých diplomatů". Návrh po zapracování dalších podnětů vzešlých z připomínkového řízení schválil ministr zahraničních věcí v prosinci 1996. Projekt podpořila Delegation Evropské komise v Praze a Evropská unie poskytla na jeho realizaci 305 000,- ECU z programu PHARE. Od roku 1999 je DA plně financována z rozpočtu MZV.

Úkolem DA je zvyšovat profesionalitu české diplomatické služby, prohlubovat teoretické znalosti a dovednosti jejích pracovníků a organizovat vzdělávání pracovníků MZV.

DA je organizačně začleněna do Ústavu mezinárodních vztahů. Úzce spolupracuje s útvary MZV, především s odborem personálním. Ředitel DA je současně zástupcem ředitele UMV.

Činnost diplomatické akademie v roce 1999

V roce 1999 Diplomatičká akademie organizovala tři základní moduly vzdělávání:

1. Základní diplomatičkou přípravu.
2. Vyšší diplomatičkou přípravu.
3. Školení v oboru výpočetní techniky.

1. Základní diplomatičká příprava

V roce 1999 zahájila DA v pořadí třetí kurz základní diplomatičké přípravy (DA1). O profesi kariérního diplomata byl opět značný zájem. Jarního konkurzu se zúčastnilo kolem 900 zájemců. Do základní diplomatičké přípravy bylo zařazeno 19 uchazečů.

DA v roce 1999 rozvíjela spolupráci i se zastupitelskými úřady v Praze. Přednášku v DA1 přednesli velvyslanci Itálie a Peru. V roce 1999 DA rozšířila svůj tým zahraničních lektorů o dlouholetého ředitele Programu zahraniční služby na univerzitě v Oxfordu a autora "Diplomatičké příručky" Ralpha Felthama. Vzdělávání o problematice EU pro DA1 obohatil v roce 1999 soubor přednášek pořádaný pro DA Mezinárodním centrem pro evropské vzdělávání v Nice.

Teoretická pětíměsíční příprava byla zahájena 1.9.1999.

Druhý kurz základní diplomatičké přípravy (DA1/1999) úspěšně završil sedmnáct měsíců základní diplomatičké přípravy. Certifikáty o získání ATESTU I předal 15 absolventům ministr zahraničních věcí dne 23.12.1999.

2. Vyšší diplomatičká příprava

Vyšší diplomatičká příprava je určena pro diplomatičké pracovníky MZV. První ročník vyšší diplomatičké přípravy (DA2) byl zahájen v dubnu 1999. Zájem o DA2 byl značný. Do DA2 bylo zařazeno 57 frekventantů. DA2 sestávala ze čtyř základních kurzů, ze tří volitelných seminářů a z deseti přednášek o aktuálních mezinárodních problémech. Do programu byly též zařazeny přednášky odborníků rezortních ministerstev - ministerstva vnitra, ministerstva obrany, CzechInvest, CzechTrade apod. DA uspořádala též specializované semináře o ekonomické diplomacii, sestávající ze semináře Světová ekonomika a obchod a semináře Vyhodnocení a řízení komerčních rizik.

Koncem roku 1999 úspěšně ukončilo základní kurs 33 frekventantů. Ostatní frekventanti jej ukončí v roce 2000.

Do druhého ročníku DA2 se v roce 1999 přihlásilo 42 zájemců.

3. Školení v oboru výpočetní techniky

V roce 1999 zajišťovala DA školení v oboru výpočetní techniky. Organizovala celotýdenní kurzy, v nichž bylo vyškoleno 440 pracovníků MZV z ústředí i ze zastupitelských úřadů a dále jednodenní kurzy, v nichž bylo vyškoleno 395 pracovníků. Stále vyhledávanějšími se staly osobní konzultace pracovníka s lektorem.

Další aktivity DA

Frekventanti DA1 úspěšně asistovali při organizaci významných akcí pořádaných Úřadem vlády (setkání premiérů SEI/6.-7.11.), Nadací FORUM 2000 (Konference "FORUM 2000"/11.-13.10.) a Ústavem Východ-Západ (Konference "10 let poté"/17.-18.11.). Zajišťovali servis pro delegace jednotlivých států, případně doprovázeli významné hosty konferencí. O tom, že se všech rolí zhostili dobře, svědčí děkovné dopisy KPR i Úřadu vlády.

DA pořádala přednášky na pražských i mimopražských vysokých školách, jejichž cílem bylo informovat o jarním konkurzu pro mladé diplomaty a získat nadané, motivované a jazykově vybavené vysokoškoláky pro diplomatickou profesi.

DA se podílela na mezinárodní spolupráci Diplomatických akademií a dalších světových center vzdělávání diplomatů. Zástupce DA se v září 1999 zúčastnil každoročně pořádaných setkání ředitelů DA ve Vídni. Hostitelem byla DA Vídeň, se kterou byly předjednány některé společné akce. Ředitel DA se dále zúčastnil Konference "Diplomacie v 21. století", pořádané Diplomatickou akademií v Londýně. Spolupráce s DA Záhřeb, centrem vzdělávání diplomatů v rámci SEI, pokračovala přednáškou ředitele DA MZV ČR v Záhřebu na téma "Demokratizace masmédií" a vysláním dvou studentů DA1 na seminář o EU do Dubrovníku.

DA podepsala 4. 9. 1999 smlouvu o spolupráci s Diplomatickou akademií Peru, která od roku 1996 každoročně poskytuje stipendium mladým českým diplomatům. V lednu roku 2000 byla v Káhiře podepsána obdobná smlouva s Institutem diplomatických studií při MZV Egyptské arabské republiky.

Frekventanti DA byli v rámci období praktické přípravy vysláni na stipendijní pobyty u evropských i zámořských partnerských institucí.

3. Rozpočet MZV, provoz MZV

Dne 15. 1. 1999 schválila Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky svým usnesením č. 138 zákon o státním rozpočtu na rok 1999. Na základě tohoto usnesení byly stanoveny ukazatele rozpočtu kapitoly Ministerstvo zahraničních věcí na rok 1999:

Příjmy celkem	387 mil. Kč
Výdaje celkem	4.135,56 mil. Kč
z toho kapitálové výdaje	472,124 mil. Kč.

Při projednávání návrhu rozpočtu kapitoly Ministerstvo zahraničních věcí byl kladen důraz na zohlednění následujících skutečností:

I. Jako politický cíl bylo stanoveno, že nemá dojít k redukci sítě zastupitelských úřadů.

II. Ministerstvo zahraničních věcí má mít rostoucí podíl na podpoře vnějších ekonomických vztahů.

III. Rozpočet Ministerstva zahraničních věcí, z 80 % realizovaný v zahraničních měnách, je mimořádně zranitelný vývojem kurzu Kč, například pouhý desetiprocentní pokles kurzu znamená dopad na rozpočet kapitoly ve výši cca 250 milionů Kč.

IV. Rozpočet musí absorbovat vývoj inflace ve všech zemích, kde působí zastupitelské úřady; finanční prostředky vložené do Ministerstva zahraničních věcí znamenají i vytváření podmínek pro případné příjmy (vymáhání pohledávek v zahraničí, infrastruktura pro budoucí přijímání příspěvků z fondů Evropské unie apod.).

Běžné výdaje

byly stanoveny ve výši 3.663,436 mil. Kč. Uvedená částka pokrývala potřeby ministerstva, i když pouze za cenu trvání tvrdých úsporných opatření, která zejména v zahraničí způsobují časté problémy, a to nejvíce v oblasti bezpečnosti našich zastupitelských úřadů v cizině a reprezentace ČR.

Čerpání schváleného rozpočtu MZV v roce 1999 bylo značnou měrou ovlivněno rozpočtovým provizoriem, resp. regulačním opatřením čerpání výdajů státního rozpočtu, které bylo vyhlášeno pro první tři čtvrtletí t.r.

V roce 1999 samostatně hospodařilo, tj. vedlo účetnictví a mělo svůj schválený rozpočet, 113 zastupitelských úřadů (velvyslanectví, generální konzuláty, stálé mise, ekonomická a kulturní kancelář). Vlastní rozpočet zastupitelských úřadů zahrnuje výdaje na nájmy nemovitostí, na opravy a údržbu nemovitostí vlastních i najatých, výdaje na pohoštění a věcné dary, výdaje na platy a pojištění "místních sil" a výdaje na běžný provoz zastupitelských úřadů. V ostatních případech jsou výdaje hrazeny z rozpočtu jednotlivých disponentů v rámci rozpočtu ústředí MZV. Rozpočtový rok zastupitelských úřadů je odlišný od kalendářního roku; začíná 1.11. předchozího roku a končí 31.10. roku běžného.

V rámci rezortu Ministerstva zahraničních věcí ČR působilo v roce 1999 pět příspěvkových organizací zřízených tímto rezortem: Diplomatický servis, Ústav mezinárodních vztahů, Správa českých center, Konferenční centrum Štířín a Kancelář generálního komisaře účasti ČR na Všeobecné světové výstavě EXPO 2000 v Hannoveru.

Ústav mezinárodních vztahů

se soustředil na vědecký výzkumu mezinárodních vztahů a zajišťování kontaktů s partnerskými institucemi. Jeho součástí byla Diplomatičké akademie, která za zabývala výchovou mladých diplomatů prováděním základní a vyšší diplomatičké přípravy a organizováním nejrůznějších kurzů. Pro rok 1999 byl stanoven ÚMV příspěvek na činnost ve výši 23 mil. Kč.

Správa Českých center

zajišťuje činnost v zahraničí zaměřenou na propagaci České republiky a rozvíjení kulturních a obchodních styků. Pro rok 1999 byl stanoven příspěvek na činnost pro tuto organizaci ve výši 152,35 mil. Kč.

Diplomatičký servis

zajišťoval především věcné a jiné potřeby zahraničních zastupitelských úřadů působících v České republice a spravoval objekty v majetku České republiky, k nimž má právo hospodaření. Pro rok 1999 byl stanoven příspěvek na činnost pro tuto organizaci ve výši 130 mil. Kč.

Konferenční centrum Štířín

zajišťovalo konferenční a stykové služby jak pro MZV, tak i pro další ústřední orgány, a to bez nároku na provozní příspěvek ze státního rozpočtu. V současné době probíhá rozsáhlá rekonstrukce celého objektu. Po ukončení rekonstrukce dojde k rozšíření ubytovacích, konferenčních a společenských prostor, takže centrum by mělo tvořit odvod do státního rozpočtu.

Kancelář generálního komisaře účasti ČR na Všeobecné světové výstavě EXPO 2000 v Hannoveru

Tato příspěvková organizace byla zřízena na základě usnesení Vlády České republiky č. 240 ze dne 8. 4. 1998 za účelem zajištění účasti České republiky na Všeobecné světové výstavě EXPO 2000 v Hannoveru. Pro rok 1999 byl stanoven příspěvek na činnost ve výši 54 mil. Kč.

Podpora vědy a výzkumu

Součástí rozpočtu Ministerstva zahraničních věcí jsou rovněž prostředky na výzkum a vývoj, a to v celkové výši 16,8 mil. Kč. Z uvedených prostředků je poskytováno 10 mil. Kč jako účelové prostředky na grantové projekty a 6,8 mil. Kč jako "institucionální prostředky" ve formě příspěvku pro příspěvkovou organizaci Ústav mezinárodních vztahů.

Kapitálové výdaje

byly stanoveny v celkové výši 472,124 mil. Kč, což znamenalo oproti rozpočtu

na rok 1998 pokles o 11,7 %. Již při schvalování návrhu rozpočtu MZV na rok 1999 bylo zřejmé, že tento objem je pro kapitolu MZV naprosto nedostatečný. Takto nízký rozpočet neumožňoval provádět potřebné opravy rozsáhlého nemovitého majetku v zahraničí ani pravidelnou obměnu movitého majetku, včetně vozidel. Již v minulosti Ministerstvo zahraničních věcí ČR upozorňovalo, že toto výrazné snižování rozpočtu se v budoucnu projeví daleko vyššími výdaji na údržbu a opravy nemovitostí.

“Zásady pro poskytování a čerpání prostředků státního rozpočtu určených na pořizování, technická zhodnocení, opravy a udržování investičního majetku” Ministerstva financí ČR upřednostňují rozpracované investiční programy, což má pro kapitolu MZV nepříznivý vliv, neboť většina investičních akcí je v kalendářním roce ukončena a nepřechází do následujícího roku. Zejména nákup nemovitostí, strojů a zařízení představuje jednorázovou akci.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti bylo v průběhu roku 1999 nezbytné provést navýšení kapitálových výdajů MZV na výši 680,952 mil. Kč. Uvedené navýšení však bylo provedeno v rámci celkového schváleného rozpočtu Ministerstva zahraničních věcí ČR, a to přeskupením výdajů neinvestičních do výdajů kapitálové povahy. Z těchto dodatečně uvolněných investičních prostředků bylo přednostně zajištěno plánované financování výstavby pavilonu české expozice na Světové výstavě EXPO 2000 v Hannoveru a provedení havarijních oprav objektů zahraničních diplomatických misí se sídlem v Praze prostřednictvím příspěvkové organizace Diplomatičeský servis.

Mimorozpočtové prostředky

Další finanční požadavky jsou zahrnuty v kapitole Všeobecná pokladní správa a v průběhu roku jsou uvolňovány do rozpočtu kapitoly Ministerstvo zahraničních věcí. Jedná se o:

- prostředky na humanitární pomoc ve výši 30 mil. Kč. Humanitární pomoc je poskytována na základě usnesení Vlády ČR č. 153 ze dne 15. 3. 1995 a odráží snahu České republiky jakožto demokratické země uznávající solidaritu mezi lidmi a státy převzít svůj díl odpovědnosti při řešení mimořádných situací;
- prostředky na zahraniční rozhlasové vysílání ve výši 55 mil. Kč; usnesením č. 573 ze dne 10. 9. 1997 vyslovila vláda České republiky souhlas s tím, aby rozhlasové vysílání do zahraničí bylo zabezpečováno kapitolou Ministerstvo zahraničních věcí;
- příspěvky mezinárodním a jiným organizacím ve výši 620 mil. Kč; tyto položky vyplývají ze závazků ČR a jsou ze strany MZV prakticky neovlivnitelné;
- prostředky na zahraniční rozvojovou pomoc ve výši 326 mil. Kč jsou rozděleny mezi příslušné kapitoly státního rozpočtu. Prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí ČR jsou tyto prostředky poskytovány na základě usnesení vlády České republiky č. 153 ze dne 15. 3. 1995, a to přednostně do těch zemí, které směřují k zavedení nebo upevňování demokracie a lidských práv a k zavedení nebo upevňování tržní ekonomiky.

Provoz MZV

Provozní činnost rezortu v r. 1999 zabezpečovalo pět odborů MZV a dvě příspěvkové organizace:

Finanční odbor zajišťoval provádění finanční a účetní agendy MZV, včetně metodické a kontrolní činnosti. Projednává s ministerstvem financí a dalšími orgány zabezpečení finančních zdrojů MZV k plnění úkolů české zahraniční služby. Řídí, kontroluje a metodicky usměrňuje finanční, rozpočtovou a účetní agendu MZV, českých zastupitelských úřadů v zahraničí, disponentů rozpočtovými prostředky MZV a příspěvkových organizací MZV.

Odbor služeb zajišťoval dopravní, hospodářský a gastronomický servis pro ústředí a zahraničí.

Investiční odbor se podílel na dokončení řady investičních akcí, zejména se jednalo o nákup a rekonstrukci objektu pro zastoupení ČR u EU v Bruselu. Byly dokončeny rekonstrukce budov ZÚ v Athénách a ve Stockholmu, rekonstrukce technologických rozvodů na ZÚ v Berlíně, rekonstrukce rezidence velvyslance v Berlíně a rekonstrukce rezidence velvyslance ve Vídni.

V loňském roce byly dokončeny projektová příprava rekonstrukce areálu ZÚ v Pekingu, projekt rekonstrukce ZÚ v Bratislavě, projekt rekonstrukce rezidence velvyslance v Ankaře, projekt rekonstrukce ZÚ v Nairobi. S realizací uvedených akcí se počítá v roce 2000.

Odbor správy a ochrany budov se zaměřoval především na plnění požadavků zákona č.148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a navazujících vyhlášek Národního bezpečnostního úřadu v oblasti tzv. objektové bezpečnosti.

Pracovněprávní a mzdový odbor zabezpečoval pracovněprávní, platovou, sociální a zdravotní agendu pro všechny zaměstnance MZV i pro rodinné příslušníky, kteří následují zaměstnance při jejich vyslání do zahraničí.

S účinností od 1. 1. 1999 bylo realizováno rozhodnutí vlády o zvýšení platových tarifů zaměstnanců rozpočtových a příspěvkových organizací o 17%. V průběhu roku byl vydán nový "Katalog prací MZV pro zastupitelské úřady", na základě kterého byly stanoveny nové požadavky pro řádný výkon prací v zahraničí a vypracovány nové pracovní náplně. Cílem tohoto předpisu, který dosud v rezortu zahraničních věcí chyběl, bylo zpřesnění kvalifikačních požadavků i konkrétních pracovních povinností a osobní odpovědnosti jednotlivých zaměstnanců a systemizace zastupitelských úřadů.

V průběhu roku 1999 se zástupci MZV významně podíleli na připravovaných novelách pracovněprávních předpisů - zákoníku práce, zákona o platu a zákona o mzdě - zejména z pohledu specifiky služby v zahraničí. Podíleli se na přípravě zákona o službě některých státních zaměstnanců (služebního zákona), který by měl v

budoucnosti upravovat i zahraniční službu.

Diplomatický servis zabezpečoval v roce 1999 v rámci své činnosti průběžně potřeby zastupitelských úřadů cizích států v zájmu plnění mezinárodních závazků ČR.

Kromě částečných rekonstrukčních prací menšího rozsahu a běžné údržby byly v letošním roce dokončeny celkové rekonstrukce vilových objektů v Praze 6, Na Zátorce 26 a Bubenečská 59. V Praze 1 byla dokončena památkově významná rekonstrukce konzulárního objektu SRN ve Vlašské ul. 21. Rozsáhlá rekonstrukce dalšího vilového objektu v Praze 6, Juarézova 14 byla koncem roku 1999 před dokončením.

V roce 1999 byla pro potřeby ZÚ Polské republiky zahájena kompletní rekonstrukce domu na Václavském náměstí 51. Z dalších dosud probíhajících akcí lze jmenovat např. rekonstrukci vilového objektu Slavičkova 10 pro účely ZÚ Nizozemska.

Zajištěním oprav či rekonstrukcí objektů ve vlastnictví státu DS usiluje o to, aby tyto objekty byly trvale v dobrém stavu a byly chloubou lokalit, ve kterých se nacházejí. DS zajišťoval parkování pro Diplomatičké mise akreditované v ČR při respektování povinností přijímacího státu, usnadnění výkonu a zajištění bezpečnosti mise, s přihlédnutím k zásadám reciprocity a k počtu členů diplomatické mise.

DS se podílel na přípravě plánované výstavby areálu v Praze 6 pro potřeby ZÚ ČLR. Z dalších důležitých úkolů se DS podílel na jednání o dořešení dělení majetku bývalé československé federace a na jednáních o majetku bývalého SSSR a bývalé Jugoslávie.

Konferenční centrum Štiřín zajišťovalo pro MZV a další rezorty zejména konferenční a stykové služby.

Přílohy:

Přehled o diplomatických stycích ČR

Země	Navázání dipl. styků s bývalým Československem	Navázání dipl. styků s ČR	Příslušný ZÚ ČR	Příslušný ZÚ daného státu pro ČR
Afgánistán	1937	1993	Islámábád	Praha
Albánie	1927	1993	Tirana	Praha
Alžírsko	1962	1993	Alžír	Praha
Andorra	nebyly dipl. styky	1996	Madrid	zatím není určen
Angola	1975	1993	Harare	Bonn
Antigua a Barbuda	nebyly dipl. styky	1993	Caracas	Londýn
Argentina	1924	1993	Buenos Aires	Praha
Arménie	1992	1993	Moskva	Vídeň
Austrálie	1972	1993	Canberra	Varšava
Ázerbájdžán	1992	1993	Ankara	zatím není určen
Bahrajn	nebyly dipl. styky	1993	Rijád	zatím není určen
Bangladéš	1972	1993	Dillí	Berlín
Barbados	1977	1996	Caracas	Londýn
Belgie	1919	1993	Brusel	Praha
Belize	nebyly dipl. styky	1996	San José	Londýn
Bělorusko	1992	1993	Minsk	Praha
Benin	1962	1993	Lagos	Moskva
Bolívie	1935	1993	Lima	Vídeň
Bosna a Hercegovina	nebyly dipl. styky	1993	Sarajevo	Vídeň
Botswana	1968	1997	Pretoria	Londýn
Brazílie	1920	1993	Brasília	Praha
Brunej	1992	1995	Jakarta	Berlín
Bulharsko	1920	1993	Sofie	Praha
Burkina Faso	1968	1993	Abidjan	Vídeň
Burundi	1963	1993	Nairobi	Bonn
Čad	1967	v jednání	Lagos	Moskva
ČLR	1949	1993	Peking	Praha
Dánsko	1920	1993	Kodaň	Praha

Dominika	nebyly dipl. styky	1996	Caracas	zatím není určen
Dominikánská republika	1942	1993	Caracas	zatím není určen
Džibuti	1977	1997	Addis Abeba	zatím není určen
Egypt	1922	1993	Káhira	Praha
Ekvádor	1935	1993	Bogota	Varšava
Eritrea	nebyly dipl. styky	1993	Addis Abeba	Kolín nad Rýnem
Estonsko	1928	1993	Helsinky	Praha/CDA, Vídeň/vv
Etiopie	1944	1993	Addis Abeba	Vídeň
Fidži	1970	1996	Canberra	zatím není určen
Filipíny	1973	1993	Manila	Praha
Finsko	1921	1993	Helsinky	Praha
Francie	1918	1993	Paříž	Praha
Gabon	1976	1994	Lagos	zatím není určen
Gambie	1972	1995	Dakar	Brusel
Ghana	1959	1993	Akkra	Praha
Grenada	1979	1993	Caracas	zatím není určen
Gruzie	1992	1993	Moskva	zatím není určen
Guatemala	1927	1993	Mexiko	Vídeň
Guayana	1976	1993	Caracas	Londýn
Guinea	1959	1993	Dakar	Bonn
Guinea Bissau	1973	v jednání	Dakar	Brusel
Haiti	1943	nejsou dipl. styky	Caracas	není určen
Honduras	1930	1993	San José	zatím není určen
Chile	1924	1993	Santiago	Praha
Chorvatsko	1992	1993	Záhřeb	Praha
Indie	1947	1993	Dillí	Praha
Indonésie	1955	1993	Jakarta	Praha
Irák	1933	1993	Bagdád	Praha
Írán	1925	1993	Teherán	Praha
Irsko	1947	1993	Dublin	Praha
Island	1921	1993	Oslo	Oslo
Itálie	1918	1993	Řím	Praha
Izrael	1948	1993	Tel Aviv	Praha

Jamajka	1975	1993	Caracas	Bonn
Japonsko	1920	1993	Tokio	Praha
JAR	1991	1993	Pretoria	Praha
Jemen	JLDR 1956 JeAR 1968	1993	Sanáa	Praha
Jordánsko	1964	1993	Ammán	Vídeň
Jugoslávie	1919	1993	Bělehrad	Praha
Kambodža	1956	1993	Bangkok	Berlín
Kamerun	1990	1993	Lagos	Moskva
Kanada	1942	1993	Ottawa	Praha
Kapverdy	1975	1993	Dakar	Berlín
Katar	nebyly dipl. styky	1993	Kuvajt	zatím není určen
Kazachstán	1992	1993	Almaty	Praha/CDA, Budapešť/ vv
Keňa	1964	1993	Nairobi	Haag
KLDR	1948	1993	Peking	Praha
Kolumbie	1934	1993	Bogotá	Praha
Komory	1977	1995	Nairobi	zatím není určen
Kongo (Brazzaville)	1964	v jednání	Kinshasa	Bonn
Kongo (Kinshasa)	1960	1993	Kinshasa	Bonn
Korejská republika	1990	1993	Soul	Praha
Kostarika	1935	1993	San José	Varšava
Kuba	1920	1993	Havana	Praha
Kuvajt	1963	1993	Kuwait City	Praha
Kypr	1960	1993	Nikósie	Praha
Kyrgyzstán	1992	1993	Almaty	Vídeň
Laos	1962	1993	Bangkok	Varšava
Lesotho	1982	upřesňuje se	Pretoria	Řím
Libanon	1946	1993	Bejrút	Praha
Libérie	1972	1993	Akkra	Bukurešť
Libye	1960	1993	Tripolis	Praha
Litva	1927	1993	Vilnius	Praha
Lotyšsko	1927	1993	Riga	Praha
Lucembursko	1922	1993	Brusel	zatím není určen

Madagaskar	1976	1993	Addis Abeba	Moskva
Maďarsko	1922	1993	Budapešť	Praha
Makedonie	nebyly dipl. styky	1994	Bělehrad	Vídeň
Malajsie	1971	1993	Kuala Lumpur	Vídeň
Malawi	1991	1993	Harare	zatím není určen
Maledivy	1975	1993	Dillí	Bonn
Mali	1960	1993	Dakar	Moskva
Malta	1968	1993	Řím	Berlín
Maroko	1959	1993	Rabat	Praha
Mauritánie	1965	1993	Alžír	Moskva
Mauritius	1976	1993	Pretoria	zatím není určen
Mexiko	1922	1993	Mexico City	Praha
Moldavsko	1992	1993	Bukurešť	Řím
Mongolsko	1950	1993	Peking	Praha
Mozambik	1975	1993	Harare	Bonn
Myanmar	1955	1993	Bangkok	Bonn
Namibie	1990	1993	Pretoria	Moskva
Německo	NDR 1949 SRN 1973	1993	Berlín	Praha
Nepál	1959	1993	Dillí	Bonn
Niger	1975	v jednání	Lagos	Bonn
Nigérie	1961	1993	Lagos	Praha
Nikaragua	1930	1993	San José	Vídeň
Nizozemsko	1919	1993	Haag	Praha
Norsko	1921	1993	Oslo	Praha
Nový Zéland	1958	1993	Canberra	Berlín
Omán	nebyly dipl. styky	1993	Abu Dhabi	zatím není určen
Pákistán	1950	1993	Islámábád	Praha
Palestina	1983	1993	Tel Aviv	Praha
Panama	1929	1993	San José	Vídeň
Papua Nová Guinea	1988	1995	Jakarta	Bonn
Paraguay	1936	1993	Buenos Aires	Bonn
Peru	1922	1993	Lima	Praha
Pobřeží Slonoviny				

Slonoviny	1984	1993	Abidjan	Bonn
Polsko	1919	1993	Varšava	Praha
Portugalsko	1920	1993	Lisabon	Praha
Rakousko	1920	1993	Vídeň	Praha
Rovníková Guinea	1970	1993	Lagos	zatím není určen
Rumunsko	1919	1993	Bukurešť	Praha
Rusko	1934	1993	Moskva	Praha
Rwanda	1965	upřesňuje se	Nairobi	Moskva
Řecko	1920	1993	Athény	Praha
Salvador	1930	1994	San José	Bonn
Samoa	nebyly dipl. styky	1995	Canberra	zatím není určen
San Marino	nebyly dipl. styky	1993	Vatikán	zatím není určen
Saúdská Arábie	nebyly dipl. styky	1995	Rijád	Vídeň
Senegal	1967	1993	Dakar	Bonn
Seychely	1976	upřesňuje se	Nairobi	zatím není určen
Sierra Leone	1963	1993	Dakar	Moskva
Singapur	1973	1993	Singapur	Singapur
Slovensko		1993	Bratislava	Praha
Slovinsko	1992	1993	Lublaň	Praha
Somálsko	1960	nejsou dipl. styky		
Spojené arabské emiráty	1988	1993	Abu Dhabi	Vídeň
Srí Lanka	1957	1993	Dillí	Vídeň
Středoafriická republika	1970	v jednání	Abidjan	zatím není určen
Súdán	1956	1993	Káhira	Vídeň
Surinam	1976	1996	Caracas	zatím není určen
Suverénní řád maltézských rytířů	1990	1993	Vatikán	Praha
Svatá Lucie	nebyly dipl. styky	1996	Caracas	zatím není určen
Svatý Kryštof a Nevis	nebyly dipl. styky	1993	Caracas	zatím není určen
Svatý Tomáš a Princův ostrov	1975	1993	Harare	zatím není určen
Svatý Vincent a Grenadiny	nebyly dipl. styky	1995	Caracas	zatím není určen

Svazijsko	1991	1993	Pretoria	Kodaň
Sýrie	1946	1993	Damašek	Praha
Šalamounovy ostrovy	nebyly dipl. styky	1996	Canberra	Brusel
Španělsko	1919	1993	Madrid	Praha
Švédsko	1920	1993	Stockholm	Praha
Švýcarsko	1919	1993	Bern	Praha
Tádžikistán	1992	1993	Moskva	zatím není určen
Tanzánie	1961	1993	Nairobi	Bonn
Thajsko	1974	1993	Bangkok	Praha
Togo	1960	1993	Akkra	Moskva
Trinidad a Tobago	1979	1997	Caracas	zatím není určen
Tunisko	1959	1993	Tunis	Praha
Turecko	1924	1993	Ankara	Praha
Turkmenistán	1992	1993	Moskva	Vídeň
Uganda	1962	1993	Nairobi	Moskva
Ukrajina	1992	1993	Kyjev	Praha
Uruguay	1921	1993	Montevideo	Praha
USA	1919	1993	Washington	Praha
Uzbekistán	1992	1993	Taškent	zatím není určen
Vatikán	1920	1993	Vatikán	Praha
Velká Británie	1918	1993	Londýn	Praha
Venezuela	1929	1993	Caracas	Praha
Vietnam	1950	1993	Hanoj	Praha
Zambie	1965	upřesňuje se	Harare	Bonn
Zimbabwe	1981	1993	Harare	Bonn

Poznámka: Tabulka neobsahuje informace o obdobích, kdy byly diplomatické styky přerušeny.

Přehled o členství ČR v mezinárodních organizacích

mezinárodní organizace (sídlo)	% podíl z rozp.	příspěvek Kč / USD	gestorský rezort
OSN (New York) - řádný rozpočet	0,121	61,674.821,85 / 1,699.733,28	MZV
OSN - mírové operace Programy OSN	0,121	36,041.378,45 / 993.285,88	MZV
Rozvojový program OSN, UNDP		3,250.000,- / 20.669,70	MZV
Dětský fond OSN, UNICEF		5,000.000,- / 137.797,98	MŠMT
Výcvikový institut OSN, UNITAR		500.000,- / 13.779,79	MZV
Dobrovolníci OSN UNV		1,000.000,- / 27,559,59	MZV
Fond OSN pro populační aktivity, UNFPA		3,000.000,- / 82.678,79	MZV
Prgram OSN pro životní prostředí, UNEP		5.000.000,- / 137.797,98	MŽP
Program pro lidská sídla, HABITAT		2,000.000,- / 55.119,19	MMR
Program OSN pro kontrolu narkotik, UNDCP (Vídeň) <i>Mezinárodní organizace systému OSN</i>		1,999.999,97 / 55.119,94	MZV
Organizace OSN pro výživu a zemědělství, FAO (Řím)	0,123	17,846.113,17 / 491.831,70	MZe
UNIDO (Vídeň)	0,35	10,499.998,41 / 289.375,73	MZV
IMO (Londýn)	0,05	537.094,53 / 14.802,10	MDS
ICAO (Montreal)	0,1	1,304.926,68 / 35.963,25	MDS
ITU (Ženeva)	0,1	7,237.440,- / 199.460,93	MDS
UPU (Bern)	0,12	4,279.930,40 / 117.953,15	MDS
WHO (Ženeva)	0,12	17,835.460,90 / 488.314,94	MZd
ILO (Ženeva)	0,13	10,665.552,10 / 293.930.32	MPSV
WMO (Ženeva)	0,15	2,096.917,50 / 57.790,20	MŽP/ČHMÚ
Mezinárodní agentura pro atomovou energii, MAAE (Vídeň)	0,167	7,758.648,11 / 213.825,22	MZV,SÚJB
Přípravný sekretariát pro Organizaci pro zákaz zkoušek jaderných zbraní, PTS CTBTO (Vídeň)	0,122	2,555.489,82 / 70.428,27	MZV

Organizace pro kontrolu zákazu chemických zbraní, OPCW (Haag) <i>Mezinárodní vládní organizace mimo systém OSN</i>	0,121	1,559.333,11 / 42.974,59	MPaO/ÚKZCHZ
Evropská a Středozevní organizace pro ochranu rostlin, EPPO (Paříž)	1,9	745.593,54 / 20 548,26	MZe
Mezinárodní úřad pro nákazy zvířat, OIE (Paříž)	0,57	547.085,- / 15 077,44	MZe
Mezinárodní unie pro ochranu nových odrůd rostlin, UPOV (Ženeva)	0,5	598.702,- / 16 499,99	MZe
Mezinárodní úřad pro vinnou révu a víno, OIV (Paříž)	1,01	416.868,77 / 11 488,74	MZe
Stálá komise pro zkoušky ručních palných zbraní, CIP (Liege)	7,7	56.259,39 / 1 550,49	MPaO
Mezinárodní úřad pro váhy a míry, BIPM (Paříž)	0,5	1,555.621,39 / 42 872,23	MPaO
Mezinárodní organizace pro legální metrologii, OIML (Paříž)	0,5	414.873,69 / 11 433,75	MPaO
Mezinárodní ústav chladírenský, IIF-IIR (Paříž)	2,2	536.998,70 / 14 799,47	MPaO
Centrální dispečerská organizace propojených energetických systémů, CDO (Praha)	11,6	847.840,58 / 23. 366,-	MPaO
Evropská organizace pro jaderný výzkum, CERN (Ženeva)	0,3779	82,244.908,50 / 2,266.636,59	MPaO
Spojený ústav jaderného výzkumu, SÚJV (Dubna /u Moskvy/)	3,42	44, 815. 603,- / 1 235 100	MPaO
Mezinárodní organizace pro kakao, ICCO (Londýn)	0,6	478. 834,71 / 13.196,5	MPaO
Světová celní organizace, WCO (Brusel)	0,15	658.104,46 / 18.137,1	MF/GŘC
Evropská konference pro molekulární biologii, EMBC (Heidelberg)	0,51	1,881.828,63 / 51 862,44	MŠMT
Evropská konference ministrů dopravy, CEMT (Paříž)	4,4	613.746,- / 16.914,56	MDS
Mezivládní organizace pro mezinárodní železniční přepravu, OTIF (Bern)	3,47	2,275.744,2 / 62.727,24	MDS
Organizace pro spolupráci železnic, OSŽD (Varšava)	3,7	2,124.221,25 / 58.550,75 (50 % příspěvku hradí ČD)	MDS
Mezinárodní organizace kriminální policie, INTERPOL (Lyon)	8,94	7,116.047,- / 196.142,42	MV
Evropská konference civilního letectví, ECAC (Neuilly-sur-Seine)	2,9	173.453,07 / 4.780,96	MDS
Evropská organizace pro bezpečnost letecké navigace, EUROCONTROL (Brusel)	I - 0,55% VI - 11,8%	56,869.044,57 / 1,567.503,99	MDS
Mezinárodní ústředí pro studium ochrany a restaurování kulturních statků, ICCROM (Řím)	2,7	297.633,04 / 8.155,-	MK
Společná organizace Interoceanmetal, SOIOM (Štětín)	20	5,259.570,- / 150.000,-	MPaO
Světová organizace pro cestovní ruch, WTO (Madrid)	1,2	2,429.715 / 34.556,- USD + 5.575,- ESP	MPaO
Evropská telekomunikační družicová organizace, EUTELSAT (Paříž)	0,05	neplatí se žádný	MDS

Mezinárodní telekomunikační družicová organizace, INTELSAT (Washington)	0,05%	neplatí se žádný	MDS
Mezinárodní družicová organizace pro pohyblivé služby, INMARSAT (Londýn)	0,05	neplatí se žádný	MDS
Organizace kosmických telekomunikací, INTERSPUTNIK (Moskva)	6,2	neplatí se žádný	MDS
Světová obchodní organizace, WTO (Ženeva)	0,48	12,753.781,91 / 351.489	MPaO
Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj, OECD (Paříž)	0,18	12,934.260 / 356.463) *	MZV

* včetně příspěvku na Evropskou konferenci ministrů dopravy - CEMT, uvedeného výše, příspěvku na Program pro místní rozvoj ekonomiky a zaměstnanosti - LEED- ve výši FRF 150.000, placeného MMR, a na Program pro výstavbu vzdělávacího systému - PEB- ve výši FRF 20.000 FRF, placeného MŠMT.

Pozn.: 1. Příspěvky jsou uvedeny za rok 1999 (nikoli od července 1998).

2. Pro přepočítání výše příspěvku z Kč na USD byl použit koeficient 36, 285 platný k 2.4.1999.

Přehled o účasti ČR v mírových misích

Česká republika přikládá působení v mírových misích a operacích velký význam, ať již jde o operace OSN, NATO, OBSE nebo ZEU. Pokládá tuto formu mírové aktivity za významný nástroj pro stabilitu mírového uspořádání a pro obnovu státních struktur, hospodářského a sociálního vývoje a dodržování lidských práv v dané zemi či regionu. Pro zvýšení účinnosti zapojení ČR do těchto misí a operací Ministerstvo zahraničních věcí na základě dohody s Ministerstvem obrany zřídilo počátkem r. 1999 na Stálé misi České republiky při OSN v New Yorku funkci vojenského poradce.

V hodnoceném období působili vojenští pozorovatelé, monitoři, specialisté, civilní policisté a civilní pracovníci v následujících misích a operacích pod vedením OSN, NATO, ZEU a OBSE:

OSN (vojenští pozorovatelé, civilní policisté)

UNGCI - Irák (16), UNMOP - Chorvatsko (1), UNOMIG - Gruzie (4), UNMOT - Tádžikistán (2), UNOMSIL - Sierra Leone (5), UNMIK - Kosovo (6 civilních policistů, 2 civilní pracovníci v administrativní části mise).

NATO (jednotky)

SFOR - Bosna a Hercegovina (mech. prapor - cca 600 osob), KFOR - Kosovo (jednotka v počtu 180 osob + 1 přepravní letoun AN-26).

ZEU (zdrav. specialisté)
MAPE - Albánie (2).

OBSE (monitoři)

Gruzie (1), Náhorní Karabach (1), Bosna a Hercegovina (2), Chorvatsko (3), Čechensko (1), Albánie (1), Kosovo (1).

Poznámka: počty uvedené v závorkách odpovídají stavu z prosince 1999. Pokud jde o účast v některých nových mírových misích OSN vytvořených v r. 1999: pět českých vojenských pozorovatelů se v říjnu 1999 zapojilo do rozšířené mírové operace v Sierra Leone (UNOMSIL), šest civilních policistů bylo v září 1999 vysláno do mírové mise v Kosovu (UNMIK) a 2 civilní pracovníci zařazeni do administrativní části této mise.

Zahraniční výbor Poslanecké sněmovny (personální složení)

předseda:	Lubomír Zaorálek	ČSSD
místopředsedové:	Jiří Payne	ODS
	Vlasta Štěpová	ČSSD
	Miloslav Ransdorf	KSČM
členové:	Jan Zahradil	ODS
	Michal Doktor	ODS
	Jiří Karas	KDU-ČSL
	Jaromír Kohlíček	KSČM
	Karel Kühnl	US
	Vladimír Laštůvka	ČSSD
	Miroslav Máče	ČSSD
	Václav Nájemník	ODS
	Jan Svoboda	ODS
	Petr Šulák	ČSSD
	Pavel Tollner	KDU-ČSL
	Jiří Vlach	US

Výbor pro evropskou integraci Poslanecké sněmovny **(personální složení)**

předseda:	Jaroslav Zvěřina	ODS
místopředsedové:	Vladimír Laštůvka	ČSSD
	Olga Sehnalová	ČSSD
	Pavel Svoboda	US
členové:	Jan Zahradil	ODS
	Ludmila Brynychová	KSČM
	Milan Ekert	ČSSD
	Vilém Holář	KDU-ČSL
	Josef Jalůvka	ODS
	Josef Krejčí	ODS
	Jaroslav Lobkowicz	KDU-ČSL
	Michal Lobkowicz	US
	Jiří Maštálka	KSČM
	Miroslav Máče	ČSSD
	Břetislav Petr	ČSSD
	Luděk Polášek	ČSSD
	Pavel Suchánek	ODS

Výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu (personální složení)

předseda:	Michael Žantovský	ODA
místopředsedové:	Jan Krámek	ODS
	Vítězslav Matuška	ČSSD
členové:	Oldřich Dočekal	KDU-ČSL
	Jaroslav Horák	ODS
	Zdeněk Klausner	ODS
	František Kroupa	KDU-ČSL
	Peter Morávek	ČSSD
	Jan Ruml	US
	Milan Špaček	KDU-ČSL

Výbor pro evropskou integraci Senátu (personální složení)

předsedkyně:	Jarmila Filipová	ODS
místopředsedové:	Jaroslava Moserová	ODA
	Václav Reitinger	ČSSD
členové:	Richard Salzmann	ODS
	Václav Fischer	bezpartijní
	Pavel Heřman	KDU-ČSL
	Vladislav Malát	ODS
	František Mezihorák	ČSSD
	Zuzana Roithová	KDU-ČSL
	Vlastimil Šubrt	ODS

Česká delegace v Parlamentním shromáždění Rady Evropy (personální složení)

členové - Poslanecká sněmovna:

Vlasta Štěpová (vedoucí)	ČSSD
Zdeňka Horníková	ODS
Ladislav Skopal	ČSSD
Miroslav Ouzký	ODS
Petr Matějů	US

členové - Senát:

Jaroslava Moserová	ODA
--------------------	-----

Jiří Vyvadil

ČSSD

náhradníci - Poslanecká sněmovna:

Walter Bartoš

ODS

Tat'ána Jirousová

KSČM

Miroslava Němcová

ODS

Olga Sehnalová

ČSSD

Cyril Svoboda

KDU-ČSL

náhradníci - Senát:

František Kroupa

ODA

Alena Palečková

ODS

Česká delegace v Parlamentním shromáždění OBSE (personální složení)

členové - Poslanecká sněmovna:

Petr Šulák (vedoucí)

ČSSD

Jiří Payne

ODS

Jiří Karas

KDU-ČSL

Václav Exner

KSČM

Miroslav Beneš

ODS

členové - Senát:

Jan Zapletal

ČSSD

Jiří Pavlov

ODS

Jiří Šenkýř

KDU-ČSL

Publikace vydané ve spolupráci MZV s Ústavem mezinárodních vztahů

A. Problematika evropské integrace:

AGENDA 2000

(brož., 61 s., ISBN 80-85864-70-3)

Národní program přípravy České republiky na členství v Evropské unii – 1999

(brož., 224 s., ISBN 80-85864-72-X)

Amsterodamská smlouva

(brož., 277 s., ISBN 80-85864-73-8)

Česká republika v hodnocení Evropské unie. Pravidelná zpráva Evropské komise o České republice

(brož., 125 s., ISBN 80-85864-78-9)

Průvodce Evropskou unií, Karel Barták,

(Edice Průvodce EU), (brož., 88 s., ISBN 80-85865-74-6)

Průvodce občana Evropskou unií, Petr Greger,

(Edice Průvodce EU), (brož., 60 s., ISBN 80-85864-76-2)

Průvodce studenta Evropskou unií, Lenka Rovná,

(Edice Průvodce EU), (brož., 122 s., ISBN 80-85864-80-0)

100 otázek a odpovědí o Evropské unii, Martin Maňák,

(brož., 70 s., ISBN 80-85864-77-0)

B. Problematika evropské bezpečnosti:

Česká republika v NATO

(edit. Dobroslav Matějka a Kateřina Piró), (Edice České atlantické komise a ÚMV),

(brož., 100 s., ISBN 80-85864-60-6)

Washingtonský summit NATO. Sborník dokumentů

(edit. Dobroslav Matějka), Edice České atlantické komise a ÚMV, (brož., 108 s., ISBN 80-85864-62-2)

*C. Ostatní tematika***Dokumenty československé zahraniční politiky****Od rozpadu Česko-Slovenska do uznání československé prozatímní vlády 1939-1940****PŘÍLOHA - Zápisy ze zasedání Československého národního výboru 1939-1940**

(edit. Jan Kuklík, Jan Němeček, Helena Nováčková, Ivan Šťovíček), Výzkumný projekt ÚMV ve spolupráci s HÚ AV ČR, SÚA a nakladatelství Karolinum, (váz., 352 s., ISBN 80-85864-63-0), Grant MZV

Koncepce zahraniční politiky České republiky

(brož., /V1/, 24 s., příloha časopisu Mezinárodní politika 4/99)

The Conceptual Basis of the Foreign Policy of the Czech Republic

Pro MZV vydal ÚMV, (brož. /V1/, 24 s., ISBN 80-85864-67-3)

The Roma and Europe. Romové a Evropa

Sborník z konference Romské etnikum a multietnicita v zemích střední Evropy - evropský problém?

ÚMV společně s MZV, (brož., 358 s. + 4 s. barev. foto, ISBN 80-85864-71-1)

Germany and the East Central Europe since 1990

Vladimír Handl, Jan Hon, Otto Pick (ved. projektu), Výzkumná zpráva grantu MZV. Ve spolupráci s nakladatelstvím Karolinum, (brož., 332 s., ISBN 80-85864-44-4)

Publikace odborů MZV:

Archivně-dokumentační odbor:

Zahraníční politika ČR – data, (vychází 1 x měsíčně), ISSN 1210- 5600

Zahraníční politika ČR – dokumenty, (vychází 1 x měsíčně), ISSN 1210- 561900

Diplomatický protokol:

Diplomatic List (Diplomatická listina),

seznam velvyslanectví cizích států v ČR a jejich personálu, akreditovaného v ČR

Odbor bezpečnostní politiky:

Bezpečnostní strategie České republiky, ISBN 80-86049-89-2
Security Strategy of the Czech Republic, ISBN 80-86049-90-6

Odbor koordinace vztahů s EU:
 (ve spolupráci s ÚMV)

Průvodce občana EU
Průvodce Evropskou unií
Národní program přípravy ČR na členství v EU
Amsterodamská smlouva
Agenda 2000

Odbor kulturních a krajaňských vztahů:

Toskánský palác v Praze, historie a rekonstrukce stavby, (publikace pouze pro ZÚ a MZV ČR - dary)

Odbor vnitřní administrativy:

Seznam Zastupitelských úřadů ČR v zahraničí

Tiskový odbor:

Vítejte v Srdci Evropy, (vychází 6x ročně anglicky, francouzsky, německy, rusky, španělsky), ISSN 1210-7727

Ekonomické přehledy:

Přímé zahraniční investice v letech 1993 - 1998 (v milionech USD)

Země	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Celkem
Německo	82	418	567	249	391	538	2245
Nizozemsko	30	6	1	259	134	608	1038
USA	255	39	101	253	99	258	1005

Švýcarsko	14	39	679	55	47	83	917
Itálie	12	12	736	90	-36	27	841
Rakousko	55	80	87	208	95	245	770
Velká Británie	0	38	53	84	196	337	708
Francie	34	77	168	20	102	97	498
Belgie	32	33	25	57	56	45	248
Švédsko	12	19	22	56	89	3	201
Japonsko	0	5	0	39	11	25	80
Dánsko	2	5	12	11	3	3	36
Kanada	20	0	0	0	0	3	23
Ostatní	20	91	107	47	113	268	646
Celkem	568	862	2558	1428	1300	2540	9256

Pramen: Česká národní banka